

Dit tijdschrift wordt als objectieve documentatie uitgegeven.
De artikels geven de opvatting van de schrijvers weer, onafhankelijk van de mening der Bank.

INHOUD : Recente kritiek op de economische wetenschap, door Prof. Dr. P. HENNIPMAN — De conjunctuuronderzoekingen — Rentenfonds. Verslag over de verrichtingen van het jaar 1957 — Literatuur betreffende de monetaire en financiële toestand van België — Economische wetgeving — Grafieken van de economische toestand van België — Statistieken.

RECENTE KRITIEK OP DE ECONOMISCHE WETENSCHAP

door Dr. P. HENNIPMAN,

Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam.

At all times, including the present, in judging from the standpoint of the requirements of each period, (...) the performance of economic theory has been below reasonable expectations and open to valid criticism.

J. Schumpeter, *History of Economic Analysis*, New York 1954, blz. 18/9.

The task of the economist is rendered arduous by the intractable nature of the phenomena which he has to study; but he is better placed than other social students, and if he turns a deaf ear to cavillers, the past achievements of his subject and its present vitality may buoy him with a reasonable hope.

R. F. Harrod, « The Scope and Method of Economics », *Economic Journal* 1938, blz. 412 (herdrukt in *Readings in Economic Analysis*, bezorgd door R.V. Clemence, dl. I, Cambridge (Mass.) 1950, blz. 30).

I

Sinds geruime tijd zijn in toenemende mate symptomen van ernstige ontevredenheid en bezorgdheid over de tegenwoordige stand en de recente ontwikkeling van de economische wetenschap waarneembaar. Op het eerste gezicht kan dit verschijnsel paradoxaal aandoen. Gedurende de laatste drie decennia heeft het economisch onderzoek immers, zowel theoretisch als empirisch, een ongekend krachtige en nog steeds voortdurende ontplooiing te zien gegeven. Een grote rijkdom aan nieuwe begrippen, methoden en theorieën, die het gehele aanschijn van het vak bijna tot in het onherkenbare hebben veranderd, is hiervan het resultaat geweest. Optimistische en soms geestdriftige commentaren op deze ontwikkeling roemen, behalve de aanzienlijke winst aan kennis en inzicht, als belangrijke vruchten ervan, waardoor aan een aantal oude grieven tegen de economie veel van hun grond is ontnomen, vooral de sterkere empirische gerichtheid der economie, haar hogere graad van exactheid, haar toegenomen praktische bruikbaarheid en de grotere eenheid in opvattingen [1]. Zij wekken

soms de indruk, dat de economie in deze periode, na slechts enkele tientallen jaren geleden nog in duisternis te hebben gewandeld, nu eindelijk op de goede weg is een nuttige empirische en exacte wetenschap te worden. Is het bijv. niet een gangbare mening, dat men thans, dank zij de vooruitgang der economische wetenschap, indien men slechts naar haar wil luisteren, niet meer bevreesd behoeft te zijn voor een herhaling van een catastrofe als de « grote depressie » van de jaren dertig ?

Met deze groei van de wetenschap is een aanmerkelijke versterking van haar praktische invloed en haar maatschappelijk gezag gepaard gegaan. Alom nemen in de overheidsdiensten, in het bedrijfsleven en in de internationale instellingen de geschoolde economen een niet meer weg te denken plaats in. Hun analyses, berekeningen, prognoses en aanbevelingen drukken steeds meer een stempel op het beleid.

Het is een opmerkelijke tegenstelling met deze levendige wetenschappelijke bedrijvigheid, de voldoening die hierover in brede kring bestaat en het hogere aanzien hetwelk het vak thans geniet, dat anderzijds onvoldaanheid over de prestaties der economische wetenschap en pessimisme over haar voor-

[1] Zie « Aantekeningen », gepubliceerd in bijlage, op blz. 265.

uitzichten onmiskenbaar veld winnen. In de rede, waarmee Prof. F. de Vries in 1946 het hoogleraarsambt aan de Universiteit van Amsterdam aanvaardde, gewaagde hij er reeds van, dat ondanks het belangrijke werk dat was verricht, veel twijfel en onzekerheid bestonden en dat ook de kritiek op de economie zich weer luider liet horen, hetgeen hem de vraag deed stellen, of zij niet op de verkeerde weg was [2]. Deze gevoelens van onbehagen alsmede de kritische geluiden zijn sindsdien sterker in plaats van zwakker geworden. In de stemming van zelfvertrouwen en hoge verwachtingen, die enige jaren geleden nog overheerste, is een zich geleidelijk scherper manifesterende kentering ingetreden. Terecht signaleerde een schrijver in het *Economic Journal* onlangs « a powerful wave of doubt and scepticism ». Deze reactie heeft Rothbard kort daarna nog scherper gekarakteriseerd. « The 1930's was a period of eager activity and seemingly pathbreaking advances in economic thought. Yet one by one, reaction and attenuation have set in, and in the mid-1950's the high hopes of twenty years ago are either dying or fighting desperate rear-guard action. None of the formerly new approaches any longer inspire fresh theoretical contributions » [3].

Niet weinigen achten de situatie, waarin de economische wetenschap zich bevindt, zelfs zo ernstig, dat zij haar als een crisis aanduiden. Sedert J. Marchal, H. Denis en G. Di Nardi in 1951 ongeveer gelijktijdig deze diagnose hebben gesteld, hebben herhaaldelijk ook anderen haar uitgesproken, waaronder vooraanstaande economen van zo uiteenlopende signatuur (wier gronden dan ook zeer verschillend zijn) als O. Morgenstern en W. Röpke [4].

Deze visie schijnt een bevestiging te vinden in een reeks scherpe aanvallen, die in het laatste decennium op de economische wetenschap zijn gedaan. Een aantal critici hebben haar wetenschappelijke en praktische waarde bijna volledig in twijfel getrokken en haar verweten steeds volkomen op de verkeerde weg te zijn geweest en nog te zijn. Zij hebben in aansluiting hieraan soms zeer radicale veranderingen in de wijze, waarop de economie haar taak moet opvatten en vervullen, aanbevolen.

De gebreken der bestaande economische wetenschap schilderen zij meermalen in schrille kleuren. In tegenstelling tot Nogaro, die in 1947 op zeer gematigde toon de gebruikelijke procedure der economische theorie critiseerde en de economen « une réforme profonde de leurs habitudes de penser » aanbeval, schuwen de na hem komende critici in hun boetpredikaties krasse termen dikwijls niet. « La faillite de la science économique contemporaine est reconnue par tout le monde », aldus J. Fourastié, die zich bij herhaling beijverd heeft het tekortschieten der economie in het licht te stellen. Elders klaagt hij over « l'absence d'une science économique valable », haar « totale inutilité pratique », « l'échec de la recherche économique telle qu'elle a été conduite jusqu'à nos jours », en kenschetst hij de bestaande theorie als « quelques éléments fragmentaires, dont

seules l'obscurité et l'indécision des thèses gonflent le volume ». In bijna dezelfde bewoordingen hekelt J. Goudriaan de theorie, naar zijn mening « meestal een parodie op het wetenschappelijk denken... met negatieve opvoedkundige waarde en met negatief praktisch resultaat ». Een climax maar niet een eindpunt hebben deze aanklachten gevonden in *The Failures of Economics* door S. Schoeffler, waarin de schrijver de door Prof. De Vries opgeworpen vraag zonder voorbehoud bevestigend beantwoordt en « a ruthless cleaning-out of the Augean stable of current practices of economic analysis » bepleit. Een in het vorige jaar verschenen beschouwing van W. I. Greenwald, « Common Irrelevancies in Contemporary Theorizing by Economists », die een staalkaart van de meeste gangbare bezwaren tegen de tegenwoordige economische theorie bevat, is een der verdere talrijke uitingen van een wijd verbreide kritische gestemdheid [5].

II

Doordat aanvallen op de economie zo oud zijn als deze wetenschap zelf, hebben haar beoefenaren er een zekere immuniteit tegen verworven. Niettemin zou het onjuist zijn, de verwijten, die de laatste tijd tegen haar zijn gericht, met stilzwijgen voorbij te gaan. Weliswaar bevatten de desbetreffende beschouwingen, zoals van oudsher gebruikelijk is, ook nu weer tal van kennelijke onjuistheden, scheve voorstellingen, halve waarheden, overdrijvingen, eenzijdigheden en apodictische beweringen, die er niet toe bijdragen een discussie aantrekkelijk te maken. De zorgvuldigheid ten aanzien van de feiten, waarvan de critici de noodzaak met zoveel voorliefde aan de economen plegen voor te houden, betrachten zij zelf lang niet steeds waar het de economische wetenschap betreft [6]. Ondanks deze feiten kan men hun vertogen echter toch niet zonder meer als afkomstig van ondeskundige buitenstaanders terzijde leggen. Verschillende tegenstanders van de bestaande economische wetenschap zijn zelf geschoolde economen en hun bezwaarschriften zijn soms grondig gedocumenteerd. Hierbij komt, dat deze, naast sinds jaar en dag bekende klachten, waarover nauwelijks iets nieuws van belang te zeggen is, een aantal argumenten bevatten, die van de tevoren gangbare afwijken of althans de accenten anders leggen, zoals bijv. blijkt wanneer men Schoeffler's *The Failures of Economics* vergelijkt met voorgangers als *Lament for Economics* van Mevr. Barbara Wootton (1938) en *A Critic of Economics* van O. F. Boucke (1922). Zo is het opmerkelijk, dat de kritiek zich niet meer, zoals vroeger veelal het geval was, uitsluitend of in hoofdzaak richt tegen de theorie, maar mede tegen wat in veler ogen de roem der moderne economie uitmaakt, het econometrische onderzoek. Goudriaan acht dit laatste evenzeer als de theorie voor het grootste deel waardeloos; Schoeffler's requisitoir heeft zelfs overwegend op de praktische toepassing der econometrie betrekking.

Dat een zelfonderzoek der economische wetenschap niet overbodig en twijfel of zij op de goede weg is begrijpelijk is, blijkt ook wanneer men de stand van het onderzoek en de verkregen resultaten bij de verschillende leerstukken in ogenschouw neemt. Het blijkt dan al spoedig, dat het aantal nieuwe, stellige en gevestigde conclusies allerminst in overeenstemming is met de omvangrijke wetenschappelijke activiteit der laatste decennia en de hierbij ontplooidde oorspronkelijkheid, vindingrijkheid en scherpzinnigheid. Het zou niet moeilijk zijn bij vrijwel ieder onderdeel der economie een reeks meningsverschillen, onzekerheden, leemten en onopgeloste vraagstukken aan te wijzen. Vele nieuwe denkbeelden hebben de toets van de kritiek niet kunnen doorstaan en de vooruitgang, die zij aanvankelijk schenen in te houden, is maar al te dikwijls zeer beperkt of illusoir gebleken. De oogst aan vernieuwingen, enige tijd geleden tentoongesteld in de onder auspiciën van de American Economic Association verschenen tweedelige *Survey of Contemporary Economics*, heeft dan ook geenszins onverdeeld gunstige commentaren uitgelokt [7]. Hiermee is ook een verzuchting van Robbins in overeenstemming: « Yet with all this increase in counsel, who of us can be really satisfied with the present state of our knowledge? Who is there who does not feel the most profound sense of inadequacy, of insufficient knowledge of fact and imperfect apparatus of analysis, when faced with even the simpler problems of the day? Indeed, I will go even further and ask who there is who is really complacent about the rate at which knowledge advances? » [8]. Deze gevoelens van teleurstelling zijn niet tot de theorie beperkt gebleven. In de econometrie zijn de aanvankelijk hoge verwachtingen, vooral wat betreft de mogelijkheden tot het geven van betrouwbare prognoses, evenmin ten volle in vervulling gegaan: « the econometrician has suffered painful shocks and disastrous disinflation of his claim » [9]. Van belang is ook, dat zich nog steeds diepgaande methodologische tegenstellingen handhaven, bijv. betreffende de interpretatie van de premissen der theorie, op grond waarvan Tj. Koopmans onlangs kon schrijven, dat « economics as a scientific discipline is still somewhat hanging in the air » [10].

Niet al deze moeilijkheden zijn op zichzelf onrustbarend; zij behoren ten dele tot de normale lotgevallen der wetenschap, die immers altijd met zoeken en tasten, met vallen en opstaan haar weg moet vinden. In hun geheel bezien wijzen zij echter wel op een zo moeizame en wankel vooruitgang, dat er alle reden is, niet in zelfvoldaanheid om de vele tekenen van bloei de critici het gehoor te weigeren, doch hun bezwaren en voorstellen tot verbetering zo onbevooroordeeld mogelijk op hun waarde te toetsen.

Een volledige behandeling van deze materie te geven zou een zeer veelomvattende en veeleisende taak zijn. Het onderwerp is zo uitgebreid als de economische wetenschap zelf, die met al haar

stromingen en tegenstromingen, haar wisselingen en vernieuwingen, in haar geheel bijna ongrijpbaar is en door ieder op zijn wijze wordt geïnterpreteerd en gewaardeerd. Dienovereenkomstig komen in de discussies over haar tegenwoordige staat een bijna chaotische veelheid van heterogene gezichtspunten naar voren. Voor de onenigheid, die de spreekwoordelijke hebbelijkheid der economen is, weten zij, die zich over haar bekommerd tonen, zich evenmin te vrijwaren. Noch degenen die haar verguizen en haar bijna een algehele mislukking achten, noch degenen die, zonder deze mening te delen, toch over haar ontwikkeling beducht zijn en soms van een crisis spreken, noch degenen die min of meer vergaande pogingen tot verbetering of reconstructie hebben ondernomen (zoals bijv. J. Åkerman, K. E. Boulding, J. Marchal en C. R. Noyes, om slechts enkelen te noemen [11]), noch zelfs altijd verschillende beschouwingen van een zelfde auteur, stemmen in hun uitgangspunten, hun klachten, hun verklaringen en hun raadgevingen overeen, al zijn er ten dele in hun geschriften gemeenschappelijke thema's te ontdekken. Sommigen keren zich tegen de bestaande economische wetenschap in haar geheel; volgens anderen is het de traditionele of gangbare theorie, die in een crisis verkeert, en moet het heil van een geheel nieuwe conceptie komen [12]; een derde groep schrijft de crisis juist aan de moderne tendenties toe of legt althans de nadruk op de hieraan verbonden gevaren, zoals bijv. Villey, die in zijn in aantekening [1] aangehaald, zeer lezenswaardig artikel « Examen de conscience de l'économie politique », na de metamorfose, die de economie heeft ondergaan, op boeiende wijze te hebben geschilderd, met erkenning van de hieraan te danken vorderingen de schaduwzijden van deze ontwikkeling welsprekend beschrijft.

Een beknopte verhandeling als de onderhavige kan uiteraard aan deze ingewikkelde, onoverzichtelijke en vaak subtiele problematiek en aan de denkbeelden van degenen, die zich hiermede hebben beziggehouden, niet ook maar ten naaste bij zoveel recht doen wedervaren als zij zouden verdienen. Zij moet zich beperken tot een eerste oriëntatie ten aanzien van enige hoofdzaken, waarbij in het bijzonder zal worden getracht een aantal ernstige misverstanden op te helderen, die zich in de jongste beoordelingen der economische wetenschap openbaren, zulks niet ten einde een oratio pro domo te houden, maar omdat die misvattingen een beletsel zijn voor een vruchtbare bespreking der reële moeilijkheden.

III

Aan de vele apodictische en globale veroordelingen der economische wetenschap kan met stilzwijgen worden voorbijgegaan, daar zij geen aanknopingspunten voor een zakelijke gedachtenwisseling bieden. Evenmin heeft het nut, andermaal stil te staan bij de als een echo van de aloude methodenstrijd steeds

weer opduikende verwerping van nagenoeg de gehele economische theorie wegens haar abstract en irreëel karakter en het hiermee samengaande streven, haar door een zuiver empirische werkwijze te vervangen. De onvruchtbaarheid van dit programma is reeds dikwijls genoeg in het licht gesteld. Hiermee is uiteraard niet ontkend, dat het realiteitskarakter van de theorie nog in velerlei opzicht voor verbetering vatbaar is.

Teleurstellend voor degene, die de andere publicaties van Denis kent, is de interpretatie, die hij van de crisis van het economisch denken heeft gegeven. Hij verklaart haar uit het feit, dat de economen, ondanks het verval van het kapitalisme, waarmee aan de liberale theorie haar grondslag is ontvallen, niettemin aan haar vasthouden in plaats van de ware marxistische leer te aanvaarden. Deze zienswijze benevens de hieraan verbonden stelling, dat de crisis der economie is opgelost in de landen, « die voor het socialisme hebben gekozen », zullen alleen zijn geestverwanten overtuigen. Zijn visie bevat nochtans elementen, waaraan het loont aandacht te schenken, omdat zij, op een andere wijze belicht of uitgewerkt, ook in de overige beschouwingen over de tegenwoordige situatie der economie meermalen voorkomen.

De apologetische strekking van de « burgerlijke » economie, sinds Marx in sommige kringen als een onomstotelijk feit aanvaard, behoort tot het vaste repertoire van de kritiek op de economische wetenschap. De niet-marxistische economen menen te goeder trouw, dat deze aantijging in haar algemeenheid ongegrond is. Wel erkennen zij echter veelal, dat de ontwikkeling der economische wetenschap niet alleen, zoals vanzelf spreekt, in hoge mate afhangt van het historisch gegeven milieu, maar dat bovendien de onderzoekers meer of minder onbewust de invloed ondergaan van sociologische, ideologische en psychologische factoren, welke de keuze van de problemen en de methoden benevens de inhoud van de oplossingen mede kunnen beïnvloeden. Verschillende malen, bijv. door Myrdal, is gepoogd de ideologische bepaaldheid van in de economie gangbare opvattingen in bijzonderheden in het licht te stellen en op deze wijze hun wetenschappelijke onhoudbaarheid aan te tonen [13]. Blijkens een aantal recente publicaties bestaat voor dit vraagstuk in de laatste tijd een toenemende belangstelling [14]. Tevens is in sterkere mate aandacht geschonken aan de invloed van onbewuste psychologische factoren op het economisch denken, in het bijzonder door W. A. Weisskopf, die, steunend op de Freudiaanse leer, verschillende in de theorie gebruikelijke voorstellingen uit dit oogpunt heeft gecritiseerd. Zo verklaart hij bijv. het vasthouden aan de op de werkelijkheid niet van toepassing zijnde evenwichtsgedachte als een afweer tegen onbewuste angstgevoelens [15].

Tot in hun uiterste consequentie doorgevoerd kunnen dergelijke beschouwingen leiden tot de ontkenning van iedere mogelijkheid van objectieve

kennis. In deze richting gaat o.m. F. L. Polak in een briljant geschreven studie, waarin hij de mening verdedigt, dat iedere beschrijving of verklaring noodzakelijk een element van waardering inhoudt [16]. Het streven naar een neutrale, zich van waarderingsoordelen onthoudende wetenschapsbeoefening in de zin van Max Weber, zou derhalve tot **mislukking** gedoemd zijn. Deze vergaande relativisering van de wetenschappelijke objectiviteit kan inderdaad een crisisstemming in het leven roepen, die dan echter niet specifiek is voor de economie alleen.

De erkenning van het bestaan van een zekere ideologische en psychologische gebondenheid der wetenschappelijke onderzoekers behoeft evenwel in geen deele tot dergelijke sombere gevolgtrekkingen te leiden. De wetenschapssociologie en -psychologie kunnen aan de objectiviteit der wetenschapsbeoefening juist ten goede komen door de gevaren, die haar bedreigen, bewust te maken. Hun eigen werkzaamheid veronderstelt de mogelijkheid van objectieve kennis, daar zij anders zelf zinloos zouden zijn en slechts een herleving van de oude vicieuze cirkel van het scepticisme zouden betekenen.

Bovendien moet men de geldigheid van de uitkomsten van het wetenschappelijk onderzoek scherp onderscheiden van hun ontstaanswijze. Ook wanneer zijnsoordelen genetisch beïnvloed zijn door of gepaard gaan met min of meer persoonlijke waarderingsoordelen (welk begrip Polak overigens in een ongerechtvaardigd ruime zin opvat) en strevingen, behoeft hun wetenschappelijke betekenis hierdoor niet te worden aangetast en in ieder geval dienen zij onafhankelijk van die subjectieve elementen naar hun eigen strekking te worden beoordeeld. De ideologische of psychologische « ontmaskering » kan niet de plaats van een zakelijke toetsing innemen.

Alvorens al te veel geloof te hechten aan ideologische en psychologische verklaringen van wetenschappelijke denkbeelden en stromingen dient men voorts te bedenken, dat zij zelf een uitermate netelige aangelegenheid zijn. Indien men hierbij niet de grootste zorgvuldigheid betracht is, naar de ervaring herhaaldelijk heeft geleerd, het gevaar van ontspringen en zeer subjectieve interpretaties met hoogst twijfelachtige wetenschappelijke waarde niet denkbeeldig. Zo vraagt men zich af, hoe Weisskopf kan bewijzen, dat gedurende generaties honderden economen zich alleen uit angst aan de evenwichtsgedachte hebben vastgeklampt? Ook zijn onthullingen over de psychologische wortels van verschillende oude economische theorieën maken een geforceerde indruk, bijv. wanneer hij betoogt, dat Ricardo en Malthus de grond, symbool van de vrouw, als de bron van alle kwaad beschouwen ten gevolge van een onbewust anti-feminisme en dat in de arbeidswaardeleer een voorkeur voor de manlijke activiteit tot uitdrukking komt, hetzij voor die van de vader (Ricardo), hetzij voor die van de opstandige, door het Oedipuscomplex bewogen zoon (Marx). Een aantal van de verdere psycho-analy-

tische uitleggingen, die Weisskopf van Marx' teksten over de waardeleer geeft, grenzen aan het groteske.

Dat ideologische bindingen en psychologische complexen de bestaande economische wetenschap in enigszins belangrijke mate beheersen en schaden, is nooit overtuigend aangetoond. Voorzover ideologische factoren zich doen gelden, is dit ook niet alleen een nadeel. Zij zijn, zoals Schumpeter op fraaie wijze duidelijk heeft gemaakt, dikwijls een onmisbare bron van inspiratie: « though we proceed slowly because of our ideologies, we might not proceed at all without them » [17]. Het zou evenzeer een verarming betekenen, indien bij het aanpakken en behandelen der economische problemen de persoonlijke toets, die ondanks de hieraan soms verbonden nadelen ertoe heeft bijgedragen de economie boeiend en levendig te maken, verloren zou gaan.

Hoewel dus de invloed van wereld- en maatschappijbeschouwing alsmede van persoonlijke voorkeuren en karaktertrekken op de beoefening der economische wetenschap een element in haar problematiek vormt en soms aanleiding geeft tot gerechtvaardigde kritiek, ligt hier niet de kern van haar moeilijkheden. Haar tekortkomingen kan men slechts zeer ten dele hieraan toeschrijven. Waarderingsoordelen kunnen het bereiken van wetenschappelijke overeenstemming bemoeilijken, maar zij zijn hiervoor geen onoverkomelijke hinderpaal. Iets anders is, dat er dikwijls een zekere onvermijdelijke speelruimte voor uiteenlopende persoonlijke opvattingen bestaat, doordat het niet mogelijk is alle voor de oplossing van een probleem relevante feiten en betrekkingen vast te stellen. De subjectieve gebondenheid van de onderzoekers is dan echter niet de primaire oorzaak van dergelijke meningsverschillen.

Indien al van een crisis in de economie mag worden gesproken, kan zij derhalve in ieder geval niet worden toegeschreven aan de principiële onmogelijkheid van objectieve kennis betreffende de door haar bestudeerde verschijnselen.

IV

De opvatting van Denis over de crisis der economie vertoont nog een tweede facet, dat een zekere plaats in de verdere recente discussie over haar huidige moeilijkheden inneemt. Het betreft hier de gevolgen van de diepgaande wijzigingen, die zich in de laatste decennia in de economische structuur hebben voorgedaan, voor de economische wetenschap en voornamelijk voor de kenniswaarde der overgeleverde theorie. Dit probleem heeft m.n. J. Marchal in zijn verklaring van de crisis in de economie op de voorgrond gesteld: « Si cette science est en crise, c'est, en effet, que le monde qu'elle se propose d'étudier, le monde des phénomènes économiques, est en pleine transformation ». De economische wetenschap, aldus Marchal, is ontstaan in en opgesteld voor een stelsel met een atomistische

structuur en een grote mate van individuele vrijheid. Hiervoor is, zoals hij het uitdrukt, een wereld met kleine aantallen grote moleculen in de plaats gekomen. De crisis in het economisch denken ziet hij tot uiting komen in de tegenstelling tussen degenen, die de oude theorieën nog steeds bruikbaar achten, en zij, die wegens de ingrijpende veranderingen in de economische orde een grondige herziening en reconstructie der economie nodig achten. Van deze laatste groep is Marchal zelf, blijkens zijn talrijke bijdragen tot vernieuwing van de theorie en vooral van de verdelingsleer, een der ijverigste vertegenwoordigers.

Deze opvatting van Marchal, welke men overigens wel moet onderscheiden van die, volgens welke de traditionele theorie ook onafhankelijk van de tijdsomstandigheden is vastgelopen, stelt inderdaad een probleem van groot belang aan de orde. Het is moeilijk voor bestrijding vatbaar, dat de actuele verklaaringswaarde van verschillende theorieën, die sinds lang een grote plaats in de economie innemen, zoals bijv. de grensproductiviteitstheorie, geringer is dan voorheen, dat nieuwe verschijnselen zijn opgetreden, die in de vroegere theorie geen plaats hebben, dat dit de economische wetenschap voor moeilijke, nog slechts ten dele opgeloste vraagstukken stelt en dat hierin een der redenen tot ontevredenheid over de traditionele theorie is gelegen. Toch is het voor betwisting vatbaar, dat deze omstandigheid op zichzelf een toereikende grond is om van een crisis der economische wetenschap te spreken. De veranderlijkheid van haar object is niet iets volkomen nieuws; zij is steeds voor haar een bron van moeilijkheden, maar ook een stimulans tot verdere groei geweest. De « traditionele theorie » is dan ook geenszins een vast omlijnd begrip; in ieder geval is zij niet een van geslacht op geslacht ongewijzigd doorgegeven erfgoed, dat gedurende al die tijd op een onveranderlijke werkelijkheid paste, om in onze dagen plotseling haar empirische betekenis te verliezen. De tegenwoordige « moleculaire » economische structuur is niet onverwacht uit de lucht komen vallen; zij is het product van een langdurig, zich over vele tientallen jaren uitstrekkend proces. De economische wetenschap is tijdens deze ontwikkeling niet in de oude schema's verward gebleven, maar heeft haar, zij het dikwijls met vertraging, gevolgd. Voor een belangrijk deel kon zij hierbij voortbouwen op het bestaande door dit uit te breiden en te verfijnen, bijv. door in haar modellen starre in plaats van beweeglijke lonen en prijzen aan te nemen.

Hiernaast is het nodig gebleken meer aandacht te schenken aan factoren die buiten het van oudsher gebruikelijke kader der economie vallen, zoals de interne en externe politiek der belangengroepen alsmede het uitoefenen van druk en macht buiten de markt om [18]. De mening, dat de traditionele theorie door de feitelijke ontwikkeling in een crisis is geraakt, berust vooral op de overweging, dat zij voor de analyse van deze problemen niet bruikbaar is. Deze uitbreiding van het terrein van het econo-

misch onderzoek betekent echter veeleer een aanvulling op en een amendering van de traditionele theorie (wat men daaronder ook precies wil verstaan), dan dat zij deze volkomen overbodig maakt. Dat tussen haar en de nieuw te ontginnen gebieden zeer wel een brug is te slaan, bewijzen de recente pogingen de theorie van het tweezijdige monopolie uit te werken tot een theorie van het onderhandelingsproces [19]. De grote veelvormigheid der economische orde brengt eveneens mee, dat de begrippen en theorema's der gangbare theorie voor, de tegenwoordige tijd veel van hun betekenis behouden [20]. Van een breuk in de ontwikkeling der economische wetenschap behoeft derhalve geen sprake te zijn. Het is een overdrijving te menen, dat de veranderingen in de economische structuur een van de grond af nieuwe opbouw der economie vereisen.

Men kan in dit verband ook denken aan de speltheorie, welke volgens sommigen het aangewezen instrument voor het behandelen van de zojuist genoemde vraagstukken is. Zij heeft inderdaad de pretentie de bestaande theorie grotendeels te vervangen, die immers ook volgens een der grondleggers van de speltheorie in een crisis verkeert, zij het niet alleen wegens de actuele omstandigheden. Deze nieuwe conceptie is zeker een uitdaging en misschien een dodelijke bedreiging voor de gebruikelijke denkwijze. Welke haar mogelijkheden, waarover nog zeer verschillend en vaak sceptisch wordt gedacht, echter ook mogen zijn, zij is thans nog niet tot een zodanig stadium ontwikkeld, dat zij op de onderhavige problemen effectief kan worden toegepast. Zelfs al zullen haar beloften in de toekomst worden verwezenlijkt, voorshands zal men zich bij deze en vele andere onderwerpen nog zonder haar moeten behelpen.

V

Hiermede zijn evenwel de moeilijkheden, die de wijzigingen in de economische orde voor de economische wetenschap met zich brengen, nog niet ten volle afgedaan. Er zijn hierbij nog andere aspecten in het geding, die tevens aan de orde komen bij wat wel het meest voorkomende en tevens het belangrijkste thema of eigenlijk complex van thema's in de recente kritiek op de economie is, nl. dat zij ten onrechte een strikte of mechanische gedetermineerdheid der economische verschijnselen aanneemt. Men heeft de crisis van de economie wel omschreven als een crisis van het determinisme en haar dan gezien als een onderdeel van een ook andere wetenschappen omvattende tendentie, ingeluid door het loslaten van de mechanistische wetmatigheid in de natuurkunde [21]. Meermalen kenschetst men het veronderstellen van een volledige bepaaldheid der economische verschijnselen dan als een atavisme, als het vasthouden aan een denkwijze, die is ontleend aan de natuurwetenschappen, maar hier reeds geruime tijd is losgelaten. Ook van dit bezwaar tegen de gangbare

economische theorie heeft Denis (in een andere publicatie dan de eerder besprokene) zich, i.h.b. wat de Franse theorie betreft, tot een tolk gemaakt : « l'héritage de Descartes pèse lourd sur nos épaules; la hantise du mécanisme universel nous tient depuis trois siècles et risque de stériliser notre intelligence scientifique dans bien des domaines » [22].

Dit bij zeer velen in allerlei varianten aan te treffen motief is te zien als een voortzetting van reeds door de historische school en hiermee verwante richtingen tegen de economische theorie te berde gebrachte argumenten en van oude controversen als die omtrent de verhouding tussen macht en economische wetmatigheid. De uitwerking ervan en de consequenties, die men hieraan voor de wijze van beoefening der economie verbindt, zijn evenals in de oudere literatuur bij de tegenwoordige critici der economie onderling zeer uiteenlopend.

Een eerste groep benadert het vraagstuk vooral uit het oogpunt van de voorspelbaarheid der economische verschijnselen. Een der belangrijkste vertegenwoordigers hiervan is de Nederlandse bedrijfs-econoom Goudriaan, thans hoogleraar te Petroria. In een erudiet en dikwijls sprankelend betoog heeft hij op klemmende wijze het eenzijdige en dogmatische deterministische uitgangspunt als de fundamentele fout van de bestaande economische wetenschap aangevallen. In een in 1939 gehouden voordracht heeft hij als zijn mening te kennen gegeven, dat de werkelijke exacte wetenschappelijke waarheid op economisch gebied zich laat samenvatten in een boekje van misschien twaalf of zestien bladzijden. Zijn in 1952 verschenen *Economie in zestien bladzijden* is een poging deze bewering waar te maken. Het is weliswaar een boek van bijna 250 bladzijden geworden, maar de eerste zestien dichtgedrukte en gecompriëerde geschreven bladzijden, waarop de resterende aanvullingen en commentaar geven, willen het bewijs van zijn in 1939 uitgesproken stelling leveren.

De grondgedachte van dit werk, samengevat in een drietal axioma's, houdt in dat het determinisme op een groot deel der economische problemen niet van toepassing is, m.u. niet op de handeling van één mens, noch op de gezamenlijke handelingen van een aantal mensen, die zich, althans voor een belangrijk deel, van elkaars gedragingen bewust zijn. Deze gedragingen zijn onbepaald, waarmee Goudriaan bedoelt dat zij onvoorspelbaar zijn. Alleen het gezamenlijke resultaat van de handelingen van een aantal onafhankelijk van elkaar reagerende mensen nadert sterker tot een volstreekte bepaaldheid naarmate hun aantal groeit. Volgens Goudriaan maakt dit inzicht een groot deel zowel van de gangbare economische theorie als van het econometrische onderzoek waardeloos en overbodig, zoal niet schadelijk. Zo acht hij bijv. pogingen tot verklaring van de conjunctuurschommelingen, die z.i. een ongedetermineerd proces zijn, zinledig. Ook een reeks verdere leerstukken, die in de gangbare economie een belangrijke plaats innemen, zoals de waardeleer en de

verdelingsleer, wil hij van de agenda schrappen. Voor het overige acht hij evenwel de theoretische economie, die « handelt over de meest urgente en meest vitale menselijke vraagstukken », van grote betekenis.

Zijn uiteenzettingen vertonen in vele opzichten gelijkenis met een kort tevoren verschenen belangwekkende beschouwing van Fourastié [23], die zich eveneens keert tegen het geloof in het determinisme, door hem gekenschetst als « un facteur d'échec dans les sciences sociales ». De bepaaldheid, door hem uitdrukkelijk gelijkgesteld aan voorzienbaarheid, acht hij op het gebied der economische verschijnselen eerder de uitzondering dan de regel. Hij trekt echter niet als Goudriaan de conclusie, dat het onderzoek der niet of onvolledig bepaalde verschijnselen onvruchtbaar is. De speltheorie verschaft naar zijn mening een uitweg, daar zij de aangewezen methode is voor de analyse van situaties als de economische, die veelal noch een gedetermineerd noch een stochastisch karakter hebben.

Ook in het strijdschrift van Schoeffler tegen de economie zijn naast wezenlijke verschillen punten van overeenkomst met deze opvattingen te vinden. Bij hem staat eveneens het vraagstuk van de voorspelbaarheid der economische verschijnselen in het middelpunt. Het in zijn titel gesignaleerde falen der economie is gelegen in haar gebleken onvermogen, betrouwbare prognoses op te stellen. Zijn boek bestaat voor een groot deel uit de bespreking van een reeks *case studies* van niet uitgekomen voorspellingen en uit kritiek op ten behoeve van het voorspellen ontwikkelde modellen en methoden. Als de oorzaak van deze mislukkingen ziet hij echter niet de aan de verschijnselen zelf inherente ongedetermineerdheid; het beroep hierop wijst hij af als een ontoereikende verontschuldiging, zo niet als een uitvlucht. Zijn grief tegen de economie is niet, zoals bij Goudriaan, dat zij zich met onoplosbare problemen bezighoudt, maar dat zij hen op een ondoelmatige manier heeft aangepakt. De fatale vergissing, waardoor zij tot dusver steeds op de verkeerde weg is geweest, is de mening dat het haar taak zou zijn, autonome empirische economische wetten op te sporen. Daar de economische verschijnselen altijd afhankelijk zijn van niet-economische, bestaan dergelijke wetten niet en was het « an altogether first-rate mistake for the field of economics ever to develop the way it did ». Aan deze miskennis van de aard van haar object wijst Schoeffler het mislukken van de pogingen tot prognose; men heeft daardoor de economische verschijnselen ten onrechte als een gesloten of als een slechts « half-open » stelsel opgevat en onvoldoende rekening gehouden met de invloed van exogene factoren.

De economie moet volgens Schoeffler de pretentie laten varen, dat zij een empirische nomothetische wetenschap is. In zijn ogen is zij een kunst, te vergelijken met de geneeskunde, die tot taak heeft de uitkomsten van andere wetenschappen toe te passen

op concrete situaties ten behoeve van prognose en beleid. Wanneer zij aldus haar aanspraak op autonomie prijsgeeft, acht Schoeffler in beginsel het opstellen van redelijk betrouwbare prognoses mogelijk. Zijn doodvonnis over de economie als wetenschap staat overigens niet op zichzelf; ook Gianelli huldigt in zijn in aantekening [4] vermeld artikel op soortgelijke gronden als die van Schoeffler de mening, dat er geen specifieke zelfstandige economische wetenschap bestaat.

VI

De zojuist weergegeven beschouwingen betreffen vraagstukken van kardinaal belang. Het is daarom des te meer te betreuren, dat de nuttige inzichten die zij bevatten, zodanig gemengd zijn met onjuiste interpretaties en beoordelingen, dat zij eerder verduisterend dan verhelderend werken. De erin voorkomende beschuldigingen aan het adres van de economische wetenschap zijn wat de hoofdzaken betreft niet gerechtvaardigd, de hierop steunende aanbevelingen inzake de weg die zij moet bewandelen voor het merendeel onaanvaardbaar en zelfs gevaarlijk.

Deze misvattingen hangen nauw samen met de spraakverwarring die er betreffende het begrip bepaaldheid bestaat. Dit wordt in de economische literatuur in een aantal uiteenlopende en niet steeds duidelijk omliggende betekenissen gebruikt. De vereenzelviging van bepaaldheid en voorspelbaarheid is weinig gelukkig; zij is een terminologische verspilling, terwijl bovendien uit taalkundig oogpunt beter gesproken kan worden van bepaalbaarheid of, nader gepreciseerd, van prognostische bepaalbaarheid, waarnaast men de actuele en de historische bepaalbaarheid kan stellen. De bepaaldheid der verschijnselen in eigenlijke zin houdt in, dat zij volledig onderworpen zijn aan zekere wetmatigheden, ongeacht of deze al dan niet bekend zijn. In engere zin verstaat men er dikwijls onder, dat zij verklaard kunnen worden uit bekende wetten, hetzij die van de wetenschap in haar geheel, hetzij die van een afzonderlijke wetenschap; zo kunnen zij bijv. zuiver economisch niet, maar ruimer bezien wel volledig bepaald zijn. De in deze betekenis onbepaalde verschijnselen zou men wellicht beter (nog) niet verklaard of onverklaarbaar kunnen noemen [24].

Hoe dit zij, deze bepaaldheid van de feitelijke verschijnselen is iets principieel anders dan de *logische* bepaaldheid van de door een theoretisch model of verklaringsschema geboden oplossing. Hiervan is sprake, wanneer wordt aangetoond dat de economische grootheden die men wil verklaren, gegeven de in het model aangegeven factoren waarvan zij afhangen, een unieke waarde hebben. Wiskundig geformuleerd is hiervoor de gelijkheid van het aantal onbekenden en het aantal onafhankelijke vergelijkingen een noodzakelijke, hoewel niet steeds voldoende voorwaarde. Uit deze theoretische bepaaldheid volgt, dat een zekere verandering in een der bepalende factoren

bij de in het desbetreffende model gespecificeerde constellatie een exact bepaald effect op het te verklaren verschijnsel zal hebben.

De economische theorie (en het hierop gebaseerde econometrische onderzoek) is inderdaad in zoverre deterministisch, dat zij, het meest expliciet in haar wiskundige maar op minder uitgesproken wijze vaak ook in haar verbale vormen, streeft naar het geven van dergelijke gedetermineerde oplossingen. Het is een bekend feit, dat zij hierin niet steeds volledig slaagt, bijv. doordat een model meer dan één economisch zinvolle oplossing toelaat. Ook kent men van oudsher in de theorie problemen, waarvoor men het geven van een in beginsel gedetermineerde oplossing dikwijls niet mogelijk heeft geacht, zoals de prijs bij tweezijdig monopolie. De verdere ontwikkeling van het onderzoek kan dan deze leemte aanvullen, zoals bijv. ten aanzien van dit vraagstuk op fraaie wijze is beproefd door J. Pen in zijn theorie van het onderhandelingsproces [25].

De gebruikelijke procedure der economische theorie veronderstelt geen determinisme in een andere dan zijn oorspronkelijke betekenis, nl. dat bij volkomen identieke innerlijke en uiterlijke omstandigheden gelijke gevolgen zullen optreden. Ook degenen, die de economie een ongeoorloofd determinisme verwijten, loochenen dit postulaat niet. Goudriaan bijv. illustreert de « onbepaaldheid » van het menselijk handelen met voorbeelden, waarin de verschillen in reactie voortvloeien uit (en dus bepaald zijn door) de ongelijkheid van de in- of uitwendige omstandigheden. De « onbepaaldheid » is dan daarin gelegen, dat deze omstandigheden en dus ook hun resultaat niet of niet met enige nauwkeurigheid te voorzien zijn.

Hier blijkt reeds het essentiële, maar door Goudriaan onvoldoende onderkende onderscheid tussen de logische gedetermineerdheid van theoretische oplossingen enerzijds en de volledige bepaaldheid en bepaalbaarheid der feitelijke verschijnselen anderzijds. Dat deze niet samenvallen is een gevolg van drie oorzaken.

In de eerste plaats houdt men in de theoretische modellen zeer dikwijls welbewust slechts rekening met de terecht of ten onrechte als de belangrijkste beschouwde, soms als de strategische aangeduide bepalende factoren, met verwaarlozing van die, welke men van ondergeschikt of incidenteel belang acht. De theorie maakt er dan geen aanspraak op een zelfs in beginsel volledige verklaring van de werkelijke verschijnselen te geven. Er blijft een onverklaarde rest bestaan, die men de *marginale ongedetermineerdheid* der verschijnselen zou kunnen noemen. Voortgezet onderzoek kan door aanvulling van de theorie deze marge verkleinen, zoals bijv. door het invoeren van monetaire factoren naast de reële in de verklaring van de interest, maar in den regel zal het niet mogelijk zijn haar geheel te doen verdwijnen. Pogingen hiertoe leiden of tot een zo ruime omschrijving der bepalende factoren, dat het verklaringsschema

zijn concrete inhoud gaat verliezen (tautologisch wordt, naar men wel zegt), of zij maken het model onoverzichtelijk en moeilijk hanteerbaar, « oververzadigd », zoals Pen het heeft uitgedrukt [26], waardoor enigszins paradoxaal ook zijn geschiktheid voor empirische toepassing vermindert.

Ten gevolge van de marginale onbepaaldheid gelden de theoretisch afgeleide wetmatigheden in de werkelijkheid niet exact, doch slechts bij benadering, met een grotere of kleinere waarschijnlijkheid. Vandaar dat men er dikwijls een statistisch, probabilistisch of stochastisch karakter aan toekent [27]. In het econometrische onderzoek pleegt men hiermee rekening te houden door onder de verklarende grootheden naast de systematische factoren (waarvan de berekende waarde op zichzelf reeds stochastisch is) dikwijls een storingsterm op te nemen.

Een tweede oorzaak van het niet samenvallen van de theoretische en de feitelijke bepaaldheid is de veelvuldig voorkomende onmogelijkheid voor een categorie van verschijnselen een algemene verklaring te geven, doordat de bepalende factoren al naar gelang van de omstandigheden verschillend zijn. Het is dan nodig een aantal alternatieve modellen op te stellen, bijv. voor de prijsvorming bij de onderscheiden markt vormen en marktstrategieën. De theorie kan het optreden van deze uiteenlopende constellaties zelf ten hoogste slechts gedeeltelijk verklaren. Deze *structurele onbepaaldheid* der verschijnselen kan soms door samenwerking met andere wetenschappen worden verkleind.

Uit deze verscheidenheid van de voorwaarden, waaronder de verschijnselen zich voordoen, vloeit, zoals reeds in verband met de opvatting van J. Marchal ter sprake is gekomen, voort dat economische theorema's een historisch-relatieve geldigheid hebben in die zin dat zij, in de formulering van Eucken, ofschoon altijd waar in de betekenis van logisch juist, niet steeds actueel zijn. De gang der geschiedenis schept voorts steeds nieuwe situaties en daarmee nieuwe problemen voor de economische wetenschap, hetgeen noopt tot een geregelde vergroting van de voorraad theoretische modellen, een taak die nooit is voltooid en bij de vervulling waarvan de wetenschap veelal gedoemd is achter de feiten aan te lopen: « Sometimes the economist finds himself wondering whether he will ever catch up with his changing universe ! » [28]. Ook in dit opzicht zal echter volledigheid niet bereikbaar en zelfs nauwelijks een zinvol doel zijn; het heeft bijv. weinig nut, modellen uit te werken voor de prijsvorming bij de marktstrategieën, welke passen bij alle denkbare karaktertypen en stemmingen van oligopolistische aanbieders [29]. De theorie moet zich beperken tot een overzienbaar aantal belangrijke of representatieve gevallen, hetgeen weer een zekere marginale onbepaaldheid der werkelijke verschijnselen ten gevolge heeft. Eucken overschat bij zijn oplossing van de « grote antinomie » de mogelijkheid de empirische verscheidenheid volledig te herleiden tot een beperkt en vaststaand aantal « structurelementen ».

Bovendien heeft hij te zeer de structurele en te weinig de marginale onbepaaldheid op het oog gehad.

Een derde oorzaak van het onderscheid tussen de abstracte en de volledige empirische bepaaldheid is de *kwantitatieve of numerieke onbepaaldheid* van de door de theorie afgeleide oplossingen. De theorie levert, overeenkomstig de veel aangehaalde uitspraak van Marshall, « economics is not a body of concrete truth, but an engine for the discovery of concrete truth », in het geheel geen kwantitatieve empirische uitkomsten. Zij heeft een kwalitatief en in hoge mate formeel karakter. Het is gemeengoed, dat de concrete inhoud van de door de theorie in het licht gestelde relaties afhangt van de als data beschouwde niet-economische verschijnselen en dat deze naar plaats en tijd veranderlijk zijn. Het theoretische schema geeft slechts aan, hoe in principe de waarde van de economische grootheden zou kunnen worden afgeleid, indien de daartoe nodige feitelijke gegevens ter beschikking zouden staan. Zij veronderstelt niet, dat deze in concreto altijd vaststelbaar en a fortiori niet, dat zij voorspelbaar zijn, zelfs niet altijd, dat de berekening praktisch uitvoerbaar is, zoals bijv. in de theorie van het algemene evenwicht, waarin, naar men zou kunnen zeggen, alles bepaald maar niets bepaalbaar is.

VII

Deze verschillende soorten van onbepaaldheid der economische verschijnselen moeten in hoofdzaak worden toegeschreven aan de verscheidenheid en wisselvalligheid van de menselijke gedragingen (waarop ook de gehele gedachtengang van Goudriaan betrekking heeft) en de veranderlijkheid van de door de mens in het leven geroepen maatschappelijke instellingen in de ruimste zin van het woord. Zelfs de veranderingen in de technische relaties, welke weergegeven worden door de productiefuncties, zijn in hoofdzaak scheppingen van de menselijke geest. Deze spanning tussen het streven der theorie een systeem van exacte stellingen omtrent de economische verschijnselen af te leiden enerzijds en de veelvormigheid en veranderlijkheid van het menselijk handelen anderzijds is ook het centrale thema van een tweede, zich tegen het deterministische karakter van de economie kerende en uit vele vertakkingen bestaande stroming. Haar hoofdgrief tegen de gangbare economische wetenschap is, dat deze een uit psychologisch en sociologisch oogpunt ontoereikende, eenzijdige en onvolledige analyse van het menselijk handelen geeft. In vele toonaarden veroordelen de woordvoerders van deze richting de in de economie aan te treffen overmatig rationalistische, hedonistische en individualistische opvatting van het gedrag van de mens. Vooral trekken zij te velde tegen haar *mechanisch determinisme*, waaronder men nog weer verschillende dingen kan verstaan, maar waarmee men meestal de veronderstelling bedoelt, dat de subjecten in gelijke uiterlijke

omstandigheden op gelijke wijze reageren dan wel bij veranderingen in de situatie een vaste gedragslijn volgen, zoals het geval is wanneer bij voortgaande wijzigingen in het inkomen de marginale consumptiequote constant blijft of wanneer de ondernemers bij een toeneming van hun afzet hun investeringen vergroten volgens een vaststaande acceleratiecoëfficiënt.

Deze bezwaren vat men dikwijls samen in de klacht, dat de economische wetenschap de werkelijke mens verwaarloost : « L'homme total et vivant s'est retiré de la science économique » [30]. Een belangrijk onderscheid met de eerst besproken groep, die de economie beoordeelt naar de mate waarin zij kwantitatief exacte en vooral prognostisch bruikbare kennis oplevert, is dat de tweede richting deze maatstaf niet aanlegt, integendeel vaak juist het streven naar kwantificering aansprakelijk stelt, voor de door haar betreunde « dehumanisering » der economische wetenschap. Zij zien de mens met zijn noden en zijn streven schuil gaan achter de formules, tabellen en grafieken, waaraan naar hun mening het wezenlijke ontsnapt, zodat men dit bij de beoefening der economische wetenschap meer en meer uit het oog dreigt te verliezen. « Compter, compter toujours, compter toutes choses, n'est-ce pas s'exposer à ne plus savoir tenir compte — et rendre compte — de cela qui ne se compte pas — et seul compte ? » [31]. Het is de verbreiding der mechanistische aberraties, zoals hij ze noemt, die volgens Röpke de crisis der economische wetenschap in het leven heeft geroepen. « The determining factor in economic activity is furnished by things that are as downright unmathematical as a love letter or a Christmas festival, by forces that are moral and intellectual, by reactions and opinions that simply have no place in curves and equations, but lie in the domain of the everlastingly incalculable and unpredictable » [32]. Vele vertegenwoordigers van deze richting waarschuwen daarom tegen een overschatting van de kwantitatieve methoden in de economie, zo zij deze (wat echter lang niet altijd het geval is) al niet geheel uit den boze achten.

In tegenstelling tot Goudriaan, die het nutteloos acht zich in de « onbepaalde » gedragingen te verdiepen, eisen de aanhangers van deze stroming juist een diepergaande studie ervan, om de mens de hem toekomende ereplaats in de economische wetenschap te hergeven. « De mens, en niet de economische kwantiteiten, dient opnieuw het centrum te vormen van de economische wetenschap »; men zal « de mens moeten herontdekken » [33]. De economie moet, naar hun programma, zich bevrijden van de te sterke drang tot nabootsing der natuurwetenschappen en weer in volle omvang een wetenschap van de mens en een sociale wetenschap zijn : « si la science économique n'est ni une science de l'homme, ni une science sociale, que peut-elle bien être ? », aldus Denis [34], die de bij deze groep levende denkbeelden in het kort zeer duidelijk heeft uiteengezet, merkwaardigerwijze zonder er in zijn later geschrift over de crisis in de economie op terug te komen. Soms gaat men zelfs zo ver van de economie een behande-

ling van de mens in al zijn aspecten te verlangen [35].

Degenen, die de leus van de « economie van de mens » aanheffen, willen hiermee soms een ethisch-normatieve beoefening van de economie aanbevelen [36]; in den regel wil men echter, in zoverre overeenstemmend met Schoeffler, dit doel verwezenlijken door een nauwere aansluiting bij de psychologie en vooral, wegens het grote belang van de collectieve bindingen in het handelen en het gedrag der georganiseerde groepen, bij de sociologie. In deze richting zoekt ook J. Marchal de door hem, zoals is gebleken, nodig geachte en ook zelf ter hand genomen vernieuwing van de economie [37].

De mening, dat de economie te weinig contact met de overige sociale wetenschappen heeft onderhouden of dat althans voor haar verdere groei een inniger contact met die wetenschappen nuttig kan zijn, wordt ook gedeeld door zeer velen, die overigens de zojuist weergegeven en vaak in scherpe vorm geklede kritiek op de economische wetenschap niet of niet ten volle onderschrijven. De betrekkingen tussen de economie ener- en de psychologie en de sociologie anderzijds, alsmede de wenselijkheid en mogelijkheid van een integratie of synthese van deze wetenschappen, zijn de laatste tijd dan ook veel besproken onderwerpen [38].

VIII

Deze verzameling van klachten en wensen bevatten naast veel, dat instemming verdient, verscheidene oppervlakkige oordelen en niet geheel onbedenklijke aanbevelingen. De ontboezemingen over het verdwijnen van de mens uit de economie zijn niet altijd vrij van een zekere fraseologie, de roep om zijn eerherstel is vaak wat te emotioneel gekleurd. Erger is, dat deze bespiegelingen meermalen de werkelijke stand van zaken in de economie op het stuk van de behandeling der menselijke gedragingen onvolledig en tendentieus weergeven en daarnaast blijk geven van onvoldoende begrip voor het karakter en het doel der theoretische analyse. Wat op zijn plaats is als waarschuwing tegen en als correctie op zeker aanwezige onvolkomenheden, wordt onaanvaardbaar wanneer het wordt geformuleerd als een globale veroordeling en een opwekking tot algehele hervorming.

De pleitbezorgers van de verwaarloosde mens besteden een groot deel van hun krachten in een strijd tegen een reeds lang verouderd beeld der economische wetenschap. Zij richten de pijlen van hun verontwaardiging tegen de klassieke homo oeconomicus met een ijver, alsof hij als enige heerser over het spel der economische krachten niet reeds lang was ontroond en gedegradeerd tot slechts één van de vele typen van subjecten, die het terrein van de economie bevolken. In hun verzet tegen de mechanische beschouwingswijze tonen zij te weinig onderscheidingsvermogen en subtiliteit. Zij veronacht-

zamen het feit, dat toen de subjectieve overwegingen het uitgangspunt voor de analyse en verklaring der economische verschijnselen zijn geworden, met de mechanische opvatting van het handelen in beginsel reeds is gebroken. Geleidelijk is een algemene en formele theorie der economische keuzehandelingen ontwikkeld, die van toepassing is op de meest uiteenlopende gedragingen en in genen dele gebonden is aan onwerkelijke rationalistische of hedonistische vooronderstellingen. Ook al maakt de bestaande economie zich wellicht partieel nog aan dergelijke zonden schuldig, het getuigt van onvoldoende inzicht in de strekking van de moderne theorie, haar in haar geheel hiervan te betichten [39].

Ten aanzien van het gebruik van aan de mechanica ontleende begrippen, voorstellingswijzen en verklaringsschema's dient men schijn en wezen wel uit elkaar te houden. Zeker zijn sommigen te ver gegaan in de neiging, de economie geheel naar het voorbeeld van de mechanica te beoefenen. Binnen zekere grenzen bestaat tegen deze analogie evenwel geen bezwaar; zij is volkomen natuurlijk en in zoverre ook onschuldig, dat zij geenszins noodzakelijk een mechanische bepaaldheid van het handelen veronderstelt. De theoretische afleiding van een gedetermineerd stabiel evenwicht van de prijs bijv. sluit geenszins uit, dat marktsubjecten zich door sleur en gewoonte of door grillige en vluchtige opwellingen laten leiden. Het elasticiteitsbegrip is een zuiver formeel instrument, dat bij alle denkbare reactiewijzen kan worden toegepast [40].

De tegen het onwerkelijke mechanische determinisme gerichte verwijten treffen inzonderheid de van starre gedragshypothesen uitgaande redeneringen, die in de theorie inderdaad in grote getale voorkomen. Voor een billijke beoordeling dient men hen evenwel naar hun plaats en strekking binnen het theoretisch stelsel als geheel te bezien. Zij zijn niet bedoeld als een weergave van het volledige werkelijke gedrag, maar als een abstracte analyse, waarbij men de gevolgen afleidt van belangrijke elementen in het handelen, die men welbewust uit het geheel licht en op zichzelf beschouwt, of zij dienen als een hulpmiddel om bepaalde samenhangen zo eenvoudig mogelijk in het licht te stellen. Zij zijn dan vaak een eerste stap tot een meer omvattende en meer gedetailleerde behandeling. Bovendien kunnen zij ondanks hun empirische onvolledigheid zeer wel voor vele situaties een bruikbare benadering van de werkelijkheid bieden. Hiervoor is niet nodig, dat alle individuele subjecten als starre automaten reageren; voldoende is, dat de afwijkingen van de in het model aangenomen standaard elkaar in belangrijke mate compenseren. Mede op grond van dergelijke overwegingen verdient de veel gemaakte hypothese der winstmaximering een plaats in de theorie te behouden. De theorie zou in haar taak tekort geschoten zijn, als zij de zuivere logica van de winstmaximering niet zou hebben uitgewerkt. Evenzo is de « mechanische » gedragswijze, die tot uitdrukking komt in een lineaire consumptiefunctie

(met een constante marginale consumptiequote), herhaaldelijk gebleken redelijk met de feiten overeen te stemmen. Een aanwijzing, niet al te lichtvaardig de « mechanische » modellen te verwerpen, is dat een zo overtuigd voorstander van een « indeterministische » opvatting van het economisch proces en tevens subtiel theoreticus als Shackle, in het geheel der theorie een belangrijke plaats inruimt aan wat hij de « economics of perfect adjustment » en « calculable dynamics » noemt [41].

Aan de critici van de « mechanische » modellen kan worden toegegeven, dat men soms te zeer bij het uitwerken van dergelijke strakke schema's is blijven staan, omdat men hun beperkingen heeft onder- en dus de mate van mechanische gedetermineerdheid heeft overschat. De tegenwoordige economische wetenschap in haar geheel is echter zeker niet blind voor de ontoereikendheid ervan. Sinds vele tientallen jaren omvat niet alleen de formele theorie der keuzehandelingen, maar ook de meer geconcretiseerde analyse een zich voortdurend uitbreidende verscheidenheid van overwegingen en gedragingen. Een voorbeeld is de verruiming van de theorie van het ondernemersgedrag door het invoeren van de tijdshorizon bij de winstmaximering en van andere doelstellingen naast laatstgenoemd oogmerk. Voorts zij gewezen op de toenemende betekenis, die wordt toegekend aan de psychologische factoren in de conjunctuur, en op de studies betreffende het sociologische element in de vraag- en in de consumptiefunctie, bijv. die van Duesenberry betreffende de invloed van de interdependentie der preferenties en met name van het « demonstratie-effect » op de geneigdheid tot sparen [42].

Deze geregeld uitdijende casuïstiek betekent op zichzelf reeds het loslaten van een strikte uitwendige bepaaldheid van het handelen en meer in het bijzonder een erkenning van een verregaande, in de subjectieve gedragingen wortelende structurele ongedetermineerdheid der verschijnselen. Soms ziet men wegens de grote marge van onbepaaldheid zelfs af van het geven van een strikt theoretisch gedetermineerde oplossing, bijv. door de vraag- en aanbodcurven op te vatten als min of meer scherp omliggende zones of stroken. Van groot belang voor de voortschrijdende « indeterministische », in de zin van niet-mechanische beschouwingwijze, is de groeiende aandacht voor de invloed van de onzekerheid en de subjectieve verwachtingen op het handelen en het economisch proces. Iets te eenzijdig ziet men soms deze factor als de oorzaak bij uitstek van de niet-mechanische bepaaldheid der economische gedragingen en het inzicht in de betekenis ervan als de beslissende breuk met het mechanisch determinisme. Dat een dergelijke niet-deterministische visie niet noodzakelijk het loslaten van het streven naar theoretisch gedetermineerde oplossingen met zich brengt, leert het voorbeeld van Shackle, die zich veel moeite geeft de bepaaldheid van zijn theoretisch schema voor het handelen onder invloed van onzekere verwachtingen aan te tonen [43].

De klachten over het mechanisch determinisme der economische wetenschap en haar verwaarlozing van de veelvormigheid en wisselvalligheid der menselijke gedragingen zijn derhalve hoogst overdreven; zij berusten op een miskennis van de vorderingen, die de theorie gedurende meer dan een halve eeuw heeft gemaakt. Met nadruk moet worden gezegd, dat dit verweer ook geldt voor de wiskundige economie. Weliswaar vertonen de beoefenaars hiervan dikwijls een bijzondere voorliefde voor de mechanische behandelingswijze, maar dit is zeker niet met allen het geval. Men onderschat de mogelijkheden van het wiskundige instrumentarium verre, wanneer men meent dat het slechts bruikbaar is voor de constructie van strikt mechanische modellen. De wiskundige economie heeft aan de zojuist geschetste ontwikkeling in volle omvang deelgenomen; tal van belangrijke bijdragen zijn juist aan haar te danken. Degenen, die de toepassing van kwantitatieve methoden als een « dehumanisering » van de economie beschouwen en de remedie zoeken in de aansluiting bij de psychologie en de sociologie, zien over het hoofd dat ook hier die methoden op grote en zich uitbreidende schaal gebezigd worden [44].

In een enkel opzicht is de verontrusting over het uitschakelen van de mens door het kwantitatieve onderzoek evenwel gerechtvaardigd, nl. voorzover door velen, onder de leuze « science is measurement » en gesteund door het gezag van de machtige stroming van het empirische positivisme, iedere bemoeienis met niet uiterlijk waarneembare en niet-meetbare verschijnselen als onwetenschappelijk in de ban wordt gedaan. Hoezeer het streven naar zoveel mogelijke exacte kwantificering waardering verdient en met erkenning van ieders recht, zich alleen met de objectieve economische grootheden bezig te houden, komt, zoals reeds talloze malen is betoogd maar niet genoeg kan worden herhaald, de eis zich hiertoe te beperken in botsing met het karakter van de economie. De door haar onderzochte verschijnselen ontlenen hun zin aan het streven van de mens, dat men slechts van binnen uit kan begrijpen en waartoe begrippen als nut en tijdsvoorkeur, verwachtingen en drang naar zekerheid onmisbaar zijn — waarmee men nog niet verplicht is alle metafysica te aanvaarden, die de Duitsers aan het « Verstehen » hebben verbonden. De « metromania », zoals Machlup in zijn catalogus van dogmatische vernauwingen van het terrein van wetenschappelijk onderzoek het uitbannen van alle niet-meetbare verschijnselen heeft genoemd, leidt tot zonderlinge krampachtigheden, zoals die, welke het leedvermaak van Robertson hebben opgewekt over de met zwaar geschut werkende en toch bij elkaar steeds weer « shreds of offending psychological matter » ontdekkende mathematici [45]. Dit vooroordeel is zeker, zoals talloze voorbeelden uit de oude en recente literatuur leren, niet inherent aan de wis-

kundige economie als zodanig, maar wel heeft het mede onder invloed van de econometrie sterk terrein gewonnen. De inzet van het grote duel tussen Pareto en Croce en van de kritiek van von Wieser op Schumpeter [46] is dus nog steeds onbeslist; het is van dringend belang, dat dit geschilpunt eindelijk uit de weg wordt geruimd.

De uitsluiting van subjectieve en andere niet-kwantificeerbare factoren is tevens kortzichtig, omdat de kwalitatieve behandeling de weg kan banen naar een latere meer exacte analyse. Ook afgezien hiervan is de mening onhoudbaar, dat alleen de kennis, die in de vorm van een sluitend stelsel van vergelijkingen kan worden gegoten, van wetenschappelijke waarde is. Wie bijv. een werk als *The Theory of Economic Growth* van W. A. Lewis op die grond als onwetenschappelijk zou brandmerken, zou slechts zijn eigen geboorneerdheid verraden [47]. Er schuilt veel waarheid in de opmerking van Mossé : « ce qui fait la valeur d'une science, c'est plutôt la profondeur de l'explication — l'intelligence des phénomènes — que le degré de précision ». Omgekeerd is het uiterst onbillijk de beoefenaren van het kwantitatieve onderzoek na te geven, dat zij, verstrikt in formules en cijfers, geen oog hebben voor de wezenlijke menselijke en maatschappelijke waarden. Het werk en de figuur van een Tinbergen, naast wie tal van anderen te noemen zouden zijn, bewijzen duidelijk het tegendeel.

De vrijspraak, die, behoudens voor de extreme groep der « objectivisten », moet volgen op de beschuldiging van een uitsluitend mechanische beschouwingwijze, betekent niet, dat men in de economie « de volledige werkelijke mens in al zijn aspecten » ontmoet. Het is echter niet billijk, deze eis, waaraan alle wetenschappen en kunsten tezamen nauwelijks kunnen voldoen, aan de economie te stellen, die het menselijk handelen uit een specifiek oogpunt bestudeert. Vooral getuigt het van wanbegrip, de theorie te verwijten dat zij geen mensen van vlees en bloed, zoals men het gaarne uitdrukt, ten tonele voert. Het is niet haar functie een volledige schildering te geven van alle individuele bijzonderheden en van alle schakeringen; zij richt zich op het algemene en typische en moet daarbij noodzakelijk stilerend en schematiserend te werk gaan. Haar resultaten kunnen door gedetailleerde onderzoeken van een meer beschrijvend karakter worden aangevuld.

Er is echter geen reden, het tot dusver bereikte als een eindpunt te beschouwen; er is alleszins ruimte voor een verdere ontwikkeling. Steun van de sociologie en de psychologie hierbij zal iedere econo- mist niet anders dan welkom zijn. Het is verheugend, dat de gebieden op de grens met deze wetenschappen een grotere belangstelling trekken. Toch zal men goed doen zich hiervan, vooral wat de theorie betreft, voorshands geen gouden bergen voor te stellen. Het meeste is waarschijnlijk te verwachten van samenwerking bij sommige historische en andere empirische onderzoeken en het oplossen

van praktische vraagstukken. Dat de genoemde wetenschappen op enigszins ruime schaal generalisaties zullen opleveren, die voor de theorie als vruchtbare uitgangspunten kunnen dienen, is minder zeker. Tot dusver is de ervaring niet erg be- moedigend. De sociologische en psychologische elementen in de economische theorie zijn slechts in beperkte mate aan de desbetreffende wetenschappen te danken. De economen hebben een open oog voor de betekenis van sociologische en psychologische factoren; indien de samenwerking met die wetenschappen te wensen overlaat, is dit zeker niet alleen aan de economie te wijten. De hulp, die bijv. de psychologie biedt ten aanzien van het vraagstuk der verwachtingen, is maar zeer bescheiden; in hoofdzaak moet de economie hier op eigen kracht zien verder te komen. Of de « algemene theorie van het handelen », waaraan sommigen werken, tot voor de economie nuttige uitkomsten zal komen, moet nog blijken. Dat, naar Schoeffler meent, de andere wetenschappen van het menselijk handelen, die soms aanzienlijk jonger en minder rijp zijn dan de econo- mie, haar de « wetten » kunnen verschaffen waarop zij haar prognoses zal kunnen baseren, is een rijkelijk naïeve verwachting.

Een gevaarlijke strekking krijgen de pleidooien voor een « humanisering » van de economie, wanneer zij meer of minder uitgesproken beogen de economie te doen opgaan in de sociologie. De weliswaar partiële maar exacte theoretische analyse zou dan worden opgeofferd voor een onsamenhangende verzameling feiten en bespiegelingen. Terecht heeft Villey in een passage, die eigenlijk in haar geheel aangehaald verdiende te worden, tegen dit « sociologie » met klem geprotesteerd : « Mieux vaut sans doute une théorie construite sur un système d'hypothèses simplifié — comme toute théorie l'est nécessairement — mais rigoureuse et cohérente, que des dissertations prolixes et de genre indécis qui... noient la précision des concepts et des lois scientifiques dans une gangue inconsistante de considérations allusives et pseudo-philosophiques » [48]. Men kan hopen, dat de resultaten van de overige sociale wetenschappen de economische theorie zullen verrijken en verfijnen; zij kunnen haar echter niet overbodig maken en vervangen.

X

De slotsom, waartoe dit alles leidt, is voor de economische wetenschap, die tracht de bonte veelheid der verschijnselen tot een beperkt aantal fundamentele regelmatigheden te herleiden, stellig niet onverdeeld bevredigend. Hoewel het mogelijk is een algemeen formeel schema van het economisch handelen op te stellen, dat zeker niet zonder waarde is, blijkt het, naarmate men bij het streven hieraan een meer concrete inhoud te geven dieper in de problematiek doordringt, moeilijker de mens, zoals hij zich in zijn economische handelingen uit, ten volle in een sluitend analytisch netwerk te vangen zonder zijn natuur geweld aan te doen. Steeds weer

doorbreekt de mens met zijn onberekenbare en ondoorgrondelijke spontaneïteit en creativiteit, zijn twijfels en zijn zekerheden, zijn traagheid en beïnvloedbaarheid, al zijn tegenstrijdige verlangens en impulsen, de strakke gedetermineerdheid van het economisch proces; onbedwingbaar doet hij zich gelden als spelbreker van « economische wetten », als « empêcheur des théories closes de tourner en rond » [49]. Er is dus zeker grond voor de ogenblikken van intellectueel pessimisme, waarin Gray volgens zijn getuigenis denkt, dat in de onpeilbaarheid van het menselijk gemoed altijd het zwakke punt van de economie en de andere sociale wetenschappen zal liggen [50].

De vooral aan de menselijke factoren toe te schrijven en, zoals ooit, althans bij de tegenwoordige mogelijkheden der wetenschap niet geheel te overwinnen afstand tussen de theorie en de werkelijkheid betekent, van de andere kant bezien, dat de verschijnselen, welke de economie bestudeert, niet volledig door de wetmatigheden, die zij tracht af te leiden, zijn bepaald. « Theorists have a natural urge towards precise and determinate theorems or laws. But the facts of economic life show little consideration for this urge, and remain, to a large extent, perversely and persistently indeterminate. This is the skeleton in the cupboard of economic theory » [51].

De hoofdstelling van Goudriaan omtrent de onbepaaldheid van vele economische grootheden bevat derhalve, mits op de juiste wijze geïnterpreteerd, een belangrijke kern van waarheid. Zijn hieraan gekoppelde polemiek tegen de bestaande economische wetenschap wegens haar vermeend aprioristisch en dogmatisch determinisme is evenwel volkomen misplaatst. Voorzeker is het een verbazingwekkend misverstand van hem en ook van Schoeffler, te menen, dat zij een volstrekte bepaaldheid in de zin die Goudriaan hieraan hecht, dus een kwantitatieve voorspelbaarheid, van alle economische verschijnselen aanneemt. Niemand heeft aan de theorie ooit een verdergaande prognostische waarde toegekend, dan dat zij zuiver hypothetisch, d.w.z. onder zekere veronderstellingen, en dan nog slechts kwalitatief, kan aangeven, welke gevolgen uit bepaalde oorzaken zullen voortvloeien. Als zodanig is zij een hulpmiddel bij het opstellen van empirische kwantitatieve prognoses, maar uit eigen kracht kan zij deze niet verschaffen. Het inzicht, dat er door de invloed van de veranderlijkheid der exogene factoren geen constante economische grootheden en dus geen exacte kwantitatieve economische wetten bestaan, en dat hierin een beletsel is gelegen voor de nauwkeurige voorspelbaarheid der verschijnselen, is onder de economen gemeengoed. Voorzover men bij het doen van voorspellingen de neiging heeft vertoond de invloed der exogene factoren te onder- en de standvastigheid der economische relaties te overschatten, kan het nuttig zijn dat Schoeffler hiertegen nog eens met nadruk heeft gewaarschuwd. Het vonnis, dat hij over de economie uitspreekt omdat zij door het mis-

kennen van deze moeilijkheden altijd volkomen op de verkeerde weg is geweest, is evenwel een slag in de lucht.

Dat Schoeffler het mislukken van vele prognoses als *het* falen van *de* economie voorstelt, is niet slechts omdat de theorie en ook vele empirische onderzoeken niet of ten hoogste slechts op indirecte prognostische bruikbaarheid aanspraak maken, maar ook omdat het eenzijdig is hun wetenschappelijke en pragmatische waarde alleen af te meten naar de mate waarin zij exacte empirische prognoses opleveren of mogelijk maken. In deze beoordeling, evenals in de opvatting van Goudriaan dat het onderzoek van de in zijn zin onbepaalde verschijnselen geen nut heeft, openbaart zich een ander vooroordeel, door Machlup « predictionism » gedoopt, nl. dat de eigenlijke en primaire taak der wetenschap in het algemeen en van de economie in het bijzonder gelegen is in het voorspellen. Deze zienswijze is alleen houdbaar in de triviale zin, dat iedere algemene stelling omtrent een oorzakelijk verband een hypothetische prognose impliceert. « The purpose of science is understanding and not the power to predict », aldus terecht Jewkes, die enige jaren geleden dat vooroordeel in een duidelijk betoog heeft bestreden [52].

De kritiek van Goudriaan op het deterministische uitgangspunt der economische wetenschap is ook ongegrond, wanneer men onder de bepaaldheid der verschijnselen niet verstaat dat zij voorzienbaar, maar slechts dat zij in principe volledig door de economische wetten verklaard of verklaarbaar zijn. Voorzover het zijn bedoeling is, op het ontbreken van volledige bepaaldheid in deze zin opmerkzaam te maken, roeit hij niet, zoals hij het doet voorkomen, eenzaam tegen de machtige stroom van een eensgezinde opinie op. Zijn bijdrage is in vele opzichten in overeenstemming met een reeds lang aan de gang zijnde ontwikkeling. De tijden, dat althans sommigen geloofden in ijzeren, onvoorwaardelijk en onafhankelijk van plaats en tijd geldende economische wetten, is reeds lang voorbij — waarbij men trouwens niet moet vergeten, dat ook vroegere generaties erop plachten te wijzen dat verschillende soorten van « wrijving » de zuivere werking der economische wetten belemmeren. Zoals Tomaselli terecht opmerkt, is de illusie van het absolute karakter der economische wetten definitief overwonnen in de geleidelijke overgang van een naïeve en a-kritische naar een rijpe en kritische fase der economische wetenschap [53]. Zij heeft plaats gemaakt voor een aanmerkelijk relativistischer interpretatie, of beter gezegd, daar deze geen twijfel inhoudt aan de absolute waarheid der op logisch juiste wijze afgeleide stellingen, voor een dieper inzicht in het hypothetische karakter van een groot deel van de uitkomsten der theoretische analyse. Dit sterkere relativisme is enerzijds het product van het aan de wetenschappelijke vooruitgang te danken duidelijker besef van de gecompliceerdheid van het economisch proces, anderzijds mede bevorderd door de verande-

ringen in de economische orde, waarbij dikwijls een min of meer onpersoonlijk automatisme is vervangen door de binnen een zekere speelruimte willekeurige beslissingen van individuele subjecten, georganiseerde groepen of de overheid.

De hierin opgesloten beperkingen van de theorie zijn de bron van de voortdurende verwijten over haar wetenschappelijke nutteloosheid en praktische onbruikbaarheid, van de eindeloze disputen over haar waarde en zin. De economist is zich van die begrenzungen maar al te zeer en soms pijnlijk bewust. Dat de grote meerderheid van de moderne theoretische en empirische onderzoekers bevangen zijn in een naïef determinisme, zal Goudriaan dan ook niet aannemelijk kunnen maken. « Every economist realizes that economics at the bottom is an inexact and uncertain discipline, in which he cannot actually control the unruly variables and cannot make predictions without qualifications » [54]. Zeker kan men hier en daar nog wel eens een overschatting van de bepaaldheid der economische verschijnselen aantreffen en als correctie hierop kunnen Goudriaans vermaningen van nut zijn, bijv. wanneer hij erop wijst dat er zelfs niet altijd een stochastische bepaaldheid bestaat. Eveneens is het te waarden, dat hij een poging doet, al is zij niet volkomen geslaagd, de gradaties van bepaaldheid en de factoren waarvan die afhangen nader te omlijnen [55]. Terecht wijzen hij en ook Fourastié erop, dat de mate van bepaaldheid niet bij alle soorten van verschijnselen gelijk is. Hij overdrijft echter de mate van onbepaaldheid, wanneer men daaronder de onmogelijkheid verstaat, analytische wetmatigheden en empirische regelmatigheden van min of meer beperkte strekking vast te stellen. Vooral zijn axioma betreffende de onbepaaldheid van de elkaar beïnvloedende gedragingen van een veelheid van subjecten is betwistbaar. Tot op zekere hoogte zijn deze wisselwerkingen in het handelen en hun gevolgen wel degelijk vatbaar voor een het inzicht verhelderende theoretische en empirische analyse, zoals bijv. de speculatie [56] alsmede de reeds eerder als voorbeelden genoemde interdependentie van de consumentenpreferenties en de psychologische factoren in de conjunctuur. Van belang is ook, dat het gedrag van individuele subjecten minder grillig en dus ook sterker bepaalbaar in de zin van Goudriaan kan zijn, dan verschijnselen die het product zijn van de handelingen van een veelheid onafhankelijk van elkaar optredende subjecten. Men kan voor de rest van het jaar 1958 de politiek van de Nederlandse overheid en vakbeweging ten aanzien van de loonvoet met een grotere mate van zekerheid voorspellen dan de vrachttarieven in de wilde vaart.

XI

Het inzicht in de beperkte empirische betekenis der « economische wetten » kan leiden tot een al te vergaand scepticisme of agnosticisme. De ontdekking, dat het geheel der economische verschijnselen

een op naspeurbare wetten berustende kosmos is, heeft aan de wieg van de economische wetenschap gestaan. Nu die aanvankelijke visie te simplistisch is gebleken, nu men bijv. niet meer vol vertrouwen van *de wetten* van *de* prijsvorming kan spreken, vervallen sommigen in een ander uiterste en ontwaren nog slechts een chaos van onontwarpbare, steeds wisselende krachten. Een dergelijke reactie ligt mede ten grondslag aan de bij sommigen bestaande crisisstemming. Ook Goudriaan gaat te ver in zijn defaitisme, zowel wat betreft de mogelijkheden van redelijk betrouwbare prognoses als in zijn beoordeling van de waarde der kennis, die men omtrent de « onbepaalde » verschijnselen kan verwerven. Zijn raad, deze geheel buiten de gezichtskring der economische wetenschap te verbannen, is een uiting van wanhoop, strijdig met het karakter der wetenschap. Deze zou haar plicht verzaken indien zij zich reeds bij voorbaat door de moeilijkheden der materie zou laten afschrikken en niet zou trachten, althans zo ver mogelijk te komen. Men stelle zich de hoon voor, die over de economie zou worden uitgestort, indien zij zich bijv. om het conjunctuurverschijnsel niet had bekommerd onder het motief, dat er toch geen verstandig woord over te zeggen is.

Dit negativisme is eigenlijk een uiting van een onvruchtbaar perfectionisme. Ook wanneer het niet mogelijk is een volledige verklaring der verschijnselen te geven, alomvattende exacte wetten te vinden en tot alwetendheid te geraken, is een zo diepgaand mogelijk theoretisch en empirisch onderzoek niet zinloos. Een classificatie van mogelijkheden, een ordening van de belangrijkste factoren, het aanwijzen van belangrijke samenhangen kunnen, zelfs wanneer zij niet alle raadsels oplossen, het inzicht in voldoende mate verdiepen om ook voor het praktische handelen van nut te zijn. Het is altijd beter iets dan niets te weten.

Het is geen zelfbegoocheling van de economische wetenschap te menen dat zij meer doet dan een vat der Danaïden vullen. Als er geen enkele bepaaldheid was, zou er, naar een opmerking van Tinbergen, in het geheel geen economische wetenschap bestaan en zouden er wellicht alleen economische romans zijn [57]. De economist hoeft zijn taak, hoe zwaar ook, echter niet in arren moede aan de romanschrijver over te dragen. In het economisch proces is het niet zo, dat « alles kan gebeuren ». « As intelligent beings, we live somewhere between causation and chaos », heeft Knight eens gezegd [58]. Ondanks alle wisselvalligheden en veranderlijkheden ontbreken een zekere orde en samenhang niet, bestaan er een aantal noodzakelijkheden en regelmatigheden. Te trachten deze op te sporen en te formuleren is geen hopeloze onderneming gebleken. Het besef, dat het menselijk weten aan grenzen gebonden is, dat het werkelijke leven te rijk is om ten volle in een overzienbaar aantal vaste schema's gevat te worden, is geen afdoende reden de reeds verkregen en de nog bereikbare kennis te versmaden.

Zo mogelijk nog bedenkelijker dan Goudriaans

negatieve raad aan de economische wetenschap is de weg, die Schoeffler haar wijst. Zijn stelling, dat zij geen autonome wetenschap is in die zin, dat zij voor de verklaring van de door haar onderzochte verschijnselen gegevens uit andere gebieden van wetenschap nodig heeft, trapt een open deur in. Het is echter hoogst bevreemdend, dat hij op grond hiervan aan de economie het karakter van een afzonderlijke wetenschap met een eigen problematiek ontzegt. De gecombineerde werking van tal van factoren van zeer uiteenlopende aard scheidt juist specifieke vraagstukken, die niet door enige andere wetenschap worden onderzocht. « We cannot quite hand over to the psychologist at the demand curve, nor to the engineer at the cost curve » [59]. Zonder stelselmatige bestudering, waarvoor een theoretisch apparaat onmisbaar is, blijft men hulpeloos tegenover deze toch waarlijk niet eenvoudige materie staan. Indien men naar de wens van Schoeffler de economie voortaan slechts als een « kunst » zou beoefenen, zou men deze ingewikkelde samenhangen blijkbaar telkens ad hoc, aan de hand van de wisselende concrete situaties, moeten analyseren. Dan zou de economie eerst recht in een voorwetenschappelijk stadium terugvallen en zeker zelfs de taak, die Schoeffler haar toebedeelt, niet kunnen vervullen. Het is trouwens een tegenstrijdigheid in zijn boek, dat hij enerzijds de indruk wekt de bestaande theorie waardeloos te achten en geheel overboord te willen gooien (zonder er iets anders voor in de plaats te stellen), haar anderzijds op sommige plaatsen een nuttige functie toekent.

XII

Uit dit in vele opzichten onvolledige overzicht van de zorgen, die de economen op het ogenblik drukken, blijkt dat de economische wetenschap een moeilijke fase in haar ontwikkeling doormaakt. Men stelt hogere eisen aan haar dan vroeger; mede ten gevolge van de intensievere overheidsbemoeiing met het economisch leven is men minder tevreden met abstracte bespiegelingen en algemene inzichten en verlangt men in sterkere mate concrete, praktisch toepasbare resultaten. De economie is voor deze taak gesteld in een periode van diepgaande verschuivingen in de economische structuur, die nieuwe problemen hebben doen ontstaan, voor de analyse waarvan haar traditionele begrippen en schema's slechts ten dele bruikbaar zijn. Herhaaldelijk moet zij ervaren aan datgene, wat men van haar verlangt, slechts onvolkomen te kunnen voldoen.

Naast het streven naar praktische toepassing, zoals bij het opstellen van prognoses, heeft ook dat naar verdere uitbreiding en verfijning der theorie de grenzen van haar mogelijkheden scherper doen uitkomen. Het resultaat is al te vaak een steeds verdergaande verbrokkeling tot een onoverzichtelijke veelheid van gevallen geweest; meermalen is gebleken, dat het aantal mogelijkheden, die zich in een bepaalde situatie kunnen voordoen, nagenoeg onbeperkt en

iedere veronderstelling hieromtrent willekeurig is, bijv. wat betreft de omvang en de snelheid van de reacties in dynamische modellen [60]. Een en ander heeft het besef van de betrekkelijke waarde van de uitkomsten der theorie zeer versterkt; het schijnt soms dat naarmate het onderzoek voortschrijdt het houvast geringer wordt. Pogingen tot een min of meer fundamentele reconstructie, zoals de speltheorie, zijn vaak bezwaarlijk in de gangbare theorie te integreren; zij zaaien twijfel aan haar bruikbaarheid, maar zijn zelf nog fragmentair en hun eigen vooruitzichten zijn onzeker. Ook afgezien van deze moeilijkheden heeft de recente ontwikkeling der wetenschap een zekere teleurstelling gewekt.

In het licht van dit alles is het niet verwonderlijk, dat zowel bij buitenstaanders als bij beoefenaren der economie meermalen onvoldaanheid over haar prestaties heerst en dat verschillende economen de situatie, waarin hun wetenschap verkeert, zelfs als een crisis beleven. De vraag, of er werkelijk een crisis der economische wetenschap bestaat, is nauwelijks voor objectieve beantwoording vatbaar. De opvatting, die men hieromtrent huldigt, is ten dele een woordenkwestie, nl. wat men onder een crisis wil verstaan [61], anderdeels ook onvermijdelijk een zaak van persoonlijke beoordeling. Ondanks alle vaak onoplosbaar schijnende moeilijkheden, waarmee de economie worstelt, en alle zwakheden, die haar aankleven, wil het mij voorkomen, dat het spreken van een crisis van een te pessimistische interpretatie van de stand van zaken getuigt. Deze aanduiding wekt een niet met de feiten overeenstemmende indruk van verstarring en onmacht tot vernieuwing; zij houdt een overdrijving in van de gebreken van het bestaande en van de verwarring omtrent de toekomst, alsmede een onderschatting van de onmiskenbare vooruitgang, die de laatste decennia zijn gemaakt; zij heeft een bijklank van somberheid en moedeloosheid, die bij de meerderheid der economen zeker niet de overheersende stemmingen zijn. De economische wetenschap geeft voortdurend blijk van een grote vitaliteit en activiteit; zij streeft er met kracht naar haar tekortkomingen te overwinnen, toont zich alleszins geneigd nieuwe vraagstukken aan te pakken en te experimenteren met nieuwe methoden en denkbeelden. Veel van de verschijnselen, die men als een crisis interpreteert, zijn evenzeer of beter te zien als tekenen van groei en verdere ontplooiing [62].

Het heeft weinig zin te twisten over de vraag, of, zoals ook de hedendaagse critici der economie het soms voorstellen, haar onvolkomenheden de schuld zijn van de economen, of zij verder zou zijn gekomen als haar beoefenaren knapper of voortvarender zouden zijn geweest. Wel is uit de bespreking van de recente kritiek op haar werkwijze en prestaties gebleken, dat deze aanvallen, ofschoon zij juiste elementen bevatten, voor het grootste deel oppervlakkig, misplaatst en onbillijk zijn. De stelling, dat de economische wetenschap volkomen op de verkeerde weg is, blijft onbewezen; aanvaardbare alternatieven zijn niet naar voren gekomen.

Hoewel de beschouwingen van verschillende critici van nut kunnen zijn, omdat zij de aandacht vestigen op nog onvoldoende opgeloste fundamentele problemen, hetgeen tot een niet overbodige diepere bezinning kan stimuleren, zijn zij anderzijds niet vrij van gevaarlijke strekkingen. Hun negativisme ten aanzien van het grootste deel der bestaande economische wetenschap is ongemotiveerd en kan zowel wetenschappelijk als maatschappelijk destructief werken.

Of het streven naar min of meer radicale hervormingen de economische wetenschap op den duur tot een aanmerkelijk hoger peil zullen verheffen, of de hoop van Zeuthen, dat vooral de nieuwe statistische methoden « will help economics to become equal to the most respectable and useful sciences » [63], in vervulling zal gaan, is thans nog niet te voorzien. Het is geenszins uitgesloten, dat de moeilijkheden, waarop de economische analyse steeds weer stuit, inherent zijn aan de materie, dat volmaakte oplossingen niet binnen het bereik liggen en geen enkele methode de zekerheden kan verschaffen, die men zo gaarne van de economie wil verkrijgen. Ook dan is er geen reden te wanhopen aan haar betekenis en haar toekomst; al kan zij niet alle wensen ten volle bevredigen, er blijft toch voor haar genoeg belangrijk en vruchtbaar werk te verrichten.

In ieder geval is het een voorbarig en onverantwoord vandalisme, datgene wat is verworven wegens zijn onvolmaaktheid volledig overboord te gooien, zolang men er niets beters voor in de plaats kan stellen. Slechts onder de invloed van een verregaande vooringenomenheid kan men ontkennen, dat de economische wetenschap ook in haar tegenwoordige gebrekkige staat een aanzienlijke hoeveelheid wetenschappelijke en practisch waardevolle inzichten bevat. Reeds de door haar steeds weer in het licht gestelde eenvoudige, maar in het dagelijks leven toch vaak miskende waarheden, de « bedroek fundamentals », zoals Robbins het uitdrukt [64], zijn als tegenwicht tegen geregeld weer opduikende en gemakkelijk ingang vindende misvattingen van groot belang; de discipline in het denken over de economische samenhangen, waartoe zij dwingt, is een te kostbaar en met moeite veroverd goed, om het lichtvaardig prijs te geven. Het is een heilloze overdrijving te menen, dat het geheel der overgeleverde denkwijzen en leerstellingen hun nut hebben overleefd. Zeker kan het nuttig of nodig zijn te waarschuwen tegen een soms aanwezige overschatting van onze economische kennis, zoals Lundberg onlangs nog heeft gedaan [65], doch het kleinerend scepticisme van sommige critici stelt de bescheiden maar essentiële bijdrage, die de economie tot een rationele economische politiek kan leveren, op bedenkelijke wijze in de waagschaal door het toch reeds precaire gezag, waarmee zij hierbij moet optornen tegen wanbegrip, vooroordelen en groepsbelangen, te ondermijnen.

De neiging van verschillende recente bestrijders der economische wetenschap, *tabula rasa* te maken ten aanzien van datgene, wat vele generaties hebben opgebouwd, is niet slechts een geestelijke hovaardij,

maar ook strijdig met de normale ontwikkelingsgang van de wetenschap. Welke thans nog onvermoede vorderingen ook in het verschiet mogen liggen, het tot dusver verworvene zal hierdoor niet volledig verloren gaan. « One of the prominent lessons of the history of human thought is that new ideas do not lead to the abandonment of the previous heritage; the new ideas are swallowed up by the existing corpus, which is thereafter a little different » [66]. In de grensnutschool bleef veel van de klassieke leer bewaard, vele denkbeelden van Keynes knopen aan bij het werk van zijn voorgangers; de door hem bestreden klassieke theorie leeft voort in de post-keynesiaanse synthese. Deze continuïteit, die zich, ondanks de zich herhaaldelijk voordoende schijn van het tegendeel, steeds weer manifesteert, kan het vertrouwen versterken, dat wat is en wordt verricht veel van zijn waarde zal behouden. De beste kansen op welslagen bij de verdere vervulling van haar grote taak zal de economische wetenschap dan ook niet hebben, als zij het in eeuwen gegroeide volledig opzij schuift om van de grond af opnieuw te beginnen, maar door op en naast het bestaande voort te bouwen, door dit te verbeteren en aan te vullen. « Der Schöpfer einer neuen Synthese, welche wir alle erwarten, wird derjenige sein, der nichts von dem vergisst, was schon gesagt wurde und noch lebendig ist in der langsamen und mühsamen, zwei Jahrhunderte dauernden Ausarbeitung unserer Wissenschaft », aldus een der wijze « grand old men » van de economische wetenschap, wiens visie door een van haar begaafdste jongere vertegenwoordigers wordt gedeeld : « L'avenir de la science économique est dans le perfectionnement continu de la science que nos pères et nos grand-pères nous ont laissée en héritage. Il est là et non ailleurs » [67].

Het is een gezond teken, dat het merendeel der economen in deze geest werkt aan de verdere ontwikkeling van hun vak, zonder zich ernstig te bekommeren over de crisis waarin dit heet te verkeren of zich al te zeer te laten verontrusten door de stroom van verwijten, die voortdurend over hen en hun werk worden uitgestort, anderzijds ook zonder zich over te geven aan zelfvoldaanheid. Het werk der wetenschap is onvoldoende; het is haar roeping nooit tevreden te zijn. Deze heilige ontevredenheid wordt echter in plaats van een onmisbare stimulans een hinderpaal voor de vooruitgang, wanneer zij ontaardt in een volstrekt negativisme tegenover het gebrekkige, dat een noodzakelijke doorgang is naar het minder gebrekkige, in een verlamd perfectionisme, dat het niets verkiest boven het onvermijdelijk onvolmaakte, dat al het menselijke en ook de wetenschap eigen is.

De economische wetenschap is ondanks alle kritiek, die zij sinds haar jeugd geregeld heeft moeten doorstaan, nog steeds springlevend. Met verschillende argumenten van haar hedendaagse bestrijders kan zij zeker haar voordeel doen, maar ook hun aanvallen en veroordelingen zal zij ongedeerd overleven.

AANTEKENINGEN

[1] Vgl. bijv. : E. PREISER, « Vom Wesen und vom heutigen Stand der nationalökonomischen Theorie », *Schriften der Universität Heidelberg*, aflev. III (Aus der Arbeit der Universität 1946-47), Berlijn enz. 1948 (blz. 201 : « Wenn das erste Kennzeichen der neuesten Entwicklung die grözere Wirklichkeitsnähe der Theorie ist, so ist das zweite ihre Exaktheit »); E. SCHNEIDER, « Der Trend des ökonomischen Denkens in der Gegenwart », *Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik* 1950 (blz. 230 : « Es beginnt sich in der Theorie eine communis opinio, ein gemeinsamer Boden und eine gemeinsame Sprache zu entwickeln... »); L. J. ZIMMERMAN, « Zukunftsaufgaben der Volkswirtschaftslehre », *Weltwirtschaftliches Archiv* 1951 II; A. MARCHAL, « Science économique et politique économique », *Economia internazionale* 1951 (blz. 883 : « Le divorce néfaste que l'on a si souvent dénoncé entre la science et l'art est en voie de disparition »; blz. 890 : « La science économique perd ce caractère abstrait et hautain qui la caractérisait auparavant »); D. VILLEY, « Examen de conscience de l'économie politique », *Revue d'économie politique* 1951 (blz. 862 : « L'économiste ne raisonne plus dans le vide. La théorie débouche dans le réel. La science oriente directement l'action »; deze schrijver staat overigens in vele opzichten kritisch tegenover de recente ontwikkeling); G. SEBBA, « The Development of the Concepts of Mechanism and Model in Physical Science and Economic Thought », *American Economic Review* 1953, *Papers and Proceedings of the American Economic Association* (« A determined effort is being made to construct economic theory as a rigorous quantitatively predictive science... the new theory is what it is because it understands the true nature of a quantitative science »); L. EINAUDI, « Wirtschaftswissenschaft und Wirtschaftswissenschaftler von heute », *Zeitschrift für Nationalökonomie* 1954 (blz. 204/5 : « ein Panorama, das noch niemals so wie heute verheisungsvoll und voll Licht erschien... Es existieren nicht mehr entscheidene Gegensätze... alte Antipathien zwischen der reinen Wissenwissenschaftlern und jenen der historischen Richtung (sind) verschwunden »). Terughoudender, ook in vergelijking met de door hemzelf bijna twintig jaar eerder uitgesproken verwachting : « we may be on the eve of a great advance in economic theory... The prospect is an inspiring one » (« The Scope and Method of Economics », loc. cit., blz. 410 resp. 28) : R. F. HARROD, « Economics, 1900-1950 », *The New Outline of Modern Knowledge*, onder red. van A. Pryce-Jones, Londen 1956, blz. 495/6 (« It is not clear, however, that there has been important progress in fundamental theory... It cannot be said that there have been new seminal ideas of a fundamental character. But the subject is in movement, and the position is therefore hopeful ».)

[2] F. DE VRIES, « De taak der theoretische economie », *De Economist* 1946, blz. 2/3.

[3] H. TYSZYNSKI, « Economic Theory as a Guide to Policy : Some Suggestions for Re-appraisal » *The Economic Journal* 1955; M. N. ROTHBARD, « Toward a Reconstruction of Utility and Welfare Economics », *On Freedom and Free Enterprise*. Essays in honor of Ludwig von Mises. Princeton (N.J.) enz. 1956, blz. 261.

[4] J. MARCHAL, « La crise contemporaine de la science économique », *Comptes-rendus des travaux de la Société d'Economie Politique de Belgique* n° 202, Brussel 1951 (ook in *Banque* 1951); H. DENIS, *La crise de la pensée économique*, Parijs 1951; O. MORGENSTERN, « Experiment and Large Scale Computation in Economics », *Economic Activity Analysis*,

onder red. van O. Morgenstern, New York - Londen 1954, blz. 549 (« a great crisis involving current theory »; Duitse vertaling, « Experiment und Berechnung groszen Umfangs in der Wirtschaftswissenschaft », *Weltwirtschaftliches Archiv* 1956 I, blz. 237); W. ROEPKE, « Der wissenschaftliche Ort der Nationalökonomie », *Studium Generale* 1953, blz. 380, in Engelse vertaling verschenen onder de titel : « The Place of Economics Among the Sciences » in *On Freedom and Free Enterprise*. Essays in Honor of Ludwig von Mises, Princeton (N.J.) enz. 1956; vgl. aldaar blz. 114 en 124 (« the word « crisis » is hardly too strong a term to describe the present situation of economic science »); voorts o.m. G. DI NARDI, « Il relativismo nella scienza economica », *Giornale degli Economisti* 1951, i.h.b. blz. 543 (« la crisi è vivamente e diffusamente sentita ») en 553; A. P. GIANELLI, « Economics in Crisis », *Revue de l'Université d'Ottawa* 1952; A. TOMASELLI, « Ancora sulla pretesa crisi della scienza economica », *Giornale degli Economisti* 1952. Ook in vroegere perioden heeft men natuurlijk wel over een crisis in de economie gesproken, bijv. L. POHLE, *Die gegenwärtige Krisis in der deutschen Volkswirtschaftslehre*, Leipzig 1911, 1921², een strijdschrift tegen het kathedersocialisme.

[5] B. NOGARO, *La valeur logique des théories économiques*, Parijs 1947, blz. VIII (vgl. hierover mijn bespreking in *De Economist* 1948); J. FOURASTIE, « La stratégie du jeu et la méthode dans les sciences économiques », *Critique* 1951, blz. 887, en « Nouveaux courants de la pensée économique », *Annales-Economies-Sociétés-Civilisations* 1949, blz. 53 e.v.; J. GOURDRIAN, *Economie in zestien bladzijden*, Amsterdam 1952, blz. 17; S. SCHOEFFLER, *The Failures of Economics*, Cambridge (Mass.) 1955, blz. 162, 164; W. I. GREENWALD, « Common Irrelevancies in Contemporary Theorizing by Economists », *Kyklos* 1957. Het artikel van laatstgenoemde : « The Validity of Recent Economic Thought », *The Business and Economic Review* 1952, alsmede dat van B. MITCHELL : « The Poverty of Economics », *Economics and the Public Interest*. Essays written in honor of E. E. Agger, New Brunswick 1955, heb ik niet kunnen raadplegen.

[6] Het is hier uiteraard niet de plaats voor een uitvoerige detailkritiek. Als voorbeeld zij gewezen op de vele slordigheden, die voorkomen in het tweede in aantekening [5] genoemde artikel van FOURASTIE, waarin hij bijv. Marshall een Amerikaan noemt en hem met J. E. Meade en L. Robbins als vertegenwoordiger van de kantatief-empirische richting aanwijst. Vgl. in dit verband ook L. M. FRASER, « Economists and Their Critics », *Economic Journal* 1938, blz. 207 e.v.

[7] Zie bijv. G. J. STIGLER, « A Survey of Contemporary Economics », *Journal of Political Economy* 1949, en M. BRONFENBRENNER, « Contemporary Economics Resurveyed », *Journal of Political Economy* 1953.

[8] L. ROBBINS, *The Economist in the Twentieth Century and Other Lectures in Political Economy*, Londen 1954, blz. 6. Het is belangwekkend deze beschouwing van Robbins over de stand der economie te vergelijken met die, welke hij enkele decennia eerder heeft gegeven in « The Present Position of Economic Science », *Economica* 1930.

[9] G. L. S. SHACKLE, *Uncertainty in Economics and Other Reflections*, Cambridge 1955, blz. 234; vgl. ook G. H. ORCUTT, « Toward Partial Redirection

of Econometrics » en de hierbij aansluitende discussie, *Review of Economics and Statistics* 1952, alsmede A. G. PAPANDREOU, « Types of Empirical Relevance in Modern Economics », *Economia Internazionale* 1952, volgens wie zowel de economische theorie als de econometrie nauwelijks « the predicative stage » hebben bereikt, doch in hoofdzaak nog in het heuristische stadium » verkeren. Het onlangs verschenen werk van laatstgenoemde, *Economics as a Science*, stond mij nog niet ter beschikking.

[10] Tj. KOOPMANS, *Three Essays on the State of Economic Science*, New York enz. 1957, blz. 141.

[11] J. ÅKERMAN, *Structures et Cycles Économiques*, Parijs 1955/7 (alsmede vroegere geschriften); K. E. BOULDING, *A Reconstruction of Economics*, New York - Londen 1950; J. MARCHAL, talrijke publicaties, vooral betreffende de verdelingsleer, vermeld in het bibliografische aanhangsel van A. MARCHAL, *La pensée économique en France depuis 1945*, Parijs 1953, en, wat de latere betreft, in P. DIETERLEN, « Approche sociologique et analyse économique. A propos des travaux de M. Jean Marchal », *Revue d'histoire économique et sociale* 1956, blz. 393 n° 2, en in J. LHOMME, « Groupes sociaux et analyse des revenus », *Revue économique* 1958; C. R. NOYES, *Economic Man in Relation to his Natural Environment*, New York 1948.

[12] Vgl. bijv. O. MORGENSTERN, *Journal of Political Economy* 1950, bespreking van H. von STACKELBERG, *Grundlagen der theoretischen Volkswirtschaftslehre*, Bern 1948, blz. 267 (« This book... conveys the feeling that an epoch in economics has come to an end and that a new approach is needed to break the impasse in economic theory », en A. MARCHAL, *La pensée économique en France depuis 1945*, Parijs 1953, blz. 5 (« Il y a donc crise de la pensée classique, mais il n'y a pas à proprement parler crise de la pensée économique »). Ook A. P. GIANELLI, « Economics in Crisis », *loc. cit.*, blz. 278, spreekt van een ernstige crisis van de liberale of zg. klassieke economie.

[13] G. MYRDAL, *Das politische Element in der nationalökonomischen Doktrinbildung*, Berlijn 1932, Engelse uitgave o.d.t. *The Political Element in the Development of Economic Thought*, Londen 1953. Zijn analyse en interpretatie van de door hem bestreden opvattingen zijn evenwel allerminst onberispelijk; vgl. bijv. de kritiek bij L. von MISES, *Grundprobleme der Nationalökonomie*, Jena 1933, blz. 55 e.v.

[14] Zie bijv. A. ALBERT, « Ideologische Elemente im ökonomischen Denken », *Kyklos* 1957 en de daar vermelde literatuur, benevens H. SIEBER, « Warum gibt es in der Nationalökonomie so viele Meinungsgegensätze? », *Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik* 1955.

[15] W. A. WEISSKOPF, *The Psychology of Economics*, Londen 1955, benevens verschillende tijdschrift-artikelen, o.m. « Psychological Aspects of Economic Thought », *Journal of Political Economy* 1949; vgl. voorts o.m. E. BOEHLER, « Zur Psychologie der nationalökonomischen Erkenntnis », *Wirtschaftstheorie und Wirtschaftspolitik*, Festschrift für Alfred Amonn, Bern 1953. Goede kritiek op Weisskopf bij A. L. MACFIE, « On Psychological Treatment for the Classics », *Economic Journal* 1958.

[16] F. L. POLAK, *Kennen en keuren in de sociale wetenschappen*, Leiden 1948. Dit boek heeft in Nederland tot vele commentaren en discussies aanleiding gegeven; vgl. bijv. verschillende beschouwingen in *De Economist* 1948, 1949 en 1950, de inleidingen van H. R. HOETINK en J. P. KRUYT, opgenomen in *Sociologisch Jaarboek VII*, z.p.z.j. (1953), en de kritiek van E. TOPITSCH, « Konventionalismus und Wertproblem in den Sozialwissenschaften », *Mens en Maatschappij* 1952. Met die van POLAK min of meer verwante opvattingen zijn ook door tal van anderen

verdedigd, bijv. door E. R. WALKER, *From Economic Theory to Policy*, Chicago 1943 (i.h.b. hoofdstuk X, « The Illusion of Neutrality ») en P. STREETEN, « Programs and Prognoses », *Quarterly Journal of Economics* 1954.

[17] J. A. SCHUMPETER, « Science and Ideology », *American Economic Review* 1949, blz. 281 (herdrukt in *Essays of J. A. Schumpeter*, bezorgd door R. V. Clemence, Cambridge (Mass.) 1951); vgl. ook *History of Economic Analysis*, New York 1954, blz. 34 e.v.

[18] Aldus reeds E. R. WALKER, *From Economic Theory to Policy*, Chicago 1943 (hfdst. VI, « Beyond the Market »); voorts F. PERROUX, « Les macro-décisions », *Economie appliquée* 1949, alsmede verschillende andere publicaties; een aantal studies van J. MARCHAL en in het algemeen de steeds groeiende literatuur over de machtsfactoren in het economisch leven.

[19] Vgl. hieromtrent de artikelen van K. W. ROTHSCILD, « Approaches to the Theory of Bargaining Process », en G. L. S. SHACKLE, « The Nature of the Bargaining Process », in *Wage Determination in Theory and Practice*, onder red. van J. T. Dunlop, Londen 1957, alsmede C. M. STEVENS, « On the theory of Negotiation », *Quarterly Journal of Economics* 1958.

[20] Zie hieromtrent vooral de fraaie verhandeling van J. VINER, « International Trade Theory and Its Present Day Relevance », *Economics and Public Policy* (Brooking's Lectures 1954), Washington 1955, alsmede L. ROBBINS, *The Economist in the Twentieth Century*, Londen 1954, blz. 10, en F. C. MILLS, « Economics in a Time of Change », *American Economic Review* 1941.

[21] Bijv. A. MARCHAL, *Méthode scientifique et science économique*, dl. I, Parijs z.j. (1952), blz. 9/10, en *La pensée économique en France depuis 1945*, Parijs 1953, blz. 5 e. v.

[22] H. DENIS, « Economie politique et déterminisme », *Revue d'économie politique* 1947, blz. 331 (een beschouwing n.a.v. H. GUITTON en G.Th. GUILBAUD, « Déterminisme et marché », *Revue d'économie politique* 1946).

[23] J. FOURASTIE, « La stratégie du jeu et la méthode dans les sciences économiques », *Critique* 1951.

[24] Vgl. bijv. de omschrijving van het begrip onbepaald door J. M. CLARK als « not precisely determined by the factors quantitatively taken account of, or available to be taken account of, by economists in the formulation of economic « laws » or « theorems ». (« Varieties of Economic Law and Their Limiting Factors », *Proceedings of the American Philosophical Society* 1950, blz. 121 n° 2).

[25] J. PEN, *De loonvorming in de moderne volkshuishouding*, Leiden 1950; « A General Theory of Bargaining », *American Economic Review* 1952; SHACKLE roemt de theorie van Pen als « one of the most brilliant and most beautiful pieces of theoretical analysis that has been produced in many years past » (« The Nature of the Bargaining Process », *The Theory of Wage Determination*, onder red. van J. T. Dunlop, Londen 1957, blz. 307). Vgl. over de begrippen bepaaldheid en onbepaaldheid in de theorie voorts o.m. : N. KALDOR, « A Classificatory Note on the Determinateness of Equilibrium », *Review of Economic Studies* 1933/4; J. SCHUMPETER, *Business Cycles*, New York - Londen 1939, dl. I, blz. 45 e.v.; K. W. ROTHSCILD, « Price Theory and Oligopoly », *Economic Journal* 1947, herdrukt in American Economic Association, *Readings in Price Theory*, Chicago 1952; G. RITTIG, « Die Indeterminiertheit des Preissystems », *Jahrbuch für Sozialwissenschaft* 1950; F. MACHLUP, *The Economics of Sellers' Competition*, Baltimore 1952, blz. 414 e.v. (« Oligopolistic Indeterminacy »).

[26] J. PEN, « Verschraling en oververzadiging in de loontheorie », *De Economist* 1957; vgl. ook zijn artikel « Wage Determination Revisited », *Kyklos* 1958. In dezelfde geest ook F. LIEFMANN-KEIL, « Die Tendenz zur Konkretisierung in der Nationalökonomie », *Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft* 1950, blz. 279, M. ALLAIS, « Puissance et dangers de l'utilisation de l'outil mathématique en économie », *Econometrica* 1954, blz. 60 (ook in *Nouvelle revue de l'économie contemporaine* 1955), en F. MACHLUP, « The Problem of Verification in Economics », *Southern Economic Journal* 1955/6, blz. 15/6.

[27] Deze beschouwingswijze is zeer i.h.b. uitgewerkt door T. HAAVELMO, « The Probability Approach in Econometrics », *Econometrica* 1944 (supplement); vgl. voorts bijv. F. J. de JONG, « Over de betekenis van het begrip « rationeel handelen » in de economie », *De Economist* 1949, blz. 482 e.v. (de economische theorie gaat uit van de « modale handelwijze »), en F. ZEUTHEN, *Economic Theory and Method*, Londen enz. 1955, blz. 13. De gedachte is reeds zeer oud; zij is bijv. reeds aan te treffen bij A. COURNOT, *Recherches sur les principes mathématiques de la théorie des richesses*, ed. bezorgd door G. Lutfalla, Parijs 1938, blz. 50, en is ook opgesloten in PARETO's omschrijving van het studieobject van de theorie van het algemene evenwicht als « les actions logiques, répétées, en grand nombre, qu'exécutent les hommes pour procurer les choses qui satisfont leurs goûts » (*Manuel d'économie politique*, Parijs 1927², blz. 145).

[28] B. HIGGINS, *What Do Economists Know?*, Melbourne 1951, blz. 26. Vgl. ook H.W. LAMBERS, « Marktstrategie en mededinging », *De Economist* 1950, blz. 820.

[29] Vgl. F. MACHLUP, *The Economics of Sellers' Competition*, Baltimore 1952, blz. 417 e.v.

[30] F. PERROUX, *Science de l'homme et science économique*, Parijs z.j., blz. 10. Zie voor de opvattingen van de hier besproken stroming, naast de in volgende aantekeningen te noemen literatuur, voorts o.m. J. LHOMME, « Pour une humanisation de l'économie », *Banque* 1949; K.W. KAPP, « Political Economy and Psychology », *Kyklos* 1950, en « Economics and the Behavioral Sciences », *Kyklos* 1954; J. L. FYOT, *Dimensions de l'homme et science économique*, Parijs 1952; W. I. GREENWALD, « Common Irrelevancies in Contemporary Economic Thought », *Kyklos* 1957; K. H. WERNER, « Die Bedeutung der Methode für die Wirtschaftswissenschaft », *Zeitschrift für Nationalökonomie* 1952 (tegen de mechanistische beschouwingswijze).

[31] D. VILLEY, « Examen de conscience de l'économie politique », *Revue d'économie politique* 1951, blz. 862.

[32] W. ROEPKE, « The Place of Economics Among the Sciences », *On Freedom and Free Enterprise*. Essays in honor of Ludwig von Mises, Princeton enz. 1956, blz. 122/3. Min of meer in dezelfde geest : J. GASCUEL, « De la méthode en économie politique », *Banque* 1947 (met kritiek van J. ULLMO, « A propos de la méthode en économie politique », *Banque* 1948); R. MOSSE, « Le domaine et la nature de la connaissance économique, science morale et appliquée », *Revue des sciences économiques* 1949, en « La connaissance économique et le problème de la méthode », *Bulletin international des sciences sociales* 1949.

[33] H. van RAVESTIJN, « Over bepaaldheid en onbepaaldheid, gebondenheid en ongebondenheid van economische verschijnselen in verband met de drie axioma's van professor Goudriaan », *De Naamlooze Vennootschap* 1952, blz. 65.

[34] H. DENIS, « Economie politique et déterminisme », *Revue d'économie politique* 1947, blz. 331.

[35] J. MARCHAL, « Gegenstand und Wesen der Wirtschaftswissenschaft : Von einer mechanischen Wissenschaft zu einer Wissenschaft vom Menschen », *Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft* 1950, blz. 596.

[36] Bijv. E. JAMES, « Pour une science économique humaine » *Etudes d'économie politique et sociale à la mémoire de Eugène Duthoit*, Parijs 1949.

[37] Het sociologisch karakter der economische wetenschap wordt ook verdedigd door A. MARCHAL, *Méthode scientifique et science économique*, dl. I, Parijs z.j. (1952), blz. 30 e.v. Een pleidooi hiervoor levert voorts o.m. J. LESOURNE, « Quelques réflexions sur la science économique », *Les cahiers économiques* 1953, blz. 6 e.v. (« L'économie a besoin d'être régénérée par la sociologie »).

[38] De desbetreffende literatuur is te uitgebreid om haar ook maar bij benadering volledig te vermelden. Zie bijv. P. L. REYNAUD, *La psychologie économique*, Parijs 1954, met uitvoerige bibliografie; L. BAUDIN, « De psychologische tendensen van de hedendaagse economische wetenschap », *Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting van de Nationale Bank van België* 1956; J. E. MERTENS, « Les rapports entre la sociologie et la science économique », *Bulletin de l'Institut Economiques et Sociales de l'Université de Louvain* 1949; A.G. PAPANDREOU, « Economics and the Social Sciences », *Economic Journal* 1950; W.A. JOEHR, « Nationalökonomie und Soziologie », *Wirtschaftstheorie und Wirtschaftspolitik*. Festschrift für Alfred Amonn, Bern 1953; F. HARTOG, « Van denken tot handelen : Integratie der cultuurwetenschappen », *Mens en Maatschappij* 1954; T. PARSONS en N.J. SMELSER, *Economy and Society. A Study in the Integration of Economic and Social Theory*, Londen 1956; K.W. KAPP, « Approaches to the Integration of Social Inquiry », *Kyklos* 1957.

[39] Vgl. hiervoor nader P. HENNIPMAN, *Economisch motief en economisch principe*, Amsterdam 1945. Over de desbetreffende problematiek voorts o.m. : M. MERIGOT, « Autour de l'Homo Economicus », *Economie contemporaine* 1949.

[40] Vgl. E. SCHNEIDER, « Propheten des Unpropheteibaren? », *Zeitschrift für das gesamte Kreditwesen* 1952, blz. 443. Over dit thema zijn, naast het in aant. [1] genoemde artikel van G. SEBBA, i.h.b. nog lezenswaardig : A. LOWE, « On the Mechanistic Approach in Economics », *Social Research* 1951, en zijn discussie hierover met J. PARSONS, *Social Research* 1952.

[41] G. L. S. SHACKLE, *Uncertainty in Economics and Other Reflections*, Londen 1955, blz. 218 e.v.; vgl. echter ook zijn kritiek op het mechanistische karakter van HICKS' conjunctuurtheorie (« It is not about homo at all, but about robot ») : *Time in Economics*, Amsterdam 1957, blz. 103. Over de verhouding van de mechanistische en de sociaalpsychologische verklaring van de conjunctuur, een belangwekkende beschouwing bij W. A. JOEHR, *Die Konjunkturschwankungen*, Tübingen-Zürich 1952, blz. 625 e.v.

[42] J. S. DUESENBERY, *Income, Saving and the Theory of Consumer Behavior*, Cambridge (Mass.) 1949; zie voor de interdependentie van de preferenties en de consumptie nader P. HENNIPMAN, « De economische problematiek van het sparen », in L. M. KOYCK e.a., *Verbruik en sparen in theorie en praktijk*, Haarlem 1956, dl. II, blz. 242 e.v., alsmede M. C. KEMP, « The Efficiency of Competition as an Allocator of Resources : II. External Economics of Consumption », *Canadian Journal of Economics and Political Science* 1955 en de in deze publicaties genoemde literatuur.

[43] G. L. S. SHACKLE, *Time in Economics*, Amsterdam 1958, blz. 54 e.v.

[44] Vgl. hieromtrent C. LEVI-STRAUSS, « The Mathematics of Man », *International Social Science Bulletin* 1954.

[45] F. MACHLUP, « The Inferiority Complex of the Social Sciences », *On Freedom and Free Enterprise. Essays in honor of Ludwig von Mises*, Princeton enz. 1956, blz. 169; D.H. ROBERTSON, *Utility and All That and Other Essays*, Londen 1952, blz. 71; vgl. aldaar blz. 61/2; zie voor deze kwestie voorts: P. HENNIPMAN, *Economisch motief en economisch principe*, Amsterdam 1945, blz. 435 en de daar genoemde literatuur; F.A. HAYEK, « The Facts of the Social Sciences », *Individualism and Economic Order*, Chicago 1948, en *The Counter-revolution of Science*, Glencoe (Ill.) 1952, i.h.b. blz. 25 e.v.; F. MACHLUP, « The Problem of Verification in Economics », *Southern Economic Journal* 1955/6, blz. 16/7. De in de tekst verdedigde opvatting wordt ook gehuldigd door een econometrist als A. GARRIGOU-LAGRANGE, « La méthode en économie politique et en économie sociale », *Etudes d'économie politique et sociale à la mémoire de Eugène Duthoit*, Parijs 1949, blz. 51/2, en voor de wiskundige economie door E. SCHAMS, « Wirtschaftslogik », *Schmollers Jahrbuch* 1934 II.

[46] De discussie tussen CROCE en PARETO (*Giornale degli Economisti* 1900/1) is in Engelse vertaling gepubliceerd in *International Economic Papers* N° 3, Londen-New York 1953; F. von WIESER, *Gesammelte Abhandlungen*, Tübingen 1929, blz. 17 e.v.

[47] R. MOSSE, « La connaissance économique et le problème de la méthode », *Bulletin international des sciences sociales* 1949, blz. 38, en « Le domaine et la nature de la connaissance économique, science morale et appliquée », *Revue des sciences économiques* 1949, blz. 15. Vgl. ook A. JOEHR, *Die Konjunkturschwankungen*, Tübingen-Zürich 1952, blz. 630/1, i.h.b. blz. 631 n^c.

[48] D. VILLEY, « La pensée économique en France depuis 1945 », *Revue d'économie politique* 1954, blz. 92; in dezelfde geest H. GUITTON en G. Th. GUILBAUD, « En réponse à Henri Denis », *Revue d'économie politique* 1947, blz. 334, en P. DIETERLEN, « La pensée économique en France depuis 1945 », *Revue économique* 1953, blz. 430 e.v.; vgl. ook R. F. HARROD, « Scope and Method of Economics », *Economic Journal* 1938, blz. 411 (herdruk in *Readings in Economic Analysis*, bezorgd door R. V. CLEMENCE, Cambridge (Mass.) 1950, dl. I, blz. 29).

[49] J. J. CHEVALLIER, « Réflexions sur la méthode dans les sciences de l'homme », *Revue française de science politique* 1952, blz. 403.

[50] A. GRAY, « Economics: Yesterday and Tomorrow », *Economic Journal* 1949, blz. 513.

[51] J. M. CLARK, « Varieties of Economic Law, and Their Limiting Factors », *Proceedings of the American Philosophical Society* 1950, blz. 121.

[52] J. JEWKES, « The Economist and Public Policy », *Lloyds Bank Review* 1953, blz. 24 e.v.

[53] A. TOMASELLI, « Ancora sulla pretesa crisi della scienza economica », *Giornale degli Economisti* 1952, blz. 366.

[54] J. S. EARLY, « Limitations of Economic Theory », *Economic Theory in Review*, onder red. van C. L. Christenson, Bloomington (Indiana) 1950, blz. 25 n° 3. De beperkingen van de empirische kenniswaarde der theorie is een in de methodologische literatuur veel besproken thema; zie hiervoor thans vooral het uitnemende werk van F. ZEUTHEN, *Economic Theory and Method*, Londen 1955, i.h.b. de eerste hoofdstukken (bijv. blz. 13: « we cannot formulate exact laws applying to real life »). Lezenswaardig zijn betreffende dit thema voorts o.m.: E. SCHAMS, « Die Determinierbarkeit des Wirtschaftsgeschehens », *Zeitschrift für Nationalöko-*

nomie 1934, en L. SOMMER, « Zum Wirklichkeitsgehalt ökonomischer Theorien », *Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik* 1947.

[55] De opmerkingen hier en op volgende plaatsen in de tekst omtrent de inzichten van Goudriaan hebben aanrakingspunten met die van H. van RAVE-STIJN in zijn in aant. [33] vermeld artikel, benevens met J. TINBERGEN, « Goudriaans analytische economie », *De Economist* 1952, en H. THEIL, « Goudriaans zestien bladzijden », *Maandblad voor accountancy en bedrijfshuishoudkunde* 1954. Vgl. ook Centraal Planbureau. *Een vergelijking van de ramingen van het Centraal Planbureau met de feitelijke economische ontwikkeling 1949-1953*, 's-Gravenhage 1955, blz. 14 e.v.

[56] Zoals blijkt, om slechts enkele voorbeelden te nemen, uit: C. BRESCIANI-TURRONI, « Recherches inductives sur la prévision des prix », *Metroeconomica* 1949, en H. S. HOUTHAKKER, « Can Speculators Forecast Prices? », *Review of Economics and Statistics* 1957.

[57] J. TINBERGEN, « The Functions of Mathematical Treatment », *Review of Economics and Statistics* 1954, blz. 368.

[58] F. H. KNIGHT, « Institutionalism and Empiricism in Economics », *American Economic Review* 1952 (*Papers and Proceedings of the American Economic Association*), blz. 55. Vgl. ook G. LEDUC, « La part du déterminisme et celle de l'organisation en économie », *Réalisme économique et progrès social* (Semaines sociales de France, XXXVIe session, Lille 1949), Lyon-Parijs z.j., blz. 173 e.v.

[59] K. E. BOULDING, « Professor Tarshis and the State of Economics », *American Economic Review* 1943, blz. 95.

[60] Vgl. bijv. K. E. BOULDING, « In Defense of Statics », *Quarterly Journal of Economics* 1955, i.h.b. blz. 487 e.v., en F. LUTZ, *Zinstheorie*, Zürich-Tübingen 1956, blz. 157/8.

[61] Vgl. bijv. de drie door A. TOMASELLI, « Ancora sulla pretesa crisi della scienza economica », *Giornale degli Economisti* 1952, onderscheiden mogelijke interpretaties van de crisis der economische wetenschap.

[62] In deze geest ook A. MARCHAL, *La pensée économique en France depuis 1945*, Parijs 1953, blz. 5.

[63] F. ZEUTHEN, « Is Input-output Analysis the Entrance to Efficient Economics? », *Economia internazionale* 1957, blz. 714.

[64] L. ROBBINS, *The Economist in the Twentieth Century*, Londen 1954, blz. 8; vgl. ook K. E. BOULDING, « In Defense of Statics », *Quarterly Journal of Economics* 1955, blz. 499 e.v.

[65] E. LUNDBERG, *Business Cycles and Economic Policy*, Londen 1957, i.h.b. blz. 298 e.v.

[66] G. J. STIGLER, *Five Lectures on Economic Problems*, Londen enz., 1949, blz. 24; vgl. echter J. ÅKERMAN, « Is It Possible to Complete Economic Theories? », *Economia internazionale* 1957, blz. 413, e.v. Op het vermogen van de « orthodoxe » economie de tegen haar gerichte aanvallen te assimileren, waaruit haar vitaliteit blijkt, wijst J. A. ESTEY « Orthodox Economic Theory: A Defense », *Journal of Political Economy* 1936.

[67] L. EINAUDI, « Wirtschaftswissenschaft und Wirtschaftswissenschaftler von Heute », *Zeitschrift für Nationalökonomie* 1954, blz. 206/7; M. ALLAIS, « Les voies fécondes de la théorie économique », *Nouvelle revue de l'économie contemporaine* 1952, blz. 5. Vgl. ook J. WEILLER, « L'économiste au travail, à l'âge des insuccès », *Critique* 1953 I, blz. 554/5.

DE CONJUNCTUURONDERZOEKINGEN

In verschillende landen, inzonderheid van het Europese vasteland, worden sedert enkele jaren geregeld onderzoeken doorgevoerd met het oog op het verzamelen van zeer recente inlichtingen over de conjunctuur en de vooruitzichten van de ondernemingshoofden.

Reeds omstreeks 1952, hebben de Duitse en Franse werkzaamheden op dit gebied het belang van deze waarnemingsmethode aangetoond. Ook de Studiedienst van de Nationale Bank heeft de mogelijkheid nagegaan onderzoeken in te stellen nopens het conjunctuurverloop in België. Ingelicht over zijn bevindingen, hebben de werkgevers- en werknemersverenigingen, in onderlinge overeenstemming, de Dienst, in de loop van 1954, opdracht gegeven de methode, met de steun der beroepsverenigingen, te beproeven.

De eerste onderzoeken werden, in november 1954, in de textielnijverheid ondernomen. Op grond van de resultaten besloten de opdrachtgevende verenigingen deze werkzaamheden voort te zetten en uit te breiden. Het waarnemingsgebied werd geleidelijk verruimd tot de handel in textielproducten, de leder- en schoennijverheid, de schoenhandel, de ijzer- en staalnijverheid, de metaalverwerkende nijverheid, de bouwnijverheid en de groothandel in voedingswaren.

Dit artikel beschrijft de beginselen van deze methode van conjunctuurwaarneming en licht de techniek toe die door de Studiedienst aangenomen werd.

De economische ontwikkelingsgang wordt algemeen door de term « conjunctuur » aangeduid.

Bij de studie van deze laatste, wordt getracht, door waarneming van de recente bewegingen in de voornaamste economische variabelen (produktie, voorraden, prijzen, enz...), een diagnose van de toestand te stellen op basis waarvan de toekomstige ontwikkeling wordt voorzien.

Deze analyse veronderstelt de kennis van het oorzakelijk verband tussen de variabelen en van hun covariaties; deze opzoeken behoren tot de wetenschap van de conjunctuur.

De conjunctuuranalyses beantwoorden in grote mate aan de bezorgdheid om de toekomstige ontwikkelingen te voorzien.

De prognose is niet alleen vereist voor het economisch beleid; bewust of niet, steunen alle ondernemingshoofden hun beslissingen op verwachtingen; deze laatste kunnen aan nauwkeurigheid winnen, indien zij gesteund zijn op een stelselmatige studie van de conjunctuur.

De economische prognose kan op korte of op lange termijn gesteld worden. Het is uitsluitend over de eerstgenoemde dat in de volgende bladzijden zal gehandeld worden.

De economische prognose kan algemeen zijn, indien ze gans de volkshuishouding bestrijkt, fragmentarisch of individueel, indien ze gesteld wordt in functie van de behoeften eigen aan de bedrijfstak of de onderneming. De inhoud en de draagwijdte

van deze prognose zullen trouwens zelf veranderen volgens de specifieke doeleinden waaraan zij beantwoordt, d.i. volgens de aard van de beslissingen die mede op grond van de gezochte inlichtingen dienen getroffen. De werkmethodes kunnen dus verschillen naargelang de types van prognose; deze sluiten elkaar echter niet uit; integendeel, zij kunnen elkaar aanvullen.

Een van de voordelen van de conjunctuuronderzoeken bestaat juist in de inzameling van inlichtingen die kunnen aangewend worden voor de prognose op het plan van de onderneming en op het plan van de gezamenlijke volkshuishouding.

*
**

Uit het standpunt van de onderneming, veronderstelt de organisatie van de bedrijvigheid het opmaken van een prognose waarbij tegelijkertijd een beroep gedaan wordt op specifieke inlichtingen in verband met de firma zelf en op meer algemene inlichtingen over de economische omstandigheden waarin de firma haar bedrijvigheid verder zal uitoefenen.

De verwerking van de inlichtingen van de eerste categorie behoort niet tot de eigenlijke conjunctuuranalyse; evenmin heeft zij uitsluitend betrekking op de prognose op korte termijn. Indien hier over de voornaamste methodes van die prognose op het plan van de onderneming — de marktstudie en de budgetcontrole — gehandeld wordt, is dit om tot een

beter begrip van het voorwerp der conjunctuur-onderzoekingen te komen.

De *marktstudie* heeft tot doel de ondernemingshoofden te documenteren over de afmetingen en de uitbreidingsmogelijkheden van de markt van bepaalde produkten. Een geheel van nauwkeurige gegevens wordt verzameld over de behoeften en de smaak der verbruikers van deze produkten en over hun waarschijnlijke ontwikkeling. Deze analyse laat toe de bedrijvigheid en de investeringen van de firma derwijze te regelen dat deze het grootst mogelijk gedeelte van een gegeven vraag naar zich trekt; zij kan ook de firma aanzetten tot overschakeling naar andere bedrijvigheden, indien haar markt inkrimpt ten opzichte van de andere afzetgebieden; zij zoekt eveneens de publiciteitstechnieken die het meest geschikt zijn om de bestaande markt uit te breiden of om een nieuwe te scheppen. Voor deze studie worden zeer uiteenlopende methodes aangewend zoals o.m. statistieken en zelfs interviews.

De *budgetcontrole* of beheerscontrole heeft tot doel de ontwikkeling van de firma te organiseren; zij omvat namelijk de opstelling van een financieel budget in het kader van een ontwikkelingsplan op halflange of lange termijn. Zij houdt echter ook verband met de prognose op korte termijn. Er worden inderdaad budgetten op kortere termijn — maandelijks of jaarlijks — opgesteld ter aanpassing van de verschillende etappes in de uitvoering van het programma op langere termijn en ter verbetering van dit laatste in het licht van de reeds geboekte resultaten.

Deze twee door talrijke firma's aangewende technieken leiden tot een groot aantal individuele prognoses. Deze grote hoeveelheid inlichtingen leent zich echter moeilijk tot integratie of combinatie, met het oog op een gezamenlijke prognose. De gegevens door deze twee technieken bijeengebracht, zijn inderdaad van al te beperkte draagwijdte; in het ene geval verstrekken zij inlichtingen over uiterst specifieke produkten; in het andere geval behandelen zij omstandig de waarschijnlijke ontwikkeling van afzonderlijke firma's.

Wanneer het erom gaat inlichtingen van meer algemene aard van de tweede categorie, betreffende de economische omstandigheden, ter beschikking van de firma's te stellen, kunnen alle concrete conjunctuuranalyses en -prognoses, mits zeker voorbehoud, met goed gevolg worden aangewend.

De *economische barometers* zullen pro memorie in herinnering gebracht worden. Zij gaven in de vorm van curven een synthetische voorstelling van de schommelingen der economische variabelen die als representatief voor de conjunctuurontwikkeling werden uitgekozen; om een gezamenlijk beeld van deze laatste te bekomen, werd over het algemeen een keuze gedaan onder de variabelen van drie markten: de geld-, kapitaal- en goederenmarkt. Er bestonden dus drie synthetische curven. Deze

prognosetechniek steunde op het vermoeden dat er een covariatie bestond tussen de ontwikkeling van deze drie markten en, bijgevolg, een vast bepaalde volgorde in de bewegingen van de drie curven. Een schommeling in een van deze curven moest dan ook toelaten de ontwikkeling van de andere te voorzien. De meest bekende economische barometer was deze van Harvard. Deze methode werd na de grote depressie opgegeven.

De *conjunctuurindicators* vormen een gebruikelijk procédé van conjunctuuranalyse. Een geheel van variabelen werd gekozen die, zoals uit de waarneming van de feiten en uit de theoretische studie is gebleken, conjunctuurgevoelig zijn. Hun recente schommelingen worden tegenover elkaar gesteld en de inlichtingen uit deze vergelijkingen bekomen, leveren het materiaal voor de diagnose en de prognose. Deze methode vereist de inzameling van overvloedige en bijgewerkte statistische gegevens, aangevuld met een documentatie over de meest recente politieke en sociale gebeurtenissen.

De methode der *economische modellen* maakt gebruik van een previsioneel econometrisch « model ». Dit model, dat bestaat uit een schematische voorstelling van zekere economische mechanismen, wordt gevormd uit een systeem van wiskundige betrekkingen onder de variabelen die in het model opgenomen werden. Op basis van de voorbije ontwikkeling van deze variabelen, kan hun onderling verband vastgelegd worden door gedragscoëfficiënten van de economische factoren, institutionele coëfficiënten of technische coëfficiënten. Deze coëfficiënten worden als geldig beschouwd voor de komende periode of wel gewijzigd om rekening te houden met de anticipaties der economische subjecten of met de verwachte structuurveranderingen. Het is dan ook, in die bepaalde omstandigheden, mogelijk de ontwikkeling van enkele van deze variabelen in functie van de andere te voorspellen. Dit is, bijvoorbeeld, het geval wanneer de te bepalen variabelen afhangen van vroegere waarden van de andere variabelen. Deze techniek laat toe doelstellingen uit te schakelen die op het eerste gezicht wel, doch in werkelijkheid niet verenigbaar zijn. Zij is vooral van belang voor de prognose op halflange termijn.

Aan deze drie methodes — barometers, indicators, modellen — is het bezwaar verbonden dat zij gebruik maken van statistische gegevens die soms slechts na een lange termijn kunnen ingezameld worden. Bovendien verstrekken ze geen enkele inlichting over de subjectieve beoordeling vanwege de bedrijfsleiders van de toestand van hun eigen zaken; deze oordelen liggen nochtans aan de basis van beslissingen. Zo geven ze evenmin expliciete inlichtingen over de voornemens van deze bedrijfsleiders. Men zou nochtans over zeer belangrijke prognosefactoren beschikken, indien men terdege ingelicht was over hun zienswijze en voornemens. Men zou zich gemakkelijker een denkbeeld kunnen vormen van de toekomstige gedragingen van de bedrijfsleiders, die ten dele de conjuncturele ontwikkeling bepalen.

De conjunctuuronderzoekingen ontsnappen tot op een zekere hoogte aan de bezwaren van de vorige methodes en kunnen ook in zekere leemten ervan voorzien.

In de eerste plaats kunnen de gegevens die deze techniek oplevert — evenals de statistische cijfergegevens — niet alleen gebruikt worden voor een omstandige analyse van de tendensen in bepaalde bedrijfstakken, maar tevens voor een synthetische studie van de gezamenlijke conjunctuur.

In de tweede plaats — en dit in tegenstelling met de uitgebreide statistische tabellen — nemen de onderzoekingen de meest recente ontwikkeling waar. Zij verzamelen inderdaad slechts tendensaanwijzingen en geen cijfergegevens over de tendens. Daaruit vloeit voort dat zij ontsnappen aan een der bezwaren der andere methodes: de vertragingen in de verzameling van de gegevens, een onvermijdelijk gevolg van een volledige telling en een zeer nauwkeurige meting. Daarbij bieden zij het voordeel geen belangrijk bijkomend werk aan de deelnemers op te leggen.

In de derde plaats kunnen, dank zij deze methode, inlichtingen verzameld worden over feiten die zelden statistisch worden waargenomen zoals de ontwikkeling van de orderpositie. Evenzo kan zij de ontwikkeling volgen van bedrijvigheden die zich moeilijk lenen tot een uitputtende telling zoals de produktie van sommige diensten. In dezelfde gedachtengang, heeft zij op de statistische telling nog het belangrijke voordeel de waarschijnlijke gedragingen van de bedrijfsleider in het licht te stellen. Dank zij de onderzoekingen wordt derhalve de traditionele statistische documentatie, die daarbij echter niets aan nuttigheid inboet, met nieuwe interpretatie-elementen verrijkt.

Ten slotte lenen de door de onderzoekingen verzamelde gegevens zich tot een gemakkelijk leesbare grafische voorstelling, die in korte tijd kan opgemaakt worden. De gezamenlijke resultaten van iedere onderzoeking kunnen dan ook zonder verwijl aan de bedrijfsleiders worden medegedeeld in ruil voor hun medewerking. Deze bron van inlichting komt tegemoet aan de leemte welke de economische documentatie vertoont uit hoofde van de termijn vereist voor de opstelling en de publikatie van cijfergegevens.

Kortom, aan de hand van de resultaten der onderzoekingen, kunnen de ondernemingshoofden zich korte tijd na elke beschouwde periode rekenschap geven van de bewegingen in hun eigen bedrijfstak en in de aanverwante sectoren; ze kunnen deze documentatie vergelijken met hun persoonlijke intuïtie en waarneming. Deze onderzoekingen verstrekken aan de overheid, die zowel aan de ontwikkeling van de verschillende bedrijfstakken als aan het algemeen conjunctuurverloop aandacht besteedt, inlichtingen per sector, op basis waarvan, door eenvoudige integratie, een gezamenlijke prognose kan gesteld worden.

*
**

TECHNIEK DER CONJUNCTUURONDERZOEKINGEN (1).

Beginnelsen.

Om zonder grote vertraging de prognosegegevens te verzamelen, doet deze methode een beroep op de welwillende medewerking van de bedrijfsleiders, die op grond van hun dagelijkse ervaring de gevraagde inlichtingen kunnen verstrekken.

De waarneming en de prognose kunnen betrekking hebben op de ontwikkeling van de bedrijvigheid van een sector in zijn geheel, van een meer gespecialiseerde tak of van de activiteit betreffende een bepaalde groep produkten.

De onderzoekingen kunnen maandelijks, trimestrieel of over langere periodes gedaan worden; ze zouden zelfs op onregelmatige data kunnen ingericht worden.

Het zijn de antwoorden van de deelnemers op een eenvoudige vragenlijst, die het materiaal voor de diagnose en de prognose leveren. Deze antwoorden omvatten geen nauwkeurige cijfergegevens. Meestal wordt eenvoudig gevraagd aan te duiden of een bepaalde variabele gestegen is of zal stijgen, gedaald is of zal dalen, onveranderd gebleven is of onveranderd zal blijven.

De individuele antwoorden worden hergroepeerd om de gezamenlijke resultaten van de onderzoekingen te verkrijgen.

Voor elk aspect van ieder der bestudeerde activiteiten verstrekken de resultaten het percentage, in verhouding tot het totaal, van het aantal antwoorden dat een stijging aanduidt en dit van het aantal antwoorden dat een daling aanduidt.

De vergelijking van die percentages brengt de tendenties aan het licht. Indien het aantal van de antwoorden die op een « stijging » wijzen hoger is dan het aantal antwoorden waaruit een « daling » blijkt, veronderstelt men dat de tendens opwaarts gericht is. Deze interpretatie vergt echter enige onzichtigheid. Zij berust inderdaad op een ver-

(1) *Bibliografie betreffende de conjunctuuronderzoekingen (of conjunctuurtests).*

Werken:

Ifo-Institut, « Das Konjunkturtestverfahren und seine wirtschaftswissenschaftliche Bedeutung », München, 1951.

Dr. F.V. Stutz, « Der Konjunkturtest. Neue Wege der Konjunkturdiagnose und -prognose », Zürich, polygrafischer Verlag, 1957.

Tijdschriften:

A. Piatier, « Nouvelles méthodes pour l'étude de la conjoncture », *Kyklos*, deel 5, aflevering 4, 1951-1952.

« Les indicateurs de conjoncture à très court terme en Europe occidentale », *Bulletin Economique pour l'Europe*, Genève, deel 7, n° 3, november 1955.

C.S. Cramer, « De conjunctuurtest », *De Economist*, november 1955.

W.A. Jöhr, « Problèmes de prévision économique », *Revue de Science Financière*, n° 1, januari-maart 1956.

M.R. Joly, « Les enquêtes de conjoncture auprès des chefs d'entreprises industrielles et commerciales », *Journal de la Statistique*, Parijs, juni 1957.

G. Fain, « Le test conjoncturel », *Banque*, juni 1957, n° 132, juli 1957, n° 133.

moeden, nl. dat er enig verband bestaat tussen de frequentie der gevallen van stijging of van daling en de omvang van de schommelingen. Dit vermoeden wordt niet altijd door de feiten bevestigd.

De gezamenlijke resultaten worden in de vorm van gemakkelijk leesbare tabellen voorgesteld.

**

De inrichting van de onderzoeken omvat aldus :

1) de keuze van de waar te nemen bedrijfstakken; eventueel de keuze van de representatieve produkten van deze bedrijfstakken;

2) de opstelling van de vragenlijsten;

3) de samenstelling van een representatief aantal deelnemende firma's voor elk der waargenomen bedrijfssectoren;

4) de keuze van een wijze van hergroepering der individuele antwoorden;

5) de aanvaarding van een systeem van voorstelling der gezamenlijke resultaten.

Voor ieder van deze punten kunnen de aanvaarde oplossingen van het ene land tot het andere of van het ene uitvoeringsorganisme tot het andere verschillen; zij steunen nochtans op gemeenschappelijke beginselen.

In de verdere uiteenzetting volgt de toelichting van de techniek der onderzoeken die de Studiedienst heeft ingericht in uitvoering van de opdracht welke hem, zoals hierboven vermeld, in 1954 door de werkgevers- en werknemersverenigingen werd gegeven. Het zijn de werken van het « Ifo-Institut für Wirtschaftsforschung » te München, die tot model hebben gediend voor de uitwerking van de methode bij het begin van het experiment.

**

Techniek der onderzoeken ingericht door de Studiedienst.

1. Keuze van de waar te nemen bedrijfstakken; keuze van de representatieve produkten van deze bedrijfstakken.

De methode der onderzoeken kan niet in om het even welke bedrijfstak met hetzelfde resultaat aangewend worden om het conjunctuurverloop te volgen. De structuur of de werkingsvoorwaarden van sommige sectoren zijn van die aard dat de onderzoeken geen waardevolle inlichtingen zouden opleveren. Dit zou bijvoorbeeld het geval zijn met de bedrijfstakken waarin de conjunctuurschommelingen zich zo langzaam voordoen dat ze, voor wie deze bewegingen ononderbroken, zelfs met de opmerkzaamheid van een bedrijfsleider, volgt, niet waar te nemen zijn.

Ook zal de beoordeling meer onzeker zijn indien de activiteit slechts over enkele firma's verdeeld is. Hoe minder talrijk de deelnemers zijn, hoe minder ge-

grond inderdaad het hierboven aangehaalde vermoeden van een verband tussen de frequentie van de schommelingen en hun omvang.

Hetzelfde voorbehoud moet gemaakt worden indien de bedrijvigheid grotendeels door één enkele firma wordt beheerst; te meer daar men in dit geval gevaar loopt de eigen ontwikkeling van deze firma te openbaren indien de sector aan een onderzoek onderworpen wordt.

Een eerste sortering dient dus doorgevoerd bij de keuze van de waar te nemen bedrijfssectoren. Onder dit voorbehoud, zou men in gelijk welke willekeurig aangeduide bedrijfstak onderzoeken kunnen inrichten. De keuze ware zonder belang, indien de conjunctuuronderzoeken uitsluitend ten dienste stonden van de conjunctuuranalyse per sector.

Ze zijn echter eveneens een prognose-instrument van het algemeen conjunctuurverloop. Hiertoe zou men een zeer groot aantal bedrijfssectoren aan waarneming kunnen onderwerpen. Maar dit zou slechts de werkzaamheden onnodig verzwaren.

Het is verkieslijker een wel overwogen keuze te doen. Aldus zullen vooreerst die sectoren in aanmerking genomen worden die voor zo belangrijke bedragen tot het bruto nationaal produkt bijdragen, dat de schommelingen ervan de globale binnenlandse bestedingen beïnvloeden. Vervolgens zullen in de minder omvangrijke sectoren diegene in aanmerking komen, waarvan de activiteitswijzigingen geschikte indicators zijn van het algemeen conjunctuurbehoef. Bij deze laatste selectie zal rekening gehouden worden met het feit dat de schommelingen in sommige bedrijfssectoren wijzigingen weerspiegelen in de investeringsbeslissingen, terwijl andere beter de veranderingen in de houding van de verbruikers aanduiden.

**

In België heeft het onderzoek betrekking op produkten.

Vooreerst stellen de ondernemingshoofden meer belang in deze werkzaamheden indien de verstrekte inlichtingen enigszins meer omstandig zijn.

Vervolgens is het conjunctuurverloop in een sector vaak weinig homogeen in die zin dat de hernemingsfasen in de verschillende sectoren niet samenvallen en dat het ogenblik van ommekeer van het ene produkt tot het andere verschilt; op het ogenblik van deze conjuncturomslagen beantwoordt aan de verscheidenheid in de activiteit der ondernemingen die tot de sector behoren een geheel van toestanden en van uiteenlopende verwachtingen. Overeenkomstig de techniek van de onderzoeken dient de bedrijfsleider te antwoorden zonder een beroep te doen op uitgebreide boekhoudkundige gegevens; hij loopt gevaar de gezamenlijke toestand van de firma niet te kunnen kenmerken, indien de evolutie van de verschillende activiteiten der firma verschilt.

Deze twee redenen rechtvaardigen de beslissing het conjunctuurverloop van de bedrijfssectoren te

volgen aan de hand van de produkten die ze voortbrengen of verkopen.

In elke bedrijfstak wordt echter meestal een zeer uitgebreide reeks produkten vervaardigd.

Zelfs wanneer de onderzoekingen als basis dienen voor de prognose per sector, betekent dit niet dat zij een commerciële studie vormen van de markt van elk specifiek produkt. De waarneming kan dan ook, zonder van haar waarde voor de diagnose te verliezen, tot een weinig uitgebreide reeks produkten beperkt worden; het zal volstaan grote groepen van produkten te nemen die voor de bedrijvigheid van elke sector het meest representatief zijn. Hierdoor zal het werk vereenvoudigd en de taak van de correspondenten verlicht worden, terwijl de tabellen met de resultaten aan duidelijkheid zullen winnen. In de kamwolspinnerijen bijv., gaat het onderzoek over drie produkten : garens voor weverijen, garens voor breigoed en handbreigarens.

Nochtans worden de resultaten van de onderzoekingen niet enkel per produkt voorgesteld. Zoals hierna is aangetoond, wordt een hergroepering doorgevoerd, die toelaat een inzicht te verwerven in de tendensen van de gezamenlijke sector.

2. Opstelling van de vragenlijsten.

Ter inzameling van de inlichtingen worden vragenlijsten naar de correspondenten gezonden. De inhoud ervan is aangepast aan de aard van de waargenomen activiteit.

Bij het opstellen van de vragenlijsten werd ook rekening gehouden met de periodiciteit van de onderzoekingen, die, in België, in beginsel, maandelijks worden gehouden. Dit brengt mee dat de deelnemers slechts over een termijn van enkele dagen beschikken om hun antwoorden terug te sturen en dat de gevraagde inlichtingen niet te breedvoerig mogen zijn.

De maandelijks vragenlijst wordt gekenmerkt door haar eenvoud en haar specialisatie.

De vragenlijst is eenvoudig : zij heeft slechts betrekking op enkele elementen die alle tot de beroepservaring van de bedrijfsleider behoren.

De gestelde vragen zijn zo eenvoudig mogelijk; hun draagwijdte wordt met enkele woorden toegevoegd, indien hun interpretatie tot verwarring mocht aanleiding geven.

Op bijna alle vragen antwoordt men door eenvoudig een kruisje te tekenen in het aangewezen vakje, zoals hieronder aangetoond wordt.

Tijdens de beschouwde maand...

...is ons **produktieritme** van dat produkt

vermeerderd 1

onveranderd 2

gebleven 3

verminderd 4

t.o.v. de vorige maand

Aangezien geen cijfergegevens dienen verstrekt, kunnen de vragen door de correspondent beantwoord worden op basis van de dagelijkse ervaring die hij van zijn zaken heeft; hij moet dus geen boekhoudkundige documenten raadplegen, tenzij desnoods om er enkele richtpunten uit over te nemen.

Het is dus wenselijk dat de vragenlijst door de bedrijfsleider zelf wordt ingevuld of, bij zijn afwezigheid, door een persoon die van nabij aan de leiding van de onderneming of de afdeling deelneemt en derhalve voldoende op de hoogte is van de bedrijvigheid en van het programma.

Daar de vragen van maand tot maand dezelfde zijn, geraakt de persoon, die erop antwoordt, daarmee gemakkelijk vertrouwd en heeft hij geen moeilijkheden om reeds, na enkele dagen, de volledig en vrij nauwkeurig ingevulde vragenlijsten terug te sturen.

De vragenlijst is gespecialiseerd : zij is aangepast aan de kenmerken van de activiteit waarover zij inlichtingen inwint.

Er bestaan verschillende types van vragenlijsten. In de mate van het mogelijke, wordt één enkel type gebruikt voor de verschillende sectoren van een zelfde grote bedrijfstak; zo bestaat er voor de groothandel slechts één type van vragenlijst; ook voor de kleinhandel bestaat er slechts één. De industrie vertoont echter een zo grote verscheidenheid, dat de waarneming niet met behulp van een zelfde type van vragenlijst kan geschieden; verschillende types werden dan ook voorzien; een ervan wordt hierna weergegeven.

Begin 1958 waren een tiental typevragenlijsten in gebruik; zij worden hierna per sector opgesomd samen met het aantal vragen dat zij bevatten.

Sectoren waarop de vragenlijsten betrekking hebben :	Aantal vragen
Fabrieksnijverheid :	
seizoenbedrijvigheden	14
niet-seizoenbedrijvigheden	10
Bouwnijverheid :	
gezamenlijke bedrijvigheid	12
ruwbouw	9
werken van burgerlijke bouwkunde ...	8
uitrusting van gebouwen	12
Invoerhandel	7
Handel in halfafgewerkte produkten	7
Groothandel	8
Kleinhandel	6

Iedere vragenlijst die aan een deelnemende firma gezonden wordt, heeft betrekking op één enkel produkt of op een groep vrij homogene produkten. De deelnemende firma ontvangt dus elke maand een afzonderlijke vragenlijst voor elke bedrijvigheid waarvoor zij aanvaard heeft ondervraagd te worden. Uitzonderlijk worden de ondernemingen in zekere

NATIONALE BANK VAN BELGIE

Dienst voor economische Studiën
CONJUNCTUURONDERZOEKINGEN

de Berlaimontlaan 5,
BRUSSEL
Tel. 18.37.00

Teken een kruisje in het vakje dat overeenstemt met uw antwoord en stuur het gedeelte onder de stippellijn terug binnen de 8 dagen. Dank U.

Nijverheid

Het geheim der antwoorden is gewaarborgd

Product : _____

Deze vragenlijst heeft alleen betrekking op het product hierboven vermeld (onderlijnd in het rood)

Tijdens de beschouwde maand...

- 15 ...is ons productieritme van dat product
vermeerderd 1 5 9
onveranderd gebleven
verminderd

t.o.v. de vorige maand.
(Geen rekening houden met de schommelingen die alleen voortspuiten uit het van maand tot maand veranderlijk aantal werkdagen of die te wijten zijn aan betaald verlof.)

16 _____

- 17 ...zijn de verkoopprijzen van dat product
gestegen 1 5 9
onveranderd gebleven
gedaald

t.o.v. de vorige maand.
(Geef de tendens van uw prijzen aan op basis van uw contracten of uw aanbiedingen.)

- 18 Onze huidige voorraad van dat product mag worden beschouwd als

hoger dan normaal 1 5 9
normaal
lager dan normaal

We hebben nooit een voorraad van dat product. 0

- 19 ...zijn de bestellingen, vanwege de binnenlandse markt, voor dat product

vermeerderd 1 5 9
onveranderd gebleven
verminderd

t.o.v. de vorige maand.
Wij leveren dat product nooit op de binnenlandse markt. 0
(Rekening houden met de bestellingen ontvangen van andere afdelingen van uw firma, en met maakloonwerk.)

- 20 Tijdens deze maand van het jaar, zijn de bestellingen, vanwege de binnenlandse markt, voor dat product **gewoonlijk**

belangrijker 1 5 9
even belangrijk
minder belangrijk

dan gedurende de vorige maand, ingevolge **seizoenschommelingen**.

- 21 ...de in vraag 19 vermelde schommeling heeft

een grotere omvang 1 5 9
dezelfde omvang
een kleinere omvang

dan de seizoenschommeling die zich gewoonlijk voordoet (vermeld in vraag 20).

(Deze vraag slechts beantwoorden wanneer uw antwoorden op de vragen 19 en 20 dezelfde tendens vertonen, dit wil zeggen, alle twee een aan groei of een daling aangeven.)

- 22 _____

- 23 ...zijn de bestellingen, die wij voor dat product inschreven bij de uitvoer

vermeerderd 1 5 9
onveranderd gebleven
verminderd

t.o.v. de vorige maand.
Wij voeren dat product nooit uit. 0

(Rekening houden met maakloonwerk. Belgisch Congo en Nederland moeten worden beschouwd als buitenlandse markten.)

- 24 Tijdens deze maand van het jaar, zijn de bestellingen vanwege de buitenlandse markt, voor dat product **gewoonlijk**

belangrijker 1 5 9
even belangrijk
minder belangrijk

dan gedurende de vorige maand, ingevolge **seizoenschommelingen**.

- 25 ...de in vraag 23 vermelde schommeling heeft

een grotere omvang 1 5 9
dezelfde omvang
een kleinere omvang

dan de seizoenschommeling die zich gewoonlijk voordoet (vermeld in vraag 24).

(Deze vraag slechts beantwoorden wanneer uw antwoorden op de vragen 23 en 24 dezelfde tendens vertonen, dit wil zeggen, alle twee een aan groei of een daling aangeven.)

- 26 _____

Beschouwde maand :

- 27 Ons huidig orderboekje voor dat product mag worden beschouwd als

hoger dan normaal 1 5 9
normaal
lager dan normaal

(Indien uw onderneming uitsluitend uit voorraad levert, dient U « orderboekje » op te vatten als « het peil van de vraag » naar dat product.)

- 28- Indien wij het huidig fabricatieritme van
29 dat product handhaven is onze activiteit
30 nog verzekerd voor

ongeveer maand(en).

(Te ramen op basis van uw orderboekje of, bij gebrek hieraan, op basis van uw productieplannen.)

Vooruitzichten voor het geheel der drie maanden die volgen op de beschouwde maand.

Tijdens de drie volgende maanden...

- 31 ...zal, naar wij voorzien, het aantal arbeiders tewerkgesteld aan de fabricatie van dat product

vermeerderen 1 5 9
onveranderd blijven
verminderen

- 32 ...zal, volgens onze inlichtingen, de vraag van onze klanten naar dat product

belangrijker 1 5 9
even belangrijk
minder belangrijk

zijn dan gewoonlijk gedurende die periode van het jaar.

(Dus de tendens van de vraag der klanten weergegeven met uitsluiting van de zilverse seizoenstijgingen of -dalingen, die haar verloop gedurende de drie volgende maanden zouden kunnen beïnvloeden.)

- 33 ...zullen onze verkoopprijzen van dat product waarschijnlijk,

stijgen 1 5 9
onveranderd blijven
dalen

sectoren bovendien ondervraagd over hun globale activiteit.

De vragenlijst wordt in duplo toegezonden; de firma kan aldus een kopie van haar antwoorden behouden en deze met de gezamenlijke resultaten vergelijken.

*
**

Van de vragen die aan de deelnemers worden gesteld, hebben er sommige vooral betrekking op het recente verleden van de activiteit der firma, terwijl andere eerder betrekking hebben op de toekomst.

Zonder twijfel, hebben zowel de ene als de andere tot doel inlichtingen te verzamelen die de prognose vergemakkelijken. De eerste strekken er eerder toe een onmiddellijk beeld van de huidige toestand te verkrijgen, op een ogenblik waarop de statistische gegevens over hetzelfde voorwerp nog niet beschikbaar zijn. Op deze eerste categorie vragen dient eenvoudig geantwoord of het beschouwde element gestegen, gedaald of onveranderd gebleven is in verhouding tot een referentieperiode, die over het algemeen de vorige maand is.

De vragen van de tweede categorie zijn meer bepaald op de prognose afgestemd. Van dergelijke aard zijn de vragen die betrekking hebben op de ontvangen bestellingen en de toestand van de vraag; of diegene die slaat op de activiteitsduur welke door de orderpositie wordt verzekerd, de enige waarop een gecijferd antwoord in de vorm van een orde-grootte is vereist. Van die aard zijn ook de vragen waardoor men tracht de toekomstige gedraging van de bedrijfsleiders te achterhalen: zij verzamelen inlichtingen over de ontwerpen of de verwachtingen van deze leiders of hun subjectieve adviezen over de stand van sommige belangrijke factoren van de toestand der firma (orderpositie, voorraden).

Bovendien zijn alle vragen zodanig opgevat dat de seizoenschommelingen kunnen uitgeschakeld worden. Bij ontstentenis van deze voorzorgsmaatregel, zouden ieder jaar, tijdens dezelfde periodes, in de antwoorden achtereenvolgende stijgende of dalende bewegingen tot uiting komen. In dit geval zouden moeilijk de lopende conjunctuurtendensen in het licht kunnen gesteld worden.

Ten einde deze seizoenschommelingen uit te schakelen, wanneer het gaat om feiten die daaraan onderhevig zijn, wordt aan de correspondenten gevraagd de ontwikkeling in de loop van de beschouwde maand te beoordelen in vergelijking met de overeenstemmende maand van het vorig jaar of met de beweging die zich gewoonlijk in die maand voordoet; in sommige gevallen neemt men zelfs zijn toevlucht tot een groep vragen die de correspondent ertoe leidt expliciet de zin van de seizoenschommeling aan te duiden, welke gebeurlijk op dat ogenblik van het jaar plaatsgrijpt, en de omvang ervan te vergelijken met deze van de schommeling die zich in de loop van de maand werkelijk heeft voorgedaan. De combinatie van de antwoorden op dit

geheel van vragen brengt, in beginsel, de werkelijke richting van de conjunctuurtendens aan het licht.

3. Samenstelling van een representatief aantal deelnemende firma's voor elk der waargenomen bedrijfssectoren.

In beginsel zouden de firma's volgens een methode van beredeneerde keuze kunnen worden aangeduid. Dit stelsel is echter niet toepasselijk op de in België verrichte onderzoeken.

Overeenkomstig de wens van de federaties die de Studiedienst opdracht gaven, worden de onderzoeken inderdaad ingericht met de medewerking van de bevoegde beroepsverenigingen: er werd tevens overeengekomen dat de gezamenlijke resultaten alleen aan de deelnemende firma's zullen medegedeeld worden.

De mededeling der resultaten kan derhalve, a priori, aan geen enkele firma geweigerd worden.

Tot nog toe werd aan al de door de beroepsverenigingen aangeduide ondernemingen, welke ook hun omvang weze, de gelegenheid geboden aan deze onderzoeken mede te werken. Het is trouwens wenselijk dat tegelijkertijd grote, middelgrote en kleine firma's zouden ondervraagd worden, daar de schommelingen van de ene tot de andere zekere afwijkingen kunnen vertonen.

De firma's antwoorden trouwens gemakkelijker indien het onderzoek, waaraan ze deelnemen, een groep produkten betreft, die het voorwerp uitmaakt van een belangrijk deel van hun eigen activiteit. De firma's welke hun medewerking verlenen, worden dan ook verzocht, onder de als representatief voor die sector gekozen produkten, diegene aan te duiden die voor hen het belangrijkste zijn.

De steekproef bestaat dus uit de groep firma's die beslist heeft mede te werken. Geen enkel ander criterium van keuze komt hier in aanmerking.

Het onderzoek begint echter niet voordat — rekening gehouden met de belangrijkheid der ondernemingen — een voldoende representatief aantal deelnemers is bereikt.

De bedrijfsleiders nemen vrijwillig deel aan de onderzoeken. Geen enkele wettelijke beschikking verplicht hen ertoe. Het feit dat de medewerking vrijwillig wordt toegezegd, is trouwens de beste verzekering tegen de onnauwkeurigheid der antwoorden.

Indien de firma's, zonder verplichting, hun medewerking aan de maandelijkse onderzoeken verlenen, is het zonder twijfel wegens het voordeel dat zij uit de mededeling der gezamenlijke resultaten halen. Deze blijven hun voorbehouden; dit betekent dat de conjunctuurtabellen met die resultaten slechts gezonden worden aan de deelnemende firma's, aan de federaties die de Studiedienst opdracht gaven en aan enkele beroeps- en wetenschappelijke verenigingen die deze federaties bij onderling akkoord hebben aangeduid.

Geen enkele firma die niet aan de onderzoeken deelneemt, ontvangt de conjunctuurtabellen.

Bovendien is de deelneming vertrouwelijk. De lijst van de deelnemers aan de onderzoeken wordt noch gepubliceerd, noch aan wie ook medegedeeld, tenzij aan de beroepsvereniging die haar medewerking heeft verleend.

De individuele inlichtingen die dienen tot de opstelling van de globale resultaten blijven streng vertrouwelijk. De geheimhouding van de individuele antwoorden wordt op de meest volstrekte wijze geëerbiedigd.

De geheimhouding wordt reeds door de materiële organisatiemodaliteiten verzekerd : de vragenlijsten worden verzonden onder een ordernummer, zonder aanduiding van de firma. Bovendien verdwijnt het individueel karakter der inlichtingen in de gezamenlijke resultaten; de aan de deelnemende firma's toegezonden conjunctuurtabellen laten dus niets doorschemeren over de bijzondere toestand van elke firma die geantwoord heeft.

4. Keuze van een wijze van hergroepering der individuele antwoorden.

De gezamenlijke resultaten van het onderzoek over een produkt worden verkregen door hergroepering van de antwoorden der firma's.

Om deze hergroepering door te voeren, is het noodzakelijk aan elk antwoord, in het totaal van antwoorden, een belangrijkheid toe te kennen, die in verhouding staat tot deze van de firma in het geheel van de sector.

Bij ontstentenis van deze voorzorgsmaatregel, zouden de resultaten onnauwkeurig zijn. Een voorbeeld van een grensgeval zal dit duidelijk maken. Verondersteld zij dat een onderzoek wordt ingericht over de conjunctuur van een produkt dat slechts door twee ondernemingen wordt voortgebracht; de activiteit van de ene is negenmaal belangrijker dan die van de andere; zo nu de eerste een produktievermindering aankondigt, terwijl de tweede een stijging vermeldt, zou het een ongerijmdheid zijn het resultaat van het onderzoek als volgt voor te stellen : de helft van de firma's kondigt een daling aan en de andere helft een stijging.

Op elk antwoord moet derhalve een wegingscoëfficiënt toegepast worden, die in verhouding staat tot de relatieve belangrijkheid van de firma in de sector.

Verskillende criteria kunnen in overweging genomen worden voor het bepalen van de toe te passen coëfficiënten. De meest juiste zou natuurlijk de toegevoegde waarde zijn. Een dergelijke nauwkeurigheid is echter praktisch uitgesloten : de berekeningen zouden teveel tijd vergen en daarbij nagenoeg onmogelijk zijn bij gebrek aan documentatie. Men heeft dan ook met meer eenvoudige doch voldoende nauwkeurige criteria rekening gehouden om de hiërarchie der firma's binnen een zelfde bedrijfstak te bepalen : in sommige gevallen het jaarlijks verkoopcijfer van de onderneming, in andere gevallen het aantal te werk gestelde arbeiders.

Meestal is het gekozen criterium het verkoopcijfer, gesplitst in « binnenlandse markt » en « buitenlandse markt »; deze inlichting wordt slechts eenmaal per jaar gevraagd; het is niet de orde-grootte van het totale zakencijfer van de onderneming dat wordt gevraagd, maar enkel dit der verkopen van het waargenomen produkt; bovendien beperkt de correspondent er zich toe onder zes in stijgende volgorde gerangschikte bedragen, datgene aan te duiden, dat het dichtst het bedoelde zakencijfer benadert. Dit antwoord wordt, zoals het hoort, streng vertrouwelijk gehouden.

Het is in de bouwnijverheid dat het aantal te werk gestelde arbeiders werd gekozen voor de weging van de individuele antwoorden; deze coëfficiënt wordt om de maand gevraagd : de deelnemers verstrekken deze inlichting — in de vorm van een orde-grootte — in de maandelijkse vragenlijst.

5. De aanvaarding van een systeem van voorstelling der gezamenlijke resultaten.

Een eenvoudig onderzoek van de gezamenlijke resultaten moet de bedrijfsleider in staat stellen de algemene richting van de zaken in de bedrijfstak of -sector vast te stellen. Hij moet er zich kunnen rekenschap van geven of de toestand van zijn firma zich meer of minder gunstig ontwikkelt dan die der andere firma's, en of hun vooruitzichten al dan niet van het gemiddelde afwijken.

De gezamenlijke resultaten zouden ook kunnen voorgesteld worden door eenvoudig cijfertabellen op te stellen. Daarin zouden, voor ieder aspect van elke bedrijfssector, de percentages overeenstemmend met de frequenties van stijging of daling opgetekend worden.

De resultaten kunnen echter gemakkelijker gelezen worden indien men een beroep doet op de grafische voorstelling.

De Studiedienst gebruikt thans twee procédés : gekleurde conjunctuurtabellen geïnspireerd naar het voorbeeld van het « Institut für Wirtschaftsforschung » te Munchen, en grafieken die een vectoriële voorstelling geven volgens een methode van het « Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques » van Frankrijk.

A. De conjunctuurtabellen.

Door middel van kleuren en van omschrijvingen geven ze een beeld van de aan de gang zijnde of van de voorziene ontwikkeling van de bestudeerde activiteiten.

De tabellen zijn opgesteld als volgt. Iedere kolom stemt overeen met een bepaald aspect van de toestand (productie, prijzen, bestellingen, enz.). Iedere horizontale strook heeft betrekking op een van de bestudeerde produkten; bovendien werden de resultaten van de onderzoeken voor de verschillende representatieve produkten voor iedere sector,

gegroepeerd in één horizontale strook : hiertoe berekent men voor elke variabele het gemiddelde van de stijgings- en dalingspercentages voor de verschillende produkten, nadat ze gewogen werden volgens de relatieve betekenis van elk der beschouwde activiteiten in de sector.

Ieder vakje heeft dus betrekking op een bepaald aspect (bijvoorbeeld de produktie) van de conjuncturele toestand voor een produkt (bijvoorbeeld herenschoenen) of op een wel bepaalde sector (bijvoorbeeld de schoen- en pantoffelindustrie).

Wanneer het vragen betreft, waarvoor de antwoorden een verandering van de ene periode tot de andere aanduiden, zijn de resultaten weergegeven door kleuren. Deze wijzen op de richting van de veranderingen : de rode kleur wijst op een stijging, de blauwe op een daling, de witte tussenruimte op stabiliteit.

In elk vakje stelt de oppervlakte van de gekleurde deeltjes dus de verhouding voor van de gelijklopende antwoorden en het totaal der antwoorden.

Indien, bijvoorbeeld, voor een bepaald produkt, de gewogen antwoorden betreffende de waarschijnlijke ontwikkeling van de prijzen in de loop van de komende maand als volgt verdeeld zijn :

- 60 pct. verwachten een stijging;
- 30 pct. verwachten onveranderd gebleven prijzen;
- 10 pct. verwachten een daling;

dan zal het overeenstemmende vakje deze verdeling voorstellen als volgt :

De kleur heeft geen kwalitatieve waarde. Zij wijst enkel op de richting van de verandering. Het is deze laatste die als een conjunctuurverbetering of -verslechting moet verklaard worden.

Voor de andere vragen worden de gezamenlijke resultaten door omschrijvingen voorgesteld; deze worden in afzonderlijke vakjes ingeschreven; soms komen zij voor in overdruk op de gekleurde deeltjes van de vakjes die de antwoorden weergeven van aanverwante vragen. Zij geven de algemene tendens weer van de beoordelingen der bedrijfsleiders over zekere aspecten van de toestand van hun firma. Voor de industrieën duiden zij ook de orde grootte aan van de gemiddelde arbeidsduur die de uitvoering van voorhanden bestellingen vergt.

De onderstaande afdruk geeft enkele elementen weer van conjunctuurtabellen die werkelijke resultaten bevatten van verrichte onderzoeken; alleen de namen van de sectoren en van de produkten worden niet vermeld.

*
**

VERTROUWELIJK
TEXTIEL
MAAND JANUARI 1958

NATIONALE BANK VAN BELGIË
Dienst voor Economische Studies
CONJUNCTUURONDERZOEKINGEN
de Berlinaanleggen, 3
BRUSSEL — Tel. 18.37.50

INVOERHANDEL	Verloop gedurende de maand tegenover de vorige maand		Oordeel over het orderbeleg	Evaluatie voorstellen voor de volgende 3 maanden door de deelnemers	
	Orders van het buitenland (Saisonnale beweging, niet uitsluitend van seizoensbew.)	Prijzen waaronder deze orders werden geplaatst		Vraag van de klanten	Verloop van de wereldmarkt van dat produkt
Produkt : A	13	30	19	20	31

HANDEL IN HALFGEWERETE PRODUCTEN

Produkt : B	Verloop gedurende de maand tegenover de vorige maand		Oordeel over het verkooppeil	Verloop gedurende de maand tegenover de vorige maand	Vergelijking met het gemiddelde van de vorige maand	Evaluatie voorstellen voor de volgende maand door de deelnemers	
	Atzet op de binnenlandse markt	Atzet in het buitenland				Verkoopsprijzen	Aankopen bij de leveranciers
Produkt : C	14	17	19	19	21	22	23

SPINNERIJEN

Produkt : D	Verloop gedurende maand tegenover de vorige maand		Oordeel over de voorraad van het produkt einde maand	Verloop gedurende de maand tegenover de vorige maand		Oordeel over orderbeleg einde maand	Einde maand actueel verbruik voor gemiddeld	Evaluatie voorstellen voor de volgende 1 maanden door de deelnemers				
	Produktierijpe	Verkoopsprijzen		(Saisonnale beweging, niet uitsluitend van seizoensbew.)	Bestellingen van de leveranciers			Aantal vertrokken	Vraag van de klanten	Verkoopsprijzen	Verbruik	
Produkt : E	15	17	19	19	23	23	26	27	28-29-30	31	32	33

GROOTHANDEL IN afgewerkte PRODUCTEN

Produkt : F	Verloop tegenover dezelfde maand van het vorige jaar		Oordeel over het verkooppeil	Verloop gedurende de maand tegenover de vorige maand	Oordeel over voorraad	Vergelijking met het gemiddelde van de vorige maand	Evaluatie voorstellen voor de volgende maand door de deelnemers		
	Atzet	Verkoopsprijzen					Verkoopsprijzen	Bestellingen van de leveranciers	Vraag van de klanten
	15	18	19	20	21	22	23	24	

KLIEHANDEL IN afgewerkte PRODUCTEN

Produkt : G	Verloop tegenover dezelfde maand van het vorige jaar		Oordeel over het verkooppeil	Verloop gedurende de maand tegenover de vorige maand	Vergelijking met het gemiddelde van de vorige maand	Evaluatie voorstellen voor de volgende maand door de deelnemers		
	Atzet	Verkoopsprijzen				Verkoopsprijzen	Bestellingen van de leveranciers	Vraag van de klanten
	15	18	19	20	21	22	23	24

Om te beantwoorden aan de velerlei eisen van de waarneming, kunnen verschillende combinaties van gekleurde tabellen voorzien worden om de resultaten van de onderzoeken voor te stellen.

Hieronder zullen twee voorbeelden gegeven worden die het belang van deze werkzaamheden aantonen.

1) Tabel waarin maand per maand de resultaten van de onderzoeken over één enkele activiteit worden gegroepeerd.

Hieronder is een dergelijke tabel voorgesteld, die een retrospectief beeld geeft, sedert het begin der onderzoeken, van de reële resultaten bekomen

voor een industriële sector waarvan de naam niet is vermeld.

Deze samenvattende tabel toont het belang aan van de door de onderzoeken verschaftte gegevens; inderdaad volstaat het de resultaten in de loop van het jaar te onderzoeken; hierna volgt een korte toelichting van deze gegevens (de als voorbeeld gekozen sector maakt deel uit van de textielindustrie) :

a) de herneming der bestellingen gedurende de periode mei-juni bleef uit in 1957; integendeel, de binnenlandse en buitenlandse vraag verzwakte geleidelijk sedert april. Maar, bij het begin, kon deze teruggang beschouwd worden als een compensatie

		VOORBIJE EVOLUTIE						VOORUITZICHTEN			
		Voorbrnging	Voorraad van het product	Verkooprijzen	Inachr. bestelling binnenl. markt	Inachr. bestelling uitvoer	Orderboekje	Voorbrnging	Arbeldspersoneel	Verkooprijzen	
NOVEMBER 1955	1955		normaal beschouwd				normaal beschouwd	DECEMBER 1955		onveranderd	
DECEMBER 1955	1955		normaal beschouwd				veel lager dan normaal beschouwd	JANUARI 1956			
JANUARI 1956	1956		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			normaal beschouwd	FEBRUARI 1956			
FEBRUARI 1956	1956		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			normaal beschouwd	MAART 1956		onveranderd	
MAART 1956	1956		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			normaal beschouwd	APRIL 1956			
APRIL 1956	1956		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			veel normaal beschouwd	MEI 1956			
MEI 1956	1956		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			normaal beschouwd	JUNI 1956			
JUNI 1956	1956		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			normaal beschouwd	JULI 1956		onveranderd	
JULI 1956	1956		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			veel normaal beschouwd	AUGUSTUS 1956			
AUGUSTUS 1956	1956		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			normaal beschouwd	SEPTEMBER 1956			
SEPTEMBER 1956	1956		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			normaal beschouwd	OCTOBER 1956			
OCTOBER 1956	1956		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			veel normaal beschouwd	NOVEMBER 1956			
NOVEMBER 1956	1956		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			veel hoger dan normaal beschouwd	DECEMBER 1956			
DECEMBER 1956	1956		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			veel hoger dan normaal beschouwd	JANUARI 1957			
JANUARI 1957	1957		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			hoger dan normaal beschouwd	FEBRUARI 1957			
FEBRUARI 1957	1957		veel lager dan normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			hoger dan normaal beschouwd	MAART 1957			
MAART 1957	1957			betalingstermijn onveranderd			veel hoger dan normaal beschouwd	APRIL 1957		onveranderd	onveranderd
APRIL 1957	1957		veel lager dan normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			veel hoger dan normaal beschouwd	MEI 1957			onveranderd
MEI 1957	1957		veel lager dan normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			veel hoger dan normaal beschouwd	JUNI 1957	onveranderd	onveranderd	
JUNI 1957	1957		veel normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			veel hoger dan normaal beschouwd	JULI 1957			
JULI 1957	1957		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			normaal beschouwd	AUGUSTUS 1957		onveranderd	
AUGUSTUS 1957	1957		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			normaal beschouwd	SEPTEMBER 1957			
SEPTEMBER 1957	1957	onveranderd	normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			normaal beschouwd	OCTOBER 1957		onveranderd	
OCTOBER 1957	1957		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			normaal beschouwd	NOVEMBER 1957			
NOVEMBER 1957	1957		normaal beschouwd	betalingstermijn onveranderd			normaal beschouwd	DECEMBER 1957			

LEGENDE		antwoorden die een vermeerdering aanduiden
		antwoorden die een onveranderde toestand aanduiden
		antwoorden die een vermindering aanduiden

De afmeting van elk gekleurd deel van een vakje stemt overeen met de verhouding tussen de antwoorden van een zeldse tendens, en het geheel der ontvangen antwoorden. Alle individuele antwoorden werden gewogen om rekening te houden met de relatieve belangrijkheid van elke firma.

van het uitzonderlijk hoge peil der bestellingen op het einde van 1956 en gedurende de eerste maanden van 1957. Nochtans kon het conjuncturele karakter van deze teruggang spoedig aangetoond worden door het geheel van de andere gegevens;

b) de beoordeling van de orderpositie wordt steeds meer ongunstig. In januari en februari 1957 oordeelden alle deelnemers dat hun orderpositie het normale peil overtrof; sedert maart en tot in juni zijn de meningen meer verdeeld, hoewel de meerderheid der correspondenten nog zeer tevreden is; van juli af werden de orders nog slechts als normaal beschouwd;

c) de opeenvolgende beoordelingen over het peil van de voorraden afgewerkte produkten kunnen met de schommelingen van deze stocks en met het niveau van het produktiepeil vergeleken worden; hieruit blijkt dat het stockeren van afgewerkte produkten bijgedragen heeft tot de stabilisatie van de activiteit tot in de maand oktober;

d) de daling in de verkoopprijzen sedert juli, brengt geen heropleving van de vraag;

e) sedert mei worden de vooruitzichten van de bedrijfsleiders ongunstiger zowel wat de produktie als wat de aanwerving van werkkrachten en de prijzen betreft.

2) Tabel die van maand tot maand de ontwikkeling van één element — bijvoorbeeld de prijzen — aantoot in de opeenvolgende stadia van de voortbrenging en de verdeling van een produkt.

Deze voorstelling stelt zekere verbanden tussen de opeenvolgende stadia van de activiteit in het licht. De hieronderstaande tabel, bijvoorbeeld, toont aan hoe een prijsstommeling zich van de invoer van de grondstof tot in de kleinhandel voortplant.

Verloop van de verkoopprijzen van een groep textielprodukten						
	Invoer van de veest	Tussenhandel in halfafgew. prod.	Spinnerei	Weverij	Groothandel	Kleinhandel
JANUARI 1957						
FEBRUARI						
MAART						
APRIL						
MEI						
JUNI						
JULI						
AUGUSTUS						
SEPTEMBER						
OCTOBER						
NOVEMBER						

LEGENDE

- antwoorden die een vermeerdering aanduiden
- antwoorden die een onveranderde toestand aanduiden
- antwoorden die een vermindering aanduiden

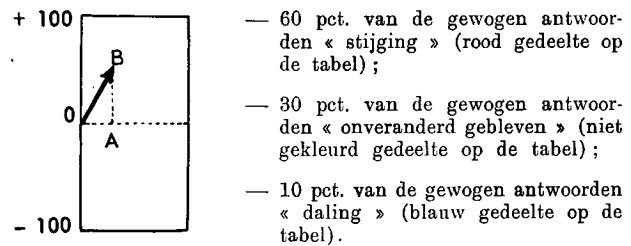
De afmeting van elk gekleurd deel van een vakje stemt overeen met de verhouding tussen de antwoorden van eenzelfde toestand, en het geheel der ontvangen antwoorden. Alle individuele antwoorden werden gewogen om rekening te houden met de relatieve belangrijkheid van elke firma.

Zij toont aan met welke vertraging de veranderingen in de grondstoffenprijzen zich voortplanten in de verschillende stadia van de produktie en de verdeling; zij bevestigt het remmingseffect die de dalende beweging ondergaat naarmate de andere produktiekosten, zoals lonen en afschrijvingen, en de winstmarges in de structuur van de verkoopprijzen worden opgenomen.

B. De grafieken die een vectoriële voorstelling geven.

De globale resultaten worden hier voorgesteld door « vectoren », d.w.z. door pijlen waarvan de helling en de lengte een betekenis hebben.

Om deze laatste te verduidelijken, kan het nuttig zijn, aan de hand van een voorbeeld, de wijze te beschrijven waarop die grafieken worden opgemaakt. Het illustreert hetzelfde geval als dat waarvan de voorstelling in gekleurde vakjes werd gegeven op blz. 277, d.i.

Het percentage van de gewogen antwoorden die « onveranderd » vermelden, wordt horizontaal afgemeten van 0 uit (afstand OA); uit dit aldus verkregen punt A op de horizontale lijn, tekent men een loodlijn, waarvan de lengte gelijk is aan het verschil tussen het percentage der antwoorden « stijging » en het percentage der antwoorden « daling » (afstand AB); daar dit verschil positief is, d.w.z. er zijn meer antwoorden die een stijging dan een daling aanduiden, is zij naar boven gericht; indien het verschil negatief was, dan zou zij naar beneden gericht zijn. De pijl verbindt het punt O aan het punt B.

Wanneer in de antwoorden de « stijgingen » talrijker zijn dan de « dalingen », is de pijl opwaarts gericht (boven de as in stippellijn). In het tegenovergestelde geval, is hij neerwaarts gericht. De richting van de pijl geeft dus de tendens aan die bij verschil wordt bepaald. Wanneer de pijl zich weinig van de horizontale verwijderd, is er slechts een klein verschil tussen het aantal « stijgingen » en « dalingen ».

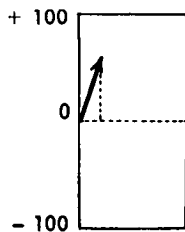
Maar deze tendens, die bij verschil bepaald wordt, is slechts overheersend wanneer de pijl tamelijk lang is; bijvoorbeeld, indien een stijgende pijl + 100 benadert, betekent dit dat niet alleen de antwoorden die een « stijging » aangeven de overhand hebben, maar dat bijna alle antwoorden een vermeerdering vermelden en dat er bijna geen « daling », noch « onveranderd » voorkomen; evenzo wijst een horizontale pijl die 100 benadert erop, dat praktisch alle antwoorden een onveranderde toestand aangeven. Indien de pijl integendeel kort is, is de tendens die bij verschil bepaald wordt, niet overheersend : er zijn alsdan bewegingen in

verschillende richting, die slechts een zwak saldo « stijging », « daling » of « onveranderd » laten.

Een lange pijl betekent dus dat er geen tegenstelling in de antwoorden bestaat; dat geval wordt voorgesteld door het voorbeeld a. De pijl is korter indien het aantal antwoorden « onveranderd », « stijging » en « daling » meer gelijk is; dit geval wordt voorgesteld in het voorbeeld b. De pijl wordt tot een punt teruggebracht, indien er geen antwoorden « onveranderd » zijn en de antwoorden « stijging » en « daling » gelijk zijn.

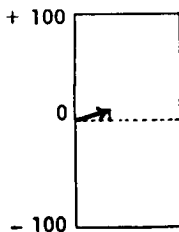
Voorbeeld a.

stijging : 70 pct.
onveranderd : 20 pct.
daling : 10 pct.

Voorbeeld b.

stijging : 40 pct.
onveranderd : 30 pct.
daling : 30 pct.

De hieronderstaande afdruk stelt een grafiek voor van een deel van de resultaten van twee opeenvolgende verrichte onderzoeken in nijverheidssectoren waarvan de naam niet wordt vermeld.

In de hieronder beschreven vectoriële voorstellingswijze, zijn de resultaten van de onderzoeken, voor ieder feit, weergegeven in een enkele vector,

die de verdeling van de antwoorden onder de drie mogelijke gevallen synthetiseert.

Er kunnen echter ook varianten op dit systeem worden overwogen. In plaats van een synthetische vector, kunnen twee of drie segmenten van de rechte lijn worden voorgesteld, bijvoorbeeld, kan een horizontale lijn worden getrokken die het percentage van de antwoorden « onveranderd » voorstelt en aan het uiteinde van die lijn een verticale pijl opgericht, die het verschil tussen de percentages der « stijgings »- en « dalings » antwoorden voorstelt.

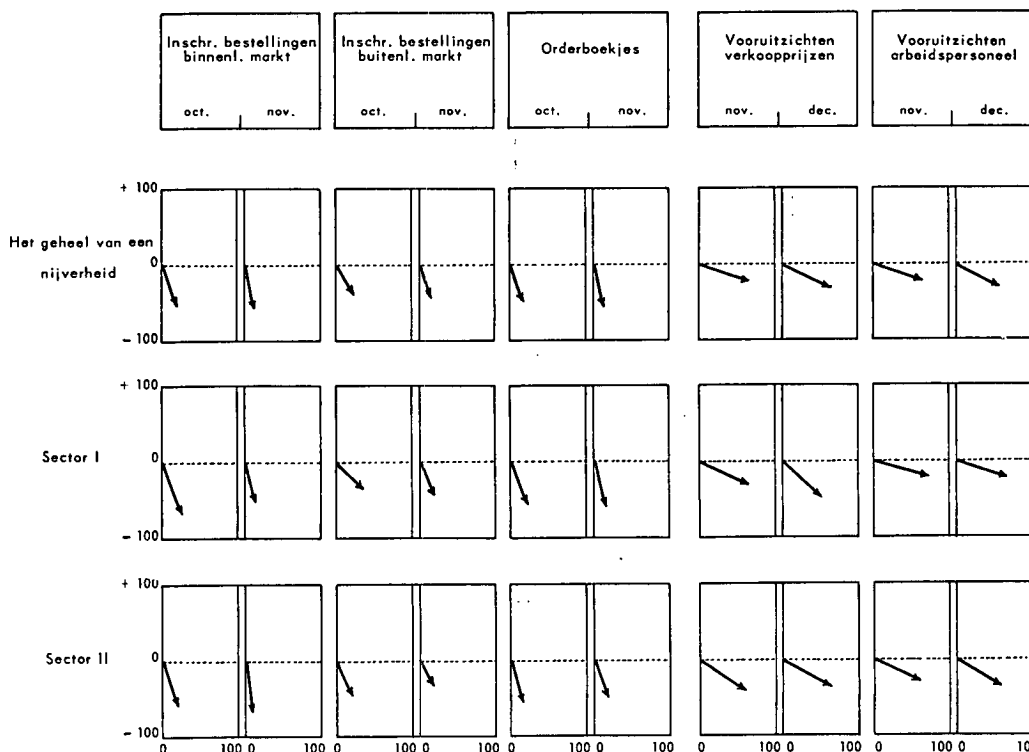
Welke ook de gekozen varianten zijn, de verklaring van de grafische voorstelling blijkt uit de lengte en de richting of de helling der segmenten van de rechte lijn, die alle drie een wel bepaalde betekenis hebben.

*
**

Het systeem van de gekleurde conjunctuurtabellen werd aangenomen om een vlugge verdeling van de resultaten der maandelijkse onderzoeken onder de deelnemers te verzekeren.

Dit procédé van de gekleurde conjunctuurtabellen vereenvoudigt inderdaad het materiële werk van de voorstelling der gezamenlijke resultaten. Bovendien lenen de grafieken zich het best tot het uitsnijden per band of kolom, wat toelaat verschillende syntheses van de ontwikkeling in de bestudeerde activiteiten te combineren; hierboven werden twee geïllustreerde voorbeelden gegeven.

VOORBEELD VAN VOORSTELLING ONDER VORM VAN VECTOREN VAN DE RESULTATEN DER ONDERZOEKINGEN IN EEN NIJVERHEID

Deze tabellen worden enkele dagen na het binnenkomen van de massa der vragenlijsten verzonden.

De « vectoriële » grafieken worden slechts voor enkele grote sectoren en voor enkele van de waargenomen variabelen opgemaakt ten behoeve van de opdrachtgevende federaties en de leden van de Conjectuurcommissie van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.

*
**

DE BELGISCHE ERVARING INZAKE CONJUNCTUURONDERZOEKINGEN

Ofschoon de periode waarin de onderzoeken regelmatig werden verricht, nog zeer kort is — zij schommelt tussen anderhalf jaar en drie jaar en half volgens de sectoren —, kunnen nu reeds enkele algemene ervaringen uit dit experiment worden afgeleid.

In de hierna volgende beschouwingen is de aandacht gewijd aan het onthaal, dat deze nieuwe methode van conjunctuuranalyse te beurt viel, en aan het belang van de verkregen medewerking, in weerwil van de vrees die bij de instelling van de methode in België geuit werd. In deze slotbeschouwingen wordt eveneens gewezen op de voornaamste moeilijkheden die zich in de loop der toepassing voordeden en op de onvolmaaktheden die zij aan het licht brachten. Deze laatste zijn echter in het algemeen gering en spruiten vooral voort uit onwennigheid van de deelnemers. Dit kan verholpen worden. Reeds dank zij de ervaring opgedaan in de eerste jaren van toepassing, konden zekere verbeteringen worden aangebracht aan het aanvankelijk systeem, dat — zoals hierboven in herinnering werd gebracht — rechtstreeks steunde op de werkzaamheden van het « Institut für Wirtschaftsforschung » te Munchen. Met deze herzieningen werd o.m. getracht de modaliteiten van de testen beter aan de kenmerken van de Belgische ondernemingen aan te passen.

*
**

Vooreerst zij in herinnering gebracht dat, op één uitzondering na, alle sectoren die voor deze waarnemingsmethode werden aangesproken, gunstig geantwoord hebben; de uitzondering betrof een sector waarvan de structuur dan nog zekere problemen voor de toepassing van de methode stelde. De beroepsverenigingen hebben steeds hun volledige medewerking verleend. Telkens een nieuwe onderzoeking werd ingesteld, hebben vele ondernemingen dadelijk hun medewerking aan dit initiatief toegezegd.

Hierdoor heeft men representatieve steekproeven kunnen samenstellen voor alle bestudeerde producten of activiteiten. De hierna volgende tabel toont aan dat het aantal deelnemers voor elk geval groot is in verhouding tot het totaal van ondernemingen in de

beschouwde bedrijfstak. In de industrie vertegenwoordigt de steekproef een hoog percentage van de totale produktie telkens wanneer de firma's niet zeer talrijk zijn. Het percentage is kleiner in de sectoren waar de produktie verdeeld is onder een groot aantal kleine bedrijven. Dit is ook het geval met de handel. Doch in die laatste gevallen heeft een meer beperkte steekproef, wegens de wet der grote getallen, een voldoende representatief karakter.

Na een aanpassingsperiode beantwoordt de grote meerderheid van de deelnemers regelmatig aan de maandelijkse onderzoeken.

Hierna worden de industriële of handelssectoren opgesomd, die regelmatig aan een waarneming in het begin van 1958 werden onderworpen, met aanduidingen van de datum van het eerste onderzoek; daarnaast worden het aantal als representatief gekozen produkten en het aantal deelnemers aangegeven.

Thans wordt een verdere uitbreiding van de onderzoeken overwogen.

*
**

Op het ogenblik dat de eerste voorbereidingswerken van de onderzoeken begonnen, werden zekere bezwaren door zakenlieden geopperd: zij vreesden dat de bedrijfsleiders door aan hun leveranciers, aan hun collega's en aan hun cliënteel, hun posities van het ogenblik en hun voornemens voor een zeer nabije toekomst bekend te maken, zij hierdoor zelf zekere verstoringen zouden verwekken die zich tegen hen zouden keren. « Indien », aldus die zakenlieden, « onze cliënten verwittigd worden over onze voornemens de prijzen te veranderen ten gevolge van een dalende vraag, zullen hun aarzelingen worden bevestigd; door hen aan te moedigen aldus in hun gedragslijn te volharden, zullen wijzelf bijdragen tot een versterking van de afnemering van de vraag ».

Meer algemeen gezien, is dit een kritiek die toepasselijk is op elk systeem van snelle voorlichting der ondernemers. Zij verwijt in feite aan de tests hetgeen juist een van hun voornaamste voordelen vormt. Verondersteld werd dat die documentatie zou werken als een externe factor welke de gezamenlijke beslissingen van de economische subjecten bepaalt. Dit beduidt dat hun gedragslijn voortaan in dezelfde richting zou georiënteerd zijn. Deze bepaaldheid zou de regelende werking van de voornaamste evenwichtsfactor van de markt teniet doen: het toeval van de individuele beslissingen.

De ervaring heeft geleerd dat deze bezwaren ongegrond bleken. Zij verwaarloosden het feit dat de anticipatie-elasticiteiten van de verschillende individuen niet dezelfde richting hebben. Indien een stijgingsbeweging vastgesteld wordt, bijvoorbeeld gedurende een bepaalde periode, dan verwachten sommigen zich aan een stijging voor de volgende periode, terwijl anderen, in dezelfde voorwaarden,

Waargenomen sectoren (chronologische volgorde waarin de onderzoeken werden ingericht)	Datum van het eerste onderzoek	Aantal produkten of activiteiten	Aantal deelnemende firma's
Nijverheid :			
<i>Textielbedrijven :</i>			
Katoenspinnerijen	november 1954	1	35
Spinnerijen van kaardgarens	» »	1	10
Naaigarenspinnerijen	» »	1	7
Kamwolspinnerijen	» »	3	30
Vlasbereiding	» »	2	115
Vlasspinnerijen	» »	1	8
Jutespinnerijen	» »	1	19
Spinnerijen van harde vezels	december »	2	9
Katoenweverijen	januari 1955	7	120
Wolweverijen	» »	2	106
Vlasweverijen	» »	2	30
Juteweverijen	» »	1	25
Rayon- en zijdeveverijen	» »	3	45
Meubileringsstoffen	» »	9	86
Breigoednijverheid	» »	4	100
Kaardwolspinnerijen	februari 1955	2	32
Wolkammerij	» »	1	11
Kleding- en confectienijverheid	» »	8	258
<i>Totaal : 18 nijverheidstakken ...</i>		51	1.011*
<i>Leder- en schoennijverheid :</i>			
Leerlooierijen	mei 1955	4	36
Schoen- en pantoffelnijverheid	» »	4	95
<i>Totaal : 2 nijverheidstakken ...</i>		8	131*
<i>IJzer- en staalnijverheid :</i>	oktober 1955	6	10
<i>Metaalverwerkende nijverheid :</i>			
Vormstaalgietereien	november 1955	1	15
IJzergietereien	» »	3	76
Draadtrekkerij, metaaltrekkerij, koude metaalpletterij en aanverwante produkten	» »	8	54
Smeedwerk, perswerk, zwaar diepdrijfwerk en aanverwante bedrijfstakken	» »	4	46
Plaatbewerking	» »	6	52
Metaaltoebehoren voor het bouwbedrijf	» »	5	75
Bruggen, vakwerk, reservoirs en stoomketels	» »	2	70
Scheepsbouw	» »	3	41
Spoor- en tramwegmaterieel	» »	2	24
Motorvoertuigen en rijwielen	» »	6	55
Drijfkrachtmachines, pneumatische en hydraulische machines ...	» »	3	23
Werktuigmachines en aanverwante bedrijfstakken	» »	2	29
Textielmachines en toebehoren	» »	1	15
Diverse mechaniekconstructies	» »	3	35
Hef-, transport- en weegtoestellen	» »	4	50
Machines en toestellen voor diverse industrieën	» »	8	112
Elektrotechniek	» »	7	82
<i>Totaal : 17 nijverheidstakken ...</i>		68	570*
<i>Bouwnijverheid :</i>			
Ruwbouw	oktober 1956	4	325
Burgerlijke bouwkunde	» »	3	180
Uitrusting van gebouwen	» »	2	148
<i>Totaal : 3 nijverheidstakken ...</i>		9	550*
Handel :			
<i>Invoerhandel in textielgrondstoffen</i>	januari 1955	3	80
<i>1 sector ...</i>			
<i>Handel in halfafgewerkte textielprodukten</i>	december 1954	7	105
<i>1 sector ...</i>			
<i>Groothandel :</i>			
Textiel	maart 1955	15	283
Schoenen en pantoffels	september 1955	2	35
Voedingswaren	mei 1956	10	284
<i>Totaal : 3 sectoren ...</i>		27	602
<i>Kleinhandel :</i>			
Textiel	maart 1955	15	383
Schoenen en pantoffels	september 1955	2	175
<i>Totaal : 2 sectoren ...</i>		17	558
Eindtotaal : 48 sectoren ...		196	3.617

* De totalen per grote sector stemmen niet overeen met de som van het aantal deelnemers voor elke activiteit, daar één firma aan meerdere onderzoeken kan deelnemen.

een ommekeer en een daling voorzien. Opdat, dientengevolge, een schommeling, voorkomend op een bepaald ogenblik, een cumulatief karakter zou aannemen, is het nodig dat een externe oorzaak op krachtige wijze optreedt voor de aanpassing van alle anticipatie-elasticiteiten aan grootheden van dezelfde soort. Men mag echter redelijkerwijze veronderstellen, dat een snelle en algemene voorlichting van de firma's een middel vormt tegen deze collectieve neiging. Want, indien de leiders van elke onderneming zich stelselmatig laten beïnvloeden door dezelfde feiten, die hen allen tot dezelfde beslissingen aanzetten, ligt dit misschien hieraan dat zij niet over de toestand in zijn geheel zijn ingelicht. Waren zij het wel, dan zouden zij integendeel gewaarschuwd zijn over de omvang van de beweging die door de overeenstemming van hun individuele beslissingen veroorzaakt wordt.

Erkent men, anderzijds, dat de anticipatie-elasticiteiten van de bedrijfsleiders verschillend zijn, dan neemt men aan, dat de prognose op korte termijn, gesteund op de resultaten van de onderzoeken, wisselvalliger is.

Die kritiek kan tegen de meeste methodes van prognose op korte termijn gericht worden. Niettemin vormt zij een principieel voorbehoud, dat in het bijzonder de methode van de onderzoeken betreft, daar deze tot prognose op het plan van de sector moet dienen. Daar de ondernemers van een bepaalde bedrijfstak over een snelle voorlichting over de recente ontwikkeling in de zaken van hun leveranciers of van hun cliënten beschikken, zouden zij in principe, hun waarschijnlijke gedraglijn in een nabije toekomst moeten kennen. Nochtans wordt deze prognose, om de aangehaalde reden, steeds met een tamelijk grote onzekerheidsmarge gedaan.

Bij de kritiek op de methode van de tests dient nog het dubbel voorbehoud gemaakt dat in de vorige bladzijden werd besproken. Het moge volstaan het in herinnering te brengen.

Het eerste is, dat de methode de meest waardevolle resultaten oplevert, indien zij wordt aangewend om de ontwikkeling in die sectoren waar te nemen, waar talrijke firma's onafhankelijk van elkaar en van ongeveer dezelfde grootte bedrijvig zijn. De onderzoeken kunnen dus niet worden gebruikt voor de conjunctuuranalyse van iedere activiteit.

Het tweede voorbehoud bestaat in de moeilijkheid om de seizoenschommelingen uit te schakelen, daar de tests geen cijfergegevens doch tendensen aanduiden, waarin het zeer moeilijk is de seizoenschommelingen van de conjunctuurelementen te onderscheiden. De vergelijking van de frequentie van de stijgings- of dalingsbewegingen, waargenomen in de loop van dezelfde periodes van verschillende opeenvolgende jaren, zou, in principe, moeten toelaten het conjunctuurbelooft in de laatste periode aan te wijzen; doch dit procédé blijft onnauwkeurig. De verschillende instellingen die zich

met de onderzoeken inlaten, hebben dan ook getracht de vragenlijsten derwijze op te stellen dat zij toelaten seizoeninvloeden uit te schakelen; hierboven werden enkele lijnen gewijd aan de systemen die in België hiertoe werden gebruikt.

*
**

Doch het is zonder twijfel in haar werkelijke toepassing dat de methode de meest kenmerkende onvolmaaktheden heeft vertoond.

In de eerste plaats heeft de ervaring geleerd dat in bijna al de landen waar tests werden ingericht, de antwoorden die een onveranderde toestand vermelden niet steeds juist waren. De correspondent zag een schommeling van geringe omvang niet of liet na deze mede te delen. Nochtans, indien die veranderingen gedurende verscheidene opeenvolgende maanden in dezelfde richting aanhouden, vormen zij een duidelijke conjuncturele stijgings- of dalingsbeweging; de resultaten der onderzoeken zijn onderschat in de mate dat de correspondenten iedere maand een onveranderde toestand hebben medegedeeld.

Dit is een der nadelen die aan deze methode is verbonden. Het is duidelijk dat de veranderingen een zekere omvang moeten aannemen alvorens men ze kan vaststellen. Indien echter de produktiermijnen vrij lang zijn of indien de reeks der produkten zeer verscheiden is, zullen in het eerste geval de veranderingen van maand tot maand weinig opvallend en, in het tweede geval, moeilijk waar te nemen zijn.

Over het algemeen zijn de wijzigingen van maand tot maand in het algemeen zelden uitgesproken. Zelfs indien de bedrijfsleider zich bewust is van de wijzigingen, kan hij oordelen dat ze niet belangrijk genoeg zijn om de stijging of de daling mede te delen.

Hierop dient dus verder de aandacht van de correspondenten gevestigd.

Zulks te meer is dit nodig daar, om psychologische redenen, de deelnemers geneigd zijn eerder de stijgingsbewegingen dan de dalingsbewegingen over het hoofd te zien. Inderdaad wordt de ondernemer er gemakkelijker toe gebracht zijn moeilijkheden mede te delen; indien daarentegen zijn zaken hernemen, is hij meer geneigd deze toestand als normaal te beschouwen. Hierdoor sluipt een element van asymmetrie in de resultaten der onderzoeken: de heropleving is onderschat, terwijl de periodes van teruggang en prijsdalingen onmiddellijk zijn aangetekend en veel dichter de werkelijkheid benaderen.

Bij verschillende gelegenheden werd aldus vastgesteld dat een conjunctuurherneming door de correspondenten met een vertraging werd medegedeeld, terwijl de daaropvolgende omslag daarentegen zonder uitstel werd opgemerkt.

Een laatste aan te stippen onvolmaaktheid betreft de antwoorden op de vragen over de voor-

uitzichten der bedrijfsleiders. Het komt vaak voor dat de schommelingen die de deelnemers voorzien slechts een voortzetting zijn van de laatst waargenomen toestanden. Het betreft hier een conservatieve geestgesteldheid, die de toekomst slechts als projectie van het recente verleden beschouwt.

In het algemeen zijn deze onnauwkeurige antwoorden aan gemakkelijk te verklaren oorzaken toe te schrijven. Meestal is het mogelijk deze systematische fouten in grote mate te verhelpen door ze aan de correspondenten mede te delen. Naarmate de deelnemers zich bewust worden van deze mogelijke vergissingen die ze aanvankelijk niet hadden opgemerkt, zullen ze er meer op bedacht zijn juiste antwoorden te verstrekken.

Om zoveel mogelijk de oorzaken van verwarring uit te schakelen, werden tevens de vragenlijsten herhaaldelijk herzien; deze wijzigingen werden steeds opgevat als vereenvoudigingen: het aantal vragen werd verminderd en de omschrijvingen der vragen verduidelijkt waar dit nodig bleek.

We willen niet nalaten de kritiek te vermelden die meermaals tegen de Studiedienst werd gericht, namelijk dat hij de onderzoeken een maandelijks periodiciteit heeft gegeven. Bepaalde firma's lieten opmerken dat de beperking van de beschouwde periode tot één maand tot gevolg had dat de schommelingen of wel onvoldoende of wel te hevig waren: daar de produktietijden zeer lang waren of de bestellingen op zeer onregelmatige wijze en per grote hoeveelheden binnenkwamen, waren de door de onderzoekingsmethode vastgestelde maandelijks veranderingen zonder betekenis. In feite is deze opwerping gegrond voor sommige afzonderlijke taken van bepaalde industrieën, en deze toestand heeft dan ook de aandacht van de Studiedienst getrokken. Doch om met deze kenmerken van bepaalde bedrijven rekening te houden, zou het nodig geweest zijn de periodiciteit der onderzoeken in alle beschouwde nijverheidstakken te wijzigen. Deze wijziging zou het voordeel verbonden aan de snelle voorlichting hebben doen teloorgaan. Indien men de oplossing had gezocht in het uitschakelen van die activiteiten uit het waarnemingsgebied, zou men de waarde der documentatie verzameld voor de conjunctuuranalyse van de industrie in haar geheel verminderen. Ter gelegenheid van de wijzigingen der vragenlijsten betreffende de nijverheid werd echter verkozen een vraag in te lassen over de arbeidsperiode die door de orderpositie op het ogenblik der onderzoeken verzekerd is. Behalve de waardevolle inlichtingen die ze verstrekken voor de vooruitzichten, laten de antwoorden op deze vraag toe zich een juister oordeel te vormen van de veranderingen vermeld inzake inschrijvingen van nieuwe bestellingen.

*
**

Spijt de moeilijkheden van de aanvangsperiode hebben de in België ingerichte onderzoeken een waardevolle ervaring bijgebracht.

De resultaten van de onderzoeken hebben elke maand belangwekkende aanduidingen verschaft aan de bedrijfsleiders die hun medewerking hebben toegezegd.

Dank zij de uitgebreide reeks van bestudeerde produkten, kon elke deelnemer gemakkelijk elke maand de schommelingen bepalen van de vraag en van de prijzen van de meeste produkten die hij verkoopt of die hij als grondstoffen of produktiegoederen aanwendt.

Door de maandelijks uitslagen achter elkaar te groeperen, zoals in de tabel op blz. 278 gedaan werd, zijn de ondernemers in staat gemakkelijk leesbare grafieken samen te stellen, die toelaten voor elk produkt een vergelijkend overzicht te verkrijgen van de orderpositie, de prijzen, enz., dat een duidelijk beeld geeft van de aanpassing van de activiteit aan de ontwikkeling van de vraag alsook van de vooruitzichten van het geheel der firma's die hetzelfde produkt voortbrengen. Vele van onze correspondenten houden dergelijke tabellen zorgvuldig bij.

Sinds enkele maanden worden de grote trekken van het conjunctuurbehoef, zoals zij uit de gezamenlijke antwoorden van de deelnemers aan de maandelijks onderzoeken tot uiting komen, in een korte tekst beschreven; deze laatste wordt slechts gezonden aan de bedrijfsleiders die mededeling van de resultaten der onderzoeken ontvangen. Aan de hand van die samenvatting kunnen zij gemakkelijker de ontwikkeling van hun sector en van hun voornaamste activiteiten aan de overheersende tendensen van het ogenblik toetsen.

Sommige feiten vormen een afdoend bewijs van de belangstelling voor de onderzoeken, o.a. de stabiliteit der deelnemende firma's; hierboven werd dit punt reeds aangeraakt; de continuïteit van die geheel kosteloze medewerking laat vermoeden dat de bedrijfsleiders nuttige inlichtingen in de conjunctuurtabellen vinden. We kunnen ook de vele suggesties en voorstellen aanstippen die door de correspondenten tot de Studiedienst werden gericht, o.m. wat betreft de inhoud van de vragenlijsten en de verklaring der resultaten van de onderzoeken.

Het is onmogelijk, in het bestek van dit artikel, nadere algemene bijzonderheden te verstrekken over de inlichtingen welke uit dit werk konden gehaald worden. Niettemin dient onderstreept dat de uitslagen van de onderzoeken het mogelijk hebben gemaakt de kenmerkende conjunctuurontwikkelingen in de waargenomen activiteiten te volgen met een slechts zeer kleine vertraging op de eigenlijke feiten en, in ieder geval, lang vóór de overeenstemmende statistieken gepubliceerd waren.

Het geheel van de ingewonnen gegevens heeft bijvoorbeeld zeer duidelijk en snel de respectievelijke invloed aangetoond van de buitenlandse en binnenlandse vraag op de ontwikkeling van de verschillende waargenomen sectoren. Deze documentatie heeft eveneens de relatieve positie van de verschillende

bestudeerde industrieën in de algemene economische ontwikkeling in het daglicht gesteld, alsook de ongelijke gevoeligheid van elke sector aan de schommelingen van de wereldeconomie, en hun wijze en hun snelheid van aanpassing aan de conjunctuurveranderingen. Men heeft o.m. de sectoren kunnen ontdekken die zich aan de omstandigheden aanpasten door wijzigingen in het tempo van hun activiteit en diegene die veeleer hun prijzen en verkoopsvoorwaarden op de nieuwe marktendens afstemden.

Bovendien hebben de aanduidingen over de frequentie der aanpassingen van het produktieritme, de ontwikkeling van de uit te voeren bestellingen en van de voorraden afgewerkte produkten als basis kunnen dienen tot een prognose over de conjunctu-

rele ontwikkeling op korte termijn van de beschouwde sectoren. Aldus konden de omslag en de verslechting van de conjunctuur in de textielnijverheid worden voorzien. De beoordelingen van de bedrijfsleiders over de toestand van de vraag en hun vooruitzichten op korte termijn lieten eveneens toe de terugslag van het conjunctuurbeloop op de werkgelegenheid en de verkoopprijzen te voorzien.

De opgestelde diagnoses alsook de prognoses uitgewerkt op basis van het geheel der ingewonnen inlichtingen werden later bevestigd door de feiten, die aan de hand van de statistische gegevens en van de documentatie bijeengebracht door andere methodes dan de conjunctuuronderzoekingen konden waargenomen worden.

RENTENFONDS

VERSLAG OVER DE VERRICHTINGEN VAN HET JAAR 1957

In nauw en noodzakelijk verband met zijn traditionele opdracht van regularisatie van de markt der overheidsfondsen, kreeg het Rentenfonds in 1957 een nieuwe rol toebedeeld door de toepassing van de hervorming van de geldmarkt waarvan de ministeriële besluiten van 9 november 1957 de reglementaire grondslag vormen.

Het huidige jaarverslag zal allereerst handelen over de regularisatie van de markt der overheidsfondsen. In een tweede deel worden de modaliteiten en grenzen van het ingrijpen van het Rentenfonds op de geldmarkt beschreven en verslag uitgebracht over de eerste verrichtingen waartoe het Fonds in uitoefening van zijn nieuwe taak tijdens de maanden november en december 1957 overging.

Ten slotte worden de tabel met de financiering van de verrichtingen van het Fonds over het jaar 1957 alsmede de balans en de winst- en verliesrekening per 31 december 1957 overgenomen.

VERSLAG OVER DE REGULARISATIE- VERRICHTINGEN VAN DE MARKT DER OVERHEIDSFONDSEN

I. — Algemene beschouwingen

Negentienhonderdzevenenvijftig was voor het Rentenfonds een bijzonder moeilijk jaar.

Op internationaal politiek plan bleef de toestand enigszins onzeker. De conjunctuuropgang, waardoor de wereldeconomie sedert het einde van 1954 gekenmerkt wordt, bleef in 1957 voortduren, al verslapt hij dan ook in zekere mate in de loop van het jaar. Op de grote geldmarkten is de spanning, die reeds in 1956 tot uiting kwam, nog toegenomen. Meer nog dan de kortlopende termijnmarkt werd de kapitaalmarkt gekenmerkt door een duidelijke overheersing van de vraag op het aanbod en de rendementspercentages vertoonden van in het voorjaar tot in de herfst een neiging tot stijgen.

Dit duurder worden van het kapitaal kenmerkt het afgelopen jaar. Met als vertrekpunt de Verenigde Staten, waar ze reeds in 1956 voelbaar was, strekte de opwaartse tendens van de interestvoeten, zowel op lange als op korte termijn, zich snel uit tot de meeste

landen. In België bereikte ze haar hoogtepunt in oktober 1957, toen de Schatkist met de moeilijkheden af te rekenen had die tot uiting kwamen in de tijdelijke overschrijding van het plafond der voorschotten van de Nationale Bank. Einde 1957 bracht gelukkig enige ontspanning.

**

Na de inzinking in december 1956 — toen de Nationale Bank haar discontovoet van 3 tot 3,50 pct. opvoerde — kwam de rentenmarkt spoedig weer tot evenwicht om dan vervolgens in ruime mate een koperspositie in te nemen en wel tot half maart, daar de koersen enigszins verbeterden gelet op de overheersing van de vraag. Terzelfder tijd herwonnen de nieuwe emissies de gunst van het publiek. Zo werd de inschrijving op de lotenlening van anderhalf miljard frank, welke het Gemeentekrediet op 18 februari uitschreef, zeer spoedig afgesloten.

Toch kende de markt een plotse en gevoelige verslapping toen, op 21 maart, de emissie van de staatslening 1957/1969 aangekondigd werd met een nominale rentevoet van 5 pct., waar de vorige schatkistlening — uitgegeven in november 1956 — nog kon worden op de markt gebracht tegen de nominale rentevoet van 4,50 pct.

Zelfs na de sluiting van de inschrijving op bovenbedoelde 5 pct.-lening 1957/1969 (inschrijving die nochtans op een werkelijk succes mocht bogen, vermits het geplaatste kapitaal fr. 7,5 miljard bereikte) bleef de rentenmarkt gedrukt en zelden heerste er geen verkoperstendens. Verder bleek de plaatsing van emissies die in mei en juni op de markt werden gebracht, vrij moeilijk. Op 26 juli — dag nadat de discontovoet van de Nationale Bank van 3,50 op 4,50 pct. werd gebracht — bereikte de portefeuille van het Fonds fr. 5.533 miljoen. Van dit tijdstip af en ten koste van een zekere koersdaling vertoonde de markt opnieuw een koperspositie, al werd er een nieuwe gedrukte tendens waargenomen in oktober, onder de dubbele invloed van de overschrijding van het plafond van de voorschotten der Nationale Bank aan de Schatkist en van de emissie van de 5,50 pct.-schatkistcertificaten 1957/1963, certificaten waarvan de werkelijke opbrengst 6 pct. bedroeg. Hieruit volgde een nieuwe daling van de koersen, die om-

streeks 20 oktober het laagste peil van het jaar bereikten. Vanaf einde oktober deed zich een wijziging in de tendens voor, waardoor het Rentenfonds in staat werd gesteld zijn portefeuille gevoelig te verlichten en meteen de noteringen lichtjes te verbeteren. Deze tendenswijziging werd bevestigd door het opvallend succes dat in december geboekt werd door de 5,50 pct.-lening met 5 jaar looptijd van fr. 1.500 miljoen, uitgegeven tegen 97,80 pct.

door de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid.

De evolutie van de rentenmarkt tijdens het jaar 1957, zoals ze beschreven werd, heeft tot een zeer gevoelige koersdaling geleid. Volgende tabel geeft voor enkele typewaarden een beeld van de omvang van deze daling en van het herstel dat aan het jaar-einde is ingetreden ten overstaan van de laagste genoteerde koersen.

	Maandelijks gemiddelde januari 1957	Uiterste noteringen				Maandelijks gemiddelde december 1957
		Hoogste		Laagste		
4 pct. Geünificeerde	89,556	89,80	15-2	81,—	21-10	81,—
4 pct. Bevrijding	88,756	88,80	22-1	78,75	23-10	79,082
4,50 pct. Belgische lening 1952/1962	98,756	100,10	8-2	94,10	15-10	96,047
4,25 pct. Belgische lening 1954/1974, 1 ^e reeks	90,052	90,90	18-2	79,65	21-10	83,515
4 pct. Belgische lening 1955/1975	86,388	88,15	15-2	77,60	18-10	79,982
4,25 pct. Belgische lening 1956/1973	90,50	90,90	27-2	81,80	16-10	83,75
4 pct. Schatkist 1948	107,80	108,40	5-7	107,—	25-7	107,83
2 pct. Loten 1953	1.022,318	1.030,—	7-2	971,—	30-10	1.000,850
4 pct. preferente Belgische Spoorwegen	470,545	492,—	21-3	403,—	28-10	413,600
4 pct. R.T.T. 1950	101,054	102,75	25-11	99,—	11-10	102,297
4 pct. Gemeentekrediet, 1 ^e reeks	88,631	88,65	2-1	79,90	20-12	80,175

II. — Emissies en terugbetalingen van leningen

De overheid en de organismen van openbaar nut hebben in 1957 de in onderstaande tabel vermelde leningen bij openbare inschrijving geëmitteerd :

Leningen	Emissie-datum	Nominaal (in miljoenen franken)	Nominale rentevoet (in pct.)	Duur	Emissie-prijs	Rendement voor de inschrijver (in pct.)
Gemeentekrediet 1957/1972 lotenlening	18-2	1.500	{3,— (5 jaar) {5,— (10 jaar)	15 jaar	100,—	—
Belgische lening 1957/1969	2-4	7.501	5,—	12 jaar	97,—	5,345
Belgische Spoorwegen 1957/67/72	13-5	1.000	5,—	10-15 jaar	97,—	{5,396 (na 10 jaar) {5,43 (na 15 jaar)
R.T.T. 1957/67/72	27-5	500	5,—	10-15 jaar	97,—	{5,396 (na 10 jaar) {5,43 (na 15 jaar)
Stad Luik 1957/67	31-5	350	5,—	10 jaar	96,50	5,46
Wegenfonds 1957/67, 2 ^e reeks	24-6	2.095,831	5,—	10 jaar	97,—	5,396
Schatkistcertificaten 1957/63	16-10	4.568,307	5,50	5 jaar 3 m.	97,80	6,—
N.M.K.N. 1957/62	3-12	1.500	5,50	5 jaar	97,80	6,02
		19.015,138				

Bij voormelde leningen kwamen op 6 augustus 1957 nog de effecten van de zesde reeks van de 3,50 pct.-Muntsaneringslening voor een bedrag van fr. 1.861.032.000 en terugbetaalbaar voor de helft op 1 januari 1963 en voor de andere helft op 1 januari 1964.

Daarenboven werd een bedrag van fr. 1.725.800.000, dat de effecten vertegenwoordigt van de vierde

reeks 4,75 pct.-obligaties door de Zelfstandige Kas voor Oorlogsschade tussen 1 oktober 1956 en 30 september 1957 aan de geteisterden afgeleverd, vanaf 18 februari 1957 genoteerd.

Ten slotte werd in bovenstaande tabel geen rekening gehouden met de plaatsingen die in 1957 door de organismen van openbaar nut aan hun loketten of door directe cessie werden gedaan.

In 1957 gedane aflossingen

			(In franken)
2- 1	4 pct. La Louvière 1936, vervroegde terugbetaling		322.000
31-12-1956 tot 30- 6-1957	4 pct. Stad Gent 1936 (effecten van 500 frank) vervroegde terugbetaling sedert 31-12-1956		4.523.000
1- 3	4 pct. Stad Gent 1927		2.410.000
1- 4	4 pct. La Louvière 1930, vervroegde terugbetaling		1.491.000
1- 6	3,50 pct. Schatkist 1942/57, 1 ^e reeks	553.701.000	
1- 7	4 pct. Schatkist 1947/57	967.941.000	
1-12	3,50 pct. Schatkist 1942/57, 2 ^e reeks	563.166.000	
			<u>2.093.554.000¹</u>

¹ Bij dit cijfer dient de terugbetaling, per 1 januari 1957, gevoegd van de oneven effecten van de 3^e reeks van de Muntsaneringslening, voor een bedrag van fr. 1.058.969.000.

Het nominaal bedrag van fr. 19 miljard, dat in de tabel der openbare emissies voorkomt, dient met bovenstaande fr. 2,1 miljard verminderd.

Hieruit vloeit voort dat het nettobedrag van het nieuwe beroep van de openbare sector op de kapitaal-

markt fr. 16,9 miljard bedraagt tegen fr. 19,9 miljard in 1956 en fr. 14,2 miljard in 1955.

Rekening gehouden met de terugbetalingen en met het saldo van de schommelingen van de portefeuille van het Rentenfonds, bekomt men de volgende cijfers :

	1956	1957
(In miljarden franken)		
Brutobedrag van de emissies	24,2	19,0
Aflossingen	— 4,3	— 2,1
	<u>19,9</u>	<u>16,9</u>
Saldo van de beursverrichtingen waarvan het Rentenfonds wederpartij is	— 1,4	+ 1,8
	<u>18,5</u>	<u>18,7</u>

III. — Evolutie van de rentenmarkt

De volgende tabel geeft een korte samenvatting van de schommelingen van de portefeuille van het Rentenfonds gedurende het jaar 1957 :

	Algemeen boeksaldo	Saldo der verrichtingen met beding van wederinkoop	Werkelijk saldo	Schommeling	
				+	-
(In miljoenen franken)					
27-12-1956	5.129,8	800	5.929,8		
29- 3-1957	4.095,1	695	4.790,1		1.139,7
28- 6-1957	4.757,4	695	5.452,4	662,3	
30- 9-1957	4.348,5	695	5.043,5		408,9
30-12-1957	3.527,1	585	4.112,1		931,4
				662,3	2.480,—
				— 1.817,7	

De schommelingen van de portefeuille worden hierboven toegelicht. Wij herinneren eraan dat het minimumbedrag bereikt werd op 11 februari 1957 (fr. 3.168 miljoen) en het maximumbedrag op 27 december 1956 (fr. 5.929 miljoen).

In de loop van de vorige jaren onderging het volume van de portefeuille van het Rentenfonds de volgende schommelingen :

(In miljoenen franken)		
1950		+ 1.353
1951	— 276	
1952	— 824	
1953	— 580	
1954		+ 1.491
1955	— 489	
1956		+ 1.396
1957	— 1.818 ¹	

¹ De vermindering met fr. 1.818 miljoen wordt als volgt vastgesteld :
 Verkopen van het Fonds op de markt (saldo) ... fr. 3.340 miljoen
 Aankopen van het Fonds, buiten de Beurs, van organismen van de openbare sector fr. 1.625 miljoen
 Verschil fr. 1.715 miljoen
 Incassering van terugbetaalbare effecten fr. 103 miljoen
 fr. 1.818 miljoen

De tabel van de middenkoersen in 1957 van de voornaamste soorten leningen wordt in bijlage gepubliceerd en er wordt aan herinnerd dat de in de « algemene beschouwingen » opgenomen opgave de uiterste noteringen voor enkele renten aanduidt.

IV. — Omzetten

De algemene omvang van de beursverrichtingen op de rentenmarkt vertoont volgend beeld :

(Nominale waarde, in miljoenen franken)			
	1956	1957	Verschil
Aangeboden effecten	14.717	14.225	— 492
Gevraagde effecten	13.323	17.565	+ 4.242
	<u>28.040</u>	<u>31.790</u>	<u>+ 3.750</u>

De algemene toestand van de portefeuille van het Rentenfonds is op 31 december 1957, vergeleken met die van 31 december 1956, de volgende :

	(Nominale waarde, in franken)	
	31 december 1956	31 december 1957
Portefeuille A ¹	3.612.354.557,50	2.530.142.502,50
Portefeuille B ²	2.317.493.698,—	1.581.938.469,—
	<u>5.929.848.255,50</u>	<u>4.112.080.971,50</u>
Afgestaan met beding van wederinkoop ...	800.000.000,—	585.000.000,—
	<u>5.129.848.255,50</u>	<u>3.527.080.971,50</u>

¹ Leningen uitgegeven door de Staat of ten laste van de Staat.

² Door de Staat gewaarborgde leningen, leningen van het Gemeentekrediet, van de provincies en de gemeenten, leningen van Belgisch-Kongo, enz.

Zoals hierboven gezegd, verminderde de nominale waarde van de portefeuille met fr. 1.818 miljoen, tegen een verhoging van fr. 1.396 miljoen tijdens het vorige jaar. Het bedrag van de verrichtingen met beding van wederinkoop met organismen van openbaar nut verminderde in 1957 met fr. 215 miljoen.

Op 31 december 1957 controleerde het Rentenfonds op de beurzen te Brussel, Antwerpen, Gent en Luik de notering van 219 leningen, met een totaal nominaal kapitaal van fr. 229,154 miljard.

De portefeuille van het Rentenfonds vertegenwoordigt 1,81 pct. van het kapitaal in omloop. In 1956 was deze verhouding 2,76 pct.

Door het Rentenfonds werden alleen reeds voor de Beurs te Brussel ongeveer 15.100 effecten gemiddeld per dag verhandeld.

AANDEEL VAN HET RENTENFONDS AAN HET BELEID VAN DE GELDMARKT

Vanaf zijn oprichting tot in de maand november 1957 heeft het Rentenfonds zich uitsluitend toegelegd op de regularisatie — *sensu stricto* — van de markt der overheidsfondsen op halflange of lange termijn en heeft het aan de uitoefening van deze taak de middelen besteed die het zich op de daggeldmarkt kon verschaffen; zo deze bron ontoereikend was, deed het een beroep op de Nationale Bank van België in de vorm van discontering van kasbons binnen het maximumbedrag van fr. 10 miljard, dat bij de overeenkomst van 14 september 1948 voorgeschreven is voor de gezamenlijke portefeuille overheidsfondsen welke de Centrale bank mag aanhouden.

De hervorming van de geldmarkt, waarvan drie ministeriële besluiten van 9 november 1957 (1) de wettelijke grondslag hebben gevormd, heeft geleid tot een merkelijke verruiming van de rol van het Rentenfonds, dat voortaan medewerkt aan de openmarktpolitiek.

(1) Een van deze besluiten wijzigt — door de verlenging van de termijnen en door de opvoering van de grensbedragen — de voorwaarden vastgesteld bij besluit van 30 maart 1956 voor de emissie van de zeer kortlopende certificaten.

Het tweede besluit creëert een bijzondere lening, vertegenwoordigd door schatkistcertificaten tot dekking van de bankpassiva.

Het derde besluit keurt het besluit van de Bankcommissie goed, houdende wijziging van het reglement van 11 oktober 1949 op de bankcoëfficiënten.

Tot november 1957 had de reglementering die in 1946 inzake dekking van de bankpassiva werd ingevoerd om het hoofd te bieden aan de bijzondere problemen ontstaan uit de oorlogsinflatie, een directe en automatische spijziging van de Schatkist tot gevolg, in functie van de aanwas der passiva op zicht en op korte termijn bij de banken.

Anderzijds, waren de — van overheidswege vastgestelde — rentevoeten van de schatkistcertificaten, waarop de banken aldus dienden in te schrijven, ongewijzigd gebleven op 1 5/16 pct. (certificaten op 4 maanden) of op 1 15/16 pct. (certificaten op 12 maanden), ondanks de uiteenlopende schommelingen waarvan zowel de discontovoet van de Nationale Bank als het werkelijke rendement der op de markt verhandelde effecten van de openbare schuld blijk gaven.

Dergelijk stelsel verhinderde natuurlijk de werking van een werkelijke geldmarkt, daar dergelijke markt noodzakelijk het vrije spel van vraag en aanbod vereiste.

De hervorming van november 1957 strekt er dus inzonderheid toe :

1° een einde te stellen aan de directe en automatische spijziging van de Schatkist in functie van de toename der dadelijk opvraagbare en kortlopende deposito's bij de banken; anderzijds, de weerslag, op de Schatkist, van een vermindering van bedoelde deposito's te neutraliseren, onder de hierna omschreven voorwaarden;

2° de werking van een werkelijke geldmarkt mogelijk te maken op grond van rentevoeten die de schommelingen van vraag en aanbod weerspiegelen;

3° deze markt te reguleren door een politiek te voeren die ertoe strekt de overtollige betaalmiddelen in periodes van expansie in te krimpen en de betaalmiddelen in periodes van depressie opnieuw in omloop te brengen.

Bij de besluiten van 9 november 1957 werd het volume van de vlottende schuld bij de banken gestabiliseerd op fr. 28.920 miljoen, d.i. het bedrag van de schatkistcertificaten op 4 of op 12 maanden dat door alle banken op 31 oktober 1957 werd aangehouden. certificaten ter vervanging waarvan de Schatkist een bijzondere lening uitschreef voor een zelfde bedrag van fr. 28.920 miljoen, vertegenwoordigd door nieuwe effecten, nl. « Schatkistcertificaten bestemd tot dekking van de bankpassiva ».

Deze bijzondere lening werd in twee schijven verdeeld.

De tranche A, nominaal groot fr. 20 miljard, is vertegenwoordigd door certificaten met 12 maanden looptijd en een vooruit betaalbare interest van 1 15/16 pct. Dit kapitaal van fr. 20 miljard werd door de banken met grote en gemiddelde circulatie voltekend door de conversie van een gelijk nominaal kapitaal aan schatkistcertificaten op 12 maanden, die deze banken op 12 november 1957 aanhielden.

De tranche B, nominaal groot fr. 8.920 miljoen, wordt vertegenwoordigd door certificaten met 4

maanden looptijd, waarvan de vooruit betaalbare interest schommelt, vermits hij vastgesteld werd onder verwijzing naar de officiële discontovoet van de Nationale Bank (discontovoet min 0,75 pct., met een minimum van 2 pct.). Bij het uitschrijven van de bijzondere lening was de discontovoet 4,50 pct. Bij toepassing van de hiervoor aangegeven formule werden de certificaten van de tranche B dus uitgeven tegen 3,75 pct.

De certificaten van de tranche B werden aan alle banken ter inschrijving aangeboden door conversie van de oude certificaten welke ze op 12 november 1957 aanhielden (1), volgens verdelingscriteria vastgesteld in overleg tussen de Bankcommissie en de Belgische Vereniging der Banken.

Hiervoor werd gezegd dat de door ons beschreven hervorming er allereerst toe strekte een einde te stellen aan de automatische spijziging van de Schatkist in functie van de toename der bankdeposito's en, omgekeerd, de Schatkist tegen de gevolgen van een vermindering van deze deposito's te vrijwaren.

Daar het bedrag van de bijzondere lening *ne varietur* vastgesteld werd op grond van de toestand op 31 oktober 1957, terwijl de passiva, waarop de verplichtingen tot gedeeltelijke dekking van de banken van toepassing zijn, essentieel veranderlijk blijven, volgt hieruit dat — om het doel te bereiken waaraan in vorige alinea wordt herinnerd — er aanpassingsmechanismen dienden voorzien zowel voor het geval van een toename als voor het geval van een vermindering van de deposito's.

Het Rentenfonds, dat de voornaamste rol bij deze aanpassingsmechanismen speelt, heeft aan de Schatkist de vaste belegging in de portefeuille der banken en/of in zijn eigen portefeuille gewaarborgd van een bedrag van fr. 28.920 miljoen aan « Schatkistcertificaten bestemd tot dekking van de bankpassiva ».

Te dien einde :

a) schreef het Rentenfonds op 12 november 1957 a pari van de nominal waarde en tegen baar geld (opgenomen op de callgeldmarkt buiten verrekening) in op fr. 329 miljoen schatkistcertificaten van de tranche B, d.i. het deel van het nominale kapitaal van fr. 8.920 miljoen waarop niet door de banken werd ingeschreven;

b) heeft het Rentenfonds er zich toe verbonden, naar gelang van de terugbetaling van de certificaten B aangehouden door de regionale en gespecialiseerde

(1) Hierboven werd gezegd dat het kapitaal van de bijzondere lening werd vastgesteld op fr. 28.920 miljoen, bedrag der oude schatkistcertificaten die de banken op 31 oktober 1957 aanhielden. Tussen 31 oktober en 12 november, datum waarop de omwisseling van de oude certificaten tegen de effecten van de bijzondere lening geschiedde, was het tegoed der banken aan oude certificaten lichtelijk geslonken.

Na het totaal van fr. 20 miljard aan certificaten van de tranche A voltekend te hebben, beschikten de banken dus niet meer over een voldoende bedrag aan oude certificaten om op het totaal van fr. 8.920 miljoen aan certificaten van de tranche B te kunnen intekenen.

Zoals verder uiteengezet, werd het gedeelte van de certificaten B waarop niet door de banken werd ingeschreven, a pari en tegen baar geld aan het Rentenfonds afgestaan.

banken (1), in te schrijven op gelijkaardige certificaten en voor gelijkwaardige bedragen;

c) heeft het Rentenfonds er zich toe verbonden, bij een vermindering van de passiva op maximum een maand bij de banken met grote en gemiddelde circulatie, in te schrijven op certificaten B voor een bedrag gelijk aan dat van de door deze banken ter terugbetaling aangeboden schatkistcertificaten. Het Rentenfonds zal de aldus bekomen certificaten B wederafstaan aan de banken met grote en gemiddelde circulatie, om ze in staat te stellen gebeurlijk hun gedeeltelijke dekking aan te vullen;

d) zal het Rentenfonds zelf, in de mate dat het zulks gepast acht, certificaten met vier maanden looptijd en tegen dezelfde veranderlijke rentevoeten als de schatkistcertificaten van de tranche B uitgeven.

Bij een stijging van de passiva op maximum een maand kunnen de banken met grote en gemiddelde circulatie aldus hun gedeeltelijke dekking aanvullen door de aankoop bij het Rentenfonds, of wel van door dit laatste uitgegeven certificaten, of wel van de schatkistcertificaten B die het houdt (zie § c) hiervoor).

Tot bij de inwerkingtreding van de zoëven beschreven hervorming werd het Rentenfonds gefinancierd :

a) door beroep te doen op de daggeldmarkt;

b) zo de onder a) bedoelde middelen ontoereikend waren, door de discontering van kasbons bij de Nationale Bank, met dien verstande dat de aldus door het Rentenfonds bekomen sommen aangerekend werden op de overeengekomen marge van fr. 10 miljard door de Bank geopend voor de gezamenlijke openbare sector.

In het stelsel ingevoerd op 12 november 1957 wordt het Rentenfonds gefinancierd :

a) eerst, door de opbrengst van de emissie van zijn eigen certificaten;

b) vervolgens, door een beroep te doen op de daggeldmarkt;

c) in laatste instantie, door een beroep te doen op de Nationale Bank. Dit beroep geschiedt niet meer door het disconteren van kasbons binnen de marge van fr. 10 miljard, doch wel door voorschotten op onderpand van de portefeuille van het Fonds.

Het is wel verstaan dat het Rentenfonds slechts tot deze voorschotten in rekening-courant zijn toe vlucht zal nemen onder volgende voorwaarden :

1° Het Fonds maakt van deze kredietmogelijkheid geen gebruik indien het zich de nodige financieringsmiddelen kan verschaffen door een beroep te doen op de callgeldmarkt of door de cessie van zijn eigen certificaten aan de banken;

(1) De regionale en gespecialiseerde banken die de certificaten op 4 en op 12 maanden, welke ze aanhielden, tegen certificaten van de tranche B ingewisseld hebben, zijn er niet toe gehouden deze certificaten op de vervaldag te vernieuwen.

2° Wanneer het Fonds van deze kredietmogelijkheid gebruik heeft gemaakt en voorschotten van de Nationale Bank heeft bekomen, zal het aan de terugbetaling van deze voorschotten bij voorkeur het geld besteden dat het zich op de callgeldmarkt of door de cessie van zijn eigen certificaten aan de banken kan aanschaffen;

3° De normale financieringsbronnen waarover het Rentenfonds beschikt, kunnen niet artificieel worden ingekrompen door tussenkomsten van de Schatkist;

4° Bij de uitvoering van zijn politiek laat het Fonds zich streng leiden door de imperatieven van de monetaire politiek. Met andere woorden, de door het Rentenfonds gevoerde open-marktpolitiek mag er geenszins toe strekken de Schatkist direct of indirect te helpen, bijvoorbeeld door inschrijvingen op leningen van de Staat, van andere publiekrechtelijke machten of van parastatale instellingen, of door de stelselmatige wederinkoop van effecten van dergelijke leningen;

5° Indien het Rentenfonds, buiten het kader van de eigenlijke open-marktpolitiek, stelselmatig een politiek tot renteondersteuning mocht voeren, zou de Nationale Bank de financiering van de verrichtingen van het Fonds slechts aanvaarden mits aanrekening op de marge van fr. 10 miljard.

*
**

Voorgaande beschikkingen staan er borg voor dat er generlei verwarring kan ontstaan tussen de traditionele taak van het Rentenfonds (regularisatie van de markt der overheidsfondsen) en de medewerking die het Fonds sedert 12 november 1957 verleent aan de open-marktpolitiek.

Door als postulaat te stellen dat, bij de uitoefening van zijn nieuwe opdracht, het Rentenfonds zich uitsluitend zal laten leiden door de imperatieven van de monetaire politiek, heeft, eensdeels, de Nationale Bank aanvaard buiten het plafond van fr. 10 miljard sommige voorschotten aan het Fonds toe te staan en heeft, anderdeels, de Bankcommissie de opneming van de certificaten uitgegeven door het Rentenfonds, in de gedeeltelijke dekking van de banken gemachtigd.

In een Contactcomité zullen, op gestelde tijden, de voorzitter van het Rentenfonds, de gouverneur van de Nationale Bank en de voorzitter van de Bank-

commissie bijeenkomen om de evolutie van de openmarktverrichtingen te volgen.

Anderzijds, brengt het Fonds om de drie maanden verslag uit bij de Minister van Financiën, eensdeels, over zijn traditionele zending van regularisatie van de rentenmarkt en, anderdeels, over het gebruik dat het gemaakt heeft van de opbrengst van zijn certificatenemissies en van de eventuele opnemingen op zijn voorschotten in rekening-courant bij de Nationale Bank.

*
**

Zoals hierboven gezegd, heeft het Rentenfonds, op 12 november 1957, op een kapitaal van fr. 329 miljoen in schatkistcertificaten van de groep B ingetekend. Deze verrichting werd gefinancierd door middel van leningen van het Fonds op de zgn. callgeldmarkt buiten verrekening.

Vanaf de volgende dag — 13 november — heeft het Fonds een gedeelte van deze certificaten van de groep B kunnen afstaan aan de banken met grote en gemiddelde circulatie. Op 20 november was het bedrag certificaten B in het bezit van het Fonds tot fr. 28,5 miljoen herleid.

Vervolgens heeft de portefeuille van het Fonds in certificaten B geschommeld tussen fr. 9 miljoen en nul tot op 23 december.

Om het hoofd te kunnen bieden aan de behoeften van de vervalddag van 31 december en/of met het oog op hun eindejaars-*window dressing*, hebben de banken, de laatste dagen van december, een tamelijk belangrijk bedrag certificaten B ter terugbetaling aangeboden, zodat het Rentenfonds er op 31 december voor fr. 1.242 miljoen (1) in portefeuille had.

Op 21 november 1957 is het Rentenfonds begonnen met de uitgifte van zijn eigen certificaten. De verhoging van de door de banken met grote en gemiddelde circulatie te dekken passiva in aanmerking genomen, heeft deze uitgifte spoedig uitbreiding genomen. Het uitgegeven bedrag, dat op 21 november fr. 100 miljoen bedroeg, beliep fr. 240 miljoen op 30 november en fr. 486 miljoen op 31 december.

(1) Deze uitzetting van de portefeuille van het Fonds is louter tijdelijk geweest. Van 2 januari 1958 af, hebben de banken bijna al de certificaten teruggenomen die zij aan het Fonds kwamen af te staan.

Financiering van de verrichtingen

(In miljoenen franken)

Data	Portefeuille		Financiering (voornaamste bestanddelen)			
	Genoteerde effecten Nominale waarde	Schatkistcertificaten B	Daggeld	Certificaten	Kasbons en verrichtingen onder beding van wederinkoop	Voorschotten N.B.B.
28-12-1956	5.908	—	2.315	—	3.110	—
29- 3-1957	4.790	—	3.154	—	895	14
28- 6-1957	5.452	—	2.768	—	2.060	2
27- 9-1957	5.044	—	2.782	—	1.702	1
12-11-1957	4.609	329	3.725	—	895	—
27-12-1957	4.148	701	2.790	486	785	451
31-12-1957	4.077	1.242	2.487	486	785	1.237

BALANS EN VERLIES- EN WINSTREKENING OP 31 DECEMBER 1957

Balans op 31 december 1957

Resultaten op 31 december 1957

ACTIVA	Boekwaarde	CREDIT	
Overheidsfondsen :		Opbrengsten uit overheidsfondsen	172.459.446,15
In portefeuille	3.995.529.329,95	Saldi op volledig geliquideerde posten van effecten	4.015.048,45
Onder beding van wederinkoop afgestane effecten	518.592.500,—	Interesten van schatkistcertificaten	15.796.639,—
Totaal ...	4.514.121.829,95	Min herdisconto	15.050.234,40
Schatkistcertificaten, groep B	1.242.250.000,—	<u>746.404,60</u>	
Verkoop van effecten, te liquideren	59.945.643,—	<u>177.220.899,20</u>	
Renteprorata verworven op 31 december 1957 op overheidsfondsen in portefeuille	69.914.468,45		
Renteprorata op 31 december 1957 op gediscconteerde kasbons	3.039.652,80		
<u>5.889.271.594,20</u>			
PASSIVA		DEBET	
Op termijn te betalen bedrag — wederinkoop (verrichtingen onder beding van wederinkoop)	518.592.500,—	Interesten op kortlopende leningen :	
Kortlopende leningen	2.457.000.000,—	a) Daggeldverrichtingen .	51.721.810,25
Verdisconteerde kasbons	200.000.000,—	b) Voorschottenrekening bij de Nationale Bank	559.602,—
Certificaten Rentenfonds in omloop	485.750.000,—	<u>52.281.412,25</u>	
Nationale Bank, voorschottenrekening	1.237.352.923,75	Interesten op verdisconteerde kasbons	30.682.207,85
Aankoop van effecten, te liquideren	25.709.986,—	Min herdisconto	3.039.652,80
Renteprorata opgelopen op certificaten Rentenfonds in omloop	1.375.807,30	<u>27.642.555,05</u>	
Renteprorata opgelopen op kortlopende leningen	271.250,—	Interesten opgelopen op certificaten Rentenfonds in omloop	1.375.807,30
Renteprorata opgelopen op schatkistcertificaten, groep B	15.050.234,40	Courtages	20.343.305,95
Algemene reserve :		Algemene onkosten	266.339,—
Op 31 december 1956 ...	872.857.413,10	<u>101.909.419,55</u>	
Op 31 december 1957 ...	75.311.479,65	Winstsaldo op de algemene reserve over te schrijven	75.311.479,65
<u>948.168.892,75</u>		<u>177.220.899,20</u>	
<u>5.889.271.594,20</u>			

In de hierboven weergegeven balans komt een algemene reserve voor van fr. 948 miljoen.

Deze reserve steunt op de boekwaarde van de overheidsfondsen in portefeuille, die fr. 915 miljoen hoger

is dan de beurswaarde op 31 december 1957. Rekening houdend met deze minderwaarde bedraagt de werkelijke reserve fr. 33 miljoen tegen fr. 386 miljoen op 31 december 1956.

3 maart 1958.

De voorzitter,
M. WILLIOT.

LITERATUUR BETREFFENDE DE MONETAIRE EN FINANCIËLE TOESTAND VAN BELGIE

Onderstaande literatuuropgave sluit aan bij diegene die wij gepubliceerd hebben in ons maartnummer 1958 van het *Tijdschrift*. Er weze opgemerkt dat in deze literatuuropgave noch de verslagen van de verschillende instellingen, noch de statistische bronnen zijn overgenomen.

1. GELD- EN BANKWEZEN

COLLIN F., De Belgische muntpolitiek sedert de bevrijding. (*V.E.V.-Berichten, Antwerpen, XXXIII, n° 5, 15 maart 1958, blz. 533-539.*)

3. PRIJZEN EN LONEN

De loonpolitiek in België in 1957. (*Benelux, Tijdschrift van het Secretariaat-Generaal van de Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Douane Unie, Brussel, maart 1958, aanvulling, blz. 31-38.*)

De wereldtentoonstelling en de prijzen der voedingsmiddelen. (*Maandschrift van de Algemene Directie voor Studiën en Documentatie, Ministerie van Economische Zaken, Brussel, X, n° 3, maart 1958, blz. III/3 - III/7.*)

4. BEGROTING EN OPENBARE FINANCIËN

L'évolution des finances commerciales de 1955 à 1957. (*Bulletin trimestriel du Crédit Communal de Belgique, Brussel, XII, n° 44, april 1958, blz. 41-46.*)

OP DE BEECK R., Essai d'évaluation de la pression fiscale en Belgique et dans les pays voisins. (*La Vie Economique et Sociale, Institut supérieur de Commerce Saint-Ignace, Antwerpen, XXIX, n° 2, maart 1958, blz. 89-98.*)

7. INTERNATIONALE FINANCIËLE VERRICHTINGEN

SELLESLAGHS F., Le rôle international de la livre sterling. (*Revue de l'Université Libre de Bruxelles, Brussel, X, n° 3, april-juni 1958, blz. 231-250.*)

8. FINANCIËLE ASPECTEN VAN BENELUX

DELVAUX V., De Benelux-begrotingen. (*Tijdschrift voor Economie, Katholieke Universiteit van Leuven, III, n° 1, 1958, blz. 51-66.*)

9. EUROPESE INTEGRATIE

De Europese economische eenmaking in 1957. (*Tijdschrift voor Economie, Katholieke Universiteit van Leuven, III, n° 1, 1958, blz. 88-100.*)

GUTT C., The European Economic Community. (*Belgian Trade Review, Chambre Belge de Commerce aux Etats-Unis, New York, XIII, n° 3, maart 1958, blz. 11-14.*)

JOHNSON H., The European Common Market. Risk or opportunity? (*Weltwirtschaftliches Archiv, Universiteit van Kiel, dl. 79, boekje 2, 1957, blz. 267-278.*)

LE HENAFF A., La monnaie du Marché commun. (*Revue Politique et Parlementaire, Parijs, LX, n° 676, maart 1958, blz. 202-207.*)

MEYVAERT F., Le traité du Marché Commun Européen et les classes moyennes. (*Union Nationale des Classes Moyennes de Belgique, Brussel, 1957, 23 blz.*)

TUROT P., Le financement de l'Europe. (*Revue Politique et Parlementaire, Parijs, LX, n° 676, maart 1958, blz. 208-214.*)

VREEDE H., A profile of the European Market. (*De Twentsche Bank, Amsterdam, 1958, 160 blz.*)

10. ALGEMEEN

De economische toestand van België en Belgisch-Kongo. (*Kredietbank, Brussel, 1958, 103 blz.*)

VANDERGUCHT J., L'économie du Grand-Duché de Luxembourg. (*Luxemburg, 1958, 246 blz.*)

ECONOMISCHE WETGEVING

Deze rubriek bevat de wetten, besluiten en andere officiële bekendmakingen die van bijzonder belang zijn voor 's lands algemene economie en via het Belgisch Staatsblad werden afgekondigd in de loop van de maand aan deze van de publikatie van ons Tijdschrift voorafgaand.

Alleen de gewichtigste wetten en besluiten hebben wij « in extenso » overgenomen. Voor de andere wetteksten volstaat een eenvoudige vermelding, desnoods door een verklarende nota verduidelijkt.

Om het naslaan ervan te vergemakkelijken, hebben wij bovenbedoelde documentatie in de volgende rubrieken ondergebracht :

- I. — *Algemene economische wetgeving*
- II. — *Overheidsfinanciën (incl. begrotingswetten), munt-, bank- en financiële wetgeving*
- III. — *Landbouw*
- IV. — *Nijverheid*
- V. — *Arbeid*
- VI. — *Binnenlandse handel*
- VII. — *Buitenlandse handel*
- VIII. — *Verkeerswezen*
- IX. — *Prijzen en lonen*
- X. — *Sociale wetgeving (pensioenen, sociale verzekeringen en diverse sociale voordelen)*
- XI. — *Oorlogsschaar*

I — ALGEMENE ECONOMISCHE WETGEVING

Ministerieel besluit van 12 februari 1958

tot wijziging van het ministerieel besluit van 7 maart 1951, dat statistieken van de activiteit en van de voortbrenging der cokesfabrieken, der fabrieken van steenkoolbriketten, der ijzer- en staalvoortbrengende nijverheid, der non-ferro metalen, der steengroeven en aanverwante industriën voorschrijft (Staatsblad, 17-18 maart 1958, blz. 1.887).

Koninklijk besluit van 17 februari 1958

tot aanvulling van het koninklijk besluit van 24 mei 1954 houdende samenschakeling en wijziging der besluiten betreffende de jaarlijkse statistiek der voortbrenging in de nijverheid (Staatsblad, 17-18 maart 1958, blz. 1.886).

Artikel 1. — De lijst der takken van bedrijf bedoeld in artikel 1 van het koninklijk besluit van 24 mei 1954, gewijzigd bij de koninklijke besluiten van 1 december 1954 en 20 december 1956, en die bijlage I hiervan uitmaakt, wordt aangevuld als volgt : « Keramische nijverheid. »

.....

Wet van 28 februari 1958

houdende oprichting van het ambachtsregister (Staatsblad, 24-25 maart 1958, blz. 2.148).

Artikel 1. — Het beroep van ambachtsman, in de zin van deze wet, wordt uitgeoefend door hem die gewoonlijk, zij het als bijberoep, krachtens een contract van huur van diensten, een hoofdzakelijk met de handen verrichte arbeid levert, voor zover daarmede geen levering van waren gepaard gaat.

Art. 2. — Niemand mag een ambacht uitoefenen, indien hij niet om inschrijving in het ambachtsregister heeft verzocht.

Bij het bestuur van iedere gemeente wordt een ambachtsregister gehouden, waarvan een koninklijk besluit het model bepaalt.

De ambachtsman moet zich in het register van de gemeente, waar hij zijn woonplaats heeft, laten inschrijven.

Art. 3. — De aanvraag om inschrijving wordt ingediend door middel van een formulier, in viervoud, dat de verzoeker dagtekent en ondertekent.

Daarin worden opgegeven :

- 1° de naam, voornamen, burgerlijke stand en woonplaats van de verzoeker;
- 2° zijn geboorteplaats en -datum;
- 3° zijn nationaliteit;
- 4° zijn hoofdbedrijvigheid;
- 5° zijn nevenbedrijvigheden;
- 6° de plaats waar hij die bedrijvigheden uitoefent.

Art. 4. — Indien de ambachtsman zijn woonplaats naar een andere gemeente overbrengt, moet hij zijn inschrijving binnen dertig dagen aanvragen bij het gemeentebestuur van zijn nieuwe woonplaats en zijn vorige inschrijving laten doorhalen.

Binnen gelijke termijn moet hij het gemeentebestuur kennis geven van elke wijziging in een van de opgaven in artikel 3 voorgeschreven.

Art. 5. — Bij overlijden van de ambachtsman, doet het college van burgemeester en schepenen ambtshalve de inschrijvingen doorhalen.

Art. 6. — De Minister van Middenstand houdt te Brussel een centraal ambachtsregister, waarin alle inschrijvingen van het Rijk worden verzameld.

Art. 7. — Het gemeentebestuur verricht de aangevraagde inschrijvingen, wijzigingen of doorhalingen. Het kan dit alleen weigeren in geval van verzuim van een der opgaven in artikel 3 voorgeschreven.

Art. 8. — Het gemeentebestuur bewaart een exemplaar van de aanvraag om inschrijving of van de opgave tot wijziging

daarvan. Het geeft een van zijn visum voorzien exemplaar aan de verzoeker terug; het laat, bij ter post aangetekende omslagen, een exemplaar aan de Minister van Middenstand en een exemplaar aan het Nationaal Instituut voor de Statistiek geworden.

Art. 9. — Een ieder mag kosteloos inzage nemen van de gemeentelijke ambachtsregisters.

De Minister van Middenstand geeft een uittreksel van de inschrijving af aan een ieder die het schriftelijk aanvraagt.

Art. 10. — De aanvraag om inschrijving is aan een taks van 25 frank en de aanvraag om wijziging van een inschrijving aan een taks van 10 frank onderworpen.

Die taksen worden betaald door middel van plakzegels, van het type zoals voorgeschreven voor de heffing van het zegelrecht. De Koning bepaalt de wijze van betaling.

De gemeenten mogen te hunnen voordele, wanneer een inschrijving of een wijziging aangevraagd wordt, taksen heffen, waarvan de bedragen niet hoger mogen zijn dan die welke vastgesteld zijn in het eerste lid.

Art. 11. — Overtreding van de artikelen 2, eerste lid, en 4, wordt gestraft met geldboete van 1 frank tot 25 frank.

Met geldboete van 26 frank tot 100 frank wordt gestraft hij die met zijn weten een onjuiste opgave doet bij aanvragen om inschrijving, wijziging van een inschrijving of doorhaling.

De bepalingen van boek I van het Strafwetboek, hoofdstuk VII, en van artikel 85 niet uitgezonderd, zijn van toepassing op de misdrijven omschreven in deze wet.

Art. 12. — De officieren van gerechtelijke politie, de gerechtelijke agenten bij de parketten, de rijkswachters, de agenten der gemeentepolitie, de inspecteurs en controleurs van de economische algemene inspectie en van het Ministerie van Middenstand zijn bevoegd om overtredingen van de bepalingen van deze wet op te sporen en vast te stellen.

Overgangsbepaling.

Art. 13. — Zij die bij de inwerkingtreding van deze wet een ambacht uitoefenen en verlangen dit bedrijf voort te zetten, moeten zich in het gemeenteregister laten inschrijven binnen zes maanden na de bekendmaking van deze wet in het *Belgisch Staatsblad*.

Overtreding van het eerste lid van dit artikel wordt gestraft met de in artikel 11, eerste lid, gestelde straffen.

Koninklijk besluit van 12 maart 1958

tot wijziging van het besluit van de Regent van 26 mei 1945 betreffende de inrichting van de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid (Staatsblad, 17-18 maart 1958, blz. 1.877).

Artikel 1. — Artikel 83 van het besluit van de Regent van 26 mei 1945 betreffende de inrichting van de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid, wordt vervangen door de volgende bepalingen :

« *Art. 83, § 1.* — De werkloosheidsuitkeringen worden slechts toegekend in geval van werkloosheid in een « full-time »-betrekking.

» Wordt aangezien als « full-time »-betrekking, de betrekking met volledige wekelijkse prestaties.

» Worden geacht een volledige wekelijkse prestatie te omvatten, de volgende werkregelingen :

» 1° zes dagen volledige activiteit per week;

» 2° vijf dagen volledige activiteit per week plus één dag met verkorte werktijd (Engelse week);

» 3° vijf dagen volledige activiteit, zo het loon overeenstemt met dat ener volledige werkweek.

» Een dag van volledige activiteit, is een dag gedurende dewelke de werknemer minstens zeven uur heeft gewerkt.

» Wanneer echter de wekelijkse arbeidsregeling normaal een werkdag van minder dan zeven uur omvat, bijvoorbeeld in geval van Engelse week, kan voor deze dag, in geval van

werkloosheid, uitkering worden genoten, wanneer in de loop van dezelfde week minstens nog een andere werkloosheidsdag voorkomt of wanneer deze werkdag van minder dan zeven uur, ingeval hij een maandag dan wel een zaterdag is, wordt voorafgegaan resp. gevolgd door minstens twee opeenvolgende werkloosheidsdagen.

» De invoering van een verkorte werktijdregeling bij toepassing van artikel 28quater van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst, doet de betrekkingen, uitgeoefend volgens een der hierboven opgesomde regelingen, hun hoedanigheid van « full-time »-betrekking niet verliezen.

» § 2. — In afwijking van § 1 hierboven, kan de werknemer die werkzaam is in een betrekking welke, in de zin van dit artikel, niet wordt aangezien als « full-time » uitgeoefend, werkloosheidsuitkering genieten binnen de volgende grenzen :

» 1° Tijdens de duur van de overeenkomst :

a) voor de dagen in de loop waarvan hij normaal te werk gesteld was, op voorwaarde dat deze betrekking met verkorte werktijd hem een weekloon heeft opgebracht, minstens gelijk aan zesmaal het voor toepassing van artikel 80 vastgestelde referteloon, of dat hij dat werk heeft aanvaard om aan de werkloosheid te ontsnappen;

b) voor de gewone dagen van inactiviteit, zo de werknemer dergelijke betrekking heeft aanvaard om aan de werkloosheid te ontsnappen en op voorwaarde dat deze betrekking hem, normaal, geen weekloon opbrengt, gelijk aan of hoger dan zesmaal het voor toepassing van artikel 80 vastgestelde referteloon, en geen wekelijkse prestaties omvat boven de tweëndertig uur.

» 2° Wanneer de overeenkomst een einde heeft genomen, voor alle dagen van de week, zo de werknemer deze betrekking met verkorte werktijd had aanvaard om aan de werkloosheid te ontsnappen of zo het weekloon dat deze betrekking hem opbracht minstens gelijk was aan zesmaal het voor toepassing van artikel 80 vastgestelde dagelijks referteloon.

» Wordt aangezien als hebbend aanvaard een betrekking met verkorte werktijd om aan de werkloosheid te ontsnappen, die werkloze die een dergelijke betrekking heeft aanvaard of wel op eigen initiatief, op voorwaarde dat hij vooraf het gewestelijk bureau daarvan op de hoogte stelde, of wel door toedoen van de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid, en die ingeschreven blijft als aanvrager van « full-time »-werk.

» § 3. — De werkloosheidsuitkeringen worden slechts verleend voor volledige werkloosheidsdagen. Wordt als volledige werkloosheidsdag aangezien, de dag in de loop waarvan de werknemer hoegenaamd geen arbeid heeft verricht en voor welke hij geen loon heeft ontvangen.

» In afwijking van vorig lid, wordt uitkering verstrekt van halve werkloosheidsdagen, ondergaan door de havenarbeiders en door de werknemers die behoren tot de door de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg op voorstel van het Beheerscomité vastgestelde beroeps categorieën.

» Bovendien kunnen halve werkloosheidsdagen worden samengeteld, zodat zij hele dagen vormen, zo zij deel uitmaken van een vorm van partiële werkloosheid in de zin van artikel 77ter.

» Wanneer een werknemer gelijktijdig bij twee of meer gezamenlijke werkgevers in dienst is, worden de uitkeringen hem slechts toegekend zo hij bij al deze werkgevers volledig werkloos is.

» § 4. — Wanneer een werknemer als loonarbeider of als zelfstandig arbeider gewerkt heeft hetzij op zondag, hetzij op een wettelijke feestdag, hetzij op een gewone dag van inactiviteit in het geval dat het een bij artikel 78, lid 7, bedoelde werknemer betreft, wordt het aantal werkloosheidsuitkeringen waarop hij eventueel recht heeft voor de week waarvan die zondag, wettelijke feestdag of gewone dag van inactiviteit deel uitmaken, verminderd met een eenheid voor elk dezer dagen, onverminderd het bepaalde in artikel 81, behalve wanneer het op de ene of andere dezer dagen geleverde werk reeds werd gecompenseerd door een dag verlof of niet vergoedbare rust, waarvan door de werkloze aangifte moet gedaan worden door een passende vermelding op zijn controlekaart, naast de niet afgestempelde verlof- of rustdag. Voor de toepassing van deze regel begint de week op zondagochtend. »

Art. 2. — Artikel 84, leden 1 en 2, van hetzelfde koninklijk besluit, wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 84. — De werkloosheidsuitkeringen worden niet verleend :

» 1° voor zondagen;

» 2° voor gewone werkdagen waarop niet gewerkt wordt ingevolge de gewoonten in het beroep, de streek, gemeente of onderneming, zolang de werknemer door een arbeidsovereenkomst verbonden blijft. Schorsing of verbreking van de arbeidsovereenkomst worden eventueel niet in aanmerking

genomen, zo zij bedoeld zijn om aan het bepaalde *sub* deze littera te ontkomen;

» 3° voor krachtens artikel 83, § 2, vergoedbare dagen waarop gewoonlijk niet gewerkt wordt, zo deze dagen samen vallen met een dag waarop gewoonlijk niet wordt gewerkt ingevolge de gebruiken in het beroep, de streek of gemeente, of onderneming;

» 4° voor wettelijke feestdagen. »

Art. 3. — Onze Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg wordt belast met de uitvoering van dit besluit.

II — OVERHEIDSFINANCIËN (INCL. BEGROTINGSWETTEN), MUNT-, BANK- EN FINANCIËLE WETGEVING

Ministerieel besluit van 3 februari 1958

houdende vaststelling van het gedeelte van hun leningen dat de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting, de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom en het Woningfonds van de Bond der Kroostrijke Gezinnen van België in 1958 zullen dienen te besteden aan de krotopruiming (Staatsblad, 7 maart 1958, blz. 1.573).

Ministerieel besluit van 15 februari 1958

houdende vaststelling van het bedrag der premies toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen (Staatsblad, 24-25 maart 1958, blz. 2.152).

Ministerieel besluit van 18 februari 1958

houdende wijziging van dit van 1 januari 1958 houdende vaststelling van het bedrag der premies toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen (Staatsblad, 14 maart 1958, blz. 1.757).

Ministerieel besluit van 1 maart 1958

houdende vaststelling van het bedrag der premies toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen (Staatsblad, 28 maart 1958, blz. 2.286).

Koninklijk besluit van 3 maart 1958

houdende verhoging van de grens der verbintenissen van de Nationale Kas voor Beroepskrediet (Staatsblad, 9 maart 1958, blz. 1.645).

Enig artikel. — Het bedrag van fr. 4.250.000.000, vastgesteld door de wet van 7 juni 1956, houdende verhoging van de grens der verbintenissen van de Nationale Kas voor Beroepskrediet, wordt op fr. 4.750.000.000 gebracht, door vrijgeving van een tweede gedeelte van fr. 250.000.000.

Onze Minister van Financiën en Onze Minister van Middenstand worden belast, elk wat hem betreft, met de uitvoering van dit besluit, dat in werking treedt de dag waarop het in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

Koninklijk besluit van 5 maart 1958

tot wijziging van het Wetboek en van de Algemene Verordening op de met het zegel gelijkgestelde taksen (Staatsblad, 8 maart 1958, blz. 1.610).

Artikel 1. — De tijdelijke bepaling van artikel 60 van het Wetboek der met het zegel gelijkgestelde taksen toegevoegd bij artikel 3 van het koninklijk besluit van 28 december 1957, wordt door de volgende bepaling vervangen :

« *Tijdelijke bepaling.* Tot op 31 december 1958 wordt het percentage van de taks verminderd tot 5 p.d. ten aanzien van de contracten van werkaanneming die het wassen, het carboniseren en het kammen van wol tot voorwerp hebben. »

Art. 2. — De tijdelijke bepaling van artikel 32² van de Algemene Verordening op de met het zegel gelijkgestelde taksen toegevoegd bij artikel 1 van het koninklijk besluit van 22 maart 1957 en gewijzigd bij artikel 5 van het koninklijk besluit van 7 oktober 1957, wordt met de volgende bepaling aangevuld :

« Tot op 31 december 1958, dekt de forfaitaire taks de aankoop van de hierna vermelde produkten wanneer deze door de aankoper gebruikt worden in de vervaardiging van synthetische en kunstmatige textielvezels bedoeld in § 1 : zwavelzuur, zwavelkoolstof, bijtende soda, caseïne, polyamiden, celluloseacetaat, papierstof, linters van katoen. Bij invoer van deze produkten door de fabrikant van de bedoelde vezels, wordt gebruik gemaakt van het in artikel 14 van de Algemene Verordening bedoeld bescheid. »

Art. 3. — Dit besluit treedt in werking op 10 maart 1958.

Art. 4. — Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit.

Koninklijk besluit van 6 maart 1958

tot wijziging van het koninklijk besluit van 11 maart 1953 houdende verhoging der overdrachtstaks bij de invoer (Staatsblad, 8 maart 1958, blz. 1.611).

Koninklijk besluit van 6 maart 1958

houdende wijziging van het koninklijk besluit van 24 januari 1958 waarbij de overeenkomst Belgisch-Kongo - Internationale Bank voor Wederopbouw

en Ontwikkeling van 27 november 1957 betreffende de lening van \$ 40 miljoen, wordt goedgekeurd en waarbij de Staat de betaling der interesten en de terugbetaling van de obligaties van de lening waarborgt (Staatsblad, 9 maart 1958, blz. 1.644).

Artikel 1. — De artikelen 6 en 8 van Ons besluit van 24 januari 1958 worden aangevuld door de volgende toevoeging op het einde van ieder dezer artikelen :

« of in munten, die de Bank zal hebben moeten afstaan om zich deze aan te schaffen ».

Art. 2. — De tekst van artikel 10 van Ons besluit van 24 januari 1958 wordt vervangen door de volgende nieuwe tekst :

« De Staat waarborgt de terugbetaling van de hoofdsom en de betaling van de interesten en andere lasten van de lening en van de obligaties, die kunnen geëmitteerd worden ter vertegenwoordiging van deze lening, alsmede de premies van eventuele vervroegde terugbetaling en de uitvoering der verbintenissen van de lener, zoals bedoeld in het leningscontract en de obligaties. »

Art. 3. — Dit besluit treedt in werking de dag van zijn bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*.

Art. 4. — Onze Minister van Financiën en Onze Minister van Koloniën zijn belast, ieder wat hem betreft, met de uitvoering van dit besluit.

Koninklijk besluit van 6 maart 1958

waardoor het nominaal bedrag van de lening « Koloniale Schuld 5 ½ pct. 1958-1964 », tot stand gebracht door het koninklijk besluit van 5 februari 1958, gebracht wordt van fr. 1.500.000.000 op fr. 2.000.000.000 (Staatsblad, 12 maart 1958, blz. 1.697).

Artikel 1. — Het nominaal bedrag van de lening Koloniale Schuld 5 ½ pct. 1958-1964, waarvan de uitgifte toegelaten werd door het koninklijk besluit van 5 februari 1958, voornoemd, is gebracht van een miljard vijfhonderd miljoen frank op twee miljard frank.

Art. 2. — De Minister van Koloniën wordt gemachtigd effecten uit te geven voor een bijkomend bedrag van vijfhonderd miljoen frank nominaal.

Art. 3. — De vermelding van het nominaal bedrag « een miljard vijfhonderd miljoen », welke op de rugzijde van de uitgegeven effecten voorkomt, wordt geannuleerd en vervangen door de vermelding « twee miljard ».

Art. 4. — Dit besluit treedt in werking de dag waarop het in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

Art. 5. — Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit.

Wet van 10 maart 1958

houdende toekenning van de staatswaarborg aan de leningen afgesloten door het Solidariteits- en Waarborgfonds (Staatsblad, 19 maart 1958, blz. 1.994).

Enig artikel. — De Minister van Financiën is gemachtigd de staatswaarborg te hechten aan de betaling der interesten alsmede aan de terugbetaling van de leningen door het Solidariteits- en Waarborgfonds aangegaan krachtens de wet van 30 juni 1956, betreffende het ouderdomspensioen der zelfstandige arbeiders.

Wet van 11 maart 1958

houdende machtiging tot regularisaties, verhoging en vermindering van sommige voor het dienstjaar 1957 uitgetrokken kredieten, zomede toekenning van bijkredieten voor de uitgaven met betrekking tot 1956 en de vorige dienstjaren (Staatsblad, 19 maart 1958, blz. 1.924).

Wet van 15 maart 1958

houdende de begroting van het Ministerie van Landsverdediging voor het dienstjaar 1958 (Staatsblad, 28 maart 1958, blz. 2.261).

Artikel 1. — Voor de aan het dienstjaar 1958 verbonden (...) uitgaven betreffende het Ministerie van Landsverdediging, zijn kredieten geopend die de som van fr. 12.233.828.000 belopen.

Wet van 17 maart 1958

houdende de begroting van de Rijkswacht voor het dienstjaar 1958 (Staatsblad, 28 maart 1958, blz. 2.278).

TITEL I. — Gewone uitgaven.

Artikel 1. — Voor de aan het dienstjaar 1958 verbonden (...) gewone uitgaven betreffende de Rijkswacht, zijn kredieten geopend die de som van fr. 1.386.355.000 belopen.

TITEL II. — Buitengewone uitgaven.

Art. 2. — Vastleggingskredieten zijn geopend ten bedrage van fr. 15.309.000 onderverdeeld overeenkomstig titel II van de tabel van onderhavige wet.

Mogen met ingang van 1 januari 1959 gebruikt worden, de door onderhavige wet toegestane vastleggingskredieten welke op 31 december 1958 nog niet waren aangewend.

Wet van 30 maart 1958

waarbij nieuwe voorlopige kredieten komende in mindering van de begrotingen voor het dienstjaar 1958 geopend worden (Staatsblad, 30-31 maart 1958, blz. 2.373).

Wet van 30 maart 1958

houdende verschuiving tot 30 april 1958 van de afsluiting der verrichtingen betreffende het vereffenen en het betaalbaar stellen der uitgaven van het dienstjaar 1957 (Staatsblad, 30-31 maart 1958, blz. 2.375).

Artikel 1. — Bij afwijking van de bepalingen van de wet van 9 april 1935, houdende wijziging van artikel 2, derde alinea, der wet van 15 mei 1946 op 's Rijkscomptabiliteit, mogen de verrichtingen betreffende het vereffenen en het betaalbaar stellen van de uitgaven van het dienstjaar 1957 voortgezet worden tot 30 april 1958.

Art. 2. — Deze wet zal in werking treden de dag van haar verschijning in het *Belgisch Staatsblad*.

III — LANDBOUW

Ministerieel besluit van 15 februari 1958

houdende vaststelling van het bedrag der premies toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen (Staatsblad, 24-25 maart 1958, blz. 2.152).

Ministerieel besluit van 18 februari 1958

houdende wijziging van dit van 1 januari 1958 houdende vaststelling van het bedrag der premies toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen (Staatsblad, 14 maart 1958, blz. 1.757).

Koninklijk besluit van 27 februari 1958

tot wijziging van het koninklijk besluit van 31 maart 1954 betreffende de handel in koemelk (Staatsblad, 2 maart 1958, blz. 1.419).

*Artikel 1. — Artikel 5, b, van het koninklijk besluit van 31 maart 1954 wordt door volgende bepaling vervangen :
« b) een botervetgehalte van minstens 32 g per liter hebben. »*

Art. 2. — Dit besluit treedt in werking op 1 maart 1958.

Ministerieel besluit van 1 maart 1958

houdende vaststelling van het bedrag der premies toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen (Staatsblad, 28 maart 1958, blz. 2.286).

IV — NIJVERHEID

Ministerieel besluit van 12 februari 1958

tot wijziging van het ministerieel besluit van 7 maart 1951, dat statistieken van de activiteit en van de voortbrenging der cokesfabrieken, der fabrieken van steenkoolbriketten, der ijzer- en staalvoortbrengende nijverheid, der non-ferro metalen, der steengroeven en aanverwante industrieën voorschrijft (Staatsblad, 17-18 maart 1958, blz. 1.887).

V — ARBEID

Koninklijk besluit van 12 maart 1958

tot wijziging van het besluit van de Regent van 26 mei 1945 betreffende de inrichting van de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid (Staatsblad, 17-18 maart 1958, blz. 1.877). (Zie tekst, rubriek I).

IX — PRIJZEN EN LONEN

Koninklijk besluit van 7 februari 1958

waarbij bindend wordt gemaakt de beslissing van 24 oktober 1957 van het Nationaal Paritair Comité voor de voedingsnijverheid, tot verlenging van de geldigheidsduur van de beslissing van 14 december 1956, betreffende de vaststelling van de minimumlonen van de arbeiders en arbeidsters te werk gesteld in de broodfabrieken alsook de koppeling van deze lonen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen van het Rijk, bindend gemaakt bij

het koninklijk besluit van 13 juli 1957 (Staatsblad, 1 maart 1958, blz. 1.394).

Koninklijk besluit van 17 februari 1958

waarbij bindend wordt gemaakt de beslissing van 24 oktober 1957 van het Nationaal Paritair Comité voor de voedingsnijverheid betreffende de koppeling van de lonen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen van het Rijk (Staatsblad, 1 maart 1958, blz. 1.395).

Koninklijk besluit van 6 maart 1958

waarbij bindend wordt gemaakt de beslissing van 20 november 1957 van het Nationaal Paritair Comité voor het glasbedrijf betreffende de koppeling aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen van het Rijk van de lonen der arbeiders en arbeiders te werk gesteld in de holglasfabricage (Staatsblad, 21 maart 1958, blz. 2.056).

Koninklijk besluit van 6 maart 1958

waarbij bindend wordt gemaakt de beslissing van 18 december 1957 van het Nationaal Paritair Comité voor de dorsondernemingen, tot wijziging van de beslissing van 3 mei 1956 bindend gemaakt bij koninklijk besluit van 13 september 1956, betreffende de vaststelling van de minimumlonen van de dorsarbeiders, alsook de koppeling dezer lonen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen van het Rijk (Staatsblad, 21 maart 1958, blz. 2.058).

X — SOCIALE WETGEVING

Ministerieel besluit van 5 februari 1958

tot wijziging van het ministerieel besluit van 3 december 1938 houdende coördinatie van de verschillende besluiten betreffende de rangschikking van de gemeenten inzake werkloosheid (Staatsblad, 3-4 maart 1958, blz. 1.448).

Koninklijk besluit van 5 maart 1958

houdende toepassing van de bepalingen van artikel 29 van de wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden (Staatsblad, 9 maart 1958, blz. 1.640).

Koninklijk besluit van 12 maart 1958

tot wijziging van het besluit van de Regent van 26 mei 1945 betreffende de inrichting van de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid (Staatsblad, 17-18 maart 1958, blz. 1.877). (Zie tekst, rubriek I).

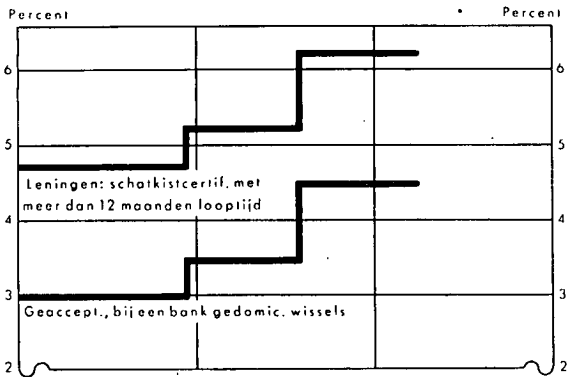
XI — OORLOGSSCHADE

Wet van 3 februari 1958

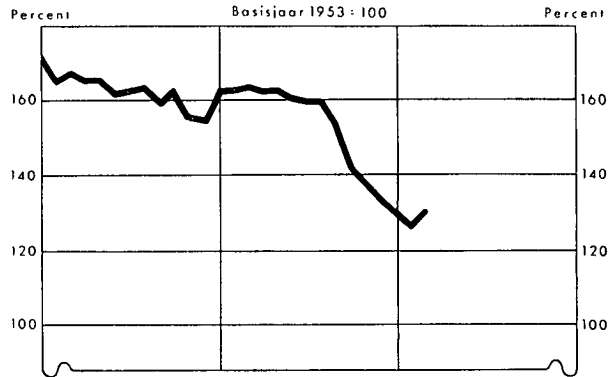
houdende wijziging van artikel 2 der samengeordende wetten op het herstel te verlenen aan de burgerlijke slachtoffers (Staatsblad, 7 maart 1958, blz. 1.568).

GRAFIEKEN VAN DE ECONOMISCHE TOESTAND VAN BELGIE

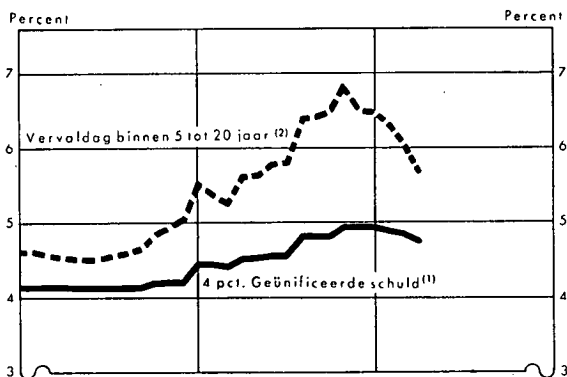
N.B.B. - RENTE VOOR DISCONTO EN LENINGEN

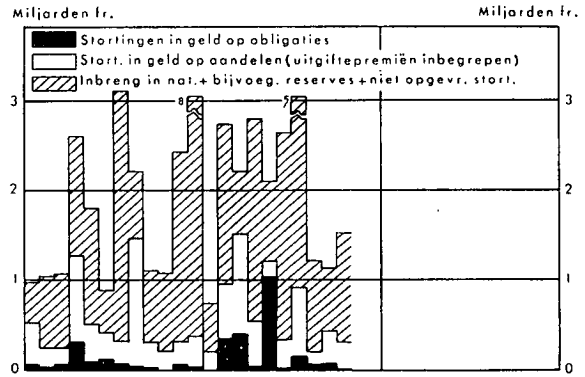
ALGEMEEN INDEXCIJFER DER AANDELEN

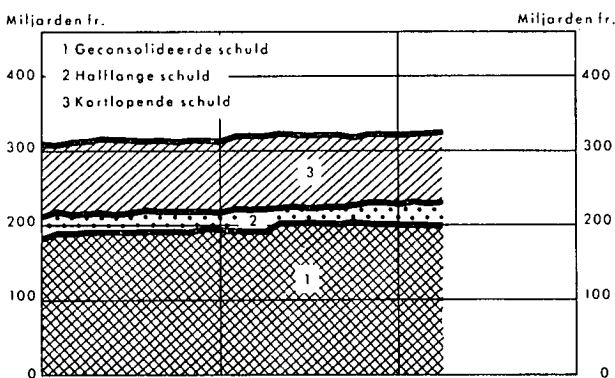
RENDEMENTEN VAN STAATSLENINGEN

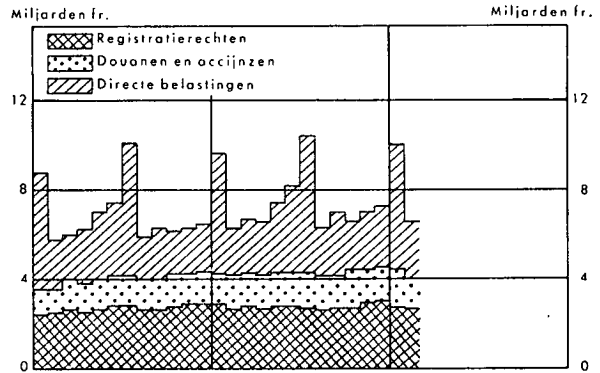
EMISSIES (3)

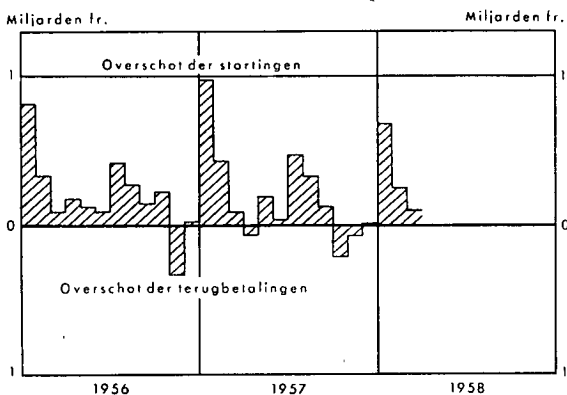
STAATSSCHULD (4)

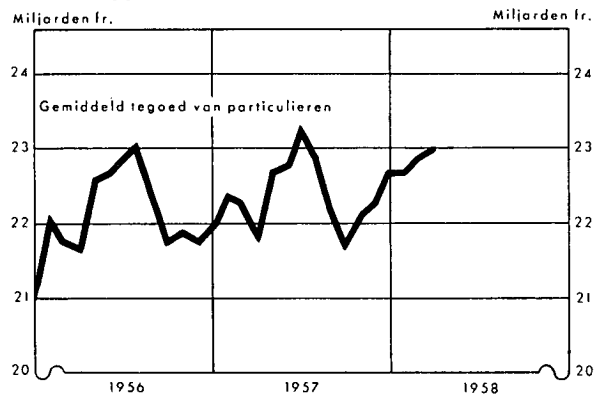
BELASTINGONTVANGSTEN

ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRENTENKAS

TEGOEDEN BIJ HET BESTUUR DER POSTCHEQUES

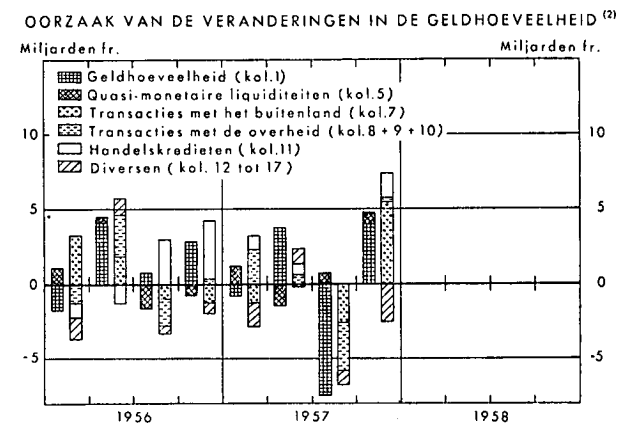
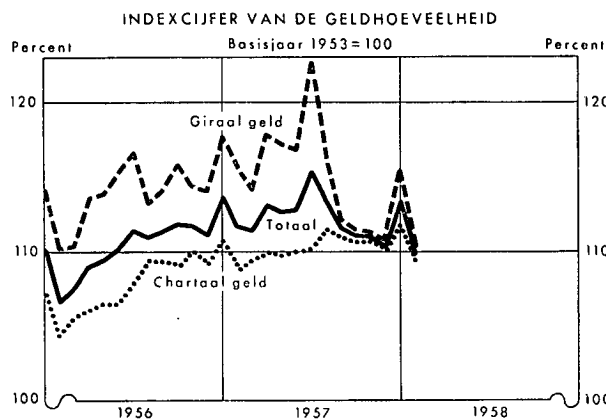
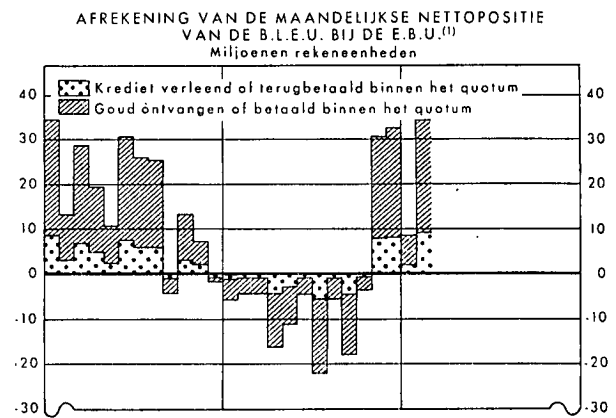
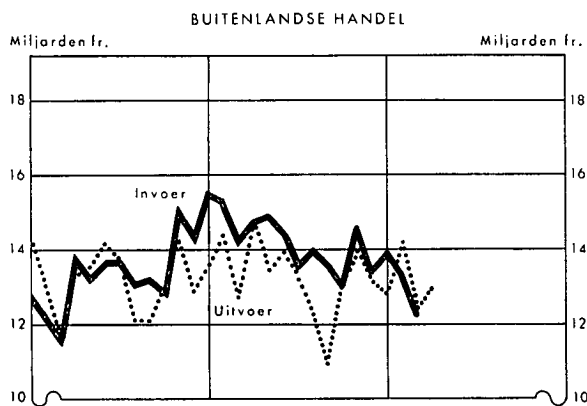
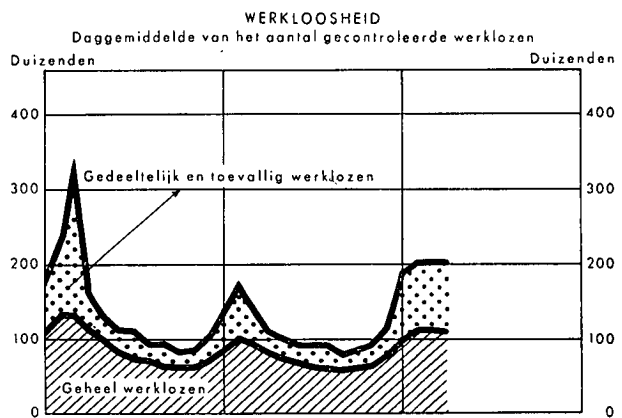
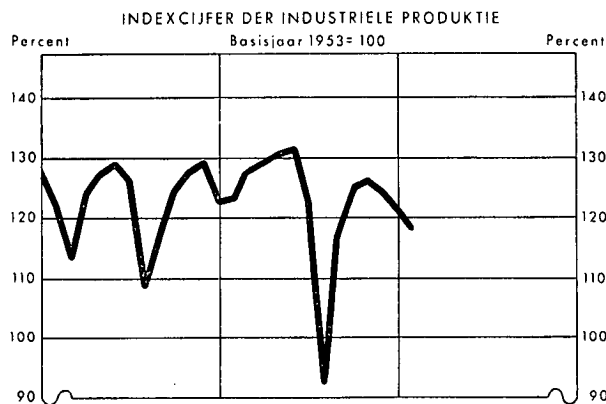
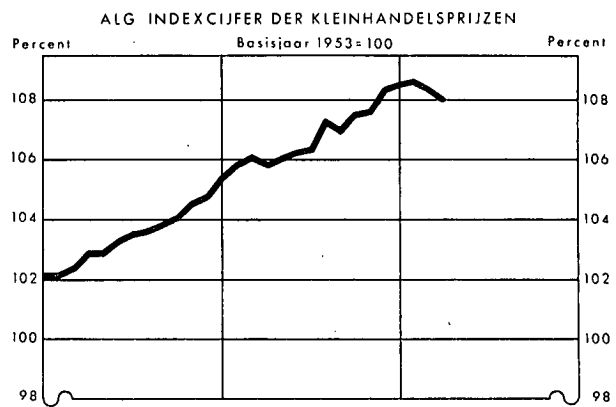
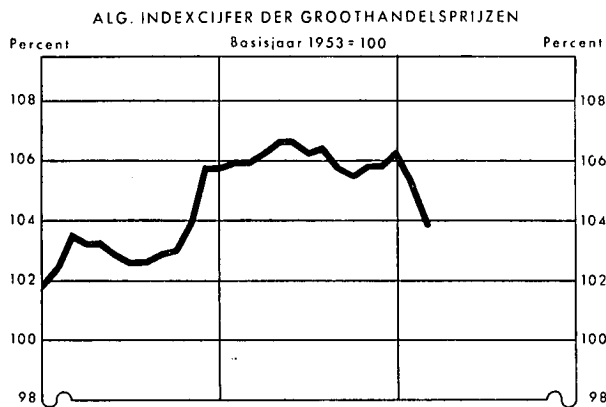
(1) Rendement alleen berekend volgens de notering

(2) Terugbetaalbaar met veranderlijke annuïteiten (4 tot 4,5 pct. nominaal)

(3) Emissies van Belgische naamloze vennootschappen, commanditaire op aandelen, P.V.B.A. en Kongolese vennootschappen

(4) Excl. de uit de oorlog 1914-1918 voortvloeiende intergouvernementele schulden

GRAFIEKEN VAN DE ECONOMISCHE TOESTAND VAN BELGIE

(1) Excl. de bilaterale terugbetalingen
(2) Zie tabel 85⁴

DOORLOPENDE MAANDSTATISTIEKEN

(Inhoud, zie laatste bladzijde van het Tijdschrift)

GELDMARKT

Ia. — OFFICIEEL RENTETARIEF VOOR DISCONTO EN BELENINGEN (in pct.)

Tijdvak	Officiële rentetarieven van de Nationale Bank van België					
	Disconto				Voorschotten in rek. cour. en beleningen *	
	Geaccepteerd in een bank gedomicileerd papier, warrants en bankaccept. vooraf door de Nat. Bank van Belg. geïssueerd	Geaccepteerd niet in een bank gedomicileerd papier	Niet geaccepteerd, in een bank gedomicileerd papier	Niet geaccepteerd, niet in een bank gedomicileerd papier, promessen	Schatkistcertificaten, 1 uitgegeven op maximum 300 dagen	Alle andere overheidsfondsen
1956 Gemiddelde	3,04	3,79	4,54	4,79	2,1919	4,79
1957 Gemiddelde	3,98	4,68	5,43	5,68	2	5,68
1957 Januari	3,50	4,25	5,—	5,25	2,25	5,25
Februari	3,50	4,25	5,—	5,25	2,25	5,25
Maart (vanaf 21)	3,50	4,25	5,—	5,25	3	5,25
April	3,50	4,25	5,—	5,25	3	5,25
Mei	3,50	4,25	5,—	5,25	3	5,25
Juni	3,50	4,25	5,—	5,25	3	5,25
Juli (vanaf 25)	4,50	5,25	6,—	6,25	3	6,25
Augustus	4,50	5,25	6,—	6,25	3	6,25
September	4,50	5,25	6,—	6,25	3	6,25
Oktober	4,50	5,25	6,—	6,25	3	6,25
November	4,50	5,25	6,—	6,25	3	6,25
December	4,50	5,25	6,—	6,25	3	6,25
1958 Januari	4,50	5,25	6,—	6,25	3	6,25
Februari	4,50	5,25	6,—	6,25	3	6,25
Maart (vanaf 27)	4,25	5,—	5,75	6,—	3	6,—

1 En certificaten van het Rentenfonds vanaf 12 november 1957.

2 Gemiddelde van 1 januari 1957 tot 20 maart 1957 : 2,25 pct. Sedert 21 maart 1957 : rentevoet van het certificaat plus 5/10 pct., minimum 2,25 pct.

3 Rentevoet van het certificaat plus 5/16 pct., minimum 2,25 pct.

* *Quotiteit van het voorschot op 31 maart 1958*

Schatkiste. en cert. v.h. Rentenfonds uitgegeven op max. 300 d. max. 95 pct.

Schatkistcertificaten, uitgegeven op meer dan 300 dagen » 90 pct.

4 ½ pct. Obligaties Lening 1951 met 10 of 15 jaar looptijd ... » 90 pct.

4 ½ pct. Obligaties Lening 1952/1962 met 10 jaar looptijd ... » 90 pct.

4 ½ pct. Obligaties Lening 1952/1964 met 12 jaar looptijd ... max. 90 pct.

3 ½ pct. Obligaties Muntsaneringslening 4e en 5e reeks » 90 pct.

4 pct. Schatkiste. 1950 van Belg. Kongo met 5 of 10 jaar loopt. » 90 pct.

4 pct. Koloniale Schuld 1950/1960 » 90 pct.

Andere overheidsfondsen » 80 pct.

Alleen de effecten en overheidsfondsen « aan toonder » in Belgische franken luidend, worden in onderpand aanvaard.

Ib. — RENTEVOET VAN HET DAGGELD EN VAN HET GELD OP ZEER KORTE TERMIJN

Gemiddelden	In en buiten verrekening		
	1 dag	5 dagen	10 dagen
1956	1,58	1,70 ¹	1,80 ¹
1957	1,78	1,87	1,97
1957 Januari	1,70	1,80	1,90
Februari	1,70	1,80	1,90
Maart	1,70	1,80	1,90
April	1,70	1,80	1,90
Mei	1,70	1,80	1,90
Juni	1,70	1,80	1,90
Juli	1,70	1,80	1,90
Augustus	1,70	1,80	1,90
September	1,70	1,80	1,90
Oktober	1,70	1,80	1,90
November	2,05	2,12	2,19
December	2,25	2,31	2,39
1958 Januari	2,08	2,24	2,39
Februari	1,80	2,10	2,29
Maart	1,55	1,91	2,11

1 Gemiddelde van 27 februari 1956 tot 31 december 1956.

II. — RENTETARIEF VOOR BANKDEPOSITO'S EN TEGOEDEN BIJ DE ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRENTEKAS

Ic. — RENTEVOET VAN DE SCHATKISTCERTIFICATEN

Gemiddelden	Schatkistcertificaten op zeer korte termijn					Datum	Schatkistcertificaten op korte termijn Gemiddelde discontovoet der toewijzingen		
	15 dagen	1 maand	2 maanden	3 maanden	4 maanden		6 maanden	9 maanden	12 maanden
1956	1,85 ¹	—	—	—	—	—	—	—	
1957	1,99	2,80 ²	3,05 ²	3,34 ²	3,84 ²	—	—	—	
1957 Jan.	1,90	—	—	—	—	—	—	—	
Febr.	1,90	—	—	—	—	—	—	—	
Maart	1,90	—	—	—	—	—	—	—	
April	1,90	—	—	—	—	—	—	—	
Mei	1,90	—	—	—	—	—	—	—	
Juni	1,90	—	—	—	—	—	—	—	
Juli	1,90	—	—	—	—	—	—	—	
Aug.	1,90	—	—	—	—	—	—	—	
Sept.	1,90	—	—	—	—	—	—	—	
Okt.	1,90	—	—	—	—	—	—	—	
Nov.	2,28	2,75 ³	3,— ³	3,25 ³	3,75 ³	—	—	—	
Dec.	2,57	2,82	3,07	3,40	3,90	1958 :	—	—	
1958 Jan.	2,75	3,—	3,25	3,75	4,25	6 Jan.	4,67 ^{5/8}	5,05 ^{7/8}	
Febr.	2,75	3,—	3,25	3,75	4,25	6 Febr.	4,75	5,00	
Maart	2,71	2,96	3,21	3,71	4,21	13 Maart	4,72 ½	4,8958	

1 Gemiddelde van 7 mei 1956 tot 31 december 1956.

2 Gemiddelde van 12 november 1957 tot 31 december 1957.

3 Sedert 12 november 1957.

Tijdvak	Banken — Depositerekeningen *						Algemene Spaarkas (spaarlagen van particulieren)		
	omiddelbaar opvraagbaar	15 dagen voorop-zegging	1 maand	3 maanden	6 maanden	tot fr. 100.000	fr. 100.001 tot 150.000	boven fr. 150.000	
1956 Gemiddelde	0,50	0,85	1,10	1,40	1,75	3,—	1,50	0,50	
1957 Gemiddelde	0,50	0,90	1,26	1,58	1,94	3,— ¹	—	2,— ¹	
1957 Januari	0,50	0,85	1,10	1,40	1,75	3,—	—	2,—	
Februari	0,50	0,85	1,10	1,40	1,75	3,—	—	2,—	
Maart	0,50	0,85	1,10	1,40	1,75	3,—	—	2,—	
April	0,50	0,85	1,10	1,40	1,75	3,—	—	2,—	
Mei	0,50	0,85	1,10	1,40	1,75	3,—	—	2,—	
Juni	0,50	0,85	1,10	1,40	1,75	3,—	—	2,—	
Juli	0,50	0,85	1,10	1,40	1,75	3,— ¹	—	2,— ¹	
Augustus	0,50	0,85	1,10	1,40	1,75	3,—	—	2,—	
September	0,50	0,85	1,10	1,40	1,75	3,—	—	2,—	
Oktober	0,50	0,85	1,10	1,40	1,75	3,—	—	2,—	
Nov. (vanaf 12)	0,50	1,25	2,30	2,70	3,15	3,—	—	2,—	
December	0,50	1,25	2,30	2,70	3,15	3,—	—	2,—	
1958 Januari	0,50	1,25	2,30	2,70	3,15	3,— ²	—	2,— ²	
Februari	0,50	1,25	2,30	2,70	3,15	3,—	—	2,—	
Maart	0,50	1,25	2,30	2,70	3,15	3,—	—	2,—	

* Gemiddelde van vier banken.

1 Sedert 1 juli 1957 : tot 200.000 fr. : 3 pct.; boven 200.000 fr. : 2 pct.

2 Sedert 1 januari 1958 : tot fr. 250.000 : 3 pct. Dit percentage werd op 8,80 pct. gebracht voor de sommen die ingeschreven blijven van 1 januari tot 31 december. Boven 250.000 fr. : 2 pct.

III. — Daggeld en geld op zeer korte termijn ¹
(miljoenen franken)

Goud- en zilvernoteringen
te Londen ⁶

Daggemiddelden	Gelden uitgeleend door de				Ontleende gelden	
	verrekenende instellingen			niet verrekenende instellingen ³	In verrekening ⁴	Buiten verrekening ⁵
	Deposito-banken	Overige instellingen ²	Totaal			
1956	2.428	312	2.741	2.482	2.726	2.497
1957	2.288	240	2.528	3.065	2.528	3.065
1957 April	2.513	212	2.725	2.496	2.725	2.496
Mei	2.489	242	2.731	3.455	2.731	3.455
Juni	2.295	298	2.593	3.187	2.593	3.187
Juli	2.171	296	2.467	2.297	2.467	2.297
Augustus :	1.917	215	2.132	3.263	2.132	3.263
September .	1.797	148	1.945	2.925	1.945	2.925
Oktober ...	2.261	69	2.330	2.848	2.330	2.848
November .	2.118	174	2.292	3.627	2.292	3.627
December .	2.422	398	2.820	2.995	2.820	2.995
1958 Januari ...	2.519	282	2.801	2.902	2.861	2.842
Februari :	1.923	260	2.183	2.906	2.516	2.573
Maart :	1.918	211	2.129	2.213	2.272	2.070
7 tot 13 .	2.220	127	2.347	2.274	2.654	1.967
14 tot 20 .	2.120	198	2.318	2.032	2.330	2.020
21 tot 27 .	1.595	422	2.017	2.128	2.018	2.127

Daggemiddelden	Goud in sh. en d. per oz. fijn	Zilver in pence per oz. fijn
1956	250/3	79
1957	250/2 ³ / ₈	79
1957 Januari	249/6 ³ / ₄	80
Februari	249/4 ¹ / ₄	80
Maart	249/11 ¹ / ₂	80
April	250/3 ⁷ / ₈	80
Mei	250/3 ³ / ₄	79
Juni	250/9 ¹ / ₄	78
Juli	251/0	78
Augustus	251/3 ⁵ / ₈	79
September	251/0 ¹ / ₄	79
Oktober	249/9 ⁵ / ₈	79
November	249/7	78
December	249/4 ⁵ / ₈	77
1958 Januari	248/10 ⁷ / ₈	77
Februari	249/1 ³ / ₄	76
Maart	249/3 ³ / ₈	76

¹ Vanaf 27 februari 1956 bevatten de cijfers, desgevallend, de uitstaande gelden op 5 en 10 dagen in leen gegeven of genomen. — ² Incl. het Gemeentekrediet van België en de Centrale Bank van Belgisch Kongo en Ruanda-Urundi. — ³ Incl. de Algemene Spaar- en Lijfrentekas en de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid. — ⁴ Incl. het Herdisconterings- en Waarborginstituut en de Nationale Delcredereerdienst. — ⁵ Incl. het Rentenfonds en het Centraal Bureau voor Hypotheekkrediet. — ⁶ Prijs van een oz. fijn goud te New-York : 35 \$ vanaf 1 februari 1934.

VALUTAMARKT

Officiële wisselkoersen vastgesteld door de in Verrekeningskamer te Brussel vergaderde bankiers
(Belgische franken)

10¹

Gemiddelden	1 Zwitserse frank	1 dollar U.S.A.	100 Franse frank	1 Canadese dollar ¹		1 Pond Sterling	100 Escudos	1 Nederl. gulden	1 Zweedse kroon	1 Deense kroon	1 Deutsche Mark	1 Noorse kroon	\$ B.L.E.U. Argentinië Akk.	100 Italiaanse lire	100 Oostenr. schilling
				Kabel	Post										
1956	11,41	49,92	14,19	50,73		139,48	174,03	13,11	9,63	7,21	11,91	6,98	49,96 ²	7,96	—
1957	11,46	50,24	{ 14,27 ³ 11,89 ⁴	52,400	52,396	140,29	174,02	13,18	9,69	7,24	11,96	7,02	—	8,01	193,10
1957 Januari ...	11,45	50,23	14,25	52,28	140,48	174,02	13,18	9,69	7,24	11,97	7,03	—	7,99	192,92 ⁵	
Februari ...	11,46	50,25	14,26	52,44	140,66	174,02	13,18	9,70	7,25	11,97	7,03	—	7,99	193,05	
Maart	11,47	50,25	14,26	52,565	52,565	140,67	174,02	13,19	9,71	7,24	11,97	7,04	—	7,99	193,18
April	11,48	50,29	14,27	52,411	52,407	140,88	174,01	13,22	9,71	7,24	11,98	7,05	—	8,01	193,42
Mei	11,49	50,35	14,28	52,704	52,699	140,78	174,01	13,21	9,73	7,24	11,99	7,04	—	8,01	193,57
Juni	11,49	50,31	14,28	52,785	52,781	140,50	174,01	13,19	9,72	7,24	11,99	7,03	—	8,03	193,73
Juli	11,48	50,23	14,28	52,825	52,820	139,98	174,02	13,16	9,69	7,24	11,99	7,00	—	8,05	193,64
Augustus .	11,46	50,35	12,63	53,142	53,138	139,48	174,02	13,11	9,66	7,21	11,95	6,98	—	8,03	193,05
September .	11,48	50,32	11,91	52,501	52,497	139,72	174,02	13,15	9,67	7,23	11,96	7,01	—	8,00	193,21
Oktober ...	11,44	50,17	11,86	51,991	51,985	140,22	174,02	13,19	9,68	7,24	11,92	7,02	—	7,99	192,83
November .	11,42	50,03	11,85	51,979	51,973	140,10	174,01	13,18	9,66	7,23	11,90	7,00	—	8,00	192,33
December .	11,41	50,02	11,89	51,198	51,194	139,95	174,02	13,19	9,66	7,23	11,90	6,99	—	8,00	192,21
1958 Januari ...	11,40	50,03	11,87	50,805	50,800	139,71	174,02	13,20	9,64	7,22	11,86	6,98	—	7,98	191,70
Februari ...	11,37	49,94	11,83	50,895	50,893	139,60	174,02	13,14	9,61	7,21	11,86	6,97	—	7,98	191,56
Maart	11,39	49,90	11,82	50,051	51,049	139,77	174,03	13,16	9,62	7,22	11,89	6,99	—	8,00	192,00

¹ Vanaf 25 maart 1957 wordt de Canadese dollar afzonderlijk genoteerd onder de vorm van Canadese dollar te leveren per kabel en per post. — ² Gemiddelde van 1 januari tot 30 juni 1956. — Rekening afgesloten op 30 juni 1956; geen koersnotering meer te Brussel. — ³ Gemiddelde van 1 januari tot 10 augustus 1957. — ⁴ Gemiddelde van 12 augustus (datum van de Franse monetaire maatregelen) tot 31 december 1957. — ⁵ Te Brussel genoteerd sedert 2 januari 1957.

I. — NOTERINGEN VAN ENKELE OVERHEIDSFONDSEN — VERGELIJKENDE TABEL

Aard der effecten	Notering voor	Notering per				
		2 december 1957	8 januari 1958	8 februari 1958	3 maart 1958	1 april 1958
I. — Rechtstr. Belg. binnenl. Staatsch. (Rente bij te rek.)						
3 ½ pct. Schuld 1937 ^{1 2}	100,—	82,40	82,40	82,45	82,60	83,45
3 ½ pct. Schuld 1943 ^{1 2}	100,—	76,—	76,10	76,25	77,15	77,80
4 pct. Geünificeerde Schuld 1 ^e reeks ^{1 2}	100,—	81,—	81,15	81,45	82,60	84,30
4 pct. Bevrijdingslening, 1945 ²	100,—	79,—	79,15	79,70	80,90	82,—
4 ½ pct. Lening, 1952-1962, op 10 jaar ²	100,—	96,—	96,35	97,15	97,30	99,90
4 ½ pct. Lening, 1952-1964, op 12 jaar ²	100,—	92,80	93,—	93,10	94,50	96,90
4 ½ pct. Lening, 1953-1973, op 20 jaar ²	100,—	85,35	86,05	87,70	89,—	92,60
4 ½ pct. Lening, 1953-1968, op 15 jaar ²	100,—	87,05	87,25	88,55	90,90	93,50
4 ½ pct. Lening, 1954-1972, op 18 jaar ²	100,—	84,35	84,95	86,45	88,—	90,65
4 ¼ pct. Lening, 1954-1974, op 20 jaar, 1 ^e reeks ²	100,—	82,90	84,—	84,65	86,10	88,30
4 ¼ pct. Lening, 1954-1974, op 20 jaar, 2 ^e reeks ²	100,—	82,15	82,85	84,10	85,35	88,—
4 pct. Lening, 1955-1975, op 20 jaar ²	100,—	79,90	80,45	81,90	83,30	85,80
4 ¼ pct. Lening 1956-1971, op 15 jaar ²	100,—	84,55	84,65	85,80	87,85	90,90
4 ¼ pct. Lening 1956-1973, op 17 jaar ²	100,—	83,75	83,75	84,45	86,35	89,45
5 pct. Lening 1957-1969, op 12 jaar ²	100,—	90,50	91,10	91,45	94,—	96,25
4 pct. Schatkiscert. met ten hoogste 20 j. loopt., 1943, ^{1 2}	100,—	106,15	105,25	105,40	105,90	106,15
4 pct. Vijf- of tienjaarschatkiscertificaten, 1948 ²	100,—	108,10	107,75	108,20	108,35	108,50
4 pct. Vijf- of tienjaarschatkiscertificaten, 1949 ²	100,—	101,35	101,20	100,85	101,50	103,15
4 pct. Vijfjaarschatkiscertificaten, 1954 ²	100,—	99,10	99,30	98,80	99,30	99,60
3 ¾ pct. Vijfjaarschatkiscertificaten, 1954 ²	100,—	98,30	98,90	98,15	98,55	98,85
Lotenlening 1941 (4 pct. sedert 1951)	1.000,—	899,—	892,—	886,—	885,—	887,—
Lotenlening 1953 (2 pct., 5 pct. vanaf 1967) ²	1.000,—	988,—	1.010,—	1.047,—	1.046,—	1.053,—
2 pct. Lotenlening van de Tentoonstelling 1958 ²	1.000,—	1.012,—	1.037,—	1.053,—	1.080,—	1.098,—
II. — Indir. en gewaarb. Staatsschuld (Rente bij te rek.)						
4 pct. Lotenlening der Verwoeste Gewesten 1923 ^{1 2}	1.050,—	983,—	982,—	982,—	981,—	985,—
Len. tot Wederopb. 1 ^e schijf 1947 (5 pct. vanaf dec. 1957) ²	100,—	96,—	96,20	96,95	97,55	99,—
Len. tot Wederopb. 2 ^e schijf 1949 (2 pct., 5 pct. vanaf 1958) ²	1.000,—	965,—	970,—	97,—*	97,40*	98,60*
Len. tot Wederopb. 3 ^e schijf 1950 (2 pct., 5 pct. vanaf 1960) ²	1.000,—	986,—	1.010,—	1.040,—	1.053,—	1.052,—
4 ¼ pct. Lening van het Wegenfonds op 10 jaar, 1955-1965 ²	100,—	86,25	86,55	88,40	90,30	93,45
4 pct. pref. aandelen van de N.M.B.S. ((Belgische Schijf) ^{1 2}	500,—	413,—	415,—	416,—	438,—	453,—
5 pct. Zelfs. Kas voor Oorlogsschade - 1 ^e schijf 1953 ²	100,—	87,85	87,15	87,50	88,60	91,30
4 ½ pct. Vijftienjaarsl. Beh. v. Telegr. en Telef. 1953, 1 ^e r. ²	100,—	89,10	89,10	90,50	92,15	94,20
4 ½ pct. Vijftienjaarsl. Beh. v. Telegr. en Telef. 1953, 2 ^e r. ²	100,—	87,50	87,60	88,90	90,75	93,70
4 ½ pct. Twintigjaarsl. Beh. v. Telegr. en Telef. 1954, 1 ^e r. ²	100,—	83,10	83,50	84,25	86,25	90,—
4 ½ pct. Nat. Maat. van Belg. Spoorw. 1954-1974 ²	100,—	82,—	82,55	84,—	85,55	88,45
4 pct. Nat. Maat. van Belg. Spoorw. 1955-1975, 1 ^e r. ²	100,—	79,65	80,—	81,80	82,60	85,20
4 ½ pct. Tienjaarslen. v.d. Nat. M. v. Kred. a.d. Nijv. 1951 ²	100,—	97,15	97,40	97,70	97,90	99,25
4 ½ pct. Tienjaarsl. v.d. Nat. M. v. Kr. a.d. Nijv. 2 ^e r. 1952 ²	100,—	97,10	96,80	97,80	98,85	100,25
III. — Rechtstreekse Koloniale Schuld.						
Renteloos : Belgisch-Kongo, Lotenlening 1888	100,—	211,—	232,—	240,—	240,—	244,—
<i>Rente bij te rekenen :</i>						
4 pct. Koloniale Schuld 1936	100,—	78,10	78,—	78,20	78,70	78,60
4 ¼ pct. Koloniale Schuld 1954-1974 ²	100,—	86,30	86,35	86,35	86,15	88,50
4 pct. Vijf- of tienjaarschatkiscertificaten, 1950 ²	100,—	100,85	100,65	101,10	102,70	102,70

¹ Effecten waarvoor een operatie in uitvoering is, krachtens de besluiten van 6 oktober 1944. — ² Effecten na 6 oktober 1944 gecreëerd.
* Notering voor honderd.

II. — MAANDINDEXCIJFERS DER AANDELENNOTERINGEN OP DE BEURS
TE BRUSSEL EN ANTWERPEN

CONTANTMARKT : BELGISCHE EN KOLONIALE EFFECTEN

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Datum	Algemeen indexcijfer	Financiële en onroerende sector	Beleggingsmaatschappijen (niet-gespecial.)	Holdings (vervoer en elektriciteit)	Vervoer	Gas- en elektriciteits-ondernemingen	Waterverdeling	Metaalindustrie	Metaal- verwerkende bedrijven	Non-ferro metalen	Scheikundige nijverheid	Steenkolon- mijnen	Glas- en spiegelglas- fabrieken	Bouwnijverheid	Textielnijverheid	Voedings- bedrijven	Diverse industrieën	Handel en diensten	Koloniale ondernemingen	Plantages
Indexcijfers t.o.v. de noteringen der voorgaande maand																				
1958 10 maart	103	104	101	104	103	103	97	105	101	105	104	99	104	99	98	100	101	103	105	104
10 april	98	100	97	99	98	100	104	91	96	97	97	96	98	100	95	99	96	102	98	101
Indexcijfers t.o.v. het gemiddelde van 1953																				
1957 1 april	163	147	183	173	147	135	165	172	122	217	144	148	243	179	107	168	201	206	160	137
2 mei	163	144	184	174	146	138	185	173	122	212	143	149	241	175	109	165	208	209	160	136
3 juni	161	146	186	178	145	136	187	179	123	196	144	150	234	173	109	166	207	209	154	135
1 juli	160	143	186	180	144	134	179	174	122	190	141	149	232	168	108	166	226	206	150	135
1 augustus	160	147	192	180	141	138	178	181	124	194	141	153	239	174	110	168	215	207	148	134
2 september	154	142	182	173	135	132	178	180	120	182	138	150	230	167	110	166	199	208	141	132
1 oktober	142	133	164	165	130	126	181	159	115	163	127	140	206	154	105	161	180	200	130	121
4 november	138	131	167	159	122	125	181	150	113	162	125	139	207	148	100	160	164	195	127	109
2 december	134	129	161	154	123	121	173	142	107	159	126	130	193	143	97	156	162	195	123	107
1958 10 januari	133	131	162	154	122	121	166	145	107	153	126	129	189	150	99	162	155	192	121	98
10 februari	126	133	155	150	118	120	167	141	104	148	121	117	175	145	97	163	160	193	109	94
10 maart	130	138	157	156	121	124	162	148	105	156	126	116	182	144	95	163	161	198	114	98
10 april	127	138	152	155	119	124	169	134	101	152	122	111	179	144	90	162	154	201	112	99

III. — OMZET OP DE BEURS TE BRUSSEL

15²

Bron : Bulletin mensuel des statistiques publié par la Commission de la Bourse de Bruxelles.

Tijdvak	Aantal beursdagen	Obligaties van vennootschappen		Aandelen 1		Totaal 1	
		Duizenden stukken	Verhandelde bedragen (miljoenen fr.)	Duizenden stukken	Verhandelde bedragen (miljoenen fr.)	Duizenden stukken	Verhandelde bedragen (miljoenen fr.)
1956	246	104	111	15.451	27.653	15.555	27.764
1957	246	119	127	18.488	26.002	18.607	26.129
1957 Januari	22	13	13	2.184	3.180	2.197	3.193
Februari	20	9	9	1.493	2.309	1.502	2.318
Maart	21	10	11	1.601	2.456	1.611	2.467
April	20	11	11	1.268	1.982	1.279	1.993
Mei	20	9	10	1.372	2.181	1.381	2.191
Juni	19	11	12	1.635	2.403	1.646	2.415
Juli	22	12	13	1.663	2.168	1.675	2.181
Augustus	20	7	8	1.492	2.052	1.499	2.060
September	21	9	11	1.642	2.184	1.651	2.195
Oktober	23	12	13	1.814	2.446	1.826	2.459
November	18	8	8	1.232	1.461	1.240	1.469
December	20	8	8	1.090	1.180	1.098	1.188
1958 Januari	20	12	13	1.191	1.431	1.203	1.444
Februari	20	8	8	1.095	1.165	1.103	1.173
Maart	21	13	14	1.181	1.280	1.194	1.294

1 Kontant- en termijnmarkt.

IV. — RENDEMENT VAN VAST RENTENDE WAARDEN OP DE BEURS TE BRUSSEL
(in procenten)

16

Begin der maand	Geünifi- ceerde schuld (rende- ment alleen berekend volgens de notering)	Vervaldag binnen 2 tot 5 jaar	Vervaldag binnen 5 tot 10 jaar	Vervaldag binnen 5 tot 20 jaar		Vervaldag over meer dan 20 jaar		Midden- rendement (excl. de Geünifi- ceerde schuld)
		Parastat. en Steden	Steden	Staat	Parast. en Steden	Staat Lotenleningen		
						Directe Schuld	Indirecte Schuld	
		Terugbetaling op vaste datum	Terugbetaling in vaste annuïteiten	(terugbetaling in veranderlijke annuïteiten)				
4 pct. 1e r.	4 tot 4,5 pct.	4 pct.	4 tot 5 pct.	3 tot 5 pct.	4 pct.	4 pct.		
1957 Februari	4,46	5,05	5,24	5,41	5,50	4,51	5,02	5,3
Maart	4,45	4,80	5,25	5,30	5,38	4,53	5,04	5,2
April	4,54	5,13	5,39	5,62	5,55	4,61	5,11	5,4
Mei	4,56	5,17	5,55	5,66	5,57	4,69	5,11	5,4
Juni	4,60	5,03	5,80	5,80	5,65	4,75	5,26	5,6
Juli	4,60	5,13	5,93	5,82	5,71	4,79	5,38	5,7
Augustus	4,82	5,56	6,34	6,41	6,44	4,91	5,61	6,2
September	4,82	5,53	6,43	6,44	6,43	4,90	5,58	6,2
Oktober	4,82	5,49	6,56	6,47	6,42	4,92	5,62	6,3
November	4,94	5,87	6,67	6,85	6,66	5,12	5,95	6,6
December	4,94	5,48	6,72	6,53	6,56	5,14	5,86	6,5
1958 Januari	4,93	5,53	7,00	6,47	6,51	5,20	5,87	6,5
Februari	4,91	5,63	7,06	6,33	6,39	5,20	5,78	6,4
Maart	4,84	5,30	7,02	6,06	6,17	5,16	5,72	6,1
April	4,74	5,16	6,90	5,64	5,84	5,06	5,67	5,8

N. B. Voor de samenstelling : zie Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting van februari 1956, blz. 84.

Retrospectief overzicht

(miljoenen franken)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Tijdvak	Oprichting van vennootschappen			Kapitaalverhogingen				Obligatie-uitgiften		Gezamenlijke uitgiften	Uitgiftepremiën	Stortingen andere dan in geld		Netto-uitgiften
	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag op nominale waarde	Aantal	Oud kapitaal	Nominale verhoging	Gestort bedrag op nominale waarde	Aantal	Nominaal bedrag	Nominaal bedrag		Inbreng in natura	Bijvoeging van reserves	
											1	2	3	4
1955	2.304	4.772	4.421	839	12.351	10.582	9.897	125	1.901	17.255	731,1	4.955	5.315	6.339 ⁵
1956	2.467	5.444	5.162	767	17.061	12.521	11.869	113	1.896	19.861	245,0	8.985	4.269	5.523 ⁶
1956 Eerste 11 m.	2.201	2.221	1.959	635	21.169	11.184	10.587	24	760	14.165	244,9	5.502	3.516	4.533
1957 Eerste 11 m.	2.357	10.661	9.087	776	24.162	7.669	7.239	34	2.250	20.580	381,6	10.796	2.213	5.949
1956 December	260	3.222	3.202	126	4.444	1.492	1.438	4	41	4.755	0,1	3.773	653	255
1957 Januari	285	418	344	49	410	209	188	—	—	627	—	277	56	199
Februari	232	1.050	1.035	53	2.443	732	730	3	350	2.132	57,9	1.365	42	766
Maart	256	443	397	80	3.404	904	895	3	425	1.772	258,4	396	88	1.491
April	244	1.655	1.597	91	2.775	664	600	2	46	2.365	13,9	1.573	472	212
Mei	217	529	524	80	1.072	477	467	9	1.005	2.011	17,5	621	223	1.170
Juni	219	760	520	80	5.116	1.683	1.546	3	23	2.466	1,3	1.105	703	282
Juli	182	3.013	2.011	71	5.248	580	539	5	145	3.738	31,9	1.867	124	736
Augustus	158	349	341	45	1.277	634	566	1	75	1.058	0,8	733	97	153
September	175	223	191	55	248	345	310	3	78	646	—	259	123	197
Oktober	220	844	824	103	561	375	354	2	16	1.235	—	855	197	142
November	169	1.377	1.302	69	1.609	1.067	1.046	3	87	2.531	—	1.744	90	601
December	—	5.437	5.292	—	—	4.403	4.325	—	365	10.205	166,4	6.159	2.503	1.486
1958 Januari	—	327	296	—	—	144	136	—	35	506	—	181	81	205
Februari	—	133	125	—	—	160	158	—	—	293	—	162	19	102

A. — Belgische vennootschappen (naamloze en commanditaire op aandelen, personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid)

B. — Kongolese vennootschappen (aandelen- en personenvennootschappen)

1955	314	1.104	790	108	2.918	2.445	1.928	9	459	4.008	32,0	690	737	1.639 ⁷
1956	275	1.641	879	116	8.220	5.581	5.362	4	256	7.478	14,6	767	4.146	1.599
1956 Eerste 10 m.	227	1.508	782	97	3.103	2.363	2.175	1	20	3.891	13,9	682	1.124	1.185
1957 Eerste 10 m.	250	989	609	109	3.572	2.693	2.676	—	—	3.682	1,0	719	1.243	1.324
1956 Juli	22	47	42	14	300	197	197	—	—	244	—	110	65	64
Augustus	27	193	93	15	847	738	701	—	—	931	—	49	456	289
September	21	43	38	10	576	618	567	—	—	661	—	30	486	89
Oktober	21	22	19	3	27	12	5	—	—	34	—	8	—	16
November	26	63	55	4	28	21	6	—	—	84	—	26	2	33
December	23	72	44	15	5.125	3.183	3.166	—	—	3.255	0,7	60	3.020	131
1957 Januari	33	33	29	8	332	91	89	—	—	124	—	29	57	32
Februari	26	330	126	13	117	234	228	—	—	564	—	62	91	201
Maart	22	52	35	8	55	121	121	—	—	173	—	17	111	28
April	23	35	32	10	752	406	406	—	—	441	0,8	22	88	329
Mei	24	41	33	9	24	36	36	—	—	77	—	21	7	41
Juni	21	103	77	10	299	87	82	—	—	190	0,2	76	40	43
Juli	37	170	165	17	1.579	1.028	1.026	—	—	1.198	—	274	717	200
Augustus	22	87	37	8	126	64	63	—	—	151	—	15	45	40
September	21	26	24	12	96	454	454	—	—	480	—	193	51	234
Oktober	21	110	51	14	192	174	172	—	—	284	—	12	35	176

1 In de gestorte bedragen niet begrepen.

2 In de oprichtingen en kapitaalverhogingen begrepen.

3 In de kapitaalverhogingen begrepen.

4 Omvatten de gestorte bedragen op aandelen, de obligatieuitgiften, de uitgiftepremiën, verminderd met de stortingen andere dan in geld, en de emissies tot terugbetaling van vroegere leningen.

5 Niet inbegrepen de conversieleningen voor een bedrag van 341 miljoen frank.

6 Niet inbegrepen de conversieleningen voor een bedrag van 895 miljoen frank.

7 Niet inbegrepen de conversieleningen voor een bedrag van 148 miljoen frank.

V. — EMISSIES VAN DE KONGOLESE NIJVERHEIDS- EN HANDELSVENNOOTSCHAPPEN
(miljoenen franken)

17²

OCTOBER 1957

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Rubriek	Oprichtingen van						Kapitaalverhogingen			Obligatie-uitgiften			Uitgiftepremiën (niet in de gestorte bedragen begrepen)	Stortingen andere dan in geld				Ontbindingen van aandelenvennootsch. en personenvennootschappen				Kapitaal- verminderingen. Ven. op aand. en personen- vennootsch.		
	aandelen- vennootschappen			personen- vennootschappen			Aandelenvennootschappen en personenvennootschappen			Obligatie- uitgiften				Inbreng in natura		Liquidaties		Samensmelt.						
	Aantal	Nominiaal bedrag	Gestort bedrag op nominale waarde	Aantal	Nominiaal bedrag	Gestort bedrag op nominale waarde	Aantal	Oud kapitaal	Nominale verhoging	Gestort bedrag op nominale waarde	Aantal	Nominiaal bedrag		waarvan conversie- leningen	Aandelen- vennoot- schappen	Personen- vennoot- schappen	Kapitaalver- hogingen	Bijreag. van reserves (begrepen in de kapitaalverhogingen)	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag

Indeling der emissies

Banken, financ. maatsch. ...	—	—	—	1	0,1	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4,5
Handelsvennootschappen .	1	50,0	10,0	8	10,6	10,6	5	14,0	8,5	8,3	—	—	—	—	3,4	0,5	4,5	5	5,6	—	—	—	—	2	0,3
Nijverheidsvennootschappen	—	—	—	1	0,6	0,6	4	34,0	30,3	29,8	—	—	—	—	—	—	0,3	—	—	—	—	—	1	0,0	
Mijnen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bouwbedrijf	—	—	—	1	0,3	0,3	2	6,0	5,0	4,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Landbouwmaatschappijen .	1	40,0	22,5	2	5,8	5,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vervoer	1	0,5	0,5	2	0,9	0,5	3	137,7	130,0	130,0	—	—	—	—	5,0	2,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Diversen	—	—	—	3	1,4	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totalen ...	3	90,5	33,0	18	19,7	17,7	14	191,7	173,8	172,4	—	—	—	5,3	6,3	0,5	34,8	10	57,5	1	75,0	6	12,8		

Groepering der vennootschappen naar de grootte van het uitgegeven of geannuleerd nominaal kapitaal

Van 1 miljoen en minder	1	0,5	0,5	13	4,4	3,0	3	9,5	2,1	1,9	—	—	—	—	0,3	0,4	—	1,0	5	2,0	—	—	—	—	3	0,3
Van 1 tot 5 miljoen ...	—	—	—	4	9,3	8,7	6	22,5	13,5	12,8	—	—	—	—	—	2,9	0,5	3,5	4	10,5	—	—	—	—	3	12,5
Van 5 tot 10 miljoen ...	—	—	—	1	6,0	6,0	1	7,0	8,2	7,7	—	—	—	—	—	3,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Van 10 tot 20 miljoen ...	—	—	—	—	—	—	1	15,0	20,0	20,0	—	—	—	—	—	—	—	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—
Van 20 tot 50 miljoen ...	2	90,0	32,5	—	—	—	3	137,7	130,0	130,0	—	—	—	—	5,0	—	—	30,0	1	45,0	—	—	—	—	—	—
Van 50 tot 100 miljoen ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Meer dan 100 miljoen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totalen ...	3	90,5	33,0	18	19,7	17,7	14	191,7	173,8	172,4	—	—	—	5,3	6,3	0,5	34,8	10	57,5	1	75,0	6	12,8			

Indeling der vennootschappen naar het recht, dat hen beheerst

Venn. van Belgisch recht	—	—	—	—	—	—	1	0,5	1,0	1,0	—	—	—	—	—	—	—	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—
Venn. van Kongolees recht	3	90,5	33,0	18	19,7	17,7	13	191,2	172,8	171,4	—	—	—	—	5,3	6,3	0,5	33,8	10	57,5	1	75,0	6	12,8		
Totalen ...	3	90,5	33,0	18	19,7	17,7	14	191,7	173,8	172,4	—	—	—	—	5,3	6,3	0,5	34,8	10	57,5	1	75,0	6	12,8		

V. — EMISSIES VAN DE BELGISCHE NIJVERHEIDS- EN HANDELSVENNOOTSCHAPPEN

 17³

Indeling der emissies

(miljoenen franken)

NOVEMBER 1957

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Bedrijfsklasse	Oprichtingen van vennootschappen 1					Kapitaalverhogingen (naamloze vennootschap.) (command. vennoot. op aand.) (personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid)				Obligatie-uitgiften		Uitgiftepremiën (in de gestorte bedragen niet begrepen)	Stortingen andere dan in geld				Ontbindingen van vennootschappen 1 (naamloze) (commandit. op aand.) (personenvennootsch. met beperkte aansprakelijkheid)				Kapitaalverminderingen (naamloze vennoot.) (com. ven. op aand.) (personenvennoot. m. beperk. aansprak.)			
	naamloze en commanditaire op aandelen			personenvennootsch. met beperkte aansprakelijkheid		Aantal	Oud kapitaal	Nominale verhoging	Gestort bedrag op nominale waarde	Aantal	Nominale bedrag		waarvan conversie-leningen	Inbreng in natura		Bijvoeging van reserves (in de kapitaalverhogingen begrepen)	Liquidaties		Samensmeltingen		Aantal	Bedrag		
	Aantal	Nominale bedrag	Gestort bedrag op nominale waarde	Aantal	Nominale bedrag									Gestort bedrag op nominale waarde	naamloze en commanditaire op aandelen		personenvenn. met beperkte aansprakelijkh.	Kapitaalverhogingen	Aantal	Bedrag			Aantal	Bedrag
						Oprichtingen van vennootsch.	Kapitaalverhogingen	Liquidaties	Samensmeltingen															
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag	Aantal		Bedrag	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag					
Banken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Verzekeringen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Financiële en immobiliënverricht.	5	693,6	693,6	2	9,5	9,5	21	938,5	631,5	610,1	—	—	13	690,5	9,2	216,3	18,2	6	201,4	6	94,5	1	0,2	
Kleinhandel	4	3,4	3,4	16	3,4	3,4	—	—	—	—	—	—	—	1,2	1,7	—	—	5	0,5	2	5,6	—	—	
Groothandel en buitenl. handel ...	10	33,6	17,8	19	5,3	5,0	12	20,7	21,5	21,5	—	—	(3)	4,2	2,3	16,3	3,1	12	12,0	4	3,7	1	1,6	
Metaalverwerkende nijverheid	4	103,0	51,1	1	0,1	0,1	8	169,2	289,5	289,5	—	—	—	36,7	0,0	265,8	6,5	—	2	3,7	1	0,8	2	24,3
IJzer- en staalvoortbreng. nijv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Non-ferro metaalnijverheid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Textielnijverheid	4	66,6	61,8	7	6,2	6,2	4	57,6	43,8	43,7	—	—	—	54,0	4,1	2,3	41,5	3	4,4	4	20,6	2	8,0	
Voedingsnijverheid	2	51,0	51,0	1	0,5	0,5	1	3,4	4,0	4,0	—	—	—	51,0	—	4,0	—	2	1,0	—	—	—	—	
Houtnijverheid	1	0,3	0,2	5	1,1	1,1	1	10,0	2,0	2,0	—	—	—	0,2	0,6	—	—	1	0,2	—	—	—	—	
Scheikundige nijverheid	3	20,3	20,3	1	0,1	0,1	1	300,0	0,4	0,4	—	—	—	17,8	—	0,4	—	1	5,0	4	80,5	1	0,4	
Glasnijverheid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	0,9	—	—	—	—
Electriciteit	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	56,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Water	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ledernijverheid	—	—	—	1	0,5	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	0,3	—	—	—	1	5,0	—	—	—	—
Papiernijv. en grafische bedrijven ..	—	—	—	3	1,2	1,1	1	1,7	0,0	0,0	—	—	—	—	0,9	0,0	—	1	1,1	—	—	—	—	
Verkeer	2	350,1	350,1	8	4,5	3,9	—	—	—	—	—	—	—	350,0	3,6	—	—	1	0,1	7	129,5	—	—	
Toerisme	2	0,4	0,4	4	4,0	4,0	1	—	0,7	0,7	—	—	—	—	—	—	0,7	2	1,0	—	—	—	—	
Tussenhandel	5	2,2	1,6	14	1,5	1,3	4	9,8	21,0	21,0	—	—	—	1,2	0,2	0,1	2,4	4	1,7	—	—	—	—	
Oude en afvalgoederen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bouwbedrijf	2	0,6	0,6	4	3,3	3,3	5	5,4	8,4	8,4	—	—	—	0,2	2,6	0,2	8,2	1	0,6	—	—	—	—	
Kolennijverheid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kleinijverheid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Cement- en aanverwante nijv.	1	0,1	0,1	—	—	—	—	—	—	—	1	30,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Groeven	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kalknijverheid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Keramische nijverheid	—	—	—	—	—	—	1	78,3	29,7	29,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tabaksnijverheid	—	—	—	1	1,5	1,5	—	—	—	—	—	—	—	—	1,2	—	—	—	1	0,1	—	—	—	
Diamantnijverheid	1	0,2	0,1	2	1,2	1,2	—	—	—	—	—	—	—	0,0	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	
Uitgeverij, boekhandel, pers	2	1,0	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,1	—	—	—	1	0,1	—	—	—	—	
Film, schouwburgen, attracties ...	1	0,2	0,2	3	0,6	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	0,2	—	—	1	1,4	—	—	—	—	
Ambachtswezen	3	0,8	0,7	16	2,6	2,6	4	4,6	2,1	1,9	—	—	—	0,3	1,0	0,6	0,6	2	0,1	—	—	1	0,3	
Landb., tuinb., veeteelt, visserij ...	—	—	—	2	0,2	0,2	1	1,6	0,3	0,3	—	—	—	—	0,1	0,3	—	—	—	—	—	—	—	
Diversen (niet genoemd)	1	1,0	1,0	6	1,3	0,9	4	7,9	12,5	12,5	—	—	—	0,8	—	0,3	8,7	4	0,8	1	0,3	—	—	
Totalen ...	53	1.328,4	1.255,0	116	48,6	47,0	69	1.608,7	1.067,4	1.045,7	3	86,5	—	13	1.208,2	28,9	506,6	89,9	54	242,8	29	335,5	8	34,8

1 Coöperaties : 8 vennootschappen opgericht met een minimum-kapitaal van fr. 507.000; 10 ontbonden vennootschappen met een minimum kapitaal van fr. 3.606.000; 2 ontbonden vennootschappen met onbekend kapitaal.
 2 Een uitgiftepremie ten bedrage van fr. 8.716.000 werd in natura betaald.

V. — EMISSIES VAN DE BELGISCHE NIJVERHEIDS- EN HANDELSVENNOOTSCHAPPEN
 Ingedeeld naar de ligging en naar de grootte van het uitgegeven of vernietigd nominaal kapitaal
 (miljoenen franken)

174

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Omschrijving	Oprichting van vennootschappen						Kapitaalverhogingen (naamloze vennootsch. (comm. ven. op aand.) (personenvenn. met beperkte aansprakelijkh.)			Obligatie- uitgiften		Uitgiftepremiën (in de gestorte bedragen niet begrepen)	Stortingen anders dan in geld		Ontbin- dingen		Bedrag Kapitaalverminderingen	
	naamloze en commanditaire op aandelen			personenvenn. met beperkte aansprakelijkheid			Aantal	Oud kapitaal	Nominale verhoging	Gestort bedrag op nominale waarde	Aantal		Nominale bedrag waaraan sonverleeningen	Inbreng in natura	Bijvoeging van reserves	Liquitaties		Samensmeltingen
	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag op nominale waarde	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag op nominale waarde												

1. — Naar hun geografische ligging

NOVEMBER 1957

België	53	1.328,4	1.255,0	116	48,6	47,0	69	1.608,7	1067,4	1.045,7	3	86,5	—	13	1.743,7	89,9	242,8	335,5	34,8
Buitenland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totalen ...	53	1.328,4	1.255,0	116	48,6	47,0	69	1.608,7	1067,4	1.045,7	3	86,5	—	13	1.743,7	89,9	242,8	335,5	34,8

2. — Naar de belangrijkheid van het uitgegeven of vernietigd nominaal kapitaal

1 milj. en minder ...	35	13,9	12,7	109	26,2	24,6	34	530,7	17,9	16,2	—	—	—	—	21,4	2,2	14,2	5,4	1,2
van 1 tot 5 milj.	9	21,5	15,7	7	22,4	22,4	21	60,4	47,3	47,3	—	—	—	—	40,1	19,7	23,3	16,3	1,6
van 5 tot 10 milj.	—	—	—	—	—	—	3	9,1	26,1	26,1	—	—	—	—	8,0	18,1	5,3	5,5	7,7
van 10 tot 20 milj.	3	49,0	34,3	—	—	—	3	25,8	50,6	50,6	—	—	—	—	16,6	17,9	—	63,8	—
van 20 tot 50 milj.	2	90,0	90,0	—	—	—	5	497,7	180,5	160,5	3	86,5	—	—	183,8	32,0	—	164,5	24,3
van 50 tot 100 milj.	2	154,0	102,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89,3	—	—	—	80,0	—
meer dan 100 milj. .	2	1.000,0	1.000,0	—	—	—	3	485,0	745,0	745,0	—	—	—	13	1.384,5	—	200,0	—	—
Totalen ...	53	1.328,4	1.255,0	116	48,6	47,0	69	1.608,7	1067,4	1.045,7	3	86,5	—	13	1.743,7	89,9	242,8	335,5	34,8

VI. — LENINGEN UITGE- 18
 GEVEN DOOR DE OVER-
 HEID EN DOOR INSTELLINGEN
 VAN OPENBAAR NUT ¹

(op lange en halflange termijn)

Tijdvak	Openbare uitgiften in België	Leningen in het buitenland
	(miljoenen franken)	(miljoenen)
1956	24.240	Zw. fr. 60
1957	17.515	U.S. \$ 87,3
1957 Maart	—	—
April	7.501	—
Mei	1.500	—
Juni	2.446	—
Juli	—	U.S. \$ 4,8
Augustus .	—	U.S. \$ 2,5
September .	—	U.S. \$ 40
Oktober ...	4.568	—
November .	—	U.S. \$ 40
December .	—	—
1958 Januari ...	7.464	—
Februari ...	2.000	—
Maart	—	—

VII. — BANKOPERATIES 19
 VAN HET GEMEENTEKREDIET

(Voorschotten en terugbetalingen op leningen
aan publiekrechtelijke lichamen en instellingen
van openbaar nut ter bestrijding der uitgaven.)

Tijdvak	Buitengewone uitgaven		Gewone uitgaven
	Beschik- kingen over rekeningen ²	Netto- terugbetaald	Netto- voor- schotten
(miljoenen franken)			
1956 Gemiddelde	561	109	275
1957 Gemiddelde	536	216	314
1957 Februari ...	583	251	392
Maart	539	74	503
April	517	266	170
Mei	497	35	275
Juni	482	668	253
Juli	578	97	226
Augustus .	472	59	188
September .	478	61	239
Oktober ...	591	253	368
November .	490	70	273
December .	553	113	566
1958 Januari ...	439	688	504
Februari ...	447	76	527

VIII. — HYPOTHEEK-
 INSCHRIJVINGEN ³

Tijdvak	Bedrag naar de geïnde inschrij- vingrechten
(miljoenen franken)	
1956 Gemiddelde	1.799
1957 Gemiddelde	1.778
1957 Februari ...	1.722
Maart	1.707
April	2.026
Mei	1.811
Juni	1.864
Juli	1.983
Augustus .	1.778
September .	1.828
Oktober ...	1.847
November .	1.644
December .	1.258
1958 Januari ...	1.676
Februari ...	1.510

¹ Leningen van Staat, Kolonie, provinciën en gemeenten, instellingen van openbaar nut, zoals de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen, de Nationale Maatschappij voor Watervoorziening, het Gemeentekrediet, enz. (Excl. de voortdurende uitgiften en de leningen van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid).

² Incl. de bedragen afgehaald op de door de provincie en de Staat verleende toelagen.

³ Incl. de hernieuwingen aan het einde van het vijftiende jaar deze belopen ongeveer 1 pct. van het totaal; excl. de wettelijke hypotheek.

RIJKSFINANCIËN
I — STAND VAN DE STAATSSCHULD
(miljoenen franken)

25¹

Einde maand	Geconsolideerde schuld				Halflange schuld ³			Kortlopende schuld ⁴			Partic. tegoeden op post-chèque-rekening	Gezamenlijke schuld ^{1 5}
	binnenlandse			buitenlandse ^{1 2}	binnenlandse	buitenlandse ²	totale	binnenlandse ⁵	buitenlandse ²	totale		
	directe	indirecte	totale									
1956 December	167.205	14.894	182.099	17.414	24.407	1.327	25.734	61.769	6.592	68.361	23.894	317.502
1957 Januari	165.980	14.860	180.840	17.417	24.107	1.326	25.433	67.769	6.041	73.810	22.625	320.125
Februari	166.048	14.839	180.887	17.438	23.951	1.327	25.278	69.544	5.778	75.322	21.851	320.776
Maart	165.736	14.814	180.550	17.397	23.951	1.328	25.279	68.891	5.800	74.691	22.462	320.379
April	172.773	14.794	187.567	17.399	22.671	1.329	24.000	67.870	5.715	73.585	22.722	325.273
Mei	172.647	14.777	187.424	17.389	22.671	1.331	24.002	67.682	5.506	73.188	22.378	324.381
Juni	172.110	15.533	187.643	17.192	22.435	1.329	23.764	65.763	5.221	70.984	23.344	322.927
Juli	171.783	16.790	188.573	17.115	22.163	1.327	23.489	65.104	5.855	70.959	22.601	322.736
Augustus	171.640	16.779	188.419	17.143	22.162	1.330	23.492	66.072	6.181	72.253	21.621	322.928
September	171.470	16.763	188.233	18.426	22.162	1.325	23.487	62.042	5.965	68.007	21.741	319.894
Oktober	171.015	16.200	187.215	18.498	26.119	1.322	27.441	61.019	5.811	66.830	22.687	322.671
November	170.607	16.185	186.792	18.445	26.019	1.321	27.340	62.758	6.784	69.542	22.215	324.334
December	170.120	16.164	186.284	18.330	25.632	1.071	26.703	60.573	7.709	68.282	23.697	323.296
1958 Januari	168.837	16.130	184.967	18.324	29.829	1.069	30.898	59.938	7.561	67.499	23.362	325.050
Februari	168.353	16.102	184.455	18.284	29.830	1.067	30.897	61.750	8.144	69.894	23.257	326.787

¹ Excl. de uit de oorlog 1914-1918 voortvloeiende intergouvernementele schulden. — ² Het bedrag der buitenlandse schulden is berekend naar de wisselkoers op de aangegeven datum. — ³ Schatkistcertificaten met meer dan één jaar looptijd. — ⁴ Certificaten met ten hoogste één jaar looptijd. — ⁵ Excl. de Dotatie der Oudstrijders.

II. — BEZIT AAN OVERHEIDSFONDSEN VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIË
(miljoenen franken)

25²

Einde maand	Ten hoogste 120 dagen looptijd	Met meer dan vijf jaar looptijd		Totaal
	Schatkistcertificaten ¹	Geconsolideerde vordering op de Staat ²	Nationale overheidsfondsen ³	
1954 Juni	7.983	34.660	1.790	44.433
September	8.681	34.660	1.792	45.133
December	7.939	34.660	1.792	44.391
1955 Maart	7.882	34.660	1.902	44.444
Juni	7.664	34.660	1.901	44.225
September	8.047	34.660	1.913	44.620
December	8.918	34.660	1.914	45.492
1956 Maart	7.517	34.660	2.069	44.246
Juni	7.283	34.660	2.066	44.009
September	7.973	34.660	2.071	44.704
December	5.989	34.660	2.072	42.721
1957 Maart	7.132	34.456	2.232	43.820
Juni	7.588	34.456	2.230	44.274
September	8.727	34.456	2.235	45.418
December	6.616	34.456	2.239	43.311

¹ Overeenkomst van 14 september 1948 afgesloten krachtens art. 13 van de organieke wet der Nationale Bank van België. — ² Art. 3 § b), van de wet van 28 juli 1948 betreffende de sanering van de balans der Nationale Bank van België. — ³ Art. 14 van de organieke wet der Nationale Bank van België.

III. — OVERZICHT VAN DE UITVOERING DER BEGROTINGEN (miljoenen franken)

25³

Bron: Belgisch Staatsblad.

Ontvangsten	Van 1/I tot 28/II/1958		Uitgaven	Van 1/I tot 28/II/1958	
	Voor dienstjaar 1957	Voor dienstjaar 1958		Voor dienstjaar 1957	Voor dienstjaar 1958
Rijksmiddelen:			Gewone uitgaven:		
Belastingen	5.285	11.208	Rijksschuld	887	2.035
Taksen, tolgelden en cijzen	70	843	Pensioenen	307	2.324
Patrimoniuminkomsten	277	88	Dotatiën	7	72
Terugbetalingen	45	68	Kwade posten en terugbetalingen	10	60
Diverse opbrengsten	18	46	Algemeen bestuur { bezoldigingen ...	125	4.450
Muntsaneringsbelastingen	49	1	{ materieel	670	388
Ontvangsten voortvloeiende uit de oorlog	6	4	Toelagen	1.193	4.445
			Werken	148	24
			Andere uitgaven	333	442
Totaal ...	5.750	12.258	Totaal ...	3.680	14.240
Buitengewone ontvangsten:			Buitengewone uitgaven:		
Opbrengsten van gevestigde leningen	—	36	Dienst van de Rijksschuld	—	—
Diversen	13	53	Kredieten betreffende voorschotten	—	352
			Kredieten betreffende participaties	—	—
			Kred. betreff. { nieuwe beleggingen .	— 60	2.478
			{ herst. v. openb. dom.	—	69
			Andere uitgaven	—	15
			Opslorping van de werkloosheid	—	—
			Tegenwaardefondsen van E.R.P.-hulp 1950/1951	—	—
Totaal ...	13	89	Totaal ...	— 60	2.914
EINDTOTAAL ...	5.763	12.347	EINDTOTAAL ...	3.620	17.154
Mali ...		4.807	Boni ...	2.143	

a) Ontvangsten zonder onderscheid van begrotingsjaar

(de provinciale en gemeentelijke opcentiemen
en de sommen toegekend aan de Koloniale Schatkist niet inbegrepen)

(miljoenen franken)

Bron : Belgisch Staatsblad.

Tijdvak	Directe belastingen 1	Douanen en accijnzen	Registratierechten	Totale ontvangsten 1	Gecumuleerde ontvangsten sedert januari 1
1956 Maandgemiddelde	2.862	1.379	2.617	6.858	—
1957 Maandgemiddelde	3.214	1.458	2.769	7.441	—
1956 December	2.050	1.510	2.822	6.382	82.800
1957 Januari	5.455	1.408	2.753	9.616	9.616
Februari	2.241	1.385	2.685	6.311	15.927
Maart	2.459	1.416	2.810	6.685	22.612
April	2.411	1.421	2.718	6.550	29.162
Mei	3.104	1.500	2.755	7.359	36.521
Juni	3.927	1.410	2.816	8.153	44.674
Juli	6.168	1.528	2.718	10.414	55.088
Augustus	2.203	1.500	2.609	6.312	61.400
September	2.901	1.407	2.712	7.020	68.420
Oktober	2.256	1.610	2.725	6.591	75.011
November	2.651	1.444	2.885	6.980	81.991
December	2.794	1.470	3.043	7.307	89.298
1958 Januari	5.602	1.608	2.804	10.014	10.014
Februari	2.406	1.342	2.781	6.479	16.493

b) Totale ontvangsten van de begrotingsjaren 1957 en 1958 tot 28 februari geïnd

(de provinciale en gemeentelijke opcentiemen
en de sommen toegekend aan de Koloniale Schatkist niet inbegrepen)

(miljoenen franken)

Bron : Belgisch Staatsblad.

	Begrotingsjaar 1957 2		Begrotingsjaar 1958		Februari 1958
	Opbrengsten	Budgettaire ramingen	Opbrengsten	Budgettaire ramingen	Ontvangsten voor rekening van het begrotingsjaar 1958
I. Directe belastingen 1	37.645	33.953	3.175	3.167	1.187
II. Douanen en accijnzen	17.589	16.604	2.501	2.279	1.342
waarvan douanen	6.031	5.500	967	900	477
accijnzen	10.571	10.844	1.356	1.328	791
bijzondere verbruikstaksen .	710		109		65
III. Registratie	33.229	31.360	5.532	5.700	2.731
waarvan registratie	3.624	2.900	501	582	224
erfenissen	1.566	1.500	253	266	130
zegel en gelijkgest. taksen	27.702	26.555	4.723	4.800	2.350
Totaal 1 ...	88.463	81.917	11.208	11.146	5.260
Verschil t.o.v. de budgettaire ramingen	+ 6.546		+ 62		- 114

1 Met inbegrip van de opbrengst der vooruitbetalingen aan te rekenen op de bedrijfsbelasting.

2 Het op 1 januari 1957 aangevangen dienstjaar 1957 zal op 31 maart 1958 afgesloten worden.

NOTA. — De termijn van invordering der directe belastingen is langer dan het kalenderjaar. Voor deze belastingen zijn de cijfers dus maar definitief na het afsluiten van het begrotingsjaar.

INKOMEN EN SPAREN

30¹

I. — RENDEMENT DER BELGISCHE EN KONGOLESE VENNOOTSCHAPPEN OP AANDELEN Betaalbaar gestelde dividenden en obligatiecoupons in december 1957

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Bedrijfsklasse	Aantal vennootschappen			Gestort kapitaal	Reserves	Netto-uitslagen		Betaalbaar gesteld bruto-dividend	Obligatieschuld 1	Bruto obligatiecoupons 2
	getelde	met winst	met verlies			Winst	Verlies			

(miljoenen franken)

A. — Vennootschappen met hoofdbedrijf in België

Bankwezen	5	5	—	328,0	266,2	34,3	—	2,5	334,3	13,0
Verzekeringen	3	2	1	4,9	1,9	0,1	0,0	0,0	—	—
Financiële en immobilaire verrichtingen	35	31	4	594,8	317,5	85,6	1,5	38,4	2.182,4	91,3
Kleinhandel	14	12	2	684,1	271,6	104,1	0,5	67,0	51,7	2,9
Groothandel en buitenlandse handel	79	53	26	252,4	122,2	34,1	17,6	12,5	104,0	6,5
Metaalverwerkende nijverheid	30	23	7	412,2	564,0	75,5	5,4	31,1	557,6	29,2
IJzer- en staalvoortbrengende nijverheid	4	4	—	128,9	198,7	30,3	—	14,9	81,7	4,6
Non-ferro metaalnijverheid	2	1	1	326,7	769,1	81,7	0,0	36,7	15,4	0,7
Textielnijverheid	29	23	6	512,4	243,9	19,2	19,9	2,7	119,7	7,6
Voedingsnijverheid	21	17	4	383,8	524,1	79,3	0,5	31,9	119,1	6,9
Houtnijverheid	5	4	1	2,5	2,0	0,1	0,2	—	8,4	0,5
Scheikundige nijverheid	15	12	3	819,1	362,3	50,2	0,5	16,5	169,2	7,7
Glasnijverheid	—	—	—	—	—	—	—	—	70,1	4,0
Elektriciteit	2	2	—	1.085,0	394,9	118,5	—	92,7	186,1	10,6
Gas	—	—	—	—	—	—	—	—	51,0	3,1
Water	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ledernijverheid	2	2	—	8,3	— 3,8	0,3	—	—	6,3	0,3
Papierenijverheid en grafische bedrijven	11	8	3	185,2	83,2	19,2	1,8	4,4	87,2	5,4
Verkeer	3	1	2	12,4	— 5,8	0,1	2,2	—	244,5	12,7
Toerisme	9	4	5	4,3	69,2	0,8	2,8	0,2	3,6	0,2
Tussenhandel	11	7	4	7,4	2,3	3,0	0,6	2,7	19,3	1,3
Oude en afvalgoederen	3	2	1	29,8	50,9	2,9	0,0	0,3	2,9	0,2
Bouwbedrijf	12	7	5	109,8	35,0	26,6	0,5	6,4	78,1	5,5
Kolennijverheid	—	—	—	—	—	—	—	—	49,4	2,7
Kleinijverheid	5	5	—	33,2	35,7	8,4	—	3,8	6,1	0,3
Cement- en aanverwante bedrijven	3	1	2	20,0	17,7	0,2	1,1	1,8	58,1	3,2
Groeven	—	—	—	—	—	—	—	—	3,3	0,2
Kalknijverheid	1	—	1	4,9	0,7	—	0,0	—	13,0	1,1
Keramische nijverheid	3	3	—	56,6	83,7	18,1	—	8,9	3,7	0,2
Tabaksnijverheid	2	2	—	2,0	4,2	0,2	—	—	—	—
Diamantnijverheid	2	2	—	0,8	3,1	1,4	—	1,0	—	—
Uitgeverij, boekhandel, pers	7	4	3	10,0	58,6	5,7	0,8	0,2	21,7	1,1
Film, schouwburgen, attracties	7	7	—	4,2	1,6	0,5	—	—	6,9	0,4
Ambachtswezen	11	8	3	8,5	16,9	1,8	0,3	0,3	11,3	0,7
Landbouw, tuinbouw, veeteelt, visserij	3	3	—	1,7	4,4	0,5	—	—	1,5	0,1
Diversen (niet genoemd)	10	6	4	18,7	6,6	0,5	0,3	—	20,0	1,1
TOTAAL ...	349	261	88	6.052,6	4.502,6	803,2	56,5	376,9	4.687,6	225,3

B. — Vennootschappen met hoofdbedrijf in Kongo

Banken, financiële vennootschappen	4	4	—	80,5	16,1	4,0	—	0,8	27,9	1,7
Handelsvennootschappen	3	2	1	13,0	106,2	9,6	0,2	0,1	0,2	0,0
Nijverheidsvennootschappen	9	8	1	256,0	29,2	40,0	0,5	37,0	72,2	2,9
Landbouwvennootschappen	5	2	3	49,8	83,1	26,0	0,9	12,5	4,3	0,2
Mijnen	7	4	3	948,4	423,5	24,7	2,1	19,6	30,0	1,9
Bouwnijverheid	1	1	—	40,0	0,0	0,2	—	—	—	—
Vervoerwezen	—	—	—	—	—	—	—	—	263,0	13,2
Diverse vennootschappen	2	1	1	47,5	8,4	0,4	7,0	—	—	—
TOTAAL ...	31	22	9	1.435,2	666,5	104,9	10,7	70,0	397,6	19,9

C. — Vennootschappen met hoofdbedrijf in het buitenland

Elektriciteit	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Spoorwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	1,5	0,1
Tramwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Plantages, koloniale vennootschappen	1	1	—	60,0	23,2	12,7	—	7,1	—	—
Diverse vennootschappen	3	3	—	319,7	229,7	5,8	—	13,9	—	—
TOTAAL ...	4	4	—	379,7	252,9	18,5	—	21,0	1,5	0,1
ALGEMEEN TOTAAL ...	384	287	97	7.867,5	5.422,0	926,6	67,2	467,9	5.086,7	245,3

¹ De getelde leningen slaan op andere vennootschappen dan die opgegeven in de vorige kolommen.

² Daarenboven werden er gedurende de maand december 1957 betaalbaar gesteld :

Coupons van Staatsleningen	470,8
Coupons van leningen van de Kolonie	188,0
Coupons van leningen van Provinciën en Gemeenten	8,2
Coupons van verscheidene leningen	180,4
TOTAAL	748,4
Coupons van buitenlandse leningen	63,0

Retrospectief overzicht

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Tijdvak	Aantal vennootschappen			Gestort kapitaal	Reserves	Netto-resultaat		Betaalbaar gesteld bruto-dividend	Obligatieschuld ¹	Bruto-obligatie-coupons
	getelde	met winst	met verlies			winst	verlies			
1955 ²	13.798	10.054	3.744	147.912	98.267	26.831	1.809	15.492	43.277 ³	1.884
1956 ²	13.952	10.379	3.573	159.601	103.883	32.169	2.171	17.953	46.931 ³	2.130
1956 Oktober	553	427	126	11.343	4.625	1.882	207	1.008	3.397	152
November	334	254	80	9.050	6.203	2.276	111	1.060	3.264	143
December	351	249	102	7.938	4.044	832	134	388	4.675	224
1957 Januari	119	90	29	2.402	884	298	14	179	4.343	202
Februari	212	162	50	1.216	1.958	531	9	381	3.484	155
Maart	1.575	1.235	340	11.657	10.178	2.547	194	1.381	3.769	174
April	2.805	2.206	599	23.192	13.420	3.754	357	1.931	4.303	203
Mei	2.835	2.222	613	52.397	32.744	12.827	354	8.017	3.407	154
Juni	1.634	1.246	388	27.076	15.601	5.895	320	2.986	3.915	179
Juli	559	448	111	11.744	7.803	2.461	91	1.512	4.131	191
Augustus	188	142	46	1.502	970	270	21	114	3.241	139
September	315	236	79	2.187	1.820	374	28	154	3.863	175
Oktober	537	418	119	11.465	5.144	1.765	254	1.069	3.828	178
November	338	267	71	13.069	5.536	1.815	215	1.067	3.489	158
December	384	287	97	7.868	5.422	927	67	468	5.087	245

¹ Voor de maandelijkse resultaten, slaan de in aanmerking genomen leningen op andere vennootschappen dan die waarop de vorige kolommen betrekking hebben.

² Na aftrek van de dubbelstellingen.

³ Op 31 december.

II. — ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRENTKAS

31

Inlagen op de spaarboekjes der particulieren bij de Spaarkas¹ (Netto-spaarbedrag) (miljoenen franken).

Tijdvak	Inlagen	Uitbetaalingen	Saldi	Tegood der inleggers op het einde van het tijdvak
1955 Maandgemiddelde .	1.135	1.015	120	52.354 ²
1956 Maandgemiddelde .	1.210	1.025	185	56.132 ²
1957 Januari	1.898	936	962	57.094
Februari	1.407	990	417	57.511
Maart	1.265	1.170	95	57.606
April	1.291	1.356	- 65	57.541
Mei	1.435	1.240	195	57.736
Juni	1.258	1.224	34	57.770
Juli	1.668	1.205	463	58.233
Augustus	1.447	1.103	344	58.577
September	1.273	1.132	141	58.718
Oktober	1.276	1.471	-195	58.523
November	1.149	1.218	- 69	58.454
December	1.414	1.408	6	60.144 ²
1958 Januari	1.886	1.207	679	60.823
Februari	1.340	1.090	250	61.073
Maart	1.352	1.252	100	61.173

¹ Incl. de spaarboekjes van de krijgsgevangenen. Aantal spaarboekjes op 31 december 1955 : 6.557.757 en op 31 december 1956 : 6.597.866.

² Incl. de gekapitaliseerde rente van het dienstjaar.

III. — INDEXCIJFER VAN DE BRUTO-UURBEZOLDIGINGEN DER ARBEIDERS

32

Basisjaar 1953 = 100

Wijze van opstelling en aanwendingsvoorwaarden : zie Novemhernummer 1957, blz. 415

Tijdvak	Gemiddelde brutoverdienenste per gepresteerd uur (mannen + vrouwen)	Type-uurloon	
		geschoolde arbeider ¹	niet geschoolde arbeider ¹
1953 September	99,5	99,9	99,9
December	101,1	100,5	100,5
1954 Maart	100,8	101,4	100,7
Juni	102,9	102,2	102,0
September	102,8	102,8	102,7
December	104,1	103,5	103,6
1955 Maart	104,0	103,8	104,8
Juni	105,4	104,9	105,2
September	105,4	105,4	105,7
December	107,5	106,3	107,1
1956 Maart	109,4	109,4	110,1
Juni	113,7	113,3	113,9
September	115,2	115,2	115,5
December	119,4	118,3	118,1
1957 Maart	121,8	121,9	122,3
Juni	125,2	124,2	124,5
September	124,7	125,2	124,8
December	128,9	128,2	128,0

¹ Excl. de transportarbeiders.

LOOP DER ZAKEN

I. — BEDRIJVIGHEID DER VERREKENINGSKAMERS

35

Debetverrichtingen

Tijdvak	Aantal kamers einde tijdvak	Hoofdbank										Bijbanken en Agent-schappen		Totaal	
		Geld op 1, 5 en 10 dagen ¹		Effecten, overheidspapier en coupons		Overschr. chq. wisselbr. prom., kwijtschr. enz.		Verrichtingen met het buitenland		Totaal		duizen-den	miljard.	duizen-den	miljard.
		duizen-den	miljard.	duizen-den	miljard.	duizen-den	miljard.	duizen-den	miljard.	duizen-den	miljard.				
1956 Gemiddelde	38	2,3	127,2	1,6	10,0	206,4	94,5	3,2	5,6	213,5	237,3	222,5	63,3	436,0	300,6
1957 Gemiddelde	38	2,1	119,4	1,7	10,3	227,0	111,4	3,2	5,5	234,0	246,6	238,8	66,3	472,8	312,9
1957 Januari	38	2,3	146,4	1,8	13,3	231,9	115,1	3,6	5,9	239,6	280,7	244,1	70,8	483,7	351,5
Februari	38	2,2	110,3	1,4	8,2	213,6	97,7	2,9	4,7	220,1	220,9	222,8	62,3	442,9	283,1
Maart	38	2,3	132,3	1,6	12,0	227,6	109,4	3,9	5,6	235,4	259,3	234,0	68,6	469,4	328,0
April	38	2,0	124,9	1,8	15,1	230,2	109,8	2,9	4,8	236,9	254,6	247,7	71,3	484,6	325,9
Mei	38	2,1	128,1	1,9	7,7	238,2	118,1	3,2	4,8	245,4	258,7	248,7	69,6	494,1	328,3
Juni	38	2,1	115,6	1,7	8,1	214,5	105,9	2,9	4,8	221,2	234,4	224,6	63,7	445,9	298,1
Juli	38	2,1	121,6	2,2	10,9	238,2	122,5	3,2	5,8	245,7	260,8	253,6	67,1	499,3	327,9
Augustus	38	2,1	101,7	1,6	7,7	213,4	111,8	3,3	6,3	220,4	227,5	229,3	63,2	449,6	290,7
September	38	2,0	91,5	1,5	7,2	213,1	107,4	3,4	6,2	220,0	212,3	230,3	60,4	450,8	272,7
Oktober	38	2,2	122,4	1,8	12,1	239,4	115,0	3,4	5,9	246,8	255,4	252,3	67,5	499,2	322,9
November	38	1,8	100,6	1,3	7,3	219,0	107,4	2,9	5,0	225,0	220,3	231,6	60,7	456,7	281,0
December	38	2,1	138,1	1,6	13,9	244,3	116,8	3,2	5,6	251,2	274,4	247,0	70,5	498,2	344,8
1958 Januari	38	2,2	128,9	2,2	18,5	241,8	115,8	3,2	5,5	249,4	268,7	248,4	67,6	497,8	336,3
Februari	38	2,2	106,8	1,3	11,5	219,5	112,0	2,9	5,6	225,9	235,9	222,7	54,4	448,6	290,3
Maart	38	2,3	102,4	1,6	14,1	237,9	115,9	3,3	5,8	245,1	238,2	243,7	61,9	488,8	300,1

¹ Met inbegrip van de terugbetalingen van het daggeld of van het voordien op 5 en 10 dagen geleend geld.

II. — POSTCHEQUE- EN GIROVERKEER

36

(miljarden franken)

Tijdvak	Duizenden rekeningen einde tijdvak	Totaal tegoed	Tegoeud van particulieren	Credit		Debet		Algemene beweging	Verrichtingen zonder gebruik van chartaal-geld pct.	Omloop-snelheid ²
				Stortingen	Giro's	Chèques en diversen	Giro's			
1956 Gemiddelde	742 ¹	29,8	22,2	32,7	81,9	32,7	81,9	229,3	91	3,91
1957 Gemiddelde	765 ¹	30,4	22,4	36,0	89,1	36,0	89,1	250,2	91	4,15
1957 Januari	744	31,5	22,4	40,2	103,5	42,2	103,5	289,5	91	4,55
Februari	746	29,5	22,3	31,6	80,4	32,2	80,4	224,7	92	4,08
Maart	747	29,2	21,9	33,5	83,8	32,3	83,8	233,5	92	3,92
April	748	30,0	22,7	35,7	87,8	36,3	87,8	247,6	91	4,24
Mei	749	30,4	22,8	35,1	87,2	34,5	87,2	244,0	92	4,10
Juni	751	31,9	23,3	36,0	86,1	33,8	86,1	242,1	90	4,01
Juli	752	33,7	22,9	40,1	99,3	43,1	99,3	281,8	91	3,99
Augustus	754	29,9	22,2	35,2	85,8	36,6	85,8	243,4	91	4,01
September	758	28,9	21,7	32,6	78,2	30,9	78,2	219,8	91	3,85
Oktober	761	30,1	22,1	36,4	92,2	37,5	92,2	258,4	91	4,07
November	763	29,0	22,3	34,7	88,7	35,0	88,7	247,2	92	4,53
December	765	30,5	22,7	40,6	96,3	37,5	96,3	270,7	92	4,47
1958 Januari	767	32,0	22,7	40,6	102,2	41,4	102,2	286,3	92	4,40
Februari	769	31,1	22,9	34,4	86,3	35,3	86,3	242,3	92	4,21
Maart	771	30,6	23,0	35,7	90,7	35,0	90,7	252,1	90	4,03

¹ Op 31 december.

² Verhouding van type maand van 25 dagen, van de debet-omzet tot het gemiddeld dagelijks tegoed.

* Deze tegoeden omvatten de vrije tegoeden en de effecten van de Muntsaeringslening, waarin de definitief geblokkeerde tegoeden werden omgezet.

PRIJZEN

a) INDEXCIJFERS DER GROOTHANDELSPRIJZEN IN BELGIE

45¹

Basistijdvak 1936-1938 = 100

Bron : Ministerie van Economische Zaken — Dienst van het Indexcijfer.

Tijdvak	Algemeen indexcijfer	Dierlijke producten	Plant-aardige producten	Vetstoffen	Minerale producten						Scheikundige producten			Huiden en leder
					Algem. indexcijfer van de groep	Steenkool	Bijproducten uit steenkool	Petroleumproducten	Ertsen en ruwe metalen	Groevenproducten	Algem. indexcijfer van de groep	Scheikundige producten	Scheikundige meststoffen	
<i>Aantal produkten</i>	135	13	14	2	19	4	4	3	5	3	11	8	3	5
1956 Gemiddelde	430	391	444	385	455	568	486	297	466	454	320	341	270	326
1957 Gemiddelde	441	399	449	365	482	654	517	319	468	464	330	354	274	328
1956 December	439	394	454	399	482	612	518	335	482	458	321	341	274	325
1957 Januari	440	391	451	390	492	624	518	348	501	458	323	342	278	326
Februari	440	380	442	386	490	624	518	348	496	454	333	353	284	325
Maart	441	393	430	377	489	624	518	348	494	454	334	354	287	328
April	443	403	430	369	496	661	520	340	494	455	337	358	286	329
Mei	443	390	449	357	491	661	520	338	474	464	329	356	266	328
Juni	441	384	459	350	479	661	520	301	466	465	329	356	268	330
Juli	442	407	452	357	479	661	520	307	461	464	327	356	263	324
Augustus	439	404	436	359	478	661	520	301	463	465	327	355	264	329
September	438	399	441	357	476	661	522	301	453	464	328	355	267	329
Oktober	439	405	456	355	475	661	510	301	451	476	329	355	269	329
November	439	406	468	360	472	673	510	301	437	475	331	355	275	328
December	441	431	472	365	469	673	510	300	427	475	331	353	278	327
1958 Januari	437	410	483	360	467	673	510	297	421	475	332	353	283	331
Februari	431	378	479	355	460	673	510	290	408	469	333	353	285	329

a) INDEXCIJFERS DER GROOTHANDELSPRIJZEN IN BELGIE (vervolg)

45¹

Basistijdvak 1936-1938 = 100

Bron : Ministerie van Economische Zaken — Dienst van het Indexcijfer.

Tijdvak	Rubber	Hout	Papier en karton	Textielproducten						Metalen en metaalproducten				
				Algem. indexcijfer van de groep	Wol	Vlas	Katoen	Jute	Kunstmatige vezels	Bouwmaterialen	Algem. indexcijfer van de groep	Metaalnijverheid	Metaalfabrik.	Niet-ijzerhoudende
<i>Aantal produkten</i>	1	6	4	21	5	5	6	2	3	13	26	9	13	4
1956 Gemiddelde	330	675	501	368	416	302	461	437	236	478	489	568	429	533
1957 Gemiddelde	303	660	511	377	457	300	472	409	242	500	501	607	452	458
1956 December	373	673	496	380	452	310	453	488	236	479	497	586	439	515
1957 Januari	317	673	495	380	453	307	465	462	236	479	505	612	440	513
Februari	301	667	514	379	462	304	472	422	237	484	509	614	451	493
Maart	321	664	514	381	475	304	472	413	238	490	509	613	451	493
April	316	661	517	380	484	299	472	403	236	497	509	612	451	496
Mei	312	658	517	383	489	298	471	433	236	502	505	608	452	477
Juni	320	659	516	381	476	296	471	439	239	505	503	608	452	467
Juli	320	656	514	382	469	307	471	426	238	506	502	608	452	456
Augustus	312	656	514	376	460	296	472	410	238	506	501	608	453	451
September	290	657	512	373	455	294	471	379	248	508	497	606	452	433
Oktober	285	657	511	371	439	295	472	376	251	507	495	603	454	422
November	268	657	511	369	421	300	474	376	252	507	492	597	455	412
December	286	657	498	365	406	296	476	376	252	507	491	597	456	402
1958 Januari	266	648	491	357	399	289	471	341	252	514	488	588	454	403
Februari	271	648	491	353	403	285	463	326	249	514	486	588	457	385

b) INDEXCIJFERS DER GROOTHANDELSPRIJZEN **45²**
IN BELGIE EN IN HET BUITENLAND

Basistijdvak : 1953 = 100

Tijdvak	België (Ministerie van Economische Zaken)	Verenigde Staten (Department of Labor, Bureau Labor Statistics)	Frankrijk (Statistique générale de la France)	Nederland (Centraal Bureau voor de Statistiek)	Verenigd-Koninkrijk (Board of Trade)		Zweden (Handelsdienst)	Zwitserland (Office fédéral de l'industrie des Arts et Métiers et du Travail)	West-Duitsland (Statistisches Bundesamt)
					Basisgrondstoffen 1	Fabrikaten 2			
1956 Gemiddelde	103	104	102	104	107	108	109	103	106
1957 Gemiddelde	106	107	108	107	106	112	109	105	108
1956 December	106	106	104	107	111	110	110	106	108
1957 Januari ...	106	106	105	108	111	110	110	105	107
Februari ...	106	106	104	107	110	110	109	105	107
Maart	106	106	104	107	109	110	109	105	106
April	107	106	104	107	110	111	109	105	107
Mei	107	106	106	107	109	111	109	106	106
Juni	106	107	106	107	107	112	109	106	108
Juli	107	107	107	108	106	112	109	105	109
Augustus	106	107	108	107	106	112	108	105	109
September	106	107	109	107	104	113	108	105	109
Oktober ...	106	107	112	107	102	113	107	105	109
November	106	107	116	107	100	113	108	105	109
December	106	108	119	107	99	113	108	104	110
1958 Januari ...	105	108	121	107	97	113	108	103	110
Februari ...	104	108	120	107	97	113	108	103	109

1 Basisgrondstoffen (exclusief brandstof) aangewend in de fabrieksnijverheid behalve voedselbedrijven.

2 Alle fabrikaten andere dan brandstoffen, voedsel- en tabakproducten.

c) INDEXCIJFERS DER KLEIN-HANDELSPRIJZEN IN BELGIE **46**

Basistijdvak : 1953 = 100

Bron : Min. van Econ. Zak. (Dienst van het Indexcijfer).

Tijdvak	Algemeen indexcijfer	Voedingswaren	Producten excl. voedingswaren	Diensten
Aantal produkten	65	35	25	5
1956 Gemiddelde	103,65	104,2	101,5	105,5
1957 Gemiddelde	106,93	107,0	104,5	111,7
1957 Januari ...	105,88	106,3	103,5	109,1
Februari ...	106,12	106,2	103,9	110,2
Maart	105,92	105,8	103,9	110,8
April	106,13	105,5	104,6	111,5
Mei	106,28	105,7	104,5	111,5
Juni	106,46	106,3	104,4	111,7
Juli	107,32	107,6	104,4	112,0
Augustus	107,04	107,0	104,6	112,2
September	107,54	107,8	104,7	112,7
Oktober ...	107,65	108,1	104,5	112,7
November	108,31	108,7	105,2	112,9
December	108,55	108,7	105,8	113,0
1958 Januari ...	108,69	108,9	105,8	113,1
Februari ...	108,31	108,1	105,9	113,6
Maart	108,00	107,5	106,0	114,0

PRODUKTIE

50

I. — INDEXCIJFERS VAN DE INDUSTRIËLE BEDRIJVIGHEID EN PRODUKTIE

Basisjaar : gemiddelde 1953 = 100

Perioden	Indexcijfers van de industriële bedrijvigheid Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek							Indexcijfers van de industriële produktie Bron : Instit. voor Econom. en Sociaal Onderzoek					
	Algemeen indexcijfer	Indexcijfer der extractie-nijverheid	Indexcijfer der fabrieksnijverheid				Algemeen indexcijfer	waarvan :					
			Totaal	Ijzer-en staal-nijverheid	Metaal-verwerkende nijverheid	Spinne-rijen		Weve-rijen	Brandstof en energie	Metal-lurgie	Metaal-verwerkende nijverheid	Spinne-rijen	Weve-rijen
1956 Gemiddelde	113,6	99,2	117,6	141,0	109,3	114,1	121,0	122,9	104,3	136,5	135,2	114,6	115,3
1957 Gemidd. v	113,7	97,9	118,1	134,1	108,2	118,5	124,0	122,6	103,4	131,4	134,5	120,8	119,6
1956 November	120,3	102,3	125,2	142,4	108,6	128,0	139,7	129,3	110,0	141,7	137,0	133,3	138,4
December	113,8	94,9	119,0	139,9	109,8	118,0	125,7	122,7	105,6	136,4	132,4	120,0	124,5
1957 Januari ...	118,0	96,7	123,8	151,9	116,3	129,7	137,1	122,7	100,2	143,2	133,0	127,2	126,9
Februari ...	112,3	94,9	118,0	140,2	110,4	121,9	130,9	128,0	108,6	142,2	143,6	129,5	132,2
Maart	120,6	102,2	125,6	151,3	115,0	131,3	133,1	129,1	109,9	142,9	143,8	128,3	127,4
April	119,2	100,4	124,3	144,9	116,0	123,7	133,1	131,4	104,3	142,0	149,6	126,2	130,1
Mei	122,1	102,7	127,5	146,0	116,9	132,5	136,2	132,0	106,4	142,3	146,5	135,9	131,9
Juni	109,9	97,1	113,4	118,4	104,3	120,8	119,4	121,3	98,7	119,8	135,2	128,4	122,4
Juli	88,8	83,7	90,3	59,3	68,6	96,7	107,2	91,5	85,2	62,9	92,9	96,0	100,8
Augustus v	108,8	97,0	112,0	137,9	100,1	110,3	102,7	117,2	98,2	132,5	125,9	110,4	98,5
Septemb. v	114,3	90,1	121,0	142,4	113,1	116,1	121,4	125,3	99,0	140,6	138,6	121,4	119,9
Oktober v	125,1	108,0	129,9	148,5	118,2	123,8	137,4	126,3	108,7	139,6	136,6	119,3	121,6
November v	114,4	101,9	117,8	134,2	107,6	109,1	116,6	124,8	109,1	136,0	135,8	118,3	115,6
December v	111,2	100,5	114,1	134,7	111,8	105,9	112,7	121,1	112,3	132,8	132,6	108,8	107,4
1958 Januari v	115,6	104,8	118,5	140,6	115,2	117,6	116,4	118,0	110,0	135,0	124,0	114,0	105,0

Bron : Ministerie van Economische Zaken (Algemene Directie der Mijnen).

Tijdvak	Steenkolenmijnen									
	Gemiddeld aantal aanwezige arbeiders (duizenden)		Netto-hoeveelheid opgedolven steenkool per bekken (duizenden tonnen)						Gemiddeld aantal extractie-dagen	Voorraad einde tijdvak (duis. tonnen)
	ondergrondse	onder- en bovengrondse	Bergen	Centrum	Charleroi	Luik	Kempen	Totaal		
1936-1938 Gemiddelde	87	125	408	353	640	451	541	2.425 ¹	24,0	1.502
1956 Gemiddelde	89	121	332	300	581	378	872	2.463	23,5	179
1957 Gemiddelde	91	124	334	289	580	360	861	2.424	23,3	1.413
1956 December	88	120	302	296	565	372	820	2.355	22,7	179
1957 Januari	87	119	325	297	588	377	830	2.417	23,7	210
Februari	90	122	333	296	583	361	820	2.393	22,6	209
Maart	90	124	349	303	606	382	897	2.537	23,9	218
April	89	121	334	303	615	377	840	2.469	23,3	232
Mei	90	122	347	318	599	383	890	2.537	23,7	257
Juni	91	125	342	291	574	344	833	2.384	22,7	334
Juli	87	122	263	222	442	282	852	2.061	20,8	483
Augustus	86	118	333	286	542	356	867	2.384	24,2	548
September	85	119	309	267	539	325	749	2.189	22,4	603
Oktober	89	121	357	302	642	389	970	2.659	26,3	873
November	99	133	370	302	604	366	893	2.535	23,0	1.152
December	98	132	341	284	620	381	891	2.517	23,0	1.413
1958 Januari	98	132	353	326	639	388	958	2.664	24,5	1.946
Februari	98	132	331	277	578	348	882	2.416	24,5	2.563

¹ Inbegrepen 82.000 ton voortkomende van het bekken van Namen. De kolenmijnen van dit bekken, werden in 1942 verdeeld tussen de bekkens van Luik en Charleroi.

Bronnen : Minist. van Economische Zaken (Algemene Directie der Mijnen en Nationaal Instituut voor de Statistiek.) — Minist. van Financiën (Accijnzen).

Tijdvak	Cokes		Briketten		Ruwe petroleum	Hoogovens in werking (einde tijdvak)	Voortbrenging der metaalnijverheid (duizenden tonnen)		
	Productie (duizenden tonnen)	Gemiddeld aantal arbeiders	Productie (duizenden tonnen)	Gemiddeld aantal arbeiders	Verwerking (duizenden kiloliters)		Gietijzer	Ruw staal	Afgewerkt ijzer en staal
1936-1938 Gemiddelde	435	3.831	142	855	—	37	261	253	202
1956 Gemiddelde	606	4.621	152	589	522	50	480	532	397
1957 Gemiddelde	596	4.745	152	589	519	51	466	523	370
1956 November	608	4.732	171	599	425	50	481	536	403
December	631	4.738	159	601	418	50	483	540	389
1957 Januari	628	4.672	173	604	379	51	503	577	430
Februari	577	4.699	173	612	326	51	461	521	401
Maart	638	4.688	172	614	422	51	508	579	425
April	618	4.707	153	588	445	51	498	557	404
Mei	635	4.726	144	569	524	51	507	565	405
Juni	550	4.705	141	563	438	50	414	459	328
Juli	463	4.606	115	595	411	50	244	242	153
Augustus	608	4.696	150	575	654	50	486	547	377
September	599	4.841	147	592	628	50	494	557	393
Oktober	622	4.840	169	585	576	51	511	597	405
November	600	4.873	151	599	693	51	476	532	366
December	617	4.881	135	571	738	51	486	541	357
1958 Januari	615	4.627	117	554	607	51	v 485	v 561	v 385

III. — TEXTIELGOEDEREN

56¹

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Tijdvak	Spinnerij (tonnen)							Produktie van rayon (tonnen)	Produktie van ruwe weefsels van getouw gevallen (voor eigen rekening, voor openbare loondiensten en voor orders) (tonnen)				
	vlas-garen	jute-garen	hennep-garen	katoengaren		wollen garen			vlas	jute 1	katoen	wol 2	rayon
				fijn-spinnerij	kaard-spinnerij	kamwol	kaardwol						
1956 Gemiddelde	763	6.374	171	7.602	476	2.219	1.559	2.731	601	3.221	6.636	2.574	687
1957 Gemiddelde	882	5.759	167	7.912	456	2.325	1.602	2.888	628	2.929	7.049	2.498	787
1956 December	860	6.288	138	7.601	476	2.369	1.671	2.949	625	3.281	7.426	2.419	787
1957 Januari ...	851	6.911	216	8.763	568	2.533	1.717	3.130	681	3.218	7.726	2.841	813
Februari ...	839	6.199	192	8.150	504	2.458	1.693	2.807	656	3.002	7.444	2.660	813
Maart	994	6.485	227	8.647	496	2.629	1.721	3.189	735	3.184	7.687	2.673	832
April	960	5.825	208	7.846	499	2.514	1.766	3.097	669	2.689	7.317	2.783	865
Mei	871	6.094	169	9.082	507	2.635	1.901	3.106	679	2.549	7.573	2.860	862
Juni	902	5.271	182	7.987	455	2.436	1.746	2.973	623	2.467	6.695	2.456	760
Juli	707	4.750	154	6.430	379	1.702	1.517	2.306	582	2.637	6.074	2.144	674
Augustus	772	4.548	137	7.403	320	2.348	1.550	2.765	490	2.592	5.871	2.065	641
September	954	5.586	145	7.921	439	2.338	1.345	2.658	622	3.036	6.853	2.437	776
Oktober	918	5.847	131	8.336	480	2.538	1.586	2.865	632	3.324	7.932	2.729	886
November	900	5.564	121	7.362	410	2.013	1.375	2.839	584	3.208	6.766	2.238	763
December	918	6.028	126	7.020	413	1.757	1.312	2.926	579	3.244	6.652	2.084	764
1958 Januari ...	1.019	6.696	97	8.905	389	1.816	1.239	2.719	583	3.536	6.864	2.141	792
Februari ...								2.262					

1 Incl. de jutetapijten.

2 Incl. wollen dekens en tapijten.

IV. — DIVERSE PRODUKTEN

56²

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek en Bestuur der Douanen en Accijnzen.

Tijdvak	Cement	Kalk	Kalksteen	Synthetische ammoniak en derivaten				Papier		Baksteen		Suiker				Brouwerijen 4	Distilleerderijen (duizenden hectoliters)	Lucifers (miljoenen stukken)	Visserij Verkoop van vis 5	
				Primaire stikstof	Stikstof in de afgewerkte meststoffen	Samenegesteelde meststoffen	Papier	Karton	Gewone baksteen	i./d. dag komende steen	Produktie			Brouwerijen 4	Hoeveelh. (duizenden tonnen)				Waarde (miljoenen franken)	
											Ruwe suiker	Geraffineerde suiker	Voorraad (ruwe en geraf. suiker 3							In consumptie gebracht
1936-1938 Gem. .	250 ¹	117 ²	154 ²				15,5 ¹					17,5	17,2	159	20,7	16,4	35,0	4.421	2,3	7,2
1956 Gemiddelde	389	154	184	19,6	18,9	13,3	23,8	4,3	176	10,8		25,8	16,2	182	23,6	13,1	22,0	4.934	3,7	36,0
1957 Gemiddelde	392	159	187	19,5	17,2	13,1	27,7	4,3	187	14,1		30,1	15,4	251	20,5	13,8	19,1	5.045	3,7	35,9
1956 December	365	158	147	17,0	15,1	15,7	23,5	4,1	158	13,1		49,0	22,7	182	30,5	12,1	27,1	5.324	3,3	40,7
1957 Januari ...	317	166	155	17,3	13,4	16,8	28,1	4,6	128	13,1		2,9	16,5	160	23,9	11,4	17,3	5.552	3,7	42,4
Februari ...	347	153	125	15,6	13,6	15,5	27,2	4,3	90	10,7		—	14,2	142	17,5	12,6	16,1	5.157	3,8	36,5
Maart	441	171	172	19,2	15,8	20,2	30,1	4,8	91	11,3		1,0	14,0	129	20,6	16,1	25,7	5.196	4,9	42,8
April	438	166	195	20,5	18,3	15,2	30,0	4,8	165	13,7		0,9	13,7	124	14,6	14,0	22,6	5.522	4,3	43,7
Mei	478	158	188	21,1	18,8	8,0	29,6	4,5	243	15,9		—	11,6	106	16,2	15,8	14,4	5.389	3,2	32,2
Juni	427	140	249	18,2	16,3	8,1	27,7	4,4	229	14,8		—	10,0	78	21,3	15,8	13,5	4.749	2,8	25,9
Juli	393	121	185	16,2	14,6	8,5	22,6	3,2	256	17,4		—	11,6	50	24,6	16,9	16,9	4.537	3,4	27,7
Augustus	436	160	197	22,2	19,8	12,8	26,2	4,0	229	15,5		—	8,7	30	20,4	15,2	12,1	4.162	2,9	26,0
September	406	168	183	20,1	18,0	13,6	28,2	4,3	234	14,8		0,4	11,2	12	20,4	12,7	21,8	4.465	3,8	34,8
Oktober ...	403	170	210	21,7	19,8	11,4	30,4	4,4	238	15,9		146,2	26,4	113	25,6	11,7	21,4	5.312	4,2	39,1
November	351	182	200	20,4	18,5	11,6	26,5	4,2	190	12,8		175,1	28,9	245	22,5	12,1	22,9	5.020	3,0	32,9
December	268	149	187	21,3	19,6	15,2	25,7	4,0	150	13,0		34,1	17,3	251	18,2	11,6	24,1	5.481	4,2	46,8
1958 Januari ...	262	155	184	21,8	19,7	15,5	29,3	4,8	129	14,6		5,8	15,1	234	21,0	12,0	16,8	5.429	3,4	37,8
Februari ...	271						26,7	4,4				2,9	12,9	211	17,3	12,2	18,6			

1 Gemiddelde 1938.

2 Gemiddelde 1937-1938-1939.

3 Einde tijdvak.

4 Aangegeven grondstoffen (hoeveelheid meel en suiker). Incl. het Groothertogdom Luxemburg.

5 In de vismijnen te Oostende, Nieuwpoort, Zeebrugge en Blankenberge; in 1936-1937-1938 : enkel verkoop op de vismijn te Oostende. Excl. haring, sprot en garnalen.

V. — ELEKTRISCHE ENERGIE *

58

(miljoenen kWh)

Bron : Ministerie van Economische Zaken — Bestuur van Energie.

Tijdvak	Voortbrenging 1				Invoer (5)	Uitvoer (6)	Saldo invoer uitvoer (7) = (5) - (6)	Totale stroom- hoeveelheid opgenomen door het net (8) = (4) + (7)
	Centralen van de voortbrengers-verdelers		Centralen van de industriële zelfvoort- brengers 2 (3)	Totaal voor België (4) = (1) + (2) + (3)				
	Gemeente- bedrijven (1)	Particuliere maatschappijen (2)						
1936-1938 Gemiddelde	20,4	190	228	438	5,5	2,2	3,3	441
1956 Gemiddelde	36,1	508	443	987	28,9	22,3	6,6	994
1957 Gemiddelde	36,3	560	455	1.051	24,9	32,9	— 8,0	1.043
1956 November	40,7	567	477	1.085	29,5	44,2	— 14,7	1.070
December	44,2	583	480	1.107	26,1	44,4	— 18,3	1.088
1957 Januari	45,5	617	487	1.150	27,0	50,8	— 23,8	1.126
Februari	39,9	543	447	1.030	32,5	51,0	— 18,5	1.012
Maart	42,3	554	467	1.063	28,6	16,8	11,8	1.075
April	34,6	531	450	1.016	22,7	11,2	11,5	1.028
Mei	32,0	538	465	1.035	19,0	16,4	2,6	1.038
Juni	27,7	484	395	907	40,7	10,3	30,4	937
Juli	23,7	460	339	822	34,7	15,8	18,9	841
Augustus	29,8	520	430	980	34,7	8,7	26,0	1.006
September	35,6	561	432	1.029	18,9	16,6	2,3	1.032
Oktober	40,5	619	512	1.172	18,1	43,7	— 25,6	1.147
November	39,7	627	496	1.163	11,6	71,2	— 59,6	1.104
December	44,2	665	552	1.241	10,4	82,7	— 72,3	1.169
1958 Januari	46,0	655	540	1.241	13,0	81,3	— 68,3	1.173

* Aantal centralen in werking in het begin van het jaar 1955 : 218; in het begin van het jaar 1956 : 196; in het begin van het jaar 1957 : 192.

1 Netto-voortbrenging van de centralen hebbende een totaal opgesteld vermogen van meer dan 100 kW.

2 Tot december 1955 : bruto-voortbrenging.

VI. — GAS

59

(Productie, Invoer en Uitvoer) 1

(miljoenen kubieke meters)

Bron : Ministerie van Economische Zaken (Administratie van Nijverheid).

Tijdvak	Productie					Invoer (6)	Uitvoer (7)	Saldo invoer uitvoer (8) = (6) - (7)	Totaal in België beschikbaar gas (9) = (5) + (8)
	der gas- fabrieken (1)	der cokesfabrieken		der steenkool- mijnen (4)	totaal (5) = (1) + (2) + (4)				
		totaal (2)	waarvan productie voor rechtstreekse industriële leveringen (3)						
1956 Gemiddelde	0,38	171,18	98,73	15,33	187	0,40	5,76	— 5,36	182
1957 Gemiddelde	0,26	167,45	97,38	17,31	185	0,61	6,12	— 5,51	180
1956 November	0,25	173,52	100,74	17,75	192	0,37	6,20	— 5,83	186
December	0,25	175,51	99,46	15,96	192	0,38	6,68	— 6,30	185
1957 Januari	0,25	183,75	101,81	18,28	202	0,44	7,46	— 7,02	195
Februari	0,22	162,87	92,70	16,55	180	0,35	6,52	— 6,17	173
Maart	0,25	176,19	101,81	16,74	193	0,40	6,75	— 6,35	187
April	0,23	172,81	103,46	17,89	191	0,38	6,16	— 5,77	185
Mei	0,29	178,03	105,23	16,30	195	0,37	6,04	— 5,67	189
Juni	0,28	148,86	85,16	15,73	165	0,45	5,62	— 5,17	160
Juli	0,28	118,77	66,11	15,59	135	0,74	4,54	— 3,80	131
Augustus	0,30	168,70	100,88	15,15	184	0,83	3,36	— 2,53	182
September	0,27	169,17	100,12	17,23	187	0,78	5,92	— 5,14	182
Oktober	0,26	177,36	107,56	18,80	196	0,82	6,43	— 5,61	191
November	0,21	170,98	99,94	18,76	190	0,84	6,79	— 5,95	184
December	0,24	181,92	103,78	20,65	203	0,92	7,80	— 6,88	196
1958 Januari	0,23	185,36	105,68	20,04	206	0,98	7,94	— 6,96	199

1 Voor het gebruik van die statistiek verwijzen wij naar de voorwaarden vermeld in het Decemernummer 1957, blz. 528.

VERBRUIK *

65²

I. — Maandelijks indexcijfers van de verkoop van verbruiksartikelen : basisgemiddelde 1953 = 100

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Maand	Grootwarenhuizen																					
	Algemeen indexcijfer	Voeding				Kleding					Meubilering			Huishouden			Tabak	Boek-Papierhandel		Parf.	Spelen, speelgoed, sport, reis	
		Bederfelijk	Niet bederfelijk	Restaurant	Totaal	Stoffen per meter	Bovenkleding heren	Bovenkleding dames	Linnen, ondergoed, hemden en hoeden	Totaal 1.	Textiel	Meubelen, luchters	Totaal	Huishoud-artikelen	Huishoudtoestellen, electriciteit	Totaal	Rookgerief	Boekhandel	Papierhandel	Totaal		Toilet
1957 Februari ...	105	128	116	124	124	93	67	68	96	84	109	122	115	117	184	129	107	95	96	96	99	45
Maart	122	137	125	143	134	132	134	109	119	114	127	139	132	126	181	135	118	102	102	102	112	67
April	130	136	135	145	136	120	183	135	139	133	128	138	132	125	174	133	121	120	105	107	118	97
Mei	127	131	123	140	129	113	150	127	136	127	117	144	130	129	188	139	115	108	105	106	119	92
Juni	124	117	108	121	114	117	167	137	174	141	100	133	115	113	163	122	128	91	89	89	120	117
Juli	134	111	109	146	114	124	181	142	192	150	122	140	130	130	233	148	136	121	98	101	141	146
Augustus .	121	122	118	143	123	74	120	95	124	104	112	129	120	134	191	143	133	116	209	195	125	93
September .	117	121	116	130	120	93	122	105	112	106	114	139	126	121	226	139	122	115	182	172	99	56
Oktober ...	127	136	132	138	135	104	166	135	134	129	111	127	118	105	250	130	140	122	112	113	106	104
November .	157	144	159	159	150	115	169	119	158	141	115	129	122	116	267	142	155	270	157	174	116	433
December .	173	166	192	175	175	94	150	120	192	160	112	128	119	153	324	181	288	320	233	246	168	254
1958 Januari ...	129	141	137	141	140	112	111	91	164	124	146	124	136	118	281	146	137	119	121	121	108	55
Februari ...	110	130	130	127	130	102	73	66	106	90	111	127	118	122	190	133	119	101	101	101	102	56

1 Dit totaal omvat daarenboven : mercerie, linten, patronen; schoenen, pantoffels; allerlei opschikartikelen.
* Voor het verbruik van suiker, zie tabel nr 562.

65³

Maand	Grote ondernemingen gespecialiseerd in kleding			Coöperaties										Winkels met bijhuizen		Groot-handel	Ondernemingen met bijhuizen	
	Heren	Dames	Ondergoed en bijkom. kledingstukken	Algemeen indexcijfer	Bakkerij	Voeding behalve bakkerij	Kleding	Meubilering	Huishouden	Tabak	Boekhandel, papierhandel	Parfumerie, weelde-artikelen	Restaurant tea-room	Verschillende	Onderg. bijkom. kledingstukken opschikartikelen	Schoenen	Algemeen voedingswaren	Voeding
1957 Februari	73	49	60	112	97	116	117	119	104	103	69	104	96	109	95	89	106	113
Maart	138	106	85	120	109	125	120	156	105	94	80	107	121	114	100	92	115	119
April	183	145	124	119	107	123	116	176	100	109	92	120	120	112	112	134	127	117
Mei	157	125	106	123	107	126	119	135	101	93	111	127	119	143	115	142	128	119
Juni	138	104	130	123	104	124	107	113	94	117	130	118	122	180	146	131	124	118
Juli	119	93	157	121	103	126	95	188	92	95	150	127	140	142	140	100	134	119
Augustus	83	64	61	124	109	131	93	147	101	119	147	128	123	143	87	103	134	119
September	101	101	78	123	103	128	104	172	125	98	193	92	105	142	92	95	131	123
Oktober	138	147	100	138	111	146	121	145	137	157	154	135	110	144	114	99	147	129
November	133	105	95	126	105	133	118	179	122	112	152	128	116	110	113	107	132	132
December	122	90	128	147	117	159	143	133	117	137	129	195	127	129	128	132	170	150
1958 Januari	130	92	128											101	97	135	128	
Februari	78	49	58											79	67			

II. — TABAKSVERBRUIK

(Productie en invoer)

Bron : Administratie der Douanen en Accijnzen.

Tijdvak	Sigaren	Sigarillo's	Sigaretten	Rook-, snuif- en pruim-tabak
	(miljoenen stuks)			(tonnen)
1936-1938 Gemid.	16,2	49,4	430	1.097
1956 Gemiddelde	14,4	47,9	740	770
1957 Gemiddelde	15,8	49,7	822	755
1957 Maart	12,3	35,1	724	698
April	13,7	43,9	833	710
Mei	15,2	44,7	904	803
Juni	16,0	56,8	968	826
Juli	15,1	43,6	856	715
Augustus .	15,8	55,3	827	718
September .	18,6	55,1	847	776
Oktober ...	19,7	55,5	1.052	1.007
November .	18,0	64,0	763	710
December .	15,7	58,2	571	655
1958 Januari ...	14,3	31,9	898	779
Februari ...	11,7	26,0	706	611
Maart	12,7	36,9	801	627

III. — SLACHTINGEN IN DE 12 VOOR-

NAAMSTE SLACHTHUIZEN VAN HET LAND

Tijdvak	Grootvee (Ossen, stieren, koeien, varzen)	Paarden	Kalveren	Varkens, biggen	Schapen, lammeren, geiten
	(duizenden)				
1936-1938 Gemid.	16,5	0,7	12,2	26,7	6,5
1956 Gemiddelde	19,1	3,5	9,5	33,9	5,1
1957 Gemiddelde	18,8	2,6	8,8	33,7	4,7
1957 Februari ...	18,3	2,8	7,7	32,2	5,4
Maart	17,5	2,8	10,2	30,7	5,0
April	18,9	2,7	9,0	35,3	3,5
Mei	20,0	2,7	10,5	36,7	3,0
Juni	16,4	2,2	9,5	33,3	1,8
Juli	19,5	2,1	10,5	37,1	1,7
Augustus .	16,9	2,2	8,1	31,2	1,7
September .	19,2	2,4	8,0	33,7	3,1
Oktober ...	22,0	2,7	9,1	36,6	5,9
November .	19,3	2,7	7,3	31,4	7,9
December .	19,3	3,4	7,8	33,9	8,6
1958 Januari	20,0	3,1	8,2	31,9	8,0
Februari ...	17,1	2,7	7,4	29,4	5,3

VERVOER

I. — BEDRIJVIGHEID VAN DE NATIONALE MAATSCHAPPIJ VAN BELGISCHE SPOORWEGEN 70¹

a) Bedrijfsontvangsten en -uitgaven

(miljoenen franken)

Tijdvak	Ontvangsten				Uitgaven	Overschot der totale ontvangsten op de uitgaven	Bedrijfscoëfficiënt
	Reizigers en bagage	Goederen	Diversen ²	Totaal			
1938 Gemiddelde ¹	74	147	5	226	239	— 13	106
1955 Gemiddelde	319	604	111	1.034	996	38	96
1956 Gemiddelde	334	628	135	1.097	1.053	44	96
1956 September	345	613	130	1.088	1.028	60	94
Oktober	326	703	136	1.165	1.081	84	93
November	302	684	131	1.117	1.056	61	95
December	359	610	144	1.113	1.079	34	97
1957 Januari	330	657	104	1.091	1.071	20	99
Februari	288	619	91	998	1.021	— 23	102
Maart	334	662	95	1.091	1.061	30	97
April	337	637	91	1.065	1.044	21	98
Mei	331	646	91	1.068	1.057	11	99
Juni	240	594	113	1.047	1.021	26	97
Juli	402	506	98	1.006	1.050	— 44	104
Augustus	393	600	91	1.084	1.059	25	98
September	362	591	89	1.042	1.057	— 15	101
Oktober	324	647	96	1.067	1.066	1	100
November	320	601	90	1.011	1.072	— 61	106

¹ Nord-Belge inbegrepen.

² Incl. de toelagen van de Staat als vergoeding voor de ontoereikende tarieven en de verhoging van de prijs der brandstoffen.

b) Aantal wagens aan de nijverheid geleverd ¹

c) Transportstatistiek

1° Algemeen spoorverkeer

70²

Tijdvak	A	B	C	A + C	Reizigers		Wagenladingen ²				
					Aantal	Reizigers-km.	Vervoerde tonnen	Ton-km.			Totaal
								Belgisch binnenl. vervoer	Internat. vervoer	Doorvoer	
(duizenden)				(miljoenen)		duizenden	(miljoenen)				
1938 Gemiddelde ³	389	115	91	480	16,8	535	6.169	186	154	88	428
1955 Gemiddelde	279	100	67	346	19,4	654	5.745	175	261	111	547
1956 Gemiddelde	279	93	68	347	20,4	694	5.874	184	264	129	577
1956 September	274	83	65	339	20,0	671	5.647	180	254	115	549
Oktober	316	102	72	388	21,2	700	6.655	220	282	138	640
November	295	100	73	368	21,6	713	6.316	202	266	138	606
December	272	96	78	350	21,9	733	6.028	179	274	151	604
1957 Januari	266	96	75	341	v22,2	v725	5.908	168	272	166	606
Februari	254	95	70	324	v20,5	v664	5.530	168	257	137	562
Maart	277	98	77	354	v21,2	v697	6.026	183	275	141	599
April	273	95	69	342	v21,0	v713	5.813	177	259	132	568
Mei	277	95	74	351	v21,7	v737	5.975	184	275	127	586
Juni	254	86	67	321	v20,0	v694	5.340	164	241	126	531
Juli	208	68	62	270	v18,6	v723	4.169	126	175	123	424
Augustus	266	88	65	331	v20,0	v754	5.536	167	253	115	535
September	256	82	62	318	v20,6	v695	5.403	163	259	105	527
Oktober	290	90	68	358	v21,5	v707	6.077	189	279	110	577
November	260	85	66	326	v22,1	v722	5.693	172	260	111	543

A. — Aantal wagens aan de nijverheid afgeleverd en belast bij het vertrek aan de Belgische stations (incl. deze voor het vervoer van kolen, cokes en briketten).

B. — Aantal wagens meer speciaal voor het vervoer van kolen, cokes en briketten afgeleverd.

C. — Aantal geladen wagens komend van vreemde netten en bestemd, hetzij voor stations van het net van de Maatschappij, hetzij voor stations van andere netten.

¹ Spoorwagens van de Nationale Maatschappij en van particulieren.

² Vanaf januari 1956, militair vervoer *inbegrepen*.

³ Nord-Belge inbegrepen, behalve wat de ton-km. betreft.

c) Transportstatistiek

70³

2° Vervoer der voornaamste zware goederen

A. — Gezamenlijk verkeer ¹

Tijdvak	Tonnen-km.	Totaal	Landbouw- en voedings- produkten	Brand- stoffen	Nijver- heids- oliën	Ertsen	Metaal- waren	Bouw- materiaal, produkten der groef- bedrijven	Textiel	Schei- kundige produkten	Diversen
	(miljoenen)										
1955 Gemiddelde ...	547	5.745	185	2.425	79	946	792	1.011	27	259	21
1956 Gemiddelde ...	577	5.874	181	2.306	83	980	918	1.016	25	298	67
1956 September ...	549	5.647	97	2.076	74	994	888	1.137	55	265	61
Oktober	640	6.655	391	2.510	87	1.084	1.030	1.136	30	318	69
November	606	6.316	503	2.538	92	932	894	974	17	301	65
December	604	6.028	269	2.371	98	1.037	992	864	24	308	65
1957 Januari	606	5.908	123	2.461	98	1.006	996	793	25	341	65
Februari	562	5.530	107	2.355	78	919	951	738	22	296	64
Maart	599	6.026	130	2.494	76	999	1.011	917	27	298	74
April	568	5.813	106	2.392	71	969	1.013	931	25	231	75
Mei	586	5.975	89	2.418	69	1.059	953	1.016	27	264	80
Juni	531	5.340	75	2.159	63	940	837	902	23	271	70
Juli	424	4.169	82	1.795	55	546	571	814	16	216	74
Augustus	535	5.536	84	2.229	63	1.037	817	949	19	277	61
September ...	527	5.403	80	2.089	68	1.035	843	914	25	283	66
Oktober	577	6.077	412	2.263	80	1.082	915	950	17	290	68
November	543	5.693	455	2.183	74	1.018	783	783	16	262	62

¹ Vanaf januari 1956, militair vervoer inbegrepen.B. — Belgisch binnenlands verkeer ¹70⁴

Tijdvak	Totaal	Landbouw- en voedings- produkten	Brand- stoffen	Nijver- heids- oliën	Ertsen	Metaal- waren	Bouw- materiaal, produkten der groef- bedrijven	Textiel	Schei- kundige produkten	Diversen	II
											Nationale Maatsch. van Buurt- spoorweg. Vervoerde T.-km. (duizend.)
1955 Gemiddelde ...	3.028	95	1.596	29	180	307	688	8	122	3	1.201
1956 Gemiddelde ...	3.055	86	1.591	30	175	334	682	4	138	15	965
September ...	2.971	33	1.426	26	186	336	788	30	133	13	768
Oktober	3.595	272	1.753	31	206	383	772	7	156	15	1.734
November	3.408	360	1.720	34	173	328	639	1	136	17	2.000
December	3.024	126	1.650	33	183	341	549	2	128	12	1.135
1957 Januari	2.874	26	1.665	36	148	360	494	1	129	15	556
Februari	2.809	25	1.648	29	146	348	471	1	129	12	551
Maart	3.070	28	1.709	31	159	372	605	1	143	22	708
April	3.013	21	1.674	30	172	348	627	1	119	21	627
Mei	3.107	20	1.712	38	172	334	678	1	135	27	726
Juni	2.786	25	1.558	24	160	259	599	1	135	25	625
Juli	2.109	30	1.181	16	94	145	497	1	119	26	504
Augustus	2.899	25	1.571	24	159	323	635	6	134	22	649
September ...	2.802	27	1.463	25	159	342	620	10	135	21	666
Oktober	3.286	304	1.622	26	179	342	653	1	141	18	1.567
November	3.052	320	1.548	24	147	276	577	1	142	17	1.735

¹ Vanaf januari 1956, militair vervoer inbegrepen.

* Het cijfer voor december 1957 bedraagt 654.

III. — HAVENVERKEER

71¹

a) Haven van Antwerpen

Bronnen : Havendienst der stad Antwerpen en Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Tijdvak	Zeevaart						Binnenvaart					
	Aangekomen			Vertrokken			Aangekomen			Vertrokken		
	Aantal schepen	Belgische netto-tonne-maat (duisend. register-tonnen)	Goederen (duisend. metrieke tonnen) 1	Aantal schepen		Goederen (duisend. metrieke tonnen)	Aantal schepen	Laad-vermogen (duisend. m ³)	Goederen (duisend. metrieke tonnen) 2	Aantal schepen	Laad-vermogen (duisend. m ³)	Goederen (duisend. metrieke tonnen) 2
geladen				op ballast								
1956 Gemiddelde ...	1.299	3.172	1.865	1.087	206	1.279	4.032	1.850	719	3.957	1.821	1.194
1957 Gemiddelde ...	1.325	3.296		1.116	204		4.109	1.925	753	4.014	1.890	1.167
1957 Februari	1.295	2.900	1.535	1.081	172	1.400	3.738	1.779	742	3.723	1.748	1.054
Maart	1.408	3.231	1.673	1.198	211	1.253	4.145	1.937	833	4.012	1.839	1.106
April	1.296	3.193	1.847	1.108	185	1.241	4.121	1.918	807	4.036	1.911	1.135
Mei	1.321	3.306	1.728	1.134	191	1.403	4.159	1.929	751	4.023	1.897	1.178
Juni	1.213	3.158	1.743	1.032	192	1.187	3.819	1.756	670	3.709	1.715	1.087
Juli	1.311	3.240	1.929	1.100	212	1.311	3.960	1.840	724	4.079	1.899	1.169
Augustus	1.321	3.425	1.969	1.114	206	1.014	4.324	2.013	749	4.057	1.910	1.261
September	1.266	3.154	1.940	1.040	211	1.169	4.084	1.982	795	3.997	1.897	1.147
Oktober	1.385	3.589	1.752	1.175	229	1.190	4.220	2.029	794	4.322	2.102	1.321
November	1.342	3.503	1.926	1.134	184	1.247	4.094	1.953	728	3.999	1.933	1.170
December	1.367	3.560		1.122	205		4.276	2.011	690	4.012	1.893	1.157
1958 Januari	1.310	3.432		1.155	188		4.338	2.076	724	4.265	2.029	1.277
Februari	1.292	3.318		1.102	169		3.919	1.906	771	3.760	1.842	1.103

1 Internationaal verkeer. — 2 Internationaal en binnenlands verkeer.

b) Haven van Gent

71²

Bronnen : Havendienst van Gent en Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Tijdvak	Zeevaart						Binnenvaart	
	Aangekomen			Vertrokken			Goederen 1	
	Aantal schepen	Tonnemaat (duizenden registerton.)	Goederen (duizenden metrieke tonnen) 1	Aantal schepen	Tonnemaat (duizenden registerton.)	Goederen (duizenden metrieke tonnen) 1	Gelost	Geladen
(duizenden metrieke tonnen)								
1956 Gemiddelde	196	178	216	195	177	82	143	92
1957 Gemiddelde	213	171		213	171			
1957 Februari	233	162	198	224	157	70	154	86
Maart	238	169	224	238	172	72	153	86
April	209	149	152	218	149	78	156	119
Mei	207	194	248	205	192	70	172	159
Juni	239	194	224	233	189	123	175	119
Juli	217	189	275	214	186	74	198	106
Augustus	228	183	197	237	195	53	164	91
September	191	180	208	191	172	86	141	80
Oktober	210	155	189	201	149	99	148	75
November	186	151	231	191	149	53	124	78
December	192	160		189	159			
1958 Januari	204	168		207	155			
Februari	184	172		163	145			

1 Internationaal verkeer.

IV. — ALGEMENE BEWEGING DER BINNENSCHIEPVAART

72

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Tijdvak	Geladen schepen														
	Binnen-verkeer		Invoer		Uitvoer		Door-voer		Gehele verkeer		Binnen-verkeer		Gehele verkeer		
	(aantal)		(duizenden metrieke tonnen)		(miljoenen ton-km.)		(aantal)		(duizenden metrieke tonnen)		(miljoenen ton-km.)		(aantal)		(duizenden metrieke tonnen)
1955 Gemiddelde	7.161	3.845	3.379	698	15.083	1.881	1.370	1.319	167	4.737	184,8	92,1	84,8	23,1	384,8
1956 Gemiddelde	7.348	3.713	3.230	578	14.869	1.930	1.372	1.218	139	4.659	186,0	89,5	79,2	19,7	374,4
1956 Augustus	7.730	4.401	3.710	582	16.423	2.023	1.591	1.362	147	5.123	194,6	104,8	89,0	22,2	410,6
September	8.240	4.216	3.379	483	16.318	2.125	1.544	1.273	115	5.057	206,3	101,6	79,1	17,3	404,3
Oktober	8.434	4.368	3.725	516	17.043	2.185	1.605	1.391	126	5.307	210,7	107,8	87,9	17,6	424,0
November	7.835	3.739	3.115	498	15.187	2.075	1.388	1.177	121	4.761	192,9	91,3	80,5	16,3	381,0
December	7.635	3.748	3.070	572	15.025	2.026	1.454	1.172	136	4.788	194,5	93,9	74,7	18,1	381,2
1957 Januari	5.867	3.149	2.647	470	12.133	1.897	1.393	1.097	117	4.504	184,3	87,5	70,6	17,2	359,6
Februari	5.909	3.445	2.458	464	12.276	1.627	1.406	926	108	4.067	154,7	86,0	54,3	13,8	308,8
Maart	7.704	4.088	3.467	637	15.896	1.967	1.494	1.175	160	4.796	202,2	98,7	83,5	23,0	407,4
April	7.556	4.290	3.460	584	15.890	1.957	1.580	1.233	147	4.917	196,7	112,5	87,1	20,9	417,2
Mei	7.799	4.471	3.852	785	16.907	2.058	1.605	1.309	196	5.168	203,6	113,2	88,3	28,1	433,2
Juni	7.154	3.996	3.634	778	15.562	1.828	1.407	1.197	191	4.623	176,7	98,3	83,1	27,9	386,0
Juli	6.548	4.032	3.157	845	14.582	1.705	1.446	1.097	212	4.460	168,7	97,6	76,3	32,1	374,7
Augustus	7.486	3.993	3.155	664	15.298	2.055	1.373	1.125	173	4.726	200,5	90,3	72,8	26,1	389,7

**BUITENLANDSE HANDEL
VAN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE**

**NOMENCLATUUR DER AFDELINGEN VAN DE BIJZONDERE HANDEL
VOLGENS DE TYPE-CLASSIFICATIE VAN DE INTERNATIONALE HANDEL (T.C.I.H.)**

75

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Tijdvak	(0) Voedings- waren	(1) Dran- ken en tabak	(2) Niet eetbare grond- stoffen behalve brand- stoffen	(3) Mine- rale brand- stoffen, smeer- middel- en der- gelijke prod.	(4) Oliën en vetten van dierlijke of plant- aardige oorsprong	(5) Schei- kundige produk- ten	(6) Fabri- katen hoofdza- kelijk gerang- schikt volgens grond- stof	(7) Ma- chines en vervoer- mate- riaal	(8) Diverse fabri- katen	(9) Niet elders genoem- de goe- deren	Totaal	Gemid- delde prijs per ton (fran- ken)	Uitvoer-(+) of invoersaldo (-) van de han- delsbalans (miljoenen franken)	Verhou- ding van uitvoer tot invoer in pct.
<i>Invoer.</i>														
Waarde (miljoenen franken)														
1956 Gemiddelde ...	1.807	191	3.046	1.519	143	732	3.203	2.376	579	39	13.635	2.982		
1957 Gemiddelde ...	1.783	215	3.153	1.848	138	837	3.192	2.429	677	30	14.302	3.033		
1957 Februari	1.721	185	3.083	1.805	218	848	3.320	2.478	599	28	14.285	3.265		
Maart	1.775	200	3.410	1.918	170	897	3.198	2.476	728	31	14.803	3.131		
April	1.721	212	3.286	1.921	152	862	3.598	2.659	714	34	15.159	3.206		
Mei	1.694	213	3.465	1.801	79	822	3.283	2.497	691	30	14.575	3.132		
Juni	1.600	214	3.037	1.692	89	772	3.111	2.528	606	27	13.676	3.082		
Juli	1.726	198	3.227	1.861	117	802	3.064	2.302	691	25	14.013	2.979		
Augustus	1.691	185	3.294	1.787	125	743	3.013	2.152	668	30	13.688	2.786		
September	1.473	208	2.732	1.971	131	806	2.814	2.246	779	24	13.184	2.672		
Oktober	1.779	245	3.076	1.725	102	929	3.447	2.505	818	32	14.658	2.974		
November	1.810	239	2.848	1.845	100	809	3.131	2.343	681	34	13.840	2.902		
December	2.148	270	3.035	1.759	123	785	2.787	2.454	602	31	13.994	3.010		
1958 Januari											v13.312	v2.900		
<i>Uitvoer.</i>														
1956 Gemiddelde ...	518	26	907	807	90	854	7.744	1.511	560	160	13.177	5.169	- 458	96,6
1957 Gemiddelde ...	472	35	918	865	77	918	7.635	1.601	596	158	13.275	5.503	-1.027	92,8
1957 Maart	407	35	1.039	843	132	1.002	8.654	1.908	620	142	14.782	6.003	- 21	99,9
April	424	34	1.018	793	92	905	7.766	1.655	598	142	13.427	5.700	-1.732	88,6
Mei	436	32	973	980	75	848	8.196	1.635	550	166	13.891	5.168	- 684	95,3
Juni	459	31	956	846	54	862	7.666	1.747	547	159	13.327	5.328	- 350	97,4
Juli	462	46	911	910	47	865	6.682	1.640	616	146	12.325	5.184	-1.688	88,0
Augustus	389	44	664	960	58	811	6.137	1.062	585	196	10.906	4.691	-2.782	79,7
September	406	36	840	960	56	1.074	7.359	1.477	697	157	13.062	5.153	- 122	99,1
Oktober	508	32	1.023	941	67	1.020	7.845	1.736	660	171	14.003	5.598	- 655	95,5
November	540	36	758	837	65	969	7.659	1.527	583	158	13.132	5.616	- 708	94,9
December	614	34	885	886	60	796	6.926	1.863	576	147	12.787	5.735	-1.207	91,4
1958 Januari											v14.167	v6.029	v 855	v106,4
Februari											v12.453	v5.697		
<i>Invoer.</i>														
Gewicht (duizenden tonnen)														
1956 Gemiddelde ...	285	17,4	2.444	1.459	11,2	145	160	42,1	5,8	2,0	4.572			
1957 Gemiddelde ...	283	22,4	2.508	1.540	10,1	144	161	39,2	6,6	1,3	4.715			
1957 Februari	247	9,8	2.292	1.430	14,9	166	164	44,1	5,7	1,3	4.375			
Maart	264	10,7	2.449	1.579	11,4	191	168	47,4	6,5	1,4	4.728			
April	252	40,1	2.463	1.585	10,9	150	177	41,8	6,8	1,4	4.728			
Mei	258	11,5	2.572	1.484	6,5	108	167	38,5	6,7	1,4	4.654			
Juni	253	11,5	2.444	1.385	7,1	126	158	46,0	6,0	1,1	4.438			
Juli	302	50,5	2.471	1.537	8,9	143	147	36,3	7,4	0,9	4.704			
Augustus	301	10,7	2.773	1.494	10,0	131	154	31,6	6,4	1,2	4.913			
September	229	10,9	2.720	1.627	10,2	137	155	36,2	7,4	0,9	4.933			
Oktober	293	49,3	2.694	1.504	7,8	145	178	42,5	7,9	1,2	4.928			
November	318	12,7	2.528	1.598	7,1	119	146	31,6	6,7	1,5	4.769			
December	344	14,2	2.432	1.546	9,2	112	143	41,8	6,1	1,2	4.650			
1958 Januari											v4.590			
<i>Uitvoer.</i>														
1956 Gemiddelde ...	70	2,2	490	704	6,0	332	839	30,4	5,7	69,8	2.549			
1957 Gemiddelde ...	52	2,2	466	633	5,3	346	822	26,9	5,8	52,5	2.412			
1957 Maart	44	1,9	435	600	8,6	371	924	30,7	6,8	40,1	2.462			
April	42	2,4	477	587	6,2	311	853	27,5	6,1	43,9	2.356			
Mei	42	2,2	542	756	5,2	335	910	29,1	5,9	60,3	2.688			
Juni	49	2,0	538	621	3,9	331	869	27,2	5,5	54,7	2.501			
Juli	50	3,7	560	672	3,6	296	705	29,5	5,6	52,9	2.378			
Augustus	39	3,8	438	691	4,2	329	732	17,8	4,9	65,3	2.325			
September	37	2,0	490	709	4,3	446	763	23,4	6,1	53,5	2.535			
Oktober	66	1,1	447	671	5,0	371	853	28,3	6,3	51,6	2.501			
November	75	2,0	415	594	4,9	380	784	25,9	5,7	51,7	2.338			
December	69	1,8	383	634	4,3	310	736	34,9	5,6	50,6	2.230			
1958 Januari											v2.350			
Februari											v2.186			

WERKLOOSHEID

I. — GEHELE EN GEDEELTELIJKE WERKLOOSHEID

81¹

Bron : Rijkdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

Tijdvak	Aantal gecontroleerde werklozen						Verloren werkdagen		
	Ingeschreven tijdens de maand			Daggemiddelden			geheel werklozen	gedeeltelijk en toevallig werklozen	Totaal
	geheel werklozen	gedeeltelijk en toevallig werklozen	Totaal	geheel werklozen	gedeeltelijk en toevallig werklozen	Totaal			
(duizenden)									
1957 Februari	116	162	278	98	51	149	2.339	1.229	3.568
Maart	112	92	204	86	26	112	2.594	770	3.364
April	96	80	176	78	24	102	1.723	521	2.244
Mei	89	83	172	71	23	94	1.632	536	2.168
Juni	89	109	198	66	27	93	1.926	794	2.720
Juli	80	110	190	64	30	94	1.480	681	2.161
Augustus	77	84	161	62	22	84	1.426	497	1.923
September	88	100	188	63	25	88	1.894	732	2.626
Oktober	85	101	186	64	30	94	1.479	676	2.155
November	101	132	233	80	39	119	1.844	899	2.743
December	128	294	422	98	92	190	2.754	2.583	5.337
1958 Januari	141	252	393	115	89	204	2.761	2.142	4.903
Februari				116	88	204			

II. — INDELING DER GECONTROLEERDE WERKLOZEN PER PROVINCIE

81²

Bron : Rijkdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

Tijdvak	Aantal werkdagen	Aantal werklozen									
		Het Rijk	Antwerpen	Brabant	West-Vlaanderen	Oost-Vlaanderen	Henegouwen	Luik	Limburg	Luxemburg	Namen
(duizenden)											

Daggemiddelde der maand

1957 Februari	24	148,7	31,0	24,5	26,6	31,7	11,7	9,4	7,1	3,2	3,5
Maart	30	112,4	25,8	19,2	19,1	24,2	8,7	7,3	5,0	0,9	2,2
April	22	102,0	23,6	17,4	16,6	22,9	8,4	6,6	4,2	0,4	1,9
Mei	23	94,3	21,1	16,3	15,1	21,4	8,3	6,3	3,7	0,3	1,8
Juni	29	93,6	19,0	17,0	13,8	20,8	8,9	7,9	3,8	0,5	1,9
Juli	23	94,0	18,8	17,3	12,3	21,1	9,7	8,2	3,8	0,7	2,1
Augustus	23	83,6	16,5	15,5	11,2	20,5	7,7	6,4	3,7	0,3	1,8
September	30	87,9	19,8	14,8	12,8	20,5	7,5	6,7	3,6	0,4	1,8
Oktober	23	93,6	22,5	14,2	15,1	21,2	7,5	7,2	3,5	0,5	1,9
November	23	118,9	27,5	18,2	19,7	26,0	10,0	9,4	4,7	0,9	2,5
December	28	189,8	38,9	28,3	34,2	43,8	15,6	13,8	8,9	2,5	3,8
1958 Januari	24	204,0	41,2	28,7	34,3	45,2	17,3	17,3	10,6	4,3	5,1
Februari	24	204,0	39,9	28,0	34,4	46,6	18,1	17,7	10,2	4,1	5,0

Daggemiddelde der week

1958 Januari 26 tot 1-2-58	6	210,0	42,0	29,3	34,1	45,7	18,2	18,2	12,1	5,0	5,4
Februari 2 tot 8 ...	6	192,3	38,6	27,0	31,1	43,3	16,4	16,5	10,1	4,6	4,7
9 tot 15 ...	6	183,8	36,8	25,6	30,4	42,0	16,0	16,0	9,0	3,7	4,3
16 tot 22 ...	6	195,1	38,5	26,1	32,8	44,9	17,5	18,0	9,3	3,6	4,4
23 tot 1/3 ...	6	244,7	45,6	33,5	43,4	56,1	22,4	20,2	12,5	4,6	6,4
Maart 2 tot 8 ...	6	188,1	37,7	25,2	31,2	42,1	15,8	17,9	9,9	3,6	4,7
9 tot 15 ...	6	233,1	46,9	30,3	40,8	52,8	19,3	20,1	13,2	4,3	5,4
16 tot 22 ...	6	217,4	45,9	29,5	34,2	47,7	20,5	18,7	12,6	3,7	4,6
23 tot 29 ...	6	205,6	41,1	25,9	32,2	47,8	25,2	17,1	9,8	2,8	3,7

III. — DAGGEMIDDELDE DER GECONTROLEERDE WERKLOZEN

81³

Bron : Rijkdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

Tijdvak	Totaal			Volledig werklozen			Gedeeltelijk werklozen		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
	(duizenden)								
1956 Gemiddelde	101,4	43,4	144,8	61,4	29,7	91,1	40,0	13,7	53,7
1957 Gemiddelde	83,3	33,5	116,8	55,7	22,2	77,9	27,6	11,3	38,9
1957 Februari	111,7	37,0	148,7	70,5	27,0	97,5	41,2	10,0	51,2
Maart	78,6	33,8	112,4	61,4	25,1	86,5	17,2	8,7	25,9
April	70,4	31,6	102,0	55,7	22,6	78,3	14,7	9,0	23,7
Mei	63,9	30,4	94,3	49,2	21,6	70,8	14,7	8,8	23,5
Juni	64,6	29,0	93,6	46,9	19,4	66,3	17,7	9,6	27,3
Juli	66,1	27,9	94,0	46,5	17,9	64,4	19,6	10,0	29,6
Augustus	57,4	26,2	83,6	44,1	17,9	62,0	13,3	8,3	21,6
September	61,1	26,8	87,9	44,8	18,6	63,4	16,3	8,2	24,5
Oktober	64,1	29,5	93,6	45,5	18,7	64,2	18,6	10,8	29,4
November	81,4	37,5	118,9	57,2	22,7	79,9	24,2	14,8	39,0
December	138,3	51,5	189,8	72,0	26,3	98,3	66,3	25,2	91,5
1958 Januari	153,3	50,7	204,0	85,5	29,5	115,0	67,8	21,2	89,0
Februari	153,4	50,6	204,0	86,6	29,4	116,0	66,8	21,2	88,0

IV. — INDELING DER INGESCHREVEN WERKLOZEN NAAR BEDRIJFSGROEP

81⁴

(Daggemiddelde van het aantal gecontroleerde werklozen) (duizenden)

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

Tijdvak	Landbouw	Boebouw, jacht, visvangst	Mijnen	Steen	Aardewerk, glas	Diamant	Bouw-nijverheid	Hout, ameublement	Metaal	Chemie	Papier	Boek	Textiel	Kleding	Leder, huiden, schoenen, nijverheid	Voeding, tabak	Verkeer	Haven-arbeiders	Scheeps-herstellers	Hotels- en spijshuizen	Huis-personeel	Verzorging	Bedienden	Kunstenaars	Totaal
Volledig werklozen																									
1957 Januari	9,2	0,5	0,9	0,8	4,7	1,4	22,8	4,3	9,1	1,0	0,6	0,6	10,0	6,2	1,9	4,8	7,2	—	—	4,6	2,7	0,2	7,3	0,7	101,5
1957 Februari	9,0	0,5	0,9	0,8	4,5	1,4	21,6	3,9	8,8	1,1	0,6	0,6	9,5	5,3	1,8	5,1	7,0	—	—	4,4	2,7	0,2	7,1	0,7	97,5
1957 Maart	7,6	0,4	0,8	0,6	3,1	1,4	17,7	3,4	8,3	1,0	0,6	0,6	8,8	4,1	1,7	5,3	6,7	—	—	4,1	2,6	0,2	6,8	0,7	86,5
1957 April	6,9	0,5	0,8	0,6	1,7	1,4	15,5	3,0	8,4	1,0	0,6	0,5	8,1	3,6	1,6	5,1	6,0	—	—	3,1	2,5	0,2	6,4	0,8	78,3
1957 Mei	4,2	0,5	1,1	0,6	1,4	1,2	13,1	2,9	7,9	1,0	0,5	0,5	7,6	3,5	1,5	4,5	5,9	—	—	3,1	2,5	0,2	6,2	0,9	70,8
1957 Juni	4,7	0,5	0,8	0,6	1,4	1,2	12,6	2,6	7,1	0,9	0,5	0,5	7,4	3,6	1,4	3,5	5,4	—	—	2,3	2,4	0,2	5,8	0,9	66,3
1957 Juli	4,9	0,5	0,8	0,6	1,3	1,1	12,3	2,5	7,2	0,9	0,5	0,4	7,3	3,8	1,4	3,0	5,3	—	—	1,6	2,4	0,1	5,7	0,8	64,4
1957 Augustus	3,8	0,4	0,9	0,5	1,3	1,0	11,6	2,5	7,1	0,9	0,4	0,4	7,1	3,9	1,4	3,1	5,2	—	—	1,6	2,3	0,2	5,7	0,7	62,0
1957 September	3,9	0,4	0,8	0,5	1,5	1,4	11,3	2,4	7,0	0,9	0,5	0,4	7,1	3,5	1,3	3,2	5,2	—	—	2,9	2,3	0,2	6,0	0,7	63,4
1957 Oktober	2,6	0,4	0,8	0,5	1,9	1,7	11,5	2,5	7,4	0,9	0,5	0,5	7,3	3,4	1,3	3,1	5,3	—	—	3,7	2,2	0,2	5,9	0,6	64,2
1957 November	6,1	0,5	1,0	0,6	3,1	2,1	14,5	3,0	9,0	1,0	0,5	0,5	8,7	4,5	1,5	3,7	6,0	—	—	4,2	2,3	0,2	6,3	0,6	79,9
1957 December	8,5	0,6	1,1	0,8	4,4	1,8	20,3	4,1	10,7	1,1	0,6	0,6	10,6	5,9	1,8	4,7	6,8	—	—	4,1	2,4	0,2	6,5	0,6	98,2
1958 Januari	9,5	0,6	1,1	1,0	5,3	1,7	25,7	4,8	12,9	1,3	0,7	0,6	12,4	7,0	1,9	5,6	8,1	—	—	4,4	2,6	0,3	6,8	0,7	115,0
Gedeeltelijk en toevallig werklozen																									
1957 Januari	1,7	1,5	0,3	1,0	0,8	0,3	41,4	4,0	3,5	0,4	0,1	0,2	5,2	6,2	1,4	1,7	3,3	3,2	0,0	0,4	0,3	0,0	0,3	0,0	77,2
1957 Februari	1,6	1,4	0,1	0,6	0,7	0,3	21,4	2,2	2,2	0,4	0,1	0,2	5,0	4,4	1,1	1,8	3,0	3,7	0,0	0,4	0,3	0,0	0,3	0,0	51,2
1957 Maart	0,5	0,4	0,1	0,1	0,4	0,4	3,5	0,8	1,4	0,3	0,1	0,2	4,0	3,1	1,0	1,8	2,0	4,8	0,0	0,4	0,3	0,0	0,3	0,0	25,9
1957 April	0,5	0,4	0,1	0,1	0,2	0,4	2,0	0,7	1,7	0,4	0,1	0,1	4,3	3,1	1,3	1,4	1,8	4,2	0,0	0,3	0,3	0,0	0,3	0,0	23,7
1957 Mei	0,8	0,3	0,1	0,1	0,2	0,3	1,7	0,6	1,6	0,3	0,1	0,1	4,7	3,1	1,5	1,3	1,5	4,5	0,0	0,3	0,2	0,0	0,2	0,0	23,5
1957 Juni	1,1	0,3	0,3	0,1	0,2	0,3	2,0	0,7	4,2	0,3	0,1	0,1	4,7	3,4	2,3	1,1	1,5	4,0	0,0	0,2	0,2	0,0	0,2	0,0	27,3
1957 Juli	0,8	0,2	0,2	0,2	0,4	0,3	2,0	0,6	5,9	0,3	0,1	0,1	5,2	3,7	1,7	1,6	1,6	4,1	0,0	0,1	0,3	0,0	0,2	0,0	29,6
1957 Augustus	3,8	0,3	0,1	0,1	0,4	0,2	1,9	0,6	1,2	0,4	0,1	0,1	5,1	3,5	0,9	0,9	1,3	3,1	0,0	0,2	0,3	0,0	0,1	0,0	21,6
1957 September	0,9	0,4	0,1	0,1	0,9	0,5	2,4	0,5	1,4	0,3	0,1	0,1	5,3	3,1	0,8	1,0	1,3	4,7	0,0	0,2	0,2	0,0	0,2	0,0	24,5
1957 Oktober	0,6	0,4	0,1	0,1	1,2	0,9	2,1	0,6	2,4	0,4	0,1	0,1	6,5	4,2	1,6	1,0	1,4	5,0	0,0	0,3	0,2	0,0	0,2	0,0	29,4
1957 November	0,7	0,5	0,6	0,2	0,8	0,6	3,7	0,8	3,7	0,5	0,1	0,1	8,6	6,7	2,3	1,1	1,6	5,6	0,1	0,3	0,2	0,0	0,2	0,0	39,0
1957 December	1,5	0,7	0,7	1,0	1,3	0,4	32,3	3,3	6,3	0,7	0,5	0,1	16,4	11,4	3,3	1,9	3,1	5,5	0,1	0,4	0,4	0,0	0,2	0,1	91,6
1958 Januari	1,3	1,5	0,7	2,0	1,4	0,3	31,5	3,3	6,7	0,5	0,3	0,2	15,7	8,9	1,8	1,8	3,6	6,3	0,2	0,4	0,3	0,0	0,3	0,0	89,0
Totaal gecontroleerde werklozen																									
1957 Januari	10,9	2,0	1,3	1,8	5,4	1,7	64,2	8,3	12,6	1,4	0,7	0,8	15,2	12,4	3,3	6,5	10,5	3,2	0,0	4,9	3,0	0,3	7,6	0,7	178,7
1957 Februari	10,7	1,9	1,0	1,4	5,3	1,7	43,0	6,0	11,0	1,4	0,8	0,8	14,5	9,6	2,9	6,9	10,0	3,7	0,0	4,8	2,9	0,3	7,4	0,7	148,7
1957 Maart	8,2	0,8	0,9	0,7	3,4	1,8	21,2	4,2	9,7	1,3	0,7	0,8	12,8	7,2	2,7	7,1	8,7	4,8	0,0	4,5	2,9	0,3	7,0	0,7	112,4
1957 April	7,4	0,8	0,9	0,7	1,9	1,9	17,4	3,7	10,1	1,4	0,7	0,7	12,5	6,6	2,9	6,6	7,3	4,2	0,0	3,4	2,8	0,2	6,6	0,8	102,0
1957 Mei	4,9	0,8	1,3	0,7	1,6	1,6	14,8	3,5	9,5	1,2	0,6	0,6	12,2	6,6	3,0	5,8	7,4	4,5	0,0	3,5	2,7	0,2	6,4	0,9	94,3
1957 Juni	5,8	0,8	1,1	0,7	1,5	1,4	14,5	3,3	11,4	1,2	0,6	0,6	12,1	7,1	3,7	4,6	6,9	4,0	0,0	2,6	2,6	0,2	6,0	0,9	93,6
1957 Juli	5,7	0,7	1,0	0,8	1,7	1,5	14,2	3,1	13,1	1,2	0,6	0,5	12,5	7,5	3,1	4,6	6,9	4,1	0,0	1,7	2,6	0,2	5,9	0,8	94,0
1957 Augustus	4,6	0,8	0,9	0,6	1,7	1,2	13,5	3,1	8,3	1,3	0,5	0,5	12,2	7,4	2,3	4,0	6,5	3,1	0,0	1,8	2,6	0,2	5,8	0,7	83,6
1957 September	4,7	0,8	1,0	0,6	2,5	1,8	13,7	2,9	8,4	1,3	0,6	0,5	12,4	6,5	2,2	4,1	6,5	4,7	0,0	3,2	2,4	0,2	6,2	0,7	87,9
1957 Oktober	3,3	0,8	1,0	0,6	3,1	2,6	13,6	3,1	9,8	1,3	0,5	0,6	13,8	7,6	2,9	4,1	6,7	5,0	0,0	4,0	2,3	0,2	6,1	0,6	93,6
1957 November	6,7	1,0	1,5	0,8	3,9	2,7	18,3	3,9	12,7	1,5	0,6	0,6	17,2	11,2	3,9	4,8	7,6	5,6	0,1	4,5	2,5	0,2	6,5	0,6	118,9
1957 December	10,0	1,3	1,8	1,8	5,7	2,2	52,6	7,4	17,0	1,8	1,1	0,7	27,0	17,3	5,1	6,6	9,9	5,5	0,1	4,5	2,8	0,2	6,7	0,7	189,8
1958 Januari	10,8	2,1	1,8	3,0	6,7	2,0	57,2	8,1	19,6	1,8	1,0	0,8	28,1	15,9	3,7	7,4	11,7	6,3	0,2	4,8	2,9	0,3	7,1	0,7	204,0

BANK- EN GELDSTATISTIEKEN

I. — BELGIE EN BELGISCH-KONGO ALGEMENE STATEN DER BANKEN ¹

85¹

(miljoenen franken)

Posten	1957 30 juni	1957 31 juli	1957 31 augustus	1957 30 september	1957 31 oktober	1957 30 november	1957 31 december	1958 31 januari
ACTIVA								
A. Spaargelden (art. 15, koninkl. besl. 42)	—	—	—	—	—	—	—	—
B. Beschikbare en vlottende middelen :								
Kas, Nationale Bank, Postrekening ...	3.320	3.229	3.082	3.118	2.798	2.845	5.908	2.624
Daggeld	2.372	1.649	1.796	1.333	1.150	1.402	848	1.111
Bankiers	4.905	4.858	5.048	5.657	5.255	5.219	4.304	5.121
Moedermaatsch., filialen en dochterm.	1.181	978	963	901	911	925	1.066	828
Andere te innen waard. op korte term.	5.116	4.546	4.170	4.010	4.479	4.630	4.481	4.224
Wissels	45.220	43.403	43.725	42.139	43.360	44.747	44.270	44.562
a) Handelswissels ²	13.398	12.416	13.273	12.782	13.851	15.083	15.596	14.265
b) Overheidsf. herdisc. bij N.B.B.	9.678	9.431	10.963	11.352	11.294	14.566	14.156	16.793
c) Overheidsf. mob. bij N.B.B. tot beloop van 95 pct.	22.144	21.556	19.489	18.005	18.215	15.098	14.518	13.504
Prolongaties en voorschot. op effecten	1.316	1.316	1.284	1.222	1.173	1.093	1.114	1.175
Debiteuren wegens verstrekte accept.	10.902	10.482	9.921	9.239	9.080	8.833	9.326	9.166
Diverse debiteuren	21.650	22.827	23.085	23.187	23.209	21.407	21.638	21.765
Effecten	26.751	25.624	25.574	25.615	25.219	24.820	24.474	24.402
a) Belegde wettelijke reserve	298	298	298	297	294	294	295	295
b) Belgische overheidsfondsen	23.720	22.826	22.780	22.819	22.417	22.032	21.692	21.787
c) Buitenlandse overheidsfondsen ...	78	78	78	78	78	78	78	78
d) Bankaandelen	1.139	1.139	1.139	1.139	1.140	1.140	1.113	1.129
e) Andere fondsen	1.516	1.283	1.278	1.282	1.289	1.276	1.296	1.113
Diversen	1.027	925	934	1.006	1.089	1.086	976	928
Niet gestort kapitaal	6	5	5	5	5	5	5	5
Totaal beschikbare en vlottende middelen	123.766	119.842	119.587	117.432	116.729	117.012	118.410	115.911
C. Vastgelegde middelen :								
Oprichtings- en eerste inrichtingskost.	20	20	21	22	24	24	21	21
Gebouwen	989	991	991	986	987	993	1.001	1.000
Part. in dochtermaatsch. voor immob.	267	267	267	267	267	267	267	267
Vord. op dochtermaatsch. voor immob.	323	325	326	328	325	331	340	333
Materieel en meubilair	122	125	128	126	128	129	121	123
Totaal vastgelegde middelen ...	1.721	1.728	1.733	1.729	1.731	1.744	1.750	1.744
Totaal der activa ...	125.487	121.570	121.320	119.161	118.460	118.756	120.160	117.655
PASSIVA								
A. Spaargelden (art. 15, koninkl. besl. 42)	—	—	—	—	—	—	—	—
B. Oopdraagbaar :								
Bevoorr. of gewaarborgde schuldeisers	1.559	1.013	1.537	1.151	729	395	296	994
Daggeld	63	100	94	70	88	22	90	39
Bankiers	8.425	8.104	8.410	8.239	7.375	7.990	6.786	6.509
Moedermaatsch., filialen en dochterm.	1.765	1.601	1.574	1.798	1.761	1.630	2.054	1.577
Geaccepteerde wissels	10.902	10.482	9.921	9.239	9.080	8.833	9.326	9.166
Andere te bet. waarden op korte term.	2.669	2.665	2.707	2.311	2.530	2.619	2.255	2.370
Crediteuren wegens wissels ter incasso	792	715	708	753	779	848	861	770
Deposito's en crediteuren	82.912	80.310	79.813	78.723	78.567	78.924	81.113	78.661
a) Dad. opvr. en op ten h. 30 d. ³	72.908	70.693	69.737	68.587	68.703	68.029	69.307	65.867
b) Op meer dan 30 dagen	10.004	9.617	10.076	10.136	9.864	10.895	11.806	12.794
Obligaties en kasbons	4.394	4.369	4.460	4.536	4.659	4.794	4.938	5.045
Nog te storten bedr. op fonds. en part.	627	627	627	630	630	629	634	627
Diversen	3.338	3.529	3.413	3.599	4.193	3.996	3.622	3.869
Totaal opdraagbaar ...	117.446	113.515	113.264	111.049	110.391	110.680	111.975	109.627
C. Niet opdraagbaar :								
Kapitaal	4.692	4.707	4.707	4.765	4.746	4.749	4.844	4.679
Niet beschikb. res. wegens uitgiftpr. .	144	144	144	141	140	140	139	140
Wettelijke res. (art. 13, kon. besl. 185)	302	302	302	302	298	299	299	299
Beschikbare reserve	2.823	2.823	2.823	2.824	2.814	2.818	2.825	2.834
Reservefondsen	80	79	80	80	71	70	78	76
Totaal niet opdraagbaar ...	8.041	8.055	8.056	8.112	8.069	8.076	8.185	8.028
Totaal der passiva ...	125.487	121.570	121.320	119.161	118.460	118.756	120.160	117.655

¹ De globale staat bevat, wat betreft de banken, welke hun bedrijvigheid gedeeltelijk in het buitenland of in de kolonie uitoefenen, slechts de bestanddelen der activa en passiva van de Belgische zetels. De saldi van de rekeningen geopend door deze laatste op naam van de in het buitenland of in de kolonie gevestigde zetels zijn opgenomen onder de rubriek « Moedermaatschappij, Filialen en Dochtermaatschappijen ».

² De portefeuille van de Nationale Bank van België en de parastatale instellingen aan wissels door de banken herdisoncontoor, beliep op 30 juni, 31 juli, 31 augustus, 30 september, 31 oktober, 30 november, 31 december 1957 en 31 januari 1958 respectievelijk fr 12.342, 12.448, 11.640, 12.293, 12.337, 11.228, 12.804 en 12.423 miljoen die niet bevat zijn in de handelswissels.

³ Incl. de deposito's ingeschreven in boekjes waarover slechts kan beschikt worden ten belope van 5.000 frank per periode van veertien dagen en ten belope van ten hoogste 50.000 frank per periode van veertien dagen, mits een vooropzeg van ten minste veertien dagen. Voor de maanden juni, juli, augustus, september, oktober, november, december 1957 en januari 1958 beliepen deze deposito's respectievelijk fr 10.711, 10.721, 10.731, 10.704, 10.618, 10.522, 10.513 en 10.608 miljoen.

WEEKSTATEN VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIE

85²

(miljoenen franken)

Posten	1958 27 februari	1958 6 maart	1958 13 maart	1958 20 maart	1958 27 maart	1958 3 april	1958 10 april	1958 17 april
ACTIVA								
Goudvoorraad	48.369	48.220	49.570	49.569	49.905	49.902	49.930	51.064
Tegoed op het buitenland	1.758	1.211	1.213	1.076	805	1.232	1.360	1.479
Te ontvangen deviezen en goud	923	923	1.422	1.422	1.422	1.422	1.422	1.422
Vorderingen op het buitenland in het kader van betalingsakkoorden :								
a) E.B.U.	7.080	7.032	7.439	7.439	7.439	7.391	7.391	7.671
b) landen, leden van de E.B.U.	1.331	2.603	1.142	1.886	2.036	2.290	2.829	1.694
c) andere landen	797	858	866	937	859	955	840	865
Deb. weg. termijnverk. v. dev. en goud	945	122	97	156	156	549	549	549
Handelspapier op België	8.215	8.755	8.168	7.457	7.171	7.558	6.981	6.771
Voorschotten op onderpand	828	704	532	441	390	1.190	572	838
Overheidseffecten (art. 20 der statuten. Overeenkomsten van 14 september 1948 en 15 april 1952) :								
a) schatkistcertificaten	8.965	8.490	9.090	8.240	8.365	8.790	8.865	7.565
b) papier uitgegeven door instellingen waarvan de verbintenissen door de Staat gewaarborgd zijn	41	41	41	40	40	40	40	40
c) andere Belgische overheidseffecten .	—	—	—	—	—	—	—	—
Deel- en pasmunt	730	709	725	735	705	680	675	684
Tegoed bij de Dienst der Postchecks ...	2	1	2	2	2	1	2	2
Geconsolideerde vordering op de Staat (art. 3, § b van de wet v. 28 juli 1948)	34.397	34.243	34.243	34.243	34.243	34.243	34.243	34.243
Overheidsfondsen (art. 18 en 21 der stat.)	2.368	2.368	2.375	2.375	2.375	2.375	2.375	2.375
Gebouwen, materieel en meubelen	1.416	1.416	1.416	1.416	1.416	1.416	1.416	1.416
Waarden van de Pensioenkas van het Personeel	1.002	999	999	1.001	1.001	999	999	1.002
Diversen	447	517	566	494	565	527	502	554
	119.614	119.212	119.906	118.929	118.895	121.560	120.991	120.234

PASSIVA

Bankbiljetten in omloop	109.468	111.243	110.188	109.509	109.629	112.597	111.973	110.725
Rekeningen-courant :								
gewone rekening	18	11	18	24	18	12	23	3
rekeningen Akkoord voor Econ. Samenwerking .	20	19	19	19	19	19	19	19
Schatkist { Buitengewone conjunctuurtaks (Wet van 12-3-1957)	357	357	301	351	351	356	356	370
Banken in het buit. : gew. rekening.	185	350	350	189	184	167	174	193
Diverse rekeningen-courant	2.504	1.195	2.517	2.251	2.163	1.344	1.421	1.835
Verbintenissen tegenover het buitenland in het kader van betalingsakkoorden :								
Landen, leden van de E.B.U.	219	115	143	173	181	256	220	184
Andere landen	283	249	221	178	174	201	186	184
Totaal der verbintenissen op zicht	113.054	113.539	113.757	112.694	112.719	114.952	114.372	113.513
Speciale provisie :								
Overeenkomst van 14-9-54 : N.M.K.N.	650	550	550	550	550	550	550	625
Te leveren deviezen en goud	1.902	1.132	1.603	1.680	1.608	2.000	1.999	2.006
Pensioenkas van het Personeel	1.002	999	999	1.001	1.001	999	999	1.002
Diversen	627	613	618	625	638	680	692	709
Kapitaal	400	400	400	400	400	400	400	400
Reserves en afschrijvingsrekeningen	1.979	1.979	1.979	1.979	1.979	1.979	1.979	1.979
	119.614	119.212	119.906	118.929	118.895	121.560	120.991	120.234

MAANDSTATEN
VAN DE CENTRALE BANK VAN BELGISCH-KONGO EN RUANDA-URUNDI

85³

(miljoenen franken)

Posten	1957 31 juli	1957 31 augustus	1957 30 september	1957 31 oktober	1957 30 november	1957 31 december	1958 31 januari	1958 28 februari
ACTIVA								
Goudvoorraad	5.621	5.514	5.184	4.080	4.028	4.032	3.810	3.896
Tegoed in deviezen omzetbaar in goud ...	2.542	2.384	2.353	2.357	2.464	2.368	2.697	2.431
Tegoed in Belgische franken :								
Banken en diverse organismen	1	1	1	1	1	1	—	1
Certificaten der Belgische Schatkist ...	927	764	609	409	274	100	300	550
Andere tegoeden	591	692	587	657	552	616	617	483
Tegoed in andere deviezen	40	25	29	24	27	24	25	26
Te ontvangen buitenlandse deviezen en goud	—	137	64	1.063	1.063	1.058	1.058	922
Debiteuren wegens termijnverkoop van deviezen en goud	—	—	8	5	5	—	—	2
Handelspapier op Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi	385	337	247	284	271	303	190	213
Voorsch. op overheidsf. en edele stoffen .	563	500	560	198	181	17	51	10
Tegoed bij de diensten der Postchecks ...	6	11	7	8	7	10	10	5
Overheidseffecten (stat. : art. 6, § 1, n ^o 3) Uitgegeven door Belgisch-Kongo	90	10	—	60	235	310	305	165
Voorschotten (Stat. : art. 6, § 1, n ^o 4, litt. a en c) aan organ. opper. of be- heerd door bijz. wett. bep. of waarv. de verbintenissen gewaarb. zijn door Belgisch-Kongo	213	241	232	262	297	282	285	284
Belgische overheidseff. uitgeg. in Kong. fr.	3.390	3.190	2.990	2.790	2.590	2.390	2.034	1.825
Overheidsfondsen :								
Stat. : art. 6, § 1, n ^o 12 en 13	1.055	1.096	1.124	1.169	1.192	1.190	1.201	1.209
Stat. : art. 6, § 2, n ^o 4, al. 2	186	190	192	197	159	157	168	188
Gebouwen, materieel, meubelen	253	260	267	277	281	301	307	310
Diversen	173	191	192	226	218	132	109	123
	16.036	15.543	14.646	14.067	13.845	13.291	13.167	12.643

PASSIVA								
Biljetten en metalen munten in omloop ...	5.913	5.953	5.810	5.657	5.589	5.885	5.795	5.814
Rekeningen-courant en div. crediteuren :								
Belgisch-Kongo	5.465	5.132	5.152	4.559	4.043	3.310	2.790	1.878
Ruanda-Urundi	187	176	168	102	81	30	15	10
Diverse rekeningen-courant	1.309	1.083	1.100	1.470	1.577	1.667	1.699	1.934
Te betalen waarden	198	193	147	282	183	316	238	275
Totaal der verbintenissen op zicht	13.072	12.537	12.377	12.070	11.473	11.208	10.537	9.911
Crediteuren wegens termijnaankopen van deviezen en goud	—	25	—	—	—	—	—	—
Verbindenissen in Belgische franken :								
Op zicht	1.127	1.022	628	864	1.082	1.011	1.070	1.075
Op termijn	961	863	659	131	179	141	113	89
Verbindenissen in buitenlandse deviezen :								
In omzetbare deviezen	5	5	—	—	87	2	523	520
In andere deviezen	12	15	17	12	16	9	10	10
Te leveren buitenlandse deviezen en goud	—	201	70	62	62	56	56	171
Diversen	453	469	489	522	540	458	452	461
Kapitaal	150	150	150	150	150	150	150	150
Reserve- en afschrijvingsfonds	256	256	256	256	256	256	256	256
	16.036	15.543	14.646	14.067	13.845	13.291	13.167	12.643

Maand	Postrekeningen 1 3	Maand	Dadelijk opvraagbare deposito's bij de banken 2 3
1957 Januari	4,55	1956 November	2,14
Februari	4,08	December	2,26
Maart	3,92	1957 Januari	2,06
April	4,24	Februari	2,05
Mei	4,10	Maart	2,03
Juni	4,01	April	2,28
Juli	3,99	Mei	2,25
Augustus	4,01	Juni	2,11
September	3,85	Juli	2,10
Oktober	4,07	Augustus	2,00
November	4,53	September	1,96
December	4,47	Oktober	2,05
1958 Januari	4,40	November	2,28
Februari	4,21	December	2,36
Maart	4,03	1958 Januari	2,13

1 Zie tabel nr 86.

2 Voor de samenstelling : zie *Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting* oktobernummer 1950, blz. 222.

3 Cijfers herleid tot type-maand van 25 dagen.

N. B. — De coëfficiënten van omloopsnelheid en postrekeningen en der dadelijk opvraagbare deposito's bij de banken kunnen niet met elkaar vergeleken worden daar zij niet op dezelfde grondslagen berekend worden. De coëfficiënten betreffende de bankrekeningen zijn nauwkeuriger.

BINNENLANDSE GELDHOEVEELHEID

(in miljarden franken)

Einde maand	Chartaal geld			Giraal geld in handen van					Totale geldhoeveelheid	Procent chartaal geld	Veranderingen van de totale geldhoeveelheid	
	Biljetten en munten van de Schatkist	Biljetten van de Nationale Bank van België	Chartale geldhoeveelheid *	de Schatkist en de lagere publiekrechtelijke lichamen	de bedrijven en particulieren **			Girale geldhoeveelheid				
					Rekeningen-courant bij de Nationale Bank van België *	Tegoeden op postrekening *	Direct opeisbare deposito's en op ten hoogste 30 dagen bij de banken en parastatale instellingen *					Totaal
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)=(4) + (8)	10 = (8) + (9)	(11) = (3) / (10)	(12)	
1955 September .	5,7	106,4	109,7	7,4	0,3	20,0	50,0	70,3	77,7	187,4	58,5	- 0,2 ¹
December .	5,6	107,6	110,7	7,9	0,6	21,0	52,5	74,1	82,0	192,7	57,5	+ 4,1
1956 Januari ...	5,6	104,7	107,8	7,3	0,4	21,3	50,1	71,8	79,1	186,9	57,7	- 5,8
Februari ...	5,5	106,1	109,2	6,4	0,4	21,0	51,4	72,8	79,2	188,4	58,0	+ 1,5
Maart	5,4	106,4	109,5	7,5	0,4	21,0	52,6	74,0	81,5	191,0	57,3	+ 2,6
April	5,4	107,0	110,0	6,9	0,4	21,7	52,8	74,9	81,8	191,8	57,4	+ 0,8
Mei	5,4	107,2	110,1	6,9	0,4	22,0	53,5	75,9	82,8	192,9	57,1	+ 1,1
Juni	5,4	108,4	111,4	6,7	0,3	22,6	54,1	77,0	83,7	195,1	57,1	+ 2,2
Juli	5,4	110,1	113,1	6,0	0,4	22,3	52,6	75,3	81,3	194,4	58,2	- 0,7
Augustus .	5,4	109,9	113,0	6,5	0,3	21,6	53,5	75,4	81,9	194,9	58,0	+ 0,5
September .	5,4	109,8	112,8	7,7	0,4	21,2	53,9	75,5	83,2	196,0	57,6	+ 1,1
Oktober ...	5,4	110,7	113,6	5,8	0,3	21,3	54,7	76,3	82,1	195,7	58,1	- 0,3
November .	5,4	110,0	112,9	5,7	0,3	21,6	54,2	76,1	81,8	194,7	58,0	- 1,0
December .	5,4	111,5	114,4	6,4	0,6	21,9	55,6	78,1	84,5	198,9	57,5	+ 4,2
1957 Januari ...	5,4	109,8	112,6	6,4	0,4	22,3	53,9	76,6	83,0	195,6	57,6	- 3,3
Februari ...	5,4	110,4	113,2	6,2	0,5	21,6	53,6	75,7	81,9	195,1	58,0	- 0,5
Maart	5,2	110,9	113,6	7,2	0,4	21,5	55,5	77,4	84,6	198,2	57,3	+ 3,1
April	5,2	110,5	113,3	7,1	0,4	22,4	54,2	77,0	84,1	197,4	57,4	- 0,7
Mei	5,3	110,7	113,6	6,7	0,3	22,1	54,8	77,2	83,9	197,5	57,5	+ 0,1
Juni	5,3	111,2	113,9	7,9	0,4	23,0	56,7	80,1	88,0	201,9	56,4	+ 4,4
Juli	5,4	112,3	115,1	6,4	0,4	22,3	54,2	76,9	83,3	198,4	58,0	- 3,5
Augustus .	5,4	111,9	114,7	6,1	0,3	21,3	52,8	74,4	80,5	195,2	58,8	- 3,2
September .	5,3	111,5	114,4	6,7	0,3	21,4	51,6	73,3	80,0	194,4	58,9	- 0,8
Oktober ...	5,3	111,5	114,5	5,8	0,3	22,4	51,3	74,0	79,8	194,3	58,9	- 0,1
November .	5,3	111,0	113,9	5,4	0,5	21,8	51,7	74,0	79,4	193,3	58,9	- 1,0
December .	5,4	112,7	115,5	6,4	0,9	22,4	53,2	76,5	82,9	198,4	58,2	+ 5,1
1958 Januari ...	5,4	110,2	113,1	5,6	0,5	23,0	50,0	73,5	79,1	192,2	58,8	- 6,2

* Onder aftrek van de kasvoorraden der geldscheppende instellingen.

** Incl. administratieve parastatale instellingen.

¹ Verandering t.o.v. 30 juni 1955.

GEZAMENLIJKE BALANSEN DER GELDSCEPPENDE INSTELLINGEN

(in miljarden franken)

85⁴

Data	Geldhoeveelheid				Netto goud- en deviezenvoorraad			Vorderingen op de Schatkist en op andere openbare ontleners			Discontokredieten, voorschotten en acceptkredieten aan bedrijven en particulieren in België		Diversen			Salderingsposten	Totaal	Onder aftrek van					Verschil (20) — (21) tot (25)			
	Char-taal geld	Giraal geld			Direct opeisbare activa en verplichtingen (nettobedragen)		Andere netto tegoe-den en ver-plich-tingen (netto-bedra-gen)	Totaal	Staats-schul-den	Schuld van de andere openbare ontleners	Voorschotten aan het Rentenfonds	Totaal	bij de geldscheppende instellingen	pro memore bij en buiten de geld-scheppende instellingen	Saldo der niet kortlopende verrichtingen van het Gemeentekrediet, de Nutsomle Kas voor Beroepskrediet en het Alunifonds			Specifieke leningen en ontleningen der niet geldscheppende financiële instellingen	Saldo der niet elders vermelde vorderingen en verplichtingen tegenover Belgische ingezetenen	Quasi-monetaire verplichtingen der geldscheppende instellingen tegenover de binnen-landse economie				Obliga-tiele-ningen (depo-sito-banken)		
		in handen van de bedrijven en particulieren	in handen van de overheid	Totaal	N.B.B.	Particu-liere banken														in handen van de bedrij-ven en parti-culieren	depo-sito's in buiten-landse geld-soorten in handen van de bedrij-ven en parti-culieren	in handen van de Schat-kist			Verschil tussen de eigen middelen en de vastgelegde middelen* en participaties (Nationale Bank, Her-discontoringstituut en depositobanken)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	
1950 December	92,3	57,3	6,5	63,8	153,5	+35,3	- 2,7	+1,6	34,2	101,0	1,3	4,1	106,4	33,2	36,6	+0,7	+0,9	-2,2	+2,3	175,5	-12,7	-1,8	—	-4,6	-0,3	156,1
1951 Maart	89,6	57,8	6,9	64,7	154,3	+36,7	- 3,1	+1,2	34,8	98,7	1,4	2,0	102,1	35,5	39,9	+0,8	+0,7	-1,9	+1,7	173,7	-12,5	-1,9	-0,1	-4,6	-0,3	154,3
Juni	92,2	58,3	6,6	64,9	157,1	+39,7	- 3,7	+1,1	37,1	100,2	1,5	1,8	103,5	34,6	39,5	+0,5	+1,1	-1,8	+1,6	176,6	-12,4	-1,6	-0,3	-4,9	-0,3	157,1
September ...	96,0	59,7	6,9	66,6	162,6	+46,6	- 4,3	+1,1	43,4	104,5	1,5	1,0	107,0	32,5	36,7	+0,8	+0,9	-1,9	+1,3	184,0	-13,2	-1,6	-1,0	-5,2	-0,4	162,6
December	99,1	62,0	7,4	69,4	168,5	+50,2	- 5,8	+1,4	45,8	105,1	1,3	1,6	108,0	36,2	42,1	+1,1	+0,7	-2,0	+2,1	191,9	-14,1	-2,4	-1,1	-5,2	-0,6	168,5
1952 Maart	99,0	63,6	7,3	70,9	169,9	+55,1	- 5,1	+2,3	52,3	105,2	1,4	0,9	107,5	35,3	41,5	-0,1	+0,6	-2,1	+1,4	194,9	-16,1	-1,6	-1,3	-5,1	-0,9	169,9
Juni	100,6	64,2	6,8	71,0	171,6	+56,2	- 4,2	+2,2	54,2	108,4	1,4	0,8	110,6	33,7	40,3	-0,4	+0,1	-1,2	+1,0	198,0	-17,7	-1,5	-1,3	-5,2	-0,7	171,6
September ...	100,3	65,0	7,0	72,0	172,3	+51,9	- 4,2	+2,8	50,5	116,0	1,5	0,4	117,9	32,6	40,1	-0,1	-0,2	-1,5	+1,1	200,3	-18,9	-1,5	-1,4	-5,4	-0,8	172,3
December	102,0	65,1	7,4	72,5	174,5	+51,0	- 4,3	+3,7	50,4	115,2	1,4	0,3	116,9	36,5	43,3	—	-0,1	-1,6	+0,2	202,3	-18,6	-1,6	-1,4	-5,2	-1,0	174,5
1953 Maart	101,4	65,0	6,9	71,9	173,3	+49,1	- 4,6	+3,2	47,7	119,0	1,7	—	120,7	35,9	43,5	-0,8	+0,3	-3,0	+0,6	201,4	-19,9	-1,7	-0,3	-5,1	-1,1	173,3
Juni	102,6	66,3	6,9	73,2	175,8	+48,8	- 4,0	+2,7	47,5	118,5	1,7	0,7	120,9	36,1	43,7	-1,5	+0,5	-1,4	+1,5	203,6	-19,3	-1,6	-0,5	-5,2	-1,2	175,8
September ...	104,4	66,5	7,3	73,8	178,2	+49,7	- 3,4	+2,6	48,9	121,6	1,4	0,3	123,3	36,3	43,6	-0,4	+0,5	-2,0	+1,9	208,5	-19,9	-2,3	-1,2	-5,4	-1,5	178,2
December	105,9	67,3	7,1	74,4	180,3	+52,4	- 4,8	+2,7	50,3	120,4	1,6	—	122,0	38,7	45,4	-0,4	+0,1	-1,9	+1,0	209,8	-20,6	-1,5	-0,2	-5,3	-1,9	180,3
1954 Maart	102,9	66,5	7,5	74,0	176,9	+52,3	- 6,8	+4,3	49,8	117,7	1,7	—	119,4	37,4	45,1	-0,9	+0,2	-1,5	+2,7	207,1	-21,1	-1,4	-0,1	-5,4	-2,2	176,9
Juni	104,3	69,9	8,1	78,0	182,3	+49,7	- 4,8	+2,9	47,8	121,9	1,8	0,2	123,9	38,2	46,2	—	+1,0	-1,9	+2,6	211,6	-19,6	-1,6	-0,1	-5,5	-2,5	182,3
September ...	105,2	67,1	7,9	75,0	180,2	+49,6	- 4,4	+2,7	47,9	120,7	1,9	—	122,6	38,8	47,0	+0,8	+0,8	-2,5	+2,0	210,4	-20,2	-1,4	-0,1	-5,7	-2,8	180,2
December	106,7	69,5	7,4	76,9	183,6	+50,5	- 3,7	+1,5	48,3	119,9	1,9	1,2	123,0	41,7	49,8	+1,5	+1,0	-1,2	+1,6	215,9	-21,3	-2,0	-0,1	-6,0	-2,9	183,6
1955 Maart	107,5	70,1	7,1	77,2	184,7	+53,7	- 4,7	+2,4	51,4	120,4	2,3	0,1	122,8	41,4	49,6	+0,9	+1,3	-1,4	+1,3	217,7	-22,3	-1,7	-0,1	-5,7	-3,2	184,7
Juni	108,6	71,7	7,3	79,0	187,6	+52,9	- 4,8	+2,7	50,8	121,1	2,6	0,9	124,6	43,0	50,1	+1,4	+1,3	-2,0	+2,2	221,3	-22,4	-1,7	-0,1	-6,1	-3,4	187,6
September ...	109,7	70,3	7,4	77,7	187,4	+54,3	- 4,8	+2,9	52,4	120,9	2,5	1,4	124,8	41,4	49,5	+2,4	+1,3	-1,9	+1,0	221,4	-22,2	-2,0	-0,1	-6,2	-3,5	187,4
December	110,7	74,1	7,9	82,0	192,7	+56,1	- 4,8	+3,4	54,7	122,4	2,9	0,7	126,0	44,4	52,0	+2,9	+1,3	-1,8	+0,9	228,4	-23,4	-2,4	-0,1	-6,0	-3,8	192,7
1956 Maart	109,5	74,0	7,5	81,5	191,0	+58,8	- 4,9	+3,6	57,5	121,8	2,9	0,7	125,4	43,4	52,0	+2,0	+1,1	-1,6	+0,5	228,2	-24,5	-2,4	-0,1	-6,2	-4,0	191,0
Juni	111,4	77,0	6,7	83,7	195,1	+59,2	- 3,8	+3,1	58,5	124,2	3,5	1,4	129,1	42,1	52,6	+1,6	+1,4	-1,4	+1,9	233,2	-24,5	-2,8	-0,1	-6,6	-4,1	195,1
September ...	112,8	75,5	7,7	83,2	196,0	+59,2	- 5,1	+2,3	56,4	123,4	3,6	1,3	128,3	45,1	55,3	+2,2	+1,4	-1,9	+1,8	233,3	-23,6	-2,6	—	-6,9	-4,2	196,0
December	114,4	78,1	6,4	84,5	198,9	+56,9	- 6,1	+3,2	54,0	123,4	4,1	2,0	129,5	49,0	58,4	+2,7	+1,2	-1,6	+0,6	235,4	-22,3	-3,2	—	-6,7	-4,3	198,9
1957 Maart	113,6	77,4	7,2	84,6	198,2	+53,2	- 6,2	+3,4	50,4	129,2	4,0	0,7	133,9	50,1	60,3	+0,2	+1,2	-1,5	+1,5	235,8	-23,3	-3,3	—	-6,6	-4,4	198,2
Juni	113,9	80,1	7,9	88,0	201,9	+53,3	- 4,8	+3,0	51,5	127,5	4,1	1,8	133,4	50,9	61,0	+1,0	+1,0	-1,9	+2,7	238,6	-21,9	-3,3	—	-7,1	-4,4	201,9
September ...	114,4	73,3	6,7	80,0	194,4	+51,4	- 4,7	+2,6	49,3	124,3	4,2	1,2	129,7	50,9	60,0	+0,8	+1,3	-2,0	+2,5	232,5	-22,1	-3,9	—	-7,6	-4,5	194,4
December	115,5	76,5	6,4	82,9	198,4	+57,0	- 3,9	+2,8	55,9	123,8	4,3	0,5	128,6	52,7	61,5	+0,4	+0,9	-2,3	+1,4	237,6	-23,4	-3,2	-0,2	-7,5	-4,9	198,4

* Incl. de rekeningen van de administratieve parastatale instellingen.

ORZAKEN VAN DE VERANDERINGEN IN DE GELDHOEVEELHEID

(in miljarden franken)

85⁴

— 333 —

Tijdvak	Geldhoeveelheid	Quasi-monetaire liquiditeiten				Totaal van de geldhoeveelheid en van de quasi-monetaire liquiditeiten (6) = (1) + (5)	Transacties met het buitenland (excl. de kapitaaltransacties van de overheid en de officiële schenkingen)	Monetaire financiering van de overheid		Tegeladmaking van de Staatsschuld en van andere overheidsfondsen	Discontokredieten, voorschotten en acceptkredieten aan binnenlandse bedrijven en particulieren bij de geldschepende instellingen	Verschil tussen eigen middelen en vastgelegde middelen + participaties der geldschepende instellingen	Obligatieningen der depositobanken	Niet kortlopende verrichtingen van het Muntfonds, het Gemeentekrediet en de Nationale Kas voor Beroepskrediet (saldi)	Diversen		Salderingsposten	Totaal (18) = van (7) tot (17)
		Termijn-deposito's en speciale rekeningen der uitvoerders naar de E.B.U.	Deposito's in buitenlandse geldaorten van Belgische ingezetenen	Tegoeden van de Schatkist	Totaal			Staat	Andere						Specifieke leningen en ontleningen der niet-geldschepende financiële instellingen	Niet elders vermelde Vorderingen op en verplichtingen tegenover Belgische ingezetenen (saldi)		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)
1951 1 ^o kwartaal ...	- 1,8	- 0,2	—	+ 0,1	- 0,1	- 1,9	- 0,6	- 1,2	+ 0,1	- 2,0	+ 2,4	- 0,1	- 0,1	+ 0,1	- 0,2	+ 0,2	- 0,5	- 1,9
2 ^o kwartaal ...	+ 2,8	- 0,1	- 0,3	+ 0,1	- 0,3	+ 2,5	+ 2,5	+ 1,2	+ 0,1	—	- 1,0	- 0,3	—	- 0,3	+ 0,3	+ 0,2	- 0,2	+ 2,5
3 ^o kwartaal ...	+ 5,5	+ 0,8	+ 0,1	+ 0,7	+ 1,6	+ 7,1	+ 6,4	+ 3,9	- 0,1	- 0,3	- 2,0	- 0,3	- 0,1	+ 0,2	- 0,1	- 0,1	- 0,4	+ 7,1
4 ^o kwartaal ...	+ 6,0	+ 1,0	+ 0,7	+ 0,1	+ 1,8	+ 7,8	+ 2,7	+ 0,5	- 0,2	+ 0,7	+ 3,6	+ 0,1	- 0,1	+ 0,3	- 0,2	- 0,1	+ 0,5	+ 7,8
Totaal ...	+ 12,5	+ 1,5	+ 0,5	+ 1,0	+ 3,0	+ 15,5	+ 11,0	+ 4,4	- 0,1	- 1,6	+ 3,0	- 0,6	- 0,3	+ 0,3	- 0,2	+ 0,2	- 0,6	+ 15,5
1952 1 ^o kwartaal ...	+ 1,3	+ 2,0	- 0,8	+ 0,2	+ 1,4	+ 2,7	+ 4,4	+ 1,5	+ 0,1	- 0,4	- 0,9	—	- 0,3	- 1,1	- 0,2	- 0,1	- 0,3	+ 2,7
2 ^o kwartaal ...	+ 1,8	+ 1,5	- 0,1	+ 0,1	+ 1,5	+ 3,3	+ 2,6	+ 2,1	—	+ 0,2	- 1,6	—	+ 0,1	- 0,3	- 0,4	+ 0,9	- 0,3	+ 3,3
3 ^o kwartaal ...	+ 0,7	+ 1,2	—	—	+ 1,2	+ 1,9	+ 0,2	+ 3,1	+ 0,1	—	- 1,1	- 0,2	- 0,1	+ 0,3	- 0,3	+ 0,3	+ 0,2	+ 1,9
4 ^o kwartaal ...	+ 2,2	- 0,3	+ 0,1	—	- 0,2	+ 2,0	- 0,1	- 1,5	- 0,1	+ 0,5	+ 3,9	+ 0,2	- 0,1	+ 0,1	+ 0,1	- 0,1	- 0,9	+ 2,0
Totaal ...	+ 6,0	+ 4,4	- 0,8	+ 0,3	+ 3,9	+ 9,9	+ 7,1	+ 5,2	+ 0,1	+ 0,3	+ 0,3	—	- 0,4	- 1,0	- 0,8	+ 0,4	- 1,3	+ 9,9
1953 1 ^o kwartaal ...	- 1,2	+ 1,3	+ 0,1	- 1,1	+ 0,3	- 0,9	- 0,3	+ 1,6	+ 0,4	- 0,2	- 0,5	—	- 0,1	- 0,8	+ 0,3	- 1,4	+ 0,1	- 0,9
2 ^o kwartaal ...	+ 2,5	- 0,6	- 0,1	+ 0,2	- 0,5	+ 2,0	- 0,8	—	- 0,1	+ 1,3	+ 0,2	—	- 0,1	- 0,7	+ 0,2	+ 1,6	+ 0,4	+ 2,0
3 ^o kwartaal ...	+ 2,4	+ 0,6	+ 0,7	+ 0,8	+ 2,1	+ 4,5	- 1,2	+ 5,2	- 0,5	—	+ 0,2	- 0,2	- 0,3	+ 1,2	—	- 0,6	+ 0,7	+ 4,5
4 ^o kwartaal ...	+ 2,1	+ 0,7	- 0,8	- 1,1	- 1,2	+ 0,9	+ 1,3	- 1,0	+ 0,2	—	+ 2,3	+ 0,1	- 0,4	—	- 0,4	+ 0,1	- 1,3	+ 0,9
Totaal ...	+ 5,8	+ 2,0	- 0,1	- 1,2	+ 0,7	+ 6,5	- 1,0	+ 5,8	—	+ 1,1	+ 2,2	- 0,1	- 0,9	- 0,3	+ 0,1	- 0,3	- 0,1	+ 6,5
1954 1 ^o kwartaal ...	- 3,3	+ 0,5	- 0,1	- 0,1	+ 0,3	- 3,0	- 1,0	- 3,2	+ 0,1	+ 1,0	- 1,3	- 0,1	- 0,3	- 0,5	+ 0,1	+ 0,5	+ 1,7	- 3,0
2 ^o kwartaal ...	+ 5,3	- 1,4	+ 0,1	—	- 1,3	+ 4,0	- 2,8	+ 4,7	+ 0,1	+ 0,2	+ 0,8	- 0,1	- 0,3	+ 0,9	+ 0,8	- 0,4	+ 0,1	+ 4,0
3 ^o kwartaal ...	- 2,0	+ 0,5	- 0,2	—	+ 0,3	- 1,7	- 1,5	+ 0,2	—	+ 0,3	+ 0,6	- 0,2	- 0,2	+ 0,7	- 0,2	- 0,6	- 0,8	- 1,7
4 ^o kwartaal ...	+ 3,3	+ 1,1	+ 0,7	—	+ 1,8	+ 5,1	+ 0,6	- 1,4	- 0,1	+ 1,7	+ 2,9	- 0,3	- 0,2	+ 0,8	+ 0,2	+ 1,2	- 0,3	+ 5,1
Totaal ...	+ 3,3	+ 0,7	+ 0,5	- 0,1	+ 1,1	+ 4,4	- 4,7	+ 0,3	+ 0,1	+ 3,2	+ 3,0	- 0,7	- 1,0	+ 1,9	+ 0,9	+ 0,7	+ 0,7	+ 4,4
1955 1 ^o kwartaal ...	+ 1,1	+ 1,0	- 0,3	—	+ 0,7	+ 1,8	+ 1,4	+ 2,2	+ 0,1	- 0,6	- 0,4	+ 0,3	- 0,3	- 0,6	+ 0,2	- 0,1	- 0,4	+ 1,8
2 ^o kwartaal ...	+ 2,9	+ 0,1	+ 0,1	—	+ 0,2	+ 3,1	+ 0,5	- 1,1	+ 0,2	+ 1,6	+ 1,7	- 0,3	- 0,2	+ 0,5	—	- 0,6	+ 0,8	+ 3,1
3 ^o kwartaal ...	- 0,2	- 0,2	+ 0,2	—	—	- 0,2	+ 1,7	- 0,3	- 0,1	+ 0,6	- 1,5	- 0,2	- 0,2	+ 1,0	—	+ 0,1	- 1,3	- 0,2
4 ^o kwartaal ...	+ 5,3	+ 1,2	+ 0,4	—	+ 1,6	+ 6,9	+ 0,5	+ 2,3	+ 0,2	+ 0,4	+ 2,9	+ 0,2	- 0,2	+ 0,5	—	+ 0,1	—	+ 6,9
Totaal ...	+ 9,1	+ 2,1	+ 0,4	—	+ 2,5	+ 11,6	+ 4,1	+ 3,1	+ 0,4	+ 2,0	+ 2,7	—	- 0,9	+ 1,4	+ 0,2	- 0,5	- 0,9	+ 11,6
1956 1 ^o kwartaal ...	- 1,7	+ 1,1	—	—	+ 1,1	- 0,6	+ 3,2	- 1,5	+ 0,1	+ 0,2	- 1,0	- 0,2	- 0,2	- 1,0	- 0,2	+ 0,2	- 0,2	- 0,6
2 ^o kwartaal ...	+ 4,1	—	+ 0,4	—	+ 0,4	+ 4,5	+ 1,9	+ 1,2	+ 0,2	+ 1,3	- 1,3	- 0,4	- 0,1	- 0,4	+ 0,4	+ 0,2	+ 1,5	+ 4,5
3 ^o kwartaal ...	+ 0,8	- 0,9	- 0,2	—	- 1,1	- 0,3	- 1,0	- 2,0	- 0,1	+ 0,3	+ 3,0	- 0,3	- 0,1	+ 0,7	—	- 0,5	- 0,3	- 0,3
4 ^o kwartaal ...	+ 2,9	- 1,2	+ 0,5	—	- 0,7	+ 2,2	- 1,3	- 1,3	+ 0,6	+ 1,0	+ 3,9	+ 0,2	- 0,1	+ 0,5	- 0,3	+ 0,3	- 1,3	+ 2,2
Totaal ...	+ 6,1	- 1,0	+ 0,7	—	- 0,3	+ 5,8	+ 2,8	- 3,6	+ 0,8	+ 2,8	+ 4,6	- 0,7	- 0,5	- 0,2	- 0,1	+ 0,2	- 0,3	+ 5,8
1957 1 ^o kwartaal ...	- 0,7	+ 1,0	+ 0,1	—	+ 1,1	+ 0,4	- 1,2	+ 4,0	- 0,5	- 1,3	+ 1,1	—	- 0,1	- 2,5	—	+ 0,1	+ 0,8	+ 0,4
2 ^o kwartaal ...	+ 3,7	- 1,4	—	—	- 1,4	+ 2,3	- 0,1	- 0,5	+ 0,1	+ 1,0	+ 0,8	- 0,5	—	+ 0,8	- 0,2	- 0,3	+ 1,2	+ 2,3
3 ^o kwartaal ...	- 7,5	+ 0,2	+ 0,6	—	+ 0,8	- 6,7	- 2,5	- 3,0	+ 0,1	- 0,3	—	- 0,4	- 0,1	- 0,2	+ 0,2	- 0,2	- 0,3	- 6,7
4 ^o kwartaal ...	+ 4,0	+ 1,3	- 0,7	+ 0,2	+ 0,8	+ 4,8	+ 5,3	+ 0,3	+ 0,1	- 0,5	+ 1,8	+ 0,1	- 0,4	- 0,5	- 0,3	- 0,3	- 0,8	+ 4,8
Totaal ...	- 0,5	+ 1,1	—	+ 0,2	+ 1,3	+ 0,8	+ 1,5	+ 0,8	- 0,2	- 1,1	+ 3,7	- 0,8	- 0,6	- 2,4	- 0,3	- 0,7	+ 0,9	+ 0,8

* Beweging der directe kredieten aan de overheid + saldo van haar kapitaaltransacties met het buitenland. (Overheid : Staat en lagere overheid.)

II. — BUITENLANDSE EMISSIEBANKEN

BANQUE DE FRANCE
(miljarden Franse franken)

86¹

Posten	1957 8 augustus	1957 5 september	1957 10 oktober	1957 7 november	1957 5 december	1958 9 januari	1958 6 februari	1958 6 maart
ACTIVA								
Goudvoorraad	201	201	201	201	201	201	201	201
Goudlening van het Stabilisatiefonds voor de Wisselkoersen ¹	100	100	100	100	100	100	100	100
Dadelijk opeisbare tegoeden in het buitenl. Deelmunten	12	12	12	12	12	12	12	12
Postrekeningen	13	13	12	12	11	10	11	12
Voorsch. a/h Fonds v. stab. der Wisselk. ²	47	38	43	49	49	51	45	56
Voorsch. a/h Fonds v. stab. der Wisselk. ²	—	—	—	—	—	—	—	—
Verhandelbare Schatkistbon : Verplichting v.d. Staat betreffende het gouddeposito van de Nationale Bank van België ...	4	4	4	4	4	4	4	4
Renteloze leningen aan de Staat ³	50	50	50	50	50	50	50	50
Voorlopige buitengewone voorschotten a.d. Staat van 25-8-1940 tot 20-7-1944 ⁴ ...	426	426	426	426	426	426	426	426
Voorlopige voorschotten aan de Staat ⁵	175	175	175	175	175	175	175	175
Bijzondere voorschotten aan de Staat ...	292 ¹	300 ¹	300 ¹	300 ¹	300 ¹	300 ¹	390 ⁶	390 ⁶
Voorsch. a. de Staat met vaste vervaldd. ⁷	—	—	—	—	60	160	98	61
Gekochte schatkistcertificaten	—	40 ¹	50 ¹	50 ¹	—	—	—	—
Discontoportefeuille	2.063	1.943	1.972	1.989	1.902	1.982	1.887	1.912
<i>Gedisconteerde binnenlandse wissels ...</i>	803	663	645	630	522	622	582	595
<i>Gedisconteerde buitenlandse wissels ...</i>	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
<i>Wissels door het « Office des Céréales » gewaarborgd ⁸</i>	6	7	40	47	54	60	53	47
<i>Wissels ter mobilis. van halflange kred. ...</i>	1.254	1.273	1.287	1.312	1.326	1.300	1.252	1.270
In het binnenl. aangek. verhandelb. pap. ⁹	301	292	281	282	303	257	264	293
Voorsch. met 30 d. loopt. op overheidsfscen	16	21	19	19	20	22	23	25
Voorschotten op effecten	12	11	10	11	11	9	10	10
Voorschotten op goud	—	—	—	—	—	—	—	—
Bankgebouwen en -meubelen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Renten met bijzondere bestemming ¹⁰ ...	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Wissels welke worden geïncasseerd	22	28	25	32	29	21	26	24
Diversen	63	66	68	73	73	59	52	52
Totaal	3.797	3.720	3.748	3.785	3.726	3.839	3.774	3.803
PASSIVA								
Dadelijk opeisbare verbintenissen :								
Bankbiljetten in omloop	3.257	3.257	3.286	3.262	3.158	3.233	3.200	3.229
Rekeningen-courant	400	355	343	396	453	472	451	446
<i>Rekening-courant van de Schatkist .</i>	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Rekeningen-courant akkoorden voor economische samenwerking</i>	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
<i>Rekeningen-courant der Franse en buitenlandse banken en financiële instellingen</i>	321	277	272	321	378	389	373	373
<i>Andere rekeningen-courant en gelddeposito's; andere dadelijk opeisbare verplichtingen</i>	79	78	71	75	75	83	78	73
Kapitaal	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Bij het kapitaal gevoegde winsten ¹¹ ...	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	1	1
Wettel. reserves van roerende goederen ¹⁰	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserve van onroerende goederen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Diversen	140	108	119	127	115	134	122	127
Totaal	3.797	3.720	3.748	3.785	3.726	3.839	3.774	3.803

¹ Overeenkomst van 26 juni 1957, goedgekeurd bij de wet van 26 juni 1957.

² Overeenkomst van 27 juni 1949.

³ Wet van 9 juni 1857, overeenkomst van 29 maart 1878, wet van 13 juni 1878 verlengd. wetten van 17 november 1897, 29 december 1911, 20 december 1918 en 25 juni 1928, overeenkomst van 12 november 1938, decreet van 12 november 1938, overeenkomst van 27 maart 1947, wet van 29 maart 1947.

⁴ Overeenkomsten van 25 augustus, 29 oktober, 12 december, 30 december 1940, 20 februari, 30 april, 10 mei, 11 juni, 11 september, 27 november, 28 december 1941, 5 maart, 30 april, 11 juni, 17 september, 19 november 1942, 21 januari, 31 maart, 8 juli, 30 september, 16 december 1943, 28 maart, 17 mei en 20 juli 1944.

⁵ Overeenkomst van 29 september 1938 goedgekeurd bij decreet van 1 september 1939, overeenkomst van 29 februari 1940 goedgekeurd bij decreet van 29 februari 1940, overeenkomst van 9 juni 1940 goedgekeurd bij decreet van 9 juni 1940, overeenkomst van 8 juni 1944 goedgekeurd bij de wet van 15 juli 1944, overeenkomst van 24 juni 1947 goedgekeurd bij de wet van 26 juni 1947, overeenkomst van 25 september 1947 goedgekeurd bij decreet van 1 oktober 1947.

⁶ Overeenkomst van 26 juni 1957 goedgekeurd bij de wet van 26 juni 1957, overeenkomst van 9 januari 1958 goedgekeurd bij de wet van 29 januari 1958.

⁷ Overeenkomst van 6 november 1957 goedgekeurd bij de wet van 7 november 1957, overeenkomst van 9 januari 1958 goedgekeurd bij de wet van 29 januari 1958.

⁸ Wet van 15 augustus 1936, decreet van 29 juli 1939, wet van 19 mei 1941.

⁹ Decreet van 17 juni 1938.

¹⁰ Wet van 17 mei 1834, decreten van 27 april en 2 mei 1848, wet van 9 juni 1857.

¹¹ Wetten van 9 juni 1857 en 17 november 1897.

BANK OF ENGLAND

(miljoenen £)

86²

Posten	1957 7 augustus	1957 4 september	1957 9 oktober	1957 6 november	1957 4 december	1958 8 januari	1958 5 februari	1958 5 maart
--------	--------------------	---------------------	-------------------	--------------------	--------------------	-------------------	--------------------	-----------------

Issue department

ACTIVA

Rijkschuld	11	11	11	11	11	11	11	11
Andere overheidsfondsen	2.060	2.010	1.985	1.985	2.035	2.085	1.985	1.985
Andere effecten	1	1	1	1	1	1	1	1
Munten andere dan goudmunten	3	3	3	3	3	3	3	3
Bedrag der uitgifte van chartaalgeld	2.075	2.025	2.000	2.000	2.050	2.100	2.000	2.000
Gouden munten en baren	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
	2.075	2.025	2.000	2.000	2.050	2.100	2.000	2.000

PASSIVA

Uitgegeven bankbiljetten :								
in omloop	2.055	1.989	1.973	1.976	2.034	2.033	1.959	1.974
bij het Banking department	20	36	27	24	16	67	41	26
	2.075	2.025	2.000	2.000	2.050	2.100	2.000	2.000

Banking department

ACTIVA

Overheidsfondsen	233	230	269	249	247	207	198	274
Andere effecten :								
Disconto en voorschotten	26	22	14	30	21	19	46	12
Effecten	18	19	21	24	24	22	21	22
Bankbiljetten	20	36	27	24	16	67	41	27
Munten	3	2	3	2	2	2	2	2
	300	309	334	329	310	317	308	337

PASSIVA

Kapitaal	15	15	15	15	15	15	15	15
Reserves	3	4	3	3	3	4	4	4
Overheidsdeposito's	13	13	16	9	10	10	11	12
Incl. Schatkist, Spaarbanken, Commis- sariissen van de Rijkschuld en de Dividendrekeningen								
Andere deposito's :								
Banken	195	205	226	229	208	213	205	233
Andere rekeningen	74	72	74	73	74	75	73	73
	300	309	334	329	310	317	308	337

FEDERAL RESERVE BANKS ¹

86³

(miljoenen \$)

Posten	1957 7 augustus	1957 4 september	1957 9 oktober	1957 6 november	1957 4 december	1958 8 januari	1958 5 februari	1958 5 maart
ACTIVA								
Goudcertificaten	21.105	21.100	21.107	21.177	21.219	21.231	21.246	21.235
Fonds tot terugbetaling van F.R.-biljetten	839	838	852	845	860	869	857	861
Totaal reserves goudcertificaten	21.944	21.938	21.959	22.022	22.079	22.100	22.103	22.096
F.R.-biljetten van andere banken	371	360	378	375	334	564	627	511
Andere kasmiddelen	380	382	367	362	329	407	536	508
Disconto en voorschotten	808	433	684	689	498	707	153	107
Leningen aan het bedrijfsleven	1	1	1	—	—	—	—	—
Accepten rechtstreeks aangekocht	20	25	17	16	23	42	40	43
Accepten aangehouden krachtens een wederaankoopovereenkomst	—	—	—	—	3	13	—	—
Overheidsfondsen :								
Rechtstreeks aangekocht								
Wissels	341	688	577	597	819	899	571	581
Certificaten	19.933	19.933	19.933	19.933	19.934	19.934	19.934	19.946
Biljetten	—	—	—	—	—	—	—	—
Obligaties	2.802	2.802	2.802	2.802	2.802	2.802	2.802	2.789
Totaal rechtstreeks aangekocht ...	23.076	23.423	23.312	23.332	23.555	23.635	23.307	23.316
Aangehouden krachtens een wederaankoopovereenkomst	—	—	148	238	223	110	104	15
Totaal der nationale overheidsfondsen ...	23.076	23.423	23.460	23.570	23.778	23.745	23.411	23.331
Totaal der leningen en overheidsfondsen .	23.905	23.882	24.162	24.275	24.302	24.507	23.604	23.481
Tegoeden op buitenlandse banken	—	—	—	—	—	—	—	—
Niet-geïnde kasmiddelen	4.386	4.356	4.493	4.590	4.856	4.765	4.424	4.616
Onroerende goederen	81	81	82	83	83	84	84	85
Andere tegoeden	128	97	160	221	186	242	173	141
Totaal activa ...	51.195	51.096	51.601	51.928	52.169	52.669	51.551	51.439

OPEISBAAR

F.R.-bankbiljetten in omloop	26.745	26.932	26.853	26.894	27.326	27.286	26.685	26.551
Deposito's :								
Aangesloten banken — reservevaken . .	18.531	18.162	18.692	18.714	18.908	19.355	19.058	18.708
U.S.-Schatkist — algemene rekening ...	341	501	504	418	244	474	207	386
Buitenlandse	367	344	337	353	308	342	284	286
Andere	270	272	253	250	182	171	321	309
Totaal deposito's	19.509	19.279	19.786	19.735	19.642	20.342	19.870	19.689
Niet onmiddellijk beschikbare kasmiddelen	3.618	3.514	3.608	3.940	3.837	3.721	3.619	3.824
Andere verplichtingen en dividenden	14	18	20	22	24	13	15	16
Totaal opeisbaar ...	49.886	49.743	50.268	50.591	50.829	51.362	50.189	50.080

KAPITAALREKENINGEN

Volstort kapitaal	338	338	338	341	342	346	348	349
Overschot (sectie 7)	748	748	748	748	748	809	809	809
Overschot (sectie 13b)	27	27	27	27	27	27	28	28
Andere kapitaalrekeningen	196	240	220	221	223	125	177	173
Totaal passiva	51.195	51.096	51.601	51.928	52.169	52.669	51.551	51.439
Eventuele verplichtingen wegens accepten voor buitenl. correspondent. aangekocht	74	65	71	66	68	89	128	133
Verpl. wegens len. a/h. part. bedrijfsleven	2	1	1	1	1	1	1	1
Verhouding der reserves goudcertificaten tot de deposito's en de F.R.-bankbilj.	47,4 %	47,5 %	47,1 %	47,2 %	47,0 %	46,4 %	47,5 %	47,8 %

¹ Algemene staat van twaalf federal-reservebanken.

(miljoenen guldens)

Posten	1957 5 augustus	1957 9 september	1957 7 oktober	1957 4 november	1957 9 december	1958 6 januari	1958 10 februari	1958 10 maart
ACTIVA								
Wissels, promessen en schuldbri. in disc. ¹	55	198	172	51	11	9	—	—
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. 15, onder 4 ^o , van de Bankwet 1948)	—	—	—	—	68	68	68	—
Schatkistpapier, door de Bank overgen. v. de Staat ingev. overeenk. v. 26-2-1947	460	460	460	460	460	460	460	288
Voorschotten in rekening-courant op onderpand (incl. beleningen) ²	110	241	246	57	89	107	60	23
op effecten, enz. ²	109	240	245	55	87	105	59	22
op goederen en celen	1	1	1	2	2	2	1	1
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)	—	—	—	—	—	—	—	—
Boekvordering op de Staat ingevolge overeenkomst van 26-2-1947	200	200	200	200	100	100	100	100
Munt en muntmateriaal	3.007	2.838	2.660	2.660	2.660	2.823	3.008	3.147
Gouden munt en gouden muntmateriaal	2.997	2.826	2.649	2.649	2.649	2.812	2.995	3.131
Zilveren munt, enz.	10	12	11	11	11	11	13	16
Vorderingen en geldswaardige papieren luidende in buitenlandse geldsoorten ³	660 ⁴	618 ⁴	809 ⁴	952 ⁴	956	1.028	1.141	1.498
Buitenlandse betaalmiddelen ³	1,0	1,0	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6
Vorderingen in guldens voortvloeiende uit betalingsaccorden ⁴	185	176	156	167	205	185	155	141
Belegging van kapitaal, reserves, en voorzieningsfonds personeel in tijdelijke dienst	143	144	146	145	146	145	146	146
Gebouwen en inventaris	1	1	1	1	1	1	1	1
Diverse rekeningen	37	39	42	45	44	47	51	52
	4.859	4.916	4.893	4.739	4.740	4.974	5.191	5.397
PASSIVA								
Kapitaal	20	20	20	20	20	20	20	20
Reservefonds	20	20	20	20	20	20	20	20
Bijzondere reserves	105	105	105	105	105	105	105	105
Voorzieningsfonds personeel in tijdelijke dienst	1	1	1	1	1	1	1	1
Bankbiljetten in omloop	4.109	4.027	4.035	4.092	3.982	4.094	3.911	4.023
Bankassignaties in omloop	—	—	—	—	—	—	—	—
Rekening-courant saldo's	520	665	631	425	528	648	1.009	1.047
's Rijks Schatkist	37	84	206	58	172	347	593	558
's Rijks Schatkist, bijzondere rekening	17	17	17	17	17	17	17	17
Saldo's van banken in Nederland	257	339	275	193	214	165	275	344
Saldo's voortvloeiende uit betalingsacc.	112	134	47	62	40	29	34	37
Andere saldo's van niet-ingezetenen	15	15	15	15	15	16	15	14
Andere saldo's	82	76	71	80	70	74	75	77
Saldo's luidende in buitenl. geldsoorten	16	19	18	8	9	6	33	120
Diverse rekeningen	68	59	63	68	75	80	92	61
	4.859	4.916	4.893	4.739	4.740	4.974	5.191	5.397
¹ Waarvan schatkistpapier (rechtstreeks door de Bank in disconto genomen)	—	—	—	—	—	—	—	—
² Waarvan aan Indonesië (Wet van 15 maart 1933, Staatsblad nr 99)	13	13	13	13	13	13	13	13
³ Van deze twee posten tezamen is convertibel overeenkomstig het bepaalde in artikel 1 onder (e) juncto artikel 8 onder (b) van het Koninklijk besluit van 27 juni 1958 (Stb. 357) een bedrag van	172	175	337	398	375	447	695	1.095
⁴ In deze posten zijn begrepen geconsolideerde vorderingen tot een totaal van	70	70	70	69	2	2	2	2
N. B. — Totaal aan Nederlands schatkistpapier, waarin gulden saldo's voortvloeiende uit betalingsaccorden zijn belegd	7	333	152	91	—	—	—	177
— Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbilj.	133	129	129	129	127	127	122	121

SVERIGES RIKSBANK
(miljoenen Kr.)

86⁵

Posten	1957 31 juli	1957 31 augustus	1957 30 september	1957 31 oktober	1957 30 november	1957 31 december	1958 31 januari	1958 28 februari
ACTIVA								
Gouden munten en baren	513	531	517	497	500	483	475	460
Meerwaarde van het goud	691	715	697	670	674	651	639	619
Buitenlandse overheidsfondsen *	978	959	949	949	951	882	712	704
Buitenlandse wissels *	70	79	75	83	94	93	244	248
Netto-vorderingen op buitenlandse banken en bankiers *	251	163	156	225	138	251	257	214
Andere buitenlandse tegoeden	1	1	1	1	1	1	1	1
Zweedse schatkistwissels en -obligaties *	4.616	4.491	4.475	4.562	4.477	5.050	4.761	4.579
Binnenlandse wissels *	9	7	7	6	6	5	5	5
Leningen op onderpand *	6	62	105	10	166	84	6	124
Voorschotten in rekening-courant *	—	—	—	—	—	—	—	—
Leningen op afbetaling	53	53	53	54	53	54	54	54
Pensioenfonds gedeponeerd bij het Bestuur der Overheidsschuld	7	7	7	7	7	7	7	7
Munten (andere dan gouden)	31	31	31	31	29	25	31	33
Binnenlandse cheques en bankwissels ...	1	2	38	4	4	17	5	2
Andere binnenlandse activa	46	54	44	48	50	103	82	76
Aandeel van Zweden in het I.M.F.	517	517	517	517	517	517	517	517
Aandeel van Zweden in het kapitaal van de I.B.H.O. volstort gedeelte	103	103	103	103	103	103	103	103
Totaal ...	7.893	7.775	7.775	7.767	7.770	8.326	7.899	7.746
PASSIVA								
Bankbiljetten in omloop ¹	5.246	5.319	5.361	5.504	5.542	5.840	5.547	5.506
Bankwissels	2	2	2	1	1	3	2	2
Rekening-courantsaldi	520	332	284	130	113	415	317	200
<i>Staatsinstellingen</i>	241	261	128	74	49	274	276	159
<i>Handelsbanken</i>	276	68	153	53	61	136	38	38
<i>Andere depositohouders</i>	3	3	3	3	3	5	3	3
Deposito's	1.008	1.007	1.006	1.006	1.005	1.044	1.006	1.008
Koersverschilrekening	373	373	373	373	373	373	374	374
Andere verplichtingen	148	147	155	168	173	89	46	49
Kapitaal	50	50	50	50	50	50	50	50
Fonds voor leningen op afbetaling	65	65	65	65	65	65	65	65
Reservefonds	20	20	20	20	20	20	20	20
Pensioenfonds	7	7	7	7	7	7	7	7
Overgedragen winsten	1	1	1	1	1	1	1	1
Winst voor 1957	—	—	—	—	—	—	45	45
Internationaal Monetair Fonds	388	388	388	388	388	388	388	388
Internationale Bank voor Herstel en Ont- wikkeling	65	64	63	54	32	31	31	31
Totaal	7.893	7.775	7.775	7.767	7.770	8.326	7.899	7.746

N. B. De bijkomende dekking der bankbiljetten, (artikel 10 van de wet op de Rijksbank) omvat de met een * aangeduide activa-rubrieken.
¹ Het maximum-bedrag der uitgifte van chartaalgeld krachtens de wet no 249 van 31 mei 1957 bedraagt 6.300 miljoenen Kr.

Posten	1957 31 juli	1957 31 augustus	1957 30 september	1957 31 oktober	1957 30 november	1957 31 december	1958 31 januari	1958 28 februari
ACTIVA								
Goudvoorraad	4	4	4	4	4	4	4	4
Goud in het buitenland, door de Staat verschuldigd	2	2	2	2	2	2	2	2
Kas ¹	8	6	6	6	6	6	6	7
Discontoportefeuille	353	380	382	382	381	405	392	384
Wissels ter incasso	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Voorschotten op effecten en op goederen en rekening-courantsaldi	87	95	91	92	74	87	53	96
Deviezen in het buitenland	71	71	71	71	71	71	71	71
Effecten uitgegeven of gewaarborgd door de Staat	68	68	68	68	68	72	71	71
Onroerende goederen	—	—	—	—	—	—	—	—
Diverse debiteuren	932	974	975	985	1.012	1.038	1.068	1.097
Diverse vorderingen	3	3	3	3	3	3	3	3
Voorlopige voorschotten aan de Staat	77	77	77	77	77	77	77	77
Buitengewone voorschotten aan de Staat	343	343	343	343	343	343	343	343
Uitgiften door de geallieerde militaire overheid of voor haar rekening	145	145	145	145	145	145	145	145
Rekening-courant der Schatkist ²	115	38	81	53	107	170	174	108
Beleggingen in effecten voor rekening van de Schatkist	350	337	347	337	347	345	345	335
Diverse diensten voor rekening van de Staat	31	26	23	22	31	32	29	33
Diverse uitgaven	22	23	25	27	28	35	2	3
Totaal activa	2.611	2.592	2.643	2.617	2.699	2.835	2.785	2.779
PASSIVA								
Biljettenomloop ³	1.712	1.707	1.729	1.701	1.716	1.914	1.751	1.726
Cheques en andere schulden op zicht ⁴ ...	16	13	12	13	12	27	14	13
Rekeningen-courant op zicht	131	137	138	122	128	140	114	104
Rekeningen-courant op termijn en ver- plichte reserves der banken	576	559	579	594	652	548	726	751
Diverse crediteuren	147	144	147	147	149	159	164	167
Rekeningen-courant der akkoorden voor economische samenwerking	4	5	9	10	10	9	11	12
Kapitaal	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Gewoon reservefonds	2	2	2	2	2	2	2	2
Buitengewoon reservefonds	1	1	1	1	1	1	1	1
Winsten van het lopende dienstjaar	22	24	26	27	29	35	2	3
Totaal passiva en eigen middelen ...	2.611	2.592	2.643	2.617	2.699	2.835	2.785	2.779
Deponenten van effecten en waarden (orderekening)	3.853	3.724	3.681	3.551	3.447	3.430	3.210	3.918
Schatkistgeld (netto)	34	35	36	37	37	37	37	
Bank- en schatkistgeld (netto)	1.745	1.740	1.763	1.737	1.752	1.950	1.787	
Betaalmiddelen	4.836	4.815	4.881	4.851	4.920	5.262	5.007	
Gedane disconteringen	122	183	63	43	113	205	57	
Gedane voorschotten	404	441	360	440	309	566	341	380
Contantverrichtingen door de Verreke- ningskamers vereffend	6.044	5.526	5.190	6.295	5.160	6.763	6.112	5.719
¹ Omvat de biljetten en munten voor rekening van de Schatkist	5	5	5	5	5	5	5	5
² Saldo van het speciaal fonds	2	2	2	2	2	2	2	2
³ Omvat de biljetten bij de Schatkist	1	1	1	1	1	1	1	
⁴ Omvat waarden en assignaties	13	10	9	10	9	18	11	10

DEUTSCHE BUNDESBANK

(miljoenen D.M.)

867

Posten	1957 7 augustus (1)	1957 7 september	1957 7 oktober	1957 7 november	1957 7 december	1958 7 januari	1958 7 februari	1958 7 maart
ACTIVA								
Goud	8.964	9.450	10.033	10.655	10.691	10.602	10.430	10.383
Tegoeden bij buitenlandse banken en geld- marktbeleggingen in het buitenland ...	7.485	8.398	8.404	7.055	6.868	6.611	6.535	6.541
Buitenlandse munten, wissels en cheques	204	213	226	214	198	173	154	151
Andere vorderingen op het buitenland waarvan tegoeden bij de E.B.U.	5.036	5.437	5.793	6.428	6.504	6.461	6.292	6.292
Duitse pasmunten	76	79	76	80	58	84	98	97
Postchequetegoeden	114	74	104	111	81	141	82	86
Binnenlandse wissels	1.924	1.284	1.295	897	1.210	1.145	1.084	1.547
Schatkistwissels en renteloze schatkist- bons	51	49	—	—	77	24	—	75
Vorderingen tegen onderpand van effecten	34	34	37	42	35	29	25	37
Kaskredieten	93	122	90	138	180	75	71	90
Effecten	156	167	172	173	178	238	238	240
Compensatievorderingen en renteloze schuldbrief	4.360	3.460	3.571	3.329	3.683	3.986	3.408	3.559
Krediet aan de Bund wegens deelneming aan Monetair Fonds en Wereldbank ...	391	391	391	391	391	391	420	420
Andere activa	197	208	234	249	277	456	369	443
	29.085	29.366	30.426	29.762	30.431	30.416	29.206	29.961

PASSIVA								
Bankbiljetten in omloop	14.664	14.957	15.134	15.081	15.989	15.208	15.176	15.724
Deposito's :	11.927	11.782	12.585	12.066	11.546	12.063	11.413	11.550
a) kredietinstellingen (incl. Postcheque- diensten en Postspaarkassen)	6.067	6.392	6.506	6.622	7.017	7.017	6.752	7.137
b) Centrale Bank te Berlijn	109	129	—	—	—	—	—	—
c) officiële depositohouders	5.112	4.586	5.488	4.863	4.103	4.462	4.080	3.859
d) andere binnenlandse depositohouders	169	174	169	267	194	342	324	249
e) buitenlandse depositohouders	470	501	422	314	232	242	257	305
Verplichtingen uit transacties met het buitenland	885	1.064	999	988	1.268	1.267	871	976
Voorzieningsfonds	593	593	601	600	600	596	571	571
Maatschappelijk kapitaal	285	285	290	290	290	290	290	290
Reserves	435	435	436	436	436	436	436	436
Andere passiva	296	250	381	301	302	556	449	414
	29.085	29.366	30.426	29.762	30.431	30.416	29.206	29.961

1 Eerste balans der Deutsche Bundesbank dewelke de Bank deutscher Länder vervangt.

BANQUE NATIONALE SUISSE
(miljoenen Zwitsersse franken)
86⁸

Posten	1957 7 augustus	1957 7 september	1957 7 oktober	1957 7 november	1957 7 december	1958 7 januari	1958 7 februari	1958 7 maart
ACTIVA								
Goudvoorraad	7.116	7.216	7.348	7.370	7.283	7.394	7.444	7.470
Deviezen	506	506	525	535	566	700	585	574
<i>kunnende dienen tot dekking</i>	506	506	525	535	566	700	585	574
<i>andere</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
Binnenlandse wissels	132	132	135	142	162	163	152	139
<i>Wissels</i>	132	132	135	142	162	163	152	139
<i>Schalkistb. v. het Zwits. Eedgenootsch.</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschotten op onderpand	26	26	22	16	24	28	13	11
Effecten	45	45	45	45	45	45	45	45
<i>kunnende dienen tot dekking</i>	—	—	—	—	—	—	1	1
<i>andere</i>	45	45	45	45	45	45	44	44
Binnenlandse correspondenten	12	7	9	11	8	9	7	8
Andere actiefposten	32	31	38	37	36	42	28	30
Totaal	7.869	7.963	8.122	8.156	8.124	8.381	8.274	8.277

PASSIVA

Eigen middelen	49	49	49	49	49	49	49	49
Bankbiljetten in omloop	5.446	5.482	5.508	5.535	5.671	5.700	5.363	5.400
Andere dadelijk opvraagbare verbintenissen.	2.195	2.249	2.379	2.382	2.214	2.446	2.684	2.648
<i>Girorekeningen van handels- en industriële banken</i>	1.779	1.881	1.902	1.936	1.754	1.973	2.278	2.219
<i>Andere dadelijk opvraagbare verbintenissen</i>	416	368	477	446	460	473	406	429
Andere passiefposten	179	183	186	190	190	186	178	180
Totaal	7.869	7.963	8.122	8.156	8.124	8.381	8.274	8.277

DISCONTOVOET DER VOORNAAMSTE CIRCULATIEBANKEN (*)
(op 31 maart 1958)
86⁹
(in pct. vanaf de aangeduide datum)

België	27 maart 1958	4,25 ¹	Nederland	25 maart 1958	4,—
Belg. Kongo en Ruanda-Urundi	31 juli 1957	4,— ²	Noorwegen	14 februari 1955	3,50
Denemarken	25 mei 1955	5,50 ³	Oostenrijk	17 novemb. 1955	5,—
Duitsland	17 januari 1958	3,50	Portugal	12 januari 1944	2,50
Finland	19 april 1956	6,50	Spanje	22 juli 1957	5,—
Frankrijk	12 august. 1957	5,—	Turkije	6 juni 1956	6,—
Griekenland	1 mei 1956	10,—	Verenigde Staten (Federal Reserve Bank of New-York) ...	7 maart 1958	2,25 ⁴
Groot-Brittannië	20 maart 1958	6,—	Zweden	11 juli 1957	5,—
Ierland	27 maart 1958	5,50	Zwitserland	15 mei 1957	2,50
Italië	6 april 1950	4,—			

(*) Canada : sedert 1 november 1956 discontovoet bepaald elke donderdag van de week.

¹ Discontovoet der bij een bank gedomicilieerde accepten en warrants. Voor de andere discontovoeten, zie tabel 2.

² Discontovoet der bij een bank gedomicilieerde accepten.

³ Sedert 19 april 1958 : 5 pct.

⁴ Sedert 18 april 1958 : 1,75 pct.

III. — BANK VOOR INTERNATIONALE BETALINGEN, TE BAZEL ¹

87

Staten in duizenden Zwitserse goudfranken
[eenheden van 0,29032258... g fijn goud (art. 5 der statuten)]

ACTIVA	31 december 1957		31 januari 1958		28 februari 1958		PASSIVA	31 december 1957		31 januari 1958		28 februari 1958	
		pct.		pct.		pct.			pct.		pct.		pct.
I. Gouden baren en munten	504.641	26,7	524.902	26,5	495.906	23,5	I. Kapitaal :						
II. Kasmiddelen en banktegoeden op zicht	58.920	3,1	51.406	2,6	41.996	2,0	Aandelen waarvan 25 pct. gestort	125.000	6,6	125.000	6,3	125.000	5,9
III. Herdiscontopapier	495.530		585.783		620.539		II. Reserves :	21.663	1,2	21.663	1,1	21.663	1,0
1. Handelswissels en bankaccepten	83.148	4,4	88.738	4,5	131.357	6,2	1. Wettelijke Reserve	8.320		8.320		8.320	
2. Schatkistpapier	412.382	21,8	497.045	25,1	489.182	23,2	2. Algemeen Reservefonds	13.343		13.343		13.343	
IV. Diverse wissels mobiliseerbaar op aanvraag	26.408	1,4	26.108	1,3	30.005	1,4	III. Deposito's (goud) :	553.328		509.348		502.233	
V. Deposito's op termijn en voorschotten	164.914		197.050		223.287		1. Circulatiebanken :						
1. Goud :							a) van 6 tot 9 maanden	24.134	1,3	—	—	—	—
a) op ten hoogste 3 maanden ...	3.031	0,2	9.903	0,5	6.890	0,3	b) van 3 tot 6 maanden	60.364	3,2	101.739	5,1	132.126	6,3
b) van 3 tot 6 maanden	6.908	0,4	—	—	—	—	c) op ten hoogste 3 maanden ...	308.405	16,3	247.125	12,5	219.402	10,4
c) van 6 tot 9 maanden	—	—	—	—	—	—	d) dadelijk opvraagbaar	27.942	1,5	27.218	1,4	17.467	0,8
d) van 9 tot 12 maanden	—	—	—	—	—	—	2. Andere depositanten :						
e) op meer dan één jaar	—	—	—	—	—	—	a) van 6 tot 9 maanden	714	0,0	—	—	—	—
2. Munt :							b) van 3 tot 6 maanden	35.720	1,9	6.574	0,3	6.574	0,3
a) op ten hoogste 3 maanden ...	79.408	4,2	95.272	4,8	124.293	5,9	c) op ten hoogste 3 maanden ...	89.971	4,8	122.899	6,2	122.900	5,8
b) van 3 tot 6 maanden	44.938	2,4	61.169	3,1	61.322	2,9	d) dadelijk opvraagbaar	6.078	0,3	3.793	0,2	3.764	0,2
c) van 6 tot 9 maanden	—	—	—	—	30.782	1,5	IV. Deposito's (munt) :	1.018.429		1.151.834		1.285.913	
d) van 9 tot 12 maanden	30.629	1,6	30.706	1,6	—	—	1. Circulatiebanken :						
e) op meer dan één jaar	—	—	—	—	—	—	a) op meer dan één jaar	35.775	1,9	35.857	1,8	37.399	1,8
VI. Andere effecten en titels :	569.109		526.074		628.021		b) van 9 tot 12 maanden	—	—	—	—	—	—
1. Goud :							c) van 6 tot 9 maanden	3.098	0,2	—	—	—	—
a) op ten hoogste 3 maanden ...	40.218	2,1	30.936	1,6	31.100	1,5	d) van 3 tot 6 maanden	56.703	3,0	56.133	2,8	53.129	2,5
b) van 3 tot 6 maanden	71.705	3,8	51.554	2,6	45.477	2,2	e) op ten hoogste 3 maanden ...	695.842	36,8	798.326	40,3	791.564	37,5
c) van 6 tot 9 maanden	—	—	—	—	—	—	f) dadelijk opvraagbaar	40.932	2,2	58.669	3,0	40.904	1,9
d) van 9 tot 12 maanden	—	—	—	—	—	—	2. Andere depositanten :						
2. Munt :							a) van 9 tot 12 maanden	—	—	—	—	—	—
a) op ten hoogste 3 maanden ...	380.413	20,1	356.360	18,0	368.443	17,5	b) van 6 tot 9 maanden	154.736	8,2	—	—	91.681	4,4
b) van 3 tot 6 maanden	25.926	1,4	36.213	1,8	47.915	2,3	c) van 3 tot 6 maanden	—	—	152.854	7,7	168.516	8,0
c) van 6 tot 9 maanden	6.221	0,3	6.239	0,3	6.058	0,3	d) op ten hoogste 3 maanden ...	28.773	1,5	43.043	2,2	84.391	4,0
d) van 9 tot 12 maanden	7.243	0,4	7.266	0,4	82.226	3,9	e) dadelijk opvraagbaar	2.570	0,1	6.952	0,4	18.329	0,9
e) op meer dan één jaar	37.383	2,0	37.506	1,9	46.802	2,2	V. Diversen	30.829	1,6	32.605	1,7	34.474	1,7
VII. Diverse activa	1.291	0,1	691	0,0	1.093	0,0	VI. Verlies en Winstrekening :	6.355	0,3	6.355	0,3	6.355	0,3
VIII. Eigen middelen aangewend in uitvoering der overeenk. v. Den Haag van 1930 voor belegg. in Duitsland	68.291	3,6	68.291	3,4	68.291	3,2	Overdracht	6.355		6.355		6.355	
Totaal activa ...	1.889.104	100,0	1.980.305	100,0	2.109.138	100,0	VII. Fonds voor eventuele lasten	133.500	7,1	133.500	6,7	133.500	6,3
							Totaal passiva ...	1.889.104	100,0	1.980.305	100,0	2.109.138	100,0

Uitvoering van de accoorden van Den Haag van 1930 :

In Duitsland belegde gelden : (zie noot 2)					Deposito's op lange termijn :			
1. Vord. op de Reichsbank en de Golddiskontbank; wissels v. de Golddiskontbank en v. het best. der Spoorw.; bons van het best. van het Postwezen (vervallen) .	221.019		221.019		228.909		228.909	228.909
2. Schatkistwissels en -bons van de Duitse Regering (vervallen) ..	76.181		76.181		152.606		152.606	152.606
Totaal ...	297.200		297.200		76.303		76.303	76.303
					Eigen middelen aangewend in uitvoering der overeenk. (zie hierboven)		68.291	68.291
					Totaal ...	297.200	297.200	297.200

Noot 1. — Zijn in deze staat niet begrepen het « earmarked » goud, de effecten en andere titels die voor rekening der circulatiebanken en andere depositanten worden bewaard. Zijn hierin ook niet begrepen het « earmarked » goud, de tegoeden in banken, de effecten en andere titels gehouden door de Bank in hoedanigheid van Agent van de Europese Organisatie voor Economische Samenwerking (Europese Betalingsunie), van Overeengekomen Derde luidens het contract van inspanning afgesloten met het Hoge Gezagsorgaan van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, alsook van lasthebber-trustes of financieel Agent voor internationale leningen.

Noot 2. — Luidens een Overeenkomst van 9 januari 1953, afgesloten tussen de regering van de Duitse Bondsrepubliek en de Bank, en die deel uitmaakt van het Akkoord over de Duitse buitenlandse schulden van 27 februari 1953, werd overeengekomen dat de Bank, niet vóór 1 april 1966 de terugbetaling zou eisen van de hoofdsom harer beleggingen in Duitsland, die hierboven aangegeven zijn, met inbegrip van de desbetreffende achterstallige interesten per 31 december 1952.

Noot 3. — De Bank ontving van de Regeringen wier deposito's gelijk zijn aan de tegenwaarde van 149.920.380.— Zwitserse goudfranken, bevestiging dat zij haar niet uit hoofde van deze deposito's de transfers mogen vragen van hogere bedragen dan die waarvan zij zelf de terugbetaling en de overmaking door Duitsland in de door de Bank erkende munten zal kunnen verkrijgen.

IV. — EUROPESE BETALINGSUNIE

88¹

Samenvattende tabel van de stand bij het begin der verrichtingen en bij het einde van elke verrekeningsperiode in miljoenen rekeneenheden — iedere eenheid is gelijk aan 0,88867088 gram fijn goud

ACTIVA	Begin der verricht. 1-7-1950	Na de verrichtingen voor elke verrekeningsperiode								
		Dec. 1954	Juni 1955	Dec. 1955	Juni 1956	Dec. 1956	Juni 1957	Dec. 1957	Jan. 1958	Febr. 1958
I. Beschikbare middelen.										
a) Bedrag verschuld. door de reg. der V.S.A. (\$)	350,0	123,5	123,5	123,5	123,5	123,5	123,5	123,5	123,5	123,5
b) Goud in staven	—	153,0	153,0	248,3	290,6	264,3	209,4	239,6	203,2	125,8
c) Saldo in rekening-courant (dollars)	—	46,2	50,6	4,0	17,9	0,5	53,3	52,0	104,6	64,2
d) Schatkistpapier V.S.A. aan kostende prijs	—	100,2	72,3	—	5,9	1,5	—	17,6	4,5	127,2
	350,0	422,9	399,4	375,8	437,9	389,8	386,2	432,7	435,8	440,7
II. Nog uitstaande aanvangsdebetsaldi toegekend voor het boekjaar eindigende 30-6-51.										
Belgisch-Luxemburgse Economische Unie	44,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zweden	21,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verenigd-Koninkrijk	150,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	215,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Aan verdragsl. part. verstrekte len. (19-9-1950)										
Oostenrijk	—	—	—	—	0,7	—	—	—	—	—
Denemarken	—	97,4	122,7 ¹	106,0	100,4	93,2	93,3	82,4	83,6	79,7
Frankrijk ²	—	241,4	148,9	86,6	74,6	217,1	356,8	384,8	388,0	394,0
IJsland	—	4,5	4,6	5,2	5,2	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3
Italië ³	—	116,9	182,7	179,0	162,0	156,2	157,7	102,6	100,2	97,1
Noorwegen	—	98,6	107,3	114,2	100,7	88,2	77,8	77,1	78,4	80,2
Verenigd-Koninkrijk	—	343,4	275,9	344,3	323,6	352,4	324,3	382,7	372,1	337,6
Turkije	—	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0
Portugal	—	—	0,2	0,2	—	—	—	—	—	—
Griekenland	—	—	—	—	—	—	—	1,7	0,9	1,8
	—	932,2	872,3	865,5	797,2	942,5	1045,2	1066,6	1058,5	1025,7
IV. Leningen verstrekt aan de lidstaten als aanvangscreditsaldi, toegekend bij wijze van lening ⁴										
Noorwegen	—	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Turkije	—	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0
	—	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0
V. Speciale lening verstrekt aan Frankrijk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19,5
VI. Diversen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	565,3	1390,1	1306,7	1276,3	1270,1	1367,3	1466,4	1534,3	1529,3	1520,9
PASSIVA										
I. Werkkapitaal	286,3	271,6	271,6	271,6	271,6	271,6	271,6	271,6	271,6	271,6
II. Nog uitstaande aanvangscreditsaldi toegekend als schenkingen voor het boekj. eindigend 30-6-1951.										
Oostenrijk	80,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Griekenland	115,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IJsland	4,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nederland	30,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Noorwegen	50,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	279,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Van verdragsl. part. verkregen len. (19-9-50).										
Belgisch-Luxemburgse Economische Unie	—	148,3	162,3	165,3	181,9	183,4	154,2	141,7	141,5	148,1
Duitsland	—	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0
Oostenrijk	—	42,0	1,0	1,0	—	2,4	5,0	8,9	6,9	5,6
Griekenland	—	—	—	—	—	0,1	—	—	—	—
Nederland	—	181,2	182,8	171,4	125,2	110,0	93,5	95,1	99,1	85,6
Portugal	—	6,5	—	—	—	—	—	—	—	—
Zweden	—	40,3	9,0	13,3	2,4	11,3	20,5	11,5	9,8	6,1
Zwitserland	—	150,0	123,8	100,9	78,5	69,8	40,9	7,6	4,0	—
	—	868,3	778,9	751,9	688,0	677,0	614,1	564,8	561,3	545,4
IV. Van verdragsl. part. verkregen len. (19-9-50) ⁵										
Duitsland	—	197,9	233,5	230,2	298,4	407,4	579,2	696,7	695,2	687,4
Oostenrijk	—	2,0	—	—	—	—	—	—	—	—
Zwitserland	—	17,6	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	217,5	233,5	230,2	298,4	407,4	579,2	696,7	695,2	687,4
V. Bijz. krediet toegest. door B.L.E.U. (19-9-50).	—	30,0	20,0	20,0	10,0	10,0	—	—	—	—
VI. Van verdragsl. part. verkregen speciale leningen.										
Oostenrijk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,2
Belgisch-Luxemburgse Economische Unie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,7
Duitsland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13,0
Italië	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,6
Zwitserland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,8
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15,3
VII. Diversen	—	2,7	2,7	2,6	2,1	1,3	1,5	1,2	1,2	1,2
	565,3	1390,1	1306,7	1276,3	1270,1	1367,3	1466,4	1534,3	1529,3	1520,9

N. B. — De rente der verstrekte of ontvangen leningen komt in bovenstaande staten voor. — ¹ Inbegrepen een krediet van 5,7 miljoen rekeneenheden, aan Denemarken toegestaan ingevolge artikel 13(a) van 19 september 1950. — ² Inbegrepen een krediet van 44,8 miljoen rekeneenheden (juni 1957), 72,8 miljoen rekeneenheden (december 1957), 70,0 miljoen rekeneenheden (januari 1958) en 82,0 miljoen rekeneenheden (februari 1958) aan Frankrijk toegestaan ingevolge art. 13(a) van 19 september 1950. — ³ Inbegrepen een krediet van 59,7 miljoen rekeneenheden (juni 1955), 56,0 miljoen rekeneenheden (december 1955), 39,0 miljoen rekeneenheden (juni 1956), 33,2 miljoen rekeneenheden (december 1956) en 34,7 miljoen rekeneenheden (juni 1957) aan Italië toegestaan, ingevolge artikel 13(a) van 19 september 1950. — ⁴ De regering van de Verenigde Staten van Amerika heeft aan Noorwegen een aanvangscreditsaldo van 10 miljoen rekeneenheden en aan Turkije een aanvangscreditsaldo van 25 miljoen rekeneenheden toegekend, als lening vanwege de Unie, krachtens artikel 10 van de overeenkomst van 19 september 1950. — ⁵ Buiten quotum.

EUROPESE BETALINGSUNIE — VERRICHTINGEN IN DE MAAND FEBRUARI 1958
(in miljoenen rekeneenheden)

88²

Lidstaten (en hun muntzones) *	Netto-overschot (+) of tekort (—) voor de maand na verbetering 2	Vereffend door 1				Kredieten tijdens de maand door de lidstaat (+) of aan de lidstaat (—) terugbetaald uit hoofde van bilaterale delgingsakkoorden	Positie op 28 februari 1958 Vordering van de lidstaat (+) of schuld (—) van de lidstaat t.o.v. de Unie
		Storting (of terugbetaling) van goud		Verlening (of terugbetaling) van krediet			
		door de lidstaat	aan de lidstaat	aan de lidstaat	door de lidstaat		
Oostenrijk	— 4,5	3,4	—	1,1	—	— 0,1	+ 5,6
België-Luxemburg	+ 34,6	—	25,9	—	8,6	— 2,2	+ 148,1
Denemarken	+ 10,7	—	8,0	—	2,7	+ 1,1	— 79,7
Frankrijk	— 32,2	{ 4,6 (19,5) (a)	—	8,0	—	+ 2,0	— 394,0
Duitsland	— 24,0	18,0	—	6,0	—	— 1,8	+ 987,4
Griekenland	— 3,8	2,9	—	1,0	—	—	— 1,8
IJsland	— 0,2	0,1	—	0,0	—	+ 0,0	— 5,3
Italië	+ 12,6	—	9,5	—	3,2	—	— 97,1
Nederland	— 47,6	35,7	—	11,9	—	— 1,6	+ 85,6
Noorwegen	— 11,6	8,7	—	2,9	—	+ 1,1	— 80,2 3
Portugal	— 3,8	3,8 (b)	—	—	—	—	nihil 4
Zweden	— 11,8	8,9	—	3,0	—	— 0,7	+ 6,1
Zwitserland	— 37,0	34,2 (c)	—	2,8	—	— 1,1	nihil 4
Turkije	— 6,7	6,7 (d)	—	—	—	—	— 30,0 3
Verenigd-Koninkrijk	+ 125,2	—	93,9	—	31,3	+ 3,2	— 337,6
Totalen . . .	+ 183,1 — 183,1	126,9	137,3	36,7	45,8	+ 7,6 — 7,6	+1.232,8 —1.025,7

* Ierland is begrepen in de muntzone van het Verenigd-Koninkrijk, die eveneens de overzeese gebiedsdelen van het Verenigd-Koninkrijk en de niet deelnemende sterlinglanden omvat.

1 De vereffeningen gebeuren voor 75 pct. in goud (of in dollars) en voor 25 pct. in krediet met uitzondering van de volgende gevallen :

- (a) Frankrijk — Het bedrag van 24,1 miljoen rekeneenheden, dat door Frankrijk in goud had moeten vereffend worden, werd ten belope van 19,5 miljoen rekeneenheden vereffend door het verlenen van « speciale leningen » van de Unie aan Frankrijk.
- (b) Portugal — Het vierde van dit bedrag komt overeen met het gedeelte van zijn tekorten waarvoor Portugal de vereffening in krediet had kunnen bekomen doch dat het tijdelijk verkoos te vereffenen in goud (of in dollars) overeenkomstig artikel 11(d).
- (c) Zwitserland — Van dit bedrag stemmen 6,4 miljoen rekeneenheden overeen met het gedeelte van zijn tekort, waarvan Zwitserland de vereffening in de vorm van krediet had kunnen vragen, doch welk het verkoos tijdelijk in goud (of in dollars) te vereffenen overeenkomstig het artikel 11(d).
- (d) Turkije — volledig vereffend door een storting van goud (of van dollars) aan de Unie overeenkomstig artikel 13(a).

2 Deze cijfers omvatten de « speciale leningen » niet die door de lidstaten aan de Unie werden toegekend, noch de overeenstemmende goudbedragen die door de lidstaten aan de Unie werden betaald.

3 De hierboven aangeduide schulden tegenover de Unie omvatten de aanvankelijke saldi niet die uit hoofde van lening aan Noorwegen en aan Turkije werden toegekend voor respectievelijk 10 en 25 miljoen rekeneenheden.

4 Dit cijfer omvat de bedragen niet die overeenstemmen met het gedeelte van hun tekorten waarvoor Portugal en Zwitserland de vereffening in krediet hadden kunnen bekomen doch dat zij tijdelijk verkoos te vereffenen in goud (of in dollars) overeenkomstig artikel 11(d) en (e). Na uitvoering van de verrichtingen voor februari belopen deze bedragen 40,1 miljoen rekeneenheden voor Portugal en 6,4 miljoen rekeneenheden voor Zwitserland.

Ten gevolge van de verrichtingen betreffende de maand-februari 1958 werd de goud- en inwisselbare deviezenvoorraad van de Unie, die na de verrichtingen voor januari 1958 435,8 miljoen rekeneenheden bedroeg, op 440,7 miljoen rekeneenheden gebracht.

INHOUDSTAFEL

DOORLOPENDE MAANDSTATISTIEKEN

(De gegevens vergezeld van het letterteken « v » zijn als voorlopig te beschouwen)

		Tab.			Tab.
GELDMARKT.			PRODUKTIE.		
Ia. — Officieel rentetarief voor disconto en beleningen ...	2		I. — Indexcijfers der bedrijvigheid en der industriële produktie	50	
Ib. — Rente van het daggeld en van het geld op zeer korte termijn	2		II. — Brandstoffen en metallurgische produkten ...	55 ¹ en 55 ²	
Ic. — Discontovoet van de Schatkistcertificaten	2		III. — Textielgoederen	56 ¹	
II. — Rentetarief voor bankdeposito's en tegoeden bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas	4		IV. — Diverse produkten	56 ²	
III. — Markt van het daggeld en van het geld op zeer korte termijn	8		V. — Elektrische energie	58	
IV. — Discontovoet der voornaamste circulatiebanken ...	86 ⁰		VI. — Gas	59	
EDELE METALEN.			VERBRUIK.		
Notering der edele metalen	9		I. — Maandelijke indexcijfers van de verkoop van ver- bruiksartikelen : basisgemid. 1953 = 100 ...	65 ² en 65 ³	
VALUTAMARKT.			II. — Tabaksverbruik	66	
Officiële wisselkoersen vastgesteld door de in Verrekeningskamer te Brussel vergaderde bankiers	10	1	III. — Slachtingen in de 12 voornaamste slachthuizen van het land	67	
KAPITAALMARKT.			VERVOER.		
I. — Noteringen van enkele overheidsfondsen	14		I. — Bedrijvigheid van de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen :		
II. — Maandindexcijfers der aandelennoteringen op de Beurs te Brussel en Antwerpen	15 ¹		a) bedrijfsontvangsten en -uitgaven	70 ¹	
III. — Omzet op de Beurs te Brussel	15 ²		b) wagens aan de nijverheid geleverd	70 ²	
IV. — Rendement van vast renderende waarden op de Beurs te Brussel	16		c) verkeer :		
V. — Emissies van de Nijverheids- en Handelsvennoot- schappen :			1° algemeen spoorverkeer	70 ²	
Retrospectief overzicht	17 ¹		2° zware goederen	70 ³	
Emissies van de Kongolese vennootschappen in oktober 1957 :			A) gezamenlijk verkeer		
Indeling der emissies	17 ²		B) binnenlands verkeer		
Groepering naar de grootte van het kapitaal ...	17 ²		II. — Bedrijvigheid van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen	70 ⁴	
Emissies van Belgische vennootschappen in no- vember 1957 :			III. — Havenverkeer :		
Indeling der emissies	17 ³		a) Haven van Antwerpen	71 ¹	
Groepering naar de grootte van het kapitaal ...	17 ⁴		b) Haven van Gent	71 ²	
VI. — Leningen uitgegeven door de Overheid	18		IV. — Algemene beweging der binnenscheepvaart	72	
VII. — Bankoperaties van het Gemeentekrediet	19		BUITENLANDSE HANDEL.		
VIII. — Hypotheekinschrijvingen	20		Nomenclatuur der afdelingen volgens de type- classificatie van de internationale handel (T.C.I.H.)		
RIJKSFINANCIËN.			75		
I. — Stand van de Staatsschuld	25 ¹		WERKLOOSHEID.		
II. — Stand van het bezit aan overheidsfondsen van de Nationale Bank van België	25 ²		I. — Gehele en gedeeltelijke werkloosheid	81 ¹	
III. — Overzicht van de uitvoering der begroting	25 ³		II. — Indeling der gecontroleerde werklozen per provincie	81 ²	
IV. — Opbrengst van de belastingen	26		III. — Daggemiddelde der gecontroleerde werklozen	81 ³	
INKOMEN EN SPAREN.			IV. — Indeling der gecontroleerde werklozen naar be- drijfsgroep	81 ⁴	
I. — Rendement der Belgische en Kongolese vennoot- schappen op aandelen :			BANK- EN GELDSTATISTIEKEN.		
Betaalbaar gestelde dividenden en obligatiecoupons in december 1957	30 ¹		I. — België en Belgisch-Kongo :		
Retrospectief overzicht	30 ²		Algemene Staten der banken	85 ¹	
II. — Algemene Spaar- en Lijfrentekas	31		Nationale Bank van België :		
Inlagen op de spaarboekjes der particulieren	32		Weekstaten	85 ²	
III. — Indexcijfer van de bruto-urbezoldigingen der arbeiders	32		Centrale Bank van Belgisch-Kongo en Ruanda- Urundi :		
LOOP DER ZAKEN.			Maandstaten	85 ³	
I. — Bedrijvigheid der Verrekeningskamers : (Debetverrichtingen)	35		Snelheid van de girale geldomloop in België	85 ⁵	
II. — Postchèque- en giroverkeer	36		Binnenlandse geldhoeveelheid	85 ⁴	
PRIJZEN.			Gezamenlijke balansen der geldscheppende instel- lingen	85 ⁴	
a) Indexcijfers der groothandelsprijzen in België	45 ¹		Oorzaken van de veranderingen in de geldhoeveel- heid	85 ⁴	
b) Indexcijfers der groothandelsprijzen in België en in het buitenland	45 ²		II. — Buitenlandse emissiebanken.		
c) Indexcijfers der kleinhandelsprijzen in België	46		Staten :		
			Banque de France	86 ¹	
			Bank of England	86 ²	
			Federal Reserve Banks	86 ³	
			Nederlandsche Bank	86 ⁴	
			Sveriges Riksbank	86 ⁵	
			Banca d'Italia	86 ⁶	
			Deutsche Bundesbank	86 ⁷	
			Banque Nationale Suisse	86 ⁸	
			Discontovoet der voornaamste circulatiebanken ...	86 ⁹	
			III. — Bank voor Internationale Betalingen, te Bazel ...	87	
			IV. — Europese Betalingsunie :		
			Samenvattende tabel van de stand	88 ¹	
			Afrekening van de positie der deelnemende landen	88 ²	

Abonnementsprijs per jaargang { fr 250 voor België.
fr 300 voor het buitenland.

De betaling moet vooraf geschieden door overmaking op postgironummer 500 der Nationale Bank van België, of op de in haar boeken geopende rekening-courant onder de rubriek « Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting ».

De abonneuten worden verzocht op te geven welke uitgave zij wensen te ontvangen : de Nederlandse of de Franse.

Drukkerij
der Nationale Bank van België.

Hoofdingenieur
der Technische Diensten :
Ch. AUSSEMS
15, Natiënquare, Brussel
